

Zwierściadko

Pamiętek Christianskich / ku o-
bezrzeniu się w powinnościach
swych Christianskich / teraz
nowo wrobione.

P. R. AB. 1648.

Jał. 1. § 23.

Kto słucha słowa Bōżego a nie czyni go / ten
podobny jest człowiekowi oglądającemu się we
zwierściecie / odchodzącemu y twarzy swej zapo-
minającemu: lecz kto skutkiem wykonywa / ten
szczęśliwy będzie w sprawie swojej.

Łuk. II. § 25.

Szczęśliwi którzy słuchają słowa Bōżego y strzegą go.

I. Piotr I. § 25.

Słowo Bōże trwa na wieki.

Rakow

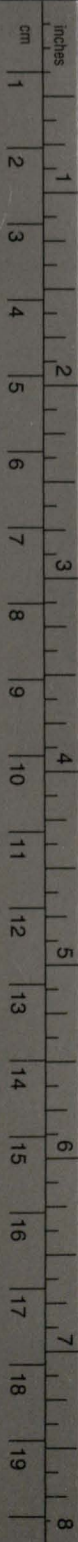
W Drukarni Theofila Adamowica.
Roku od narodzenia syna Bōżego

1 5 8 2.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

92591

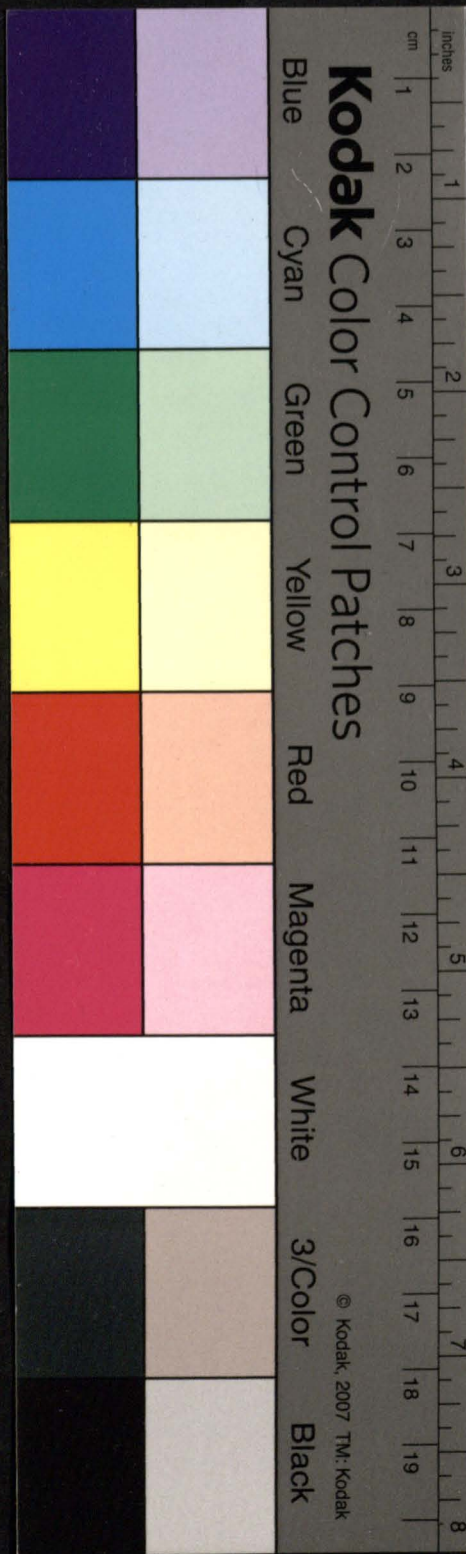
Drukarz do tego co z pożyżenia y napisu wbytko gani.

Moy drogi przyiacielu / Ktory tak sam mniemasz /
Zeć wolno co iedno chcesz: Abo roztwydu nie masz:
Abo sie wiec nie boisz Boga naywyższego:
Ze tak sobie pozwalasz ścawac każdego:
Wolnoć to / rzeczesz śmieie / iak komu infemu.
Wolno / pozwoleć tego: Ale sluchay czemu:
Wiele iest dobrych ludzi co madrze ścawia /
Chwalac co iest dobrego: a gdzie zle žalnia.
Zyciac co w tym pracnia tym wierszy pilności:
A naprawnia onych w czym trzeba z miłości.
Nie vragaiac nigdy z powlaczaniem wasa:
Ami też wrztkomo chwalac z pociąganiem nosa.
Ale ścawrze to czynia / w sie wgladaiac sami /
By też drugim nie dali swemi postępkami
Przyczyny bránowania / robot swoich wiernych:
Nie v dobrych cnotliwych / lecz v zlych niewiernych,
Otoz y ty / gdy takze ścawac to bedziesz /
Co sie tu napisalo / przymowki pozbedziesz,
Ktora odnośa wśyscy / co cudze strofina:
A sami nic lepszego nigdy nie vkuia.
Panientic to tu cwicza / w škole Chrystusowej /
Z zdrojow słowa Bozego: nie z mgley Papieźowej.
O co iesli ty niedbasz / dayze pokoy dbalym:
Boć ci iednak odeyda z pożytkiem nie malym.
Ktory inż ty vtraciś / gdy tak stad odstoczysz:
A ziarneczko zbawienne w tych ksiązeczkach zocysz.
Przetoz by lepiej wprzod w nie weyźzec barzo pilnie:
A nie ganic z weyźzemia / y zle y omylnie.
Bo zginiesz nie omylnie.

Icy **Wstiam** **Wan**
nam / Zofien y Zuzannie z Coptenniká /
Lásociankam / ziemie Lubelskien Pod-
czasankam etc. **Warcin** **Czecho-**
wie łaski **Bożey** winiszue: y w
prawdzie zbawienney
pomnożenia.

Z y pismo s. y starzy pogańscy Pisarze (pá-
nienki w Pánu vmitowane) zgodnie záz-
wždy prożnowanie gánili: przeto iż ono
wielom ludziom / dobrze bącznym y wczci-
wym / częstokroć ku występłom / y niemocam
szłym y škodliwym / iako ieden pilny y czynny od-
dzwierny / forte rádo y ochotnie otwieráło: prze-
toż ia ná to máiac ołó / y dobrze to bacząc: że nie
tylko mlodym / y ięśczenie do końca opátrznym /
ale też y w leciech inż dobrze podeśtym / y dobrze
bącznym / zdawná zázwždy prożnowanie škodli-
we bywáło: (choćiazemci ia iednáń nie práwie
do końca prac woleń: ánim też iest tym z łaski **Bo-**
żey / ktory bym się prożnowaniem we zwanu mo-
a 2 iemw

List do Jch miłości

iemu nie przystoynym bawić miał.) Dmyśliem/
pobudzony też nad to bedac od J. M. pana oycá
W. M. do te°/ tych kilká godzin/ ktorem miał nieś
co wolnieyše/ zabiegáiac w czas/ iesli nie wyste-
płom y chorobami takim škodliwym / tedy wždy
sprosney / ktora stad rosćie / niżzemney gnusno-
ści/ ná tom był obrocił: abym wám/ z ktoremi v-
stnie mowić nie moge/ ksiażeczki te mále nápiśat:
przez ktorebym ia záwždy y po śmierci z wami ro-
zmawiać/ y was vstáwicznie náuczác y nápomis-
náć mogli: á wybyscie też záwždy miały przed o-
czymá swoimi mnie iakoby vstnie mowiacego
do was. Záczyń y samy w tobyście sie zápráwi-
ty/ zebyscie nie tylko samy siebie/ ale y inše sobie
rowne Panienti y towarzyski takze też/ áz y do
stárosti nápominać mogli. Boc wam to slusnie
y przystoynie przydzie. Azwlaścza že iesteście
nie tylko z zacnych rodzicow stanu šlachetškiego:
ktora rzecz v swiata iest nie lada w wadze: ale też
ieszcze ktemu y z takowych zrodzone / ktorzy z lá-
ski Bozey wolnymi też byli/ y ieszcze sa do času te-
go/ naboženstwa złego y niezbožnego Rzymškie-
go: od ludzi chytrych chytrze też/ przeciw słowu
Bożemu/ wymyślonego / y miedzy nieopátrzne
ludzi wniesionego.

Ktemu/ že y wy samy / nie iesteście bez osobne-
go ćwiczenia y nápominańia / ktore nie tylko in-
by/

Paniien Łasóćianek.

By/ale y sam Pan oćiec W. M. czyni. Starając
sie oto pilnie / iakoby wam nie tylko wedle swiá-
ta y stanu waszego wćziwe wychowanie dał / y
máietnościami teź swiátu temu służaca opátrzył :
ktora iako często z czasem przychodzi / także teź y z
czasem pretko odchodzi : dla czego ia teź Páwel s.
niepewna nazywa / 1. Tim. 6. § 17. Ale tym wie-
cey o to / iakobyście wy w boiáźni Bożey / w po-
boźności / w skromności / cichości / cierpliwości y
we wśytkich inśyich cnotách chryśćianśkich z wiá-
ry żywey pochodzacych / ktore sa pewnymi kłeno-
tami onego przyślego żywota wiecznego / w kro-
lestwie niebieśkim zdawna zgotowanego / gdzie
iuź teź przed nami wśedł Jezus Chrystus posrze-
dnik y przyczynca náš iedyńy / tak były wychowa-
ne / iakoby nie tylko on sam z swoimi powinowa-
tymi z chwala Boża / pocieche brać mogł : ale żeby
teź y inśy / á z wlaścza Paniienki wedle swiáthá
wćziwe / z was teź Paniienek dobry przykłađ bra-
ły : á drudzy / chociaź y niewierni / żeby w dzień
nawiedzenia swego / pátrzac na wasze s. poboźne
y wćziwe postępkí / musieli w dzień nawiedzenia
swego oddawać teź z inśyimi częśc y chwale Bo-
gu oycu nášemu niebieśkiemu : iako to sam Pan
Chrystus / vpominając wćznie swe / wśty swemi
wyrzec raczył. Mat. 5. § 16.

A oddaie wam the ksiáśki moie / iako za iedno

a 3 zwierściadło

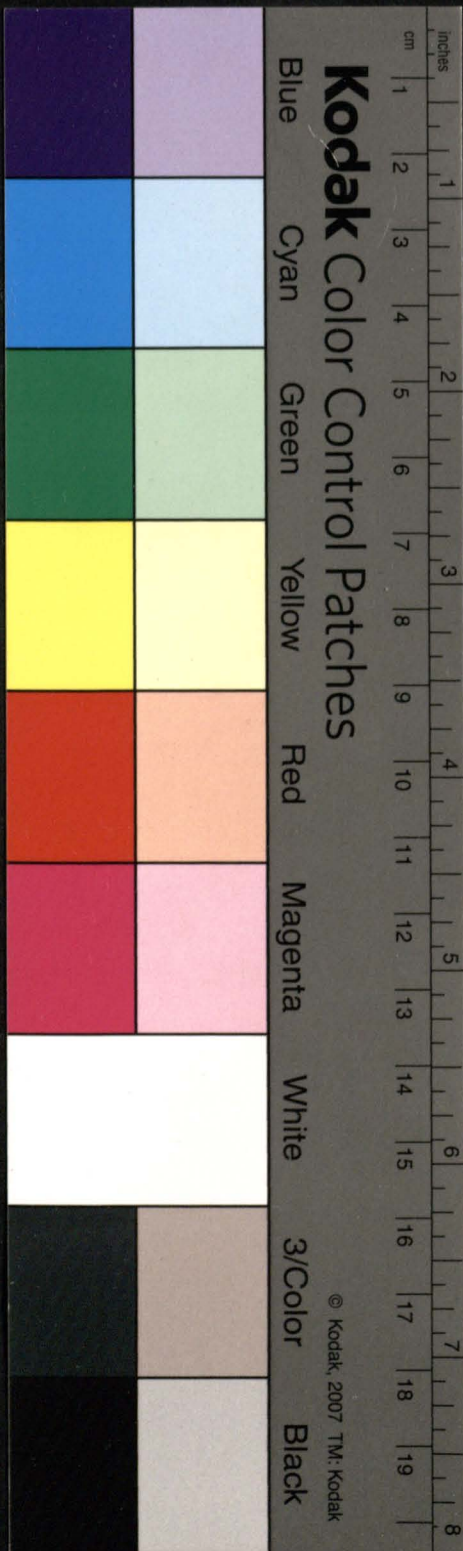
List do Jch Miłości

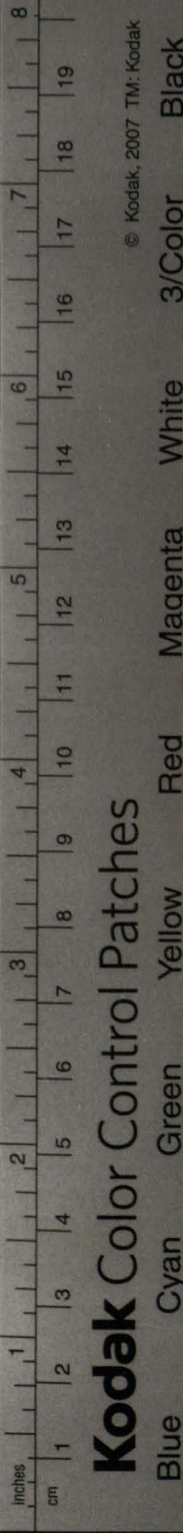
zwiersciadło dobrze iasne y prawie przezroczy
ste: y zewszad osobliwemi klenotami slowa Boze
go osadzone: a to tym duchem. Nie izby w kacie
kedy porzucone/ abo teź y do strzynečki abo szaw
ki schowane leżaly: ale abyscie ie często y gęsto w
rekach piastowały: w nich sie vsthawicznie iako
we zwiersciadle ogladaly/ czytając iez pilnością:
y z nich sie swey powinności ku Bogu/ ku rodzi
com/ y ku innym wšytkim ludziom y wiernym y
niewiernym nie niedbale vczyły. Aby to co wam
ony pokaza przystoynego/ swietego/ vcziwego/
czystego/ Pannu Bogu y Christusowi iego mile
go/ wam sie zawnždy podobalo: y tegobyscie sie
też ochota serdeczna trzymaly: a onoby teź serca
wasze w nadziei żywey rozweselalo. A zwlaścż
gdybyscie wy iuz teź to w sobie czuly/ a co wie
cey/ žebyście iuz to w sobie mialy. A czego by wam
ieścże do tego niedostawalo: žebyście teź ze wšes
lakim staraniem/ pracuiac o to w modlitwach/ tak
vsilowaly/ iakoby wam potym y na tym nic nie
schodzilo. Jako tym/ ktorebyscie do pocztu onych
płaci madych panien/ pedem wielkim sie braly:
Ktore ono/ nie tylko že lampy iuz dobrze z drugi
mi zapalone mialy: ale sie teź ktemu nad inše to
w arzyški swe glupie/ tak w oley opatrzyły/ že o
nym lampam swym gasnac iuz nie dopuścżaly:
ktorym teź nie trzeba bylo do przekupek biegac:
gdyž

Pánien Lásóciánek.

gdyż iuż wšytko pogotowiu miáły. Cže° y wam
potrzebá przystzegáć / abyscie z nimi / gdy przyi-
dzie oblubieniec mogły záraz wniść do wesela.
Mat. 25. 71.

A gdzieby y nád to / miáło sie iещče co wiecey
náydowáć / nie mowie wedle swiáta y cnoty slá-
chetstkiey / ná co tušše záwždy wrodzony wzglád
macie / ále coby wedle chrištjánskiey powinnosci
y slowá Božego / wam pániéntám Chrištjánskim
tež nie naležáto (co láčno z przeciwney strony rze-
czy tych / ktore sie tiedy zálecáć y chwalić beda / be-
dziecie mogły poznáć.) abyscie tež tho wnetže / á
práwie z strážstiem bez wšwego ná inšy čas od-
kládánie / precz odrzucáły. A to wšytko wedle te-
go / iáko wam tež zwiersciádlo to pókaže. Ktore°
zwiersciádla / teni jest ieden miedzy inšymi ná
własnieyšy vrzad : iáko to z onych bulatowych / z
kryštalowych y škláných obaczyc možećie : izby
ono y ochedoštwo chwaty / y plugáštvo nágánie-
nia godne / ludziám w nim sie ogládáiacym / bez
pochlebstwá / pókažowáto. Aby tego co zwiersciá-
dlo pókaže byc ochedožnego / vmiálysćie przy-
stzegáć : á coby záš bylo plugáwego ábo nieprzy-
štoynego / vmiálysćie sie wyštrzegáć. Ábo co ry-
chley / iákož to náslušnieyšá / tám sie / gdzie ono
pókaže / o ráde y pomoc ku zgládzeniu nieprzyštoy
nosti vciekáć. Boć nie macie tego byc mnimánia
žeby

List do Jch Adilości

żeby to zwierściadło samo w sobie wszystko miało
do zamylać / y we wszystkim cała doskonałość y
niedostatków naprawę podawać : (gdyż też za
dne nakosztowniejsze butatowe albo kryształowe
samo zmaży nie zmywa żadney zlicą / ani tkanki
na głowie albo zathyczi poprawiue / ale tylko
pokazawszy co trzeba / o poprawę y zmycie gdzie
indziej odsyła.) ale iż ia tylko po wiekszej części
pokazuje : rady doda : droge przed oczy wystawi : z
ktora potym do wody żywych zdrojow potrzeba
bedzie biegac. Gdzie sie dopiero na ydzie całe y zu-
pelne omycie y doskonała naprawa. Bo tym kśia
śkam małym / niechce abyscie to przyczytać mia-
ły / co Bogu samemu wewnatrż przez ducha swes-
go s. robiacemu / co też y samemu słowu Bożemu
prawdziwemu należy. Do czego wszystkiego ony
wam tylko / iako zwierściadło do wody y mydła /
droge pewna y prosta pokaza / na ktorey sie na-
mniey nie omylicie. Ponieważ y ony z tegoż też
Boga rady y vżyczenia ducha y z słowa też iego /
a nie z wymyslow ludzkich sprawione byc pozna-
cie. A iżem ie ia zwierściadłem nazwał : tedy m
tho z przykladu zacnego pogańskiego filozofa
Sokratesa vczynił : (nie puszczać onego imo
sie co też o zwierściadle w liście swym Jakub s.
mowi.) Ktory / gdy kiedy ktoreżaki na swe cwi-
czenie przyjmował / tedy ie pospolicie do zwier-
ściadła

*Zwierściadło se
czuboffor*

Panien Casocianek.

ściadła naprzod przywodził. Aby ci ktorzy byli v
rody osobney / twarzy wdzięczney / miley y lubies
żney / tak sie potym zawždy rzadzili / y tak w nauś
kach iego zawždy pomnażali / iakoby zaś czym
sposobnym y nieprzystojnym oney przyrodzoney
vrody y krasy nie splugawili. Ktoremby zaś natu
ra / takowey vrody y ozdoby zarzadzała: (iż tak to
po filozofsku wedle Sokratesa wymowie.) aby
zaś ci przypatrzysz sie sami sobie w ony zwierz
ściedle / y poznawszy niewdzięczność swoie / tak sie
o to starali: nauk iego chętnie pilnuiac: iakoby
potym pilnością nauk / ćwiczenim / roztropnością
baczenim dobrym / vmiętnością / rozsądkiem y
mądrością cnotliwa / onego wśytkiego poweto
rować y nadstawić mogli. Iż gdzieby wzrostem /
vroda / pięknością / przysć nie mogli / aby tam wśe
dy nie tylko cnota y roztropność przychodzili /
ale też y wielu inśyich glądysow przechodzili. Y
takby v wśytkich wśedy / y wśytkim naprzod z
osobliwych onych przymiotow ćwiczenia pilnego
byli zaleceni y wśytkim przyiemni / żeby onych
przyrodzonych zmas już do nich żaden nie baczył:
owśemby sie nad tho osobliwey vmiętności z
cnotha złączoney (boć y vmiętność y krasa bez
cnoty v bacźnych y vczciwych nie nie iest.) z po
dziwieniem przypatrował y ony w nich / y ich dla
nich milował / y wielce wazyl. Dla czego też oto
b yia/

*vniętność
y krasa bez cno
ty nie iest*

© Kodak, 2007 TM: Kodak

List do Jch Wiłości

y ia / tym was też zwierściadłem swym dárnie : y
ono wam zalecam : abyscie sie też w nim często o-
gladaiac / tego sie z niego wczly / przez cobyscie
y na cieie y na duży ochedozone być mogly : y
przez cobyscie sie y Bogu oycu swoiemu / y Chri-
stusowi małżonkowi swemu / y wšem pobożnym
podobac mogly. Wszakże vważac to macie / iakoż
nie watpie iż inż vważyc możecie / iż iako nie row-
no zacnieyşe jest ćwiczenie christiańskie z samego
słowa Bożego pochodzace / nad ćwiczenie Sokra-
tesowe z filozofiey płynace : tak też nierówno kość-
townieyşe y pożytecznieyşe sobie być poznacie to
moie na pápietże wypisane Zwierrciadło / nad
ono iego szklanne abo krystalowe. Boć wždy ni-
gdy ono y z ćwiczeniem iego znaiomości Boga ie-
dnego / iednego też syna iego Jezusa Christusa / a
stad żywota wiecznego nie nabawito nikogo / ale
ani drogi do tego żadney pokazało : a to wam bar-
zo snadniusienko / nie tylko droge pokaze / ale y do
wsytkiego thego wiernie pomoze. Gdyż nauka
zwierrciadła tego moiego / nie jest zebrana z za-
dnych reguł filozowskich / abo z wystawney ma-
drości światá tego : ani z káluże smrodliwych v-
staw ludzkich Antychristhowskich : ale z samego
prawdziwego słowa Bożego. Ktorey skoro sie
wy (y kto inşy z wami) ochotnie imiecie / y we-
dle niey sie rzadzić bedziecie : samy tego skutkiem
doznacie

Pánien Lásóciánek.

Doznacie: že sie wam stánie wierným przewodní-
kiem / nie tylko tu żywotowi terázniešemu pobos-
žnemu Chřištiánskiemu: ale teź y tu onemu ná po-
tým przyštemu / wiecznemu niebieskiemu. Prze-
toź wam teź ná náuke zwiéršciádlá tego potrze-
bá bedzie záwždy miec báczność: abyście sie iey
trzymáiac / tego z inšými wybránemi Božými do-
stápic mogli. Záwždy sie chroniac y práwie przed
wšytkimi takimi náukámi vciekáiac / ktoreby sie
z ta nie zgadzály: ábo tey ná odpor byty. A náwet
dla vpevnienia swego lepszego / potrebá wam
bedzie záwždy zá swým milým Oblubieńcem w
tropy práwie iego / iáko zá nápevniešým wo-
dzem wiáry / nádzieie y z nich plynacego zbáwie-
nia duš / chodziec y onego / krzyž swoy ná sie wzia-
wšy / y sámých sie siebie záprzawšy / ná každý
dzień násládownáć. A to vpátrniac go / nie tymi o-
czymá cielesnymi bárzo lipkimi / ale oczymá ony-
mi wnetrznými iásnymi vmystu wášego. A vpá-
trniac go iuź w chwale Bogá Oycá niebieskiego /
po práwicy iego siedzacego / y mieysce wam z in-
šými wierzácemi gotuiacego. Ná ktorego przy-
šcie / iáko ná wesele naroskošnieyše y napocies-
šnieyše / bo teź iáko ná swe práwie wlasne / po-
trebá sie wam bedzie záraz záwše gotowáć. Aby
skoro przyidzie / y drzwi otworzy / mogli byście
mu / z onými mądrymi / máiac pogotowiu kágan

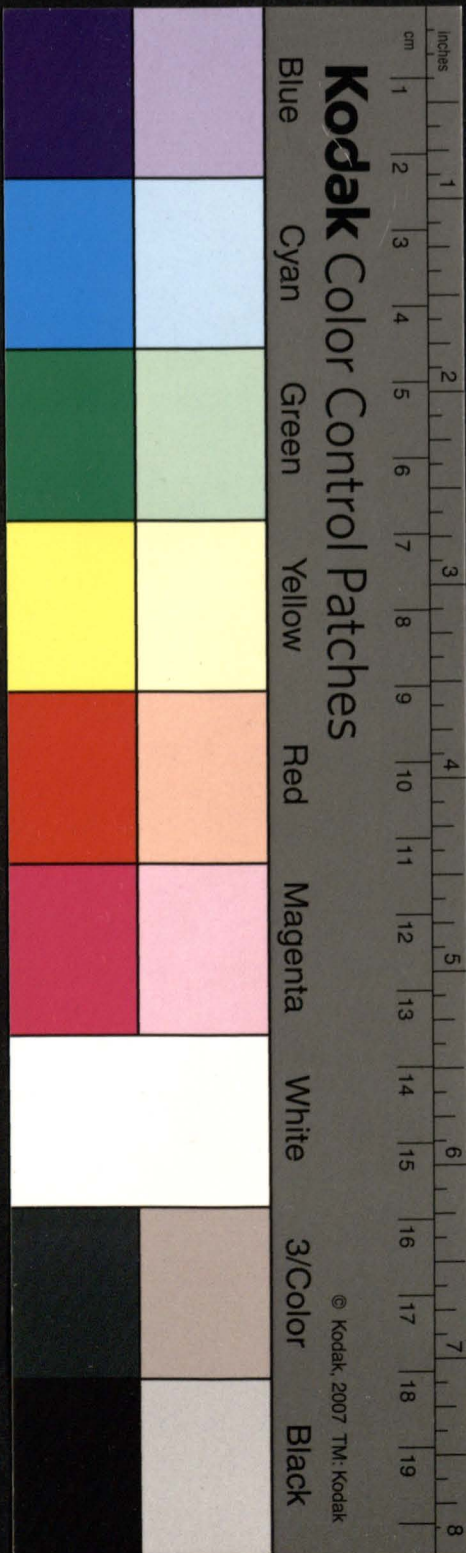
List do Ich Adilności

Et w reku / zabieżeć : y z nim do wesela wiecznego
wnieść. A do tego wszystkiego ta też iestże snadna
sie wam droga poda / gdy naprzod rozładzać bez
dzieciez pilnością rzeczy od rzeczy : a tho ku temu/
żebyście vmysłu nie przykładaly do tego / czego sie
potrzeba bedzie wystrzegac : a tego zaś o co sie po
treba bedzie starac / abyście sie ani lekaly ani chro
nily. Alec y tu trzeba wam iestże omyć sobie oczy :
aby snac prze iaki niedozor / w tym sie taka škodli
wa omyłka nie stala. A to gdybyście na wielkość
inšych ludzi patrzac / y na stare ich natogi / tego
radšey co oni lubia y czym sie bawia / nie polubily :
a tego / czym sie niektorzy tylko podli y wzgardze
ni v swiata / ale Bogu mili zabawiaia y w czym
sie kochaa / nie odrzucily : iż też to malo nie wšy
scy inšy odrzucaia. Nad to iestże / chcecieli byc pe
wne tego wesela z piaca madrych panien / pamiēs
taycieš też iestże y na to / aby zaraz / skorobyscie
poznaly to / co iest wedle Boga dobrego / a to we
dle słowa iego : żebyście sie thego vchwiciwšy y
mocnie y statecznie trzymaly : a zle też poznawšy
abyście precz od siebie bez odwloki odmiathaly.
Nie miluiac nigdy škodliwego dušy / chociažby
sie ono nalepiey ciastu podobalo : ani odrzucaiac
pozytecznego iey / chociažby to ciastu barzo przytze
bylo. Vmieiac iestże y to ku temu przydawac : że
byscie w takim y tak zaczetym cwiczeniu ani vsta
waly /

Wanien Łasóćianek.

wasy/ani stabialy: patrzac na sobie rowne w sta
nie słachetskim: w sławie/ w zacności / w dostat
ku: ale aby ta zawsze w was mysl była/ że dobrze
począwszy / ieśćże lepiej przed inżemi kończyć
chcecie. Bo to czyniac/ pewnie was nie minie ko
rona lepsza niż złota/ y niż perłowa: bowiem koro
na ona wieczna y nigdy niewiednaca: z ktora v
drzwi czekać was stoi on miły oblubieniec nas
wszystkich/ Jezus Christus syn Boży Pan nasz.

Do czego wszystkiego / on sam iedyny Bog O
ciec nas wszystkich/ wam y mnie niech dopomaga
y inżym synom swym y corkam powolnym y po
słusnym: abysmy tu w tym wieku/ iemu k woli ży
wiac / y powinna część y chwale z serca oddawać
iac/ w onym przyszłym żywocie/ wzbudzeni będąc
wieczney nieśmiertelności żywota / wesela
y królestwa z nim zawsze potym vży
wali. Amen. Amen.

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Ná tychže Panien herb.

Naměst to ná Miedzwidziu herb Oczysty maćie!
 Albo iż swiát Miedzwiéc iest/ iestže go nie znaćie!
 Swiát ten błedny Miedzwiéc iest/ badźcie pewny tego:
 pelen gwałtu y ryktu/ y gniewu srogiego.
 Pelen tež y rostkossy/ bo Miedzwiéc/ miód lubí:
 A kto mu iy odiać chce/ rad tákiego gubi.
 A czenuž ták gwałtowna pámná osiódlała
 Bestya: iż o ten swiát nie práwie dbála.
 Strzegac swoiey Korony/ Ktora ma ná głowie:
 Iž Christus wiernych głowa / mamy w Božym słowie.
 Do Ktorego podnosić czyste rece maćie/
 A ták iego posítkiem swiát ten okielznaćie.
 A włásnie wam ná potym herb ten sluzyc' bedzie:
 Bo wy włádac' Miedzwidziem/ nie on wámi bedzie.

Zwierściadtko

Panienek Christianſkich / ku o-
benżrzeniu ſie w powinnościach
ſwych Christianſkich / Mar-
ćina Czechowica.

Cześć pierwsza / iest o ſłowie Bożym /
o iego zacności / pewnoſci y doskonało-
ſci : a to przeciw ludzkim wynalaz-
ſtom / ktore nie piſanym ſłowem
Bożym nazywają.

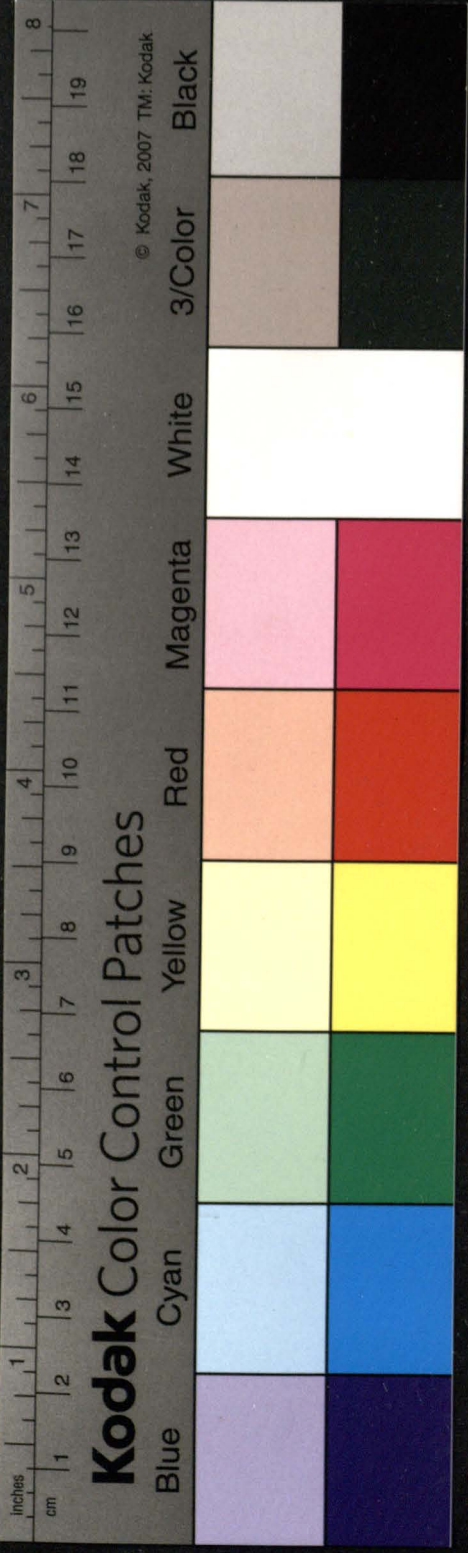
Kapitula 1.

N Czokolwiekby / w Pánu vmitowane / przystało bys-
to napierwey mowić z wami o Bogu: y tego wam
naprzod przed oczy wystáwić : zebyście ſie w nim /
z inſymi wſytkimi óſiátkami Bożymi / obeyrzec
iáko w iednym naperwieſzym zwierſciedle mo-
gły : gdyż z niego wſytko dobre / iáko z ſródtá nieprzebráne-
go / plynie : on iest poczatkem y koncem wſytkiego dobre-
w nim y z niego iáko wſytko / tak y wy iesteście / bedac ſprá-
warak iego : w ktorym wſyſcy iesteſmy / żywiemy y ruſhamy
ſoba : iáko w tym y przez tego / ktore^o chwały pełne iest nie-
bo y ziemiá : ziemiá bedac podnoſkiem nog iego / a niebo ſto-
licá iego. Jednáť iſ trudno / niepodobno / y nieprzyſtoyno mo-
wić co y ſtánowić o Bogu / wſytko we wſytkich nápełniáa
cym

*Ac by od Bo-
gá wſytko
ſie poczynać
miało.*

*Lecz iſ tru-
dno o nim mo*

O znacności słowa Bożego pisanego/

*wie bez słow
wá iego.*

*Przetoż po
trzebá prwey
o słowie Bo
żym co pewne
go postáno
wić.*

*Bo od słowa
Bożego záczę
wsy wsytko
śnádno poy
dzie.*

cym : trudno co myślić o tym ktory sam myślámi ludzkimi
władnie: trudno co stánowić gdyż on tylko sam umie y moze
co chce postánowić: trudno ieszcze czego uczyć/ gdyż od niez
go samego naprawdźiwśa y napewniesza náuká pochodzi:
trudno ieszcze y nieprzystoyno/nápominać kogo/karác/stro
fowác/gániac co ábo chwalac bez iego náuki y bez słowa ies
go: Przetoż ia wsytko to z soba rozbiéráiac y wvázáiac/y to
coby sie o nim porzadnie / y o nášym przeciw niemu powin
wáctwie / mówić miáło do serca przypuszczáiac : obaczytem
rzecza być stusna y wielce potrzebna / zeby sie naprzod o slo
wie iego nieco mówilo / y co pewnego postánowilo : aby ták
zá tym mogło sie też z tegoż słowa Boże°/o nim samym / y o
nášym przeciw niemu zachowániu sie/pewnego co postáno
wić. Bo o słowie Bożym/ to zá ieden fundament káždemu v
siebie postánowić trzebá : iż nád nie nie máš nic pewniesze
go: nic doskonalszego : nic pociesnieszego: nic pożytecznies
zego. Gdyż iesliby tego w sobie kto pirwey nie miáł/zeby cále
ná samym tylko słowie Bożym przestawác nie myślił: ábo nu
nie vřáiác/ábo go zá doskonałe y prawdziwe słowo Boże nie
znáiac:tedyby tákiemu trudno co z niego podawác:prozno
by z niego tákiego nápominać y náuczác. W niweczby sie stá
ránie/w niwecz práca ták owa obroćić musiáta. Jesliż zá sie o
nim dobre będzie rozumienie: cále ná nim zářádzenie:zupelne
vřpořoienie: táčno będzie z takim / nie tylko poczáć co / ále
też y ścieszliwie stónćzyć.Bo sie pewnie nie obroći w niwecz
stáránie:nie zginie też mármie y robotá: áni iesliby ktera z wo
ley Bozey przyřlá y vřráta.

Abby tedy to káždy z wámi spolecznie obaczyć mogli/ iáko
o słowie Bożym rozumieć trzebá: tedy oto tu iuż o nim/zá
pomoca Boża/ iáko będzie mogło być nářádnies y nákrót
cey/mówić ku wářemu dobremu bede. Aby to w głowách zá
lożywřy/wsytko też to/bez wřelákietey watpliwosći/od was
wvázano y przyimowano bylo / co sie iedno porzadkiem
řwym z niego podawác y pokařowác potym będzie .

Przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

Kapitula 2.

Słowem tedy Bożym/to tylko samo właśnie y prawo
dźwiew/nazywamy/y nazywać y za takie mieć v siebie
mamy / co iedno w księgach stárego y nowego przy
mierza nam iest ná piśmie zostáwiono y podano. A ná to pá
mietać záraz potrzebá / iż podano od Boga samego przez
Mojesá/to co ku stáremu / á przez Jezusá y Apostoly iego
to co ku nowemu przymierzunależy.

Z ktorym słowem Bożym/ ábo piśmem s. iáko społku ná
wszem całego y doskonałego nie máia / áni mieć moga : tak
też áni składáne ani rownáne być máia / słowa y piśmá wszy
kich inszych y náuczeńszych ludzi: (gdyż y one ktore pospolicie
Apokryfá zowa od nich sá dalekie)choćiażby też pod czas w
niektorych czesściach świadectwy z samego słowa Bógiego
przypstrzone/ iáko wroná pápużánym pierzym/y vháwtowá
ne były. A to prze ty przyczyny. Pierwsza/ że nigdy katol z pfe
nica w iedney wadze y cenie zrownáne być nie moga. Wtora/
iż każda mowá ludzka choćiaż naozdobnieysza / przedsie záwz
ždy ma w sobie wiele niedostáctow / co inż o Bożey rzeczo
być nie moze / przeto z nią zá iedno społku stáć nie moze. Bo
przedsie każdy człowiek kłamcá / przyleglá nuu omylnosc : á
Bog záwždy prawdziwy: ktory sie nigdy w niczym nie omyla.

Trzecia/ iż gdyby tak kto dumáć smiał/ żeby mowá ábo slo
wá ludzkie/ ktore cjesto ná wiátr bez skutku wypuszczáne by
wáia / miály y mogly być z słowem Bożym skutecznym zro
wnáne/ tedyby stad lácno to wrosc moglo / żeby sie mady y
vcjony przeciw bogu nádymá: prostať záś człowiek áby miá
sto Boga wáżył : á drugiby o słowie Bożym zá ta przyczyna
lácno zwatpił/y ládá zá przyczyna onymby potym pogárdził.
To iedno vchwyćiwšy/ że do słowa Bógiego moze co z potrze
by przydáć: ábo ie iáko ciemne / á zupełney iásności w sobie
nie máiace / skąd inádnábyta swiátlósćia oświecáć y obia
smiáć. Jákożby to iednáť nie co innego bylo / iedno chćieć
przy slóncu swiece y pochodnie postáwivšy ábo ie z nim zro
wnáć

To samo iest
wlasnie slowa
Boze ktore ma
my w ksie-
gach stárego
y nowe^o przy
mierza.

Z piśmem
tym s. żadne
inše piśmá
nie moga być
zrownáne.

Dla tych
przyczyn.

Kto mniema
iż moze przy-

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

O znacności słowa Bożego pisanego/

dać co iasno-
ści słowu Bo-
żemu, ten mo-
że y słońcu
przyczynić
światła.

Słowo Boże
jest trudne y
nie trudne.

Komu tru-
dne jest y dla
czego słowo
Boże.

wnać/abo chociaż nie równać/iednak iasności mu przydać.
A to mowie dla tego / że przeciwnicy słowa Bożego / thru-
dność temu słowu Bożemu przyczyniać / y nie całe y dosko-
nałe wszytkiego ku wierze należącego opisanie ządawiać/oz-
no wrzko mo napelnić y objaśnić chca/ abo iż to mogą y umie-
ia uczynić obietnia : ano pod tym płaszczykiem błedy swe ias-
dowite y szkodliwe rozsiewaia.

Alle aczkolwiek to prawda jest z iedney strony/iż słowo Bo-
że trudne jest:wszakże też y to nie mniej z drugiey strony pra-
wda musi byc/że nie tylko trudne nie jest/ale jest łacniuczkie:
bo bärzo iasne: całe/zupelne/doskonałe.Bo iż trudne jest:tez-
dyć nie insym trudne/ iedno tym ktorzy gina:ktorym też jest
wonia na śmierć. Potym trudne jest y onym wszytkim / kto-
rzy wola wierzyć kłamstwu wiecey niż prawdzie:ludzkim vs-
stąwom / y misternie/á pod czas też y bärzo sprosnie y nie cjes-
mnie vplecionym plotkam / niż szczyrze y po prostu podány
prawdziej zbawienney: w tymże słowie Bożym porzadnie opi-
sány. **A**temu ieszcze trudne jest y onym wszytkim / ktorzy sie
wola wyrozumienia iego uczyc od ludzi sobie w stązie y bles-
dzie rownych/ niż od Boga samego: y niż od mistrza y wykła-
dacza ná to od Boga danego Jezusa Chrystusa . Ieszcze y o-
nym trudne jest / y zäwždy trudne bedzie: ktorzy w sprosnos-
ściach cielesnych grubych / iäko swinie w käluzy błotney lez-
zac / y z ludźmi też insymi plugawemi społkuiać/przed sie sie
czytaia: o nim rozmarwiaia / y o wyrozumieniu iego gadaia:
á przed sie żadney po sobie odmiány ku dobremu nie pokazu-
iać/trudnością przed sie słowa Bożego zakładaiä. Przeciwn-
ko ktorym też ono duch s. mowi : **A** złośnik owi rzekł Bog:
**Coż tobie [poty] je ty opowiedasz vstawy moje:y bierzesh mo-
je przymierze do vsť swych: A ty nienawidzish kárności:y po-
rzuciles zá sie słowa moje rz. o czym tamże daley. Psäl. 50. v-
16. Jakim y Christus w dzień ostateczñ yrzecze: odstapcie o de-
mnie ktorzy czynicie nieprawosć: bo ciem was nigdy nieznal.**

Mat.

Przeciwnie pisanemu Papiestwemu.

Mát. 7. v. 23. Nad to / trudne iest tym / ktorzy do niego rozum swoy y skolne filozowstkie ćwiczenie przynoszą : Także y onym / ktorzy starych onych wykładow ludzi zawiędzionych naśladowia: a żadnym sie ich sposobem oduczyc niechca : ale iáko slepi za slepymi tej drugimi: abo iáko mlode kozy za staryszymi / pedem wielkim / nie patrząc na dol ktorzy záplotem iest / prze ktorzy skaczą / bieją oslep prawoie: y także za drugimi w tenże dol / grubych y zaráźliwych sinrodow pelny / zaráz wpadają. Jesteż y nad to wшыtko trudne są / y trudne musza być / wšem madrym y roztropnym ludziom wieku tego: a to dla tego / że sam Bog tháiemnice krolestwa niebieskiego w slowie tym i^o zámienione náporząd práwie zakrywa: z czego go Pan Christus chwali. **Mát. 11. v. 25.** Gdyż mądrość swiáta tego / głupstwem iest v Bogá. **1. Kor. 3. v. 19.** Ktory też sam w sálenstwo obraca swiáta tego mądrość: a obiera to / co iest ná thym swiećie głupiego: aby medrki záwstydał. **1. Kor. 1. v. 20. 27.** Także żadna miára człowiek / iáki iest sam przez sie ducha żywiacy abo bydleczy / poiać nie może tych rzeczy ktore są ducha Bożego: bo mu są iednym głupstwem: y porozumieć ich nie może: iż ony duchownie máia być rozszádzáne. **1. Kor. 2. v. 14.**

Skąd iúż nie tylko to nákrótce poznáć możecie / komu trudne iest slovo Boże / y trudne záwždy będzie: ale też y tego sie skąd wycyć mácie / w tym sie pilno obezřzeć / y ná to záwždy pámietać / dla ktorych oto przyczyn / y ktorym też ludziom trudne zostawa to slovo Boże. Abyście sie y wy sámy tego też záwždy nie ledá iáko wystrzegáć vmiály / záczyń thá trudność chodzi: żeby też snać / czego Boże vchoway / y wam trudnym sie nie stálo: a o tym też zász drugiey strony záwždy obmyśláwáć y tego sie mocnie trzymáć / záczym iáčne / y komu iáčne bywa.

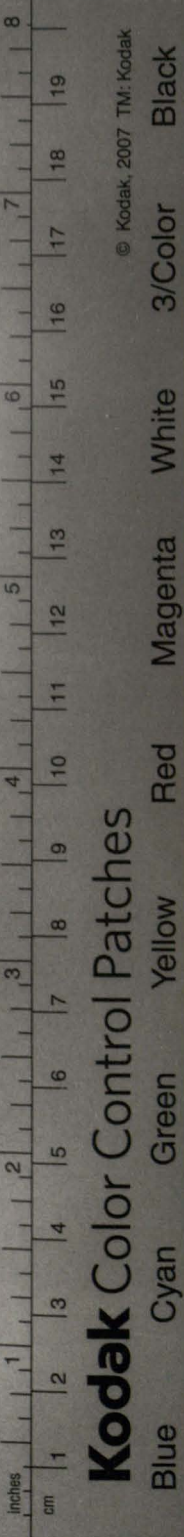
Kapitulá 3.

Wiem rzekł / że trudne iest slovo Boże / y pokazalem to nákrótce z sámej prawdy / iż tak iest / z iedney strony: tedy iúż też tu teraz z drugiey strony / to pokazowáć bede

*Strzedz sie
wiernym trze-
bá tego zá-
czym chodzi
trudność slo-
wá Bożego.*

*Iż iáčne iest
slovo Boże.*

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego pisanego/
com też powiedział o tymże to pisanym słowie Bożym/iż ono trudne nie jest/y kto też trudne nie jest. A pokázować to bede dla te° / aby kto nie brał sobie stad przyczyny odbieżenia abo porzucenia słowa Boże° / iż to jest trudne/á obrocenia sie do wymyślnego słowa ludzkiego: to jest/do wstaw/wynalastkow regul y dekretow Bogu y wiernym Christiánom obmierzles go teráznięyszego Kóściola Rzymskiego . Gdyż tego żaden nasprośnięyszy ludzkich wstaw obrońcá/záprzec z dobrym sumniem : abo też y dla tego żeby go záraz nie poznano być bezbożnikiem / nie może / żeby słowo Boże pisané nie miało być prawdziwe : nie miało być ludziom od Boga dla poznania drogi zbawienney y dla ich oświecenia y oczyszczenia podáne . Ponieważ / iáko Páwel s. mowi Ewangelia Christus sowa/ jest mocą BÓża ku zbawieniu každemu wierzącemu. Rzym. i. v 16. Mowa Christusowa jest ktora oczyszcía. Jan 15. v 3. Abo táka / iáko o niej Piotr s. z inszymi wiernymi y státecznymi powiedział w Zápernáum mowiac do Christusa. Do kogoż Pánie poydziemy: słowa masz żywotá wiecznes go: Jan 6. v 68. A to wszytko stad: iż onáz to mowa Christus sowa/ nie iego mowa była: ale mowa onego Oycá ktory go był posłał. Jan 14. v 24. iáko też y sam o tymże ná inszym mieyscu mowil/do tegoż Oycá swoięgo w ty słowa. Oznaymitem (Oycze) imię twoię ludziom ktoreś mi dał: twoiść byli y dales mi te: á mowe twoie záchowáli. Teraz poználi/ iż wszytko cos mnie dał od ciebie jest. Abowiem słowa ktoreś mi dał / dalem im : á oni wzili : y poználi prawdziwie / jem od ciebie wyszedł : y wwierzyli żeś ty mnie posłał Jan 17. v 6. Ponieważ tedy mowa Boża/ abo słowo Boże ná tho jest ludziom podáne/żeby przez nie oczyszcieni byli: żeby żywotá wiecznego przez nie/odradzáiac sie z stárego cżłowieká w nowe go/iáko toż słowo Boże ná inszych mieyscách świadczy (Jan 3. v 3. Jáń. i. v 18. á i. Piotr i. v 23.) dostawali: iáko przez to ktore jest mocą BÓża ku zbawieniu každemu wierzącemu. A nád to/iż dla głupich świátá tego ludzi ktorych sobie Bog obrat

*Moc Ewánge-
lię Christu-
sowey.*

*Mowa y slo-
wa Christu-
sowe Boże były
słowa.*

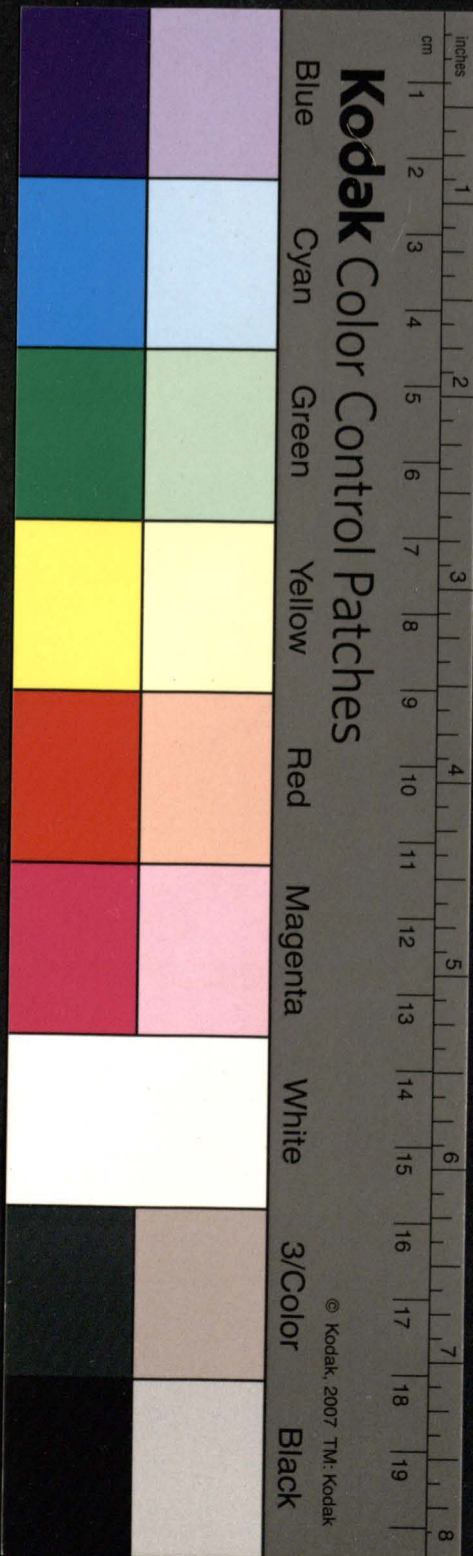
*Iż dla prostá-
kow słowo Bo-
że jest podá-
ne tedy tru-
dne być nie
może.*

Przećiw nie piśanemu Papiestiemu.

obrat (iako sie w przeszley káp. pokazalo) iest podane: Bo/
 iako Apostol mowi / iż gdy świat w madrości Bozey nie poz-
 znał Bogá przez iego madrość / v podobalo sie Bogu przez
 głupie przepowiadanie zachować wierzace. 1. Kor. 1. v 21.
 A przepowiedanie to nie ktoreć inſe iest / iedno nauka Apo-
 stolſka / to iest / to czego oni vstnie y przez piśanie uczyli. A to
 ra nauka nie bylać / ani iest od ludzi daleka / zeby iey w Rzy-
 mie abo gdzie indziej szukać potrzeba: iako ono Pawel / z
 Mojżesá wſiawoſy pochop / mowi Rzym. 10. v 8. Bliſko cie
 bie iest slowo to / w ustach twoich / y w sercu twoim 5. Moy.
 30. v 14. to iest / slowo wiary ktore powiadamy zc. Jako teſ
 y Piotr s. mowi / Jż slowo Boze trwa na wieki: ktore (po-
 wieda) wam iest opowiadane 1. Piotr 1. v 25. Tedy tego ka-
 żdy / za takim rzeczy tey obwarowaniem / rad nie rad pozwo-
 lić muſi: ze to slowo Boze w piśmiech s. nam podane / o kto-
 re nam idzie / żadna miara trudne być nie moze. Bo gdyby
 trudne bylo / iako Antichriſtowi naimnicy twierdza: tedyby
 nigdy żaden nie mogł być przez nie oſwiecony / nie mogł być
 odrodzony: nie mogłby żywota wiecznego doſtapić: A takby
 ſie nieprawdziwe być w ſwych obietnicach piśmo s. znalazło:
 y lepiejby zgoła onego nie zalecać / abo tak nadobnie o nim
 vſty nie mowić / ale ie zgoła iako zle zganić y odrzucić: niſli
 ono tak zalecaiac y iemu ſwiadectwo ſlowki tymi okragly-
 mi wydaiac ono przedſie ſtukiem lżyć / hanić / y prawie lu-
 dziom z reku wydzierać. Bo chociaż by ſie to pozwolito ze do-
 bre iest / ale trudne zgoła y mało ktorym znaiome: bo iedno
 ſamym ucjonym koſciola Rzymſkiego ſilozofom: tedy / iez
 ſluby kto mogł przez nie żywota wiecznego doſtapić: tedy mo-
 wie pewnie nie kto inſy / iedno ſkolny ſilozow: ktoryby teſ
 dobrze wykłady ſilozofow Bogá Rzymſkiego vmiat. Ale
 ponieważ ſie to iasnie pokazalo / iż głupim Bog y malucz-
 kim obiawia tajemnice ſwe: a te tajemnice w tymże to ſlowie
 iego ſa: tedy to slowo Boze trudne być nie moze. Bo ktoby
 mu iefcze / teraz zwaſcżą pod nowſy przymierzem / trudność

*Gdyby tru-
 dne bylo slo-
 wo Boze tedy
 by żaden pro-
 ſtak nie byl
 zbawiony.*

*Kto mowi iż
 trudne iest*

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Ważności słowa Bożego pisanego/

*słowo Boże
ten Chrystus
wi z Pawłem
nieprawde gá
danie.*

te przyczytać chciał: iako mu ia Kościol Rzymiski z Filozofá
mi swoimi przyczyta: tenby/ za zdaniem mym / nie co inzego
czynil/iednoby Pawłowi s. Klamstwo / yz Chrystusem záda-
wał. Gdyż Chrystus Bogu Oycu swoiemu dziékuie z obia-
wieniá iego rzeczy niebiestich maluczkiem / ktore zákrute sa
przed madrymi y rozumnymi. Mat. II. v 25. A Pawel zá-
to twierdzi ná kilku mieyscách: Ze táiemnicá od wiecznych
czasow zamilezana/iuz jest swietym Bozym obiawiona Rzy.
16. v 25. Efe. 3. v 9. Kol. 1. v 26. Tit. 1. v 2. A to ieszcze ku te-
mu przydáie/ o sobie y o swych towárzyshách mowiac. Jz my
powiedamy madrosć Boza w táiemnicy/one zákruta/ktora
Bog przeyrzal przed wieki ku chwale násey. I. Kor. 2. v 7.

*Komu nie tru-
dne słowo Bo-
że.*

Musi tedy thego naupornieyszy wymyslow ludzkich fory-
tarz pozwolić/ ze nie trudne iest słowo Boze. Ale y tego po-
sluchaycie komu wždy trudne nie iest. A toli nie trudne iest lu-
dziom v swiátá podłym: ludziom v swiátá glupim/prosta-
kom/dzieciám y nieumietnym: ale z drugiey strony sczyrym
y wiernym: bogoboynym y pobożnym: y Bogu milym. Já iá-
kie miánowicie Chrystus Pan Bogu Oycu swemu dziékuie:
ze im obiawil swe táiemnice: iako sie wyissey rzeklo. Na kto-
rych teź samych sercách samze práwa swe pisze/ Jere. 31. v 31.
Heb. 8. v 10. Na ktorych sam patrza: á oni teź drza ná kájde
słowo iego. Eza. 66. v 3. y ktorych sam náucza: y do Christu
sá syná swego pociaga/ y onemu ie oddawa Jan 6. v 45. 37.
44. 26. Aleć y tu trzeba wam we zwiersciedle sie w tey mie-
rze obezrzec: iesli teź w was iest tá prostotá: iesli tá sczyrosć
y bogoboynosć: abyście sobie tym bezpiecniemy tushyc mogly
o Bogu / ze ten on sam was wyuczy y Chrystusowi swoiemu
odda. Ale sluchaycie dáley rzeczy záczetey.

*Doswiadcza-
nie samych sie-
bie ludziom
potrzebne.*

Nie trudne ieszcze iest/ y nigdy trudne nie bedzie słowo Bo-
ze/ku poznaniu drogi zbawienney wshytkim prawdzwym/
choćiaz prostym/uczniom Chrystusowym:ktorym teź on sam
zmysl ku wyrozumieniu pism s. otwarza. Luk. 24. v 45. y sam
zmysl dawá: abyśmy poznali onego prawdzwego [Bogá] i.

Jan

Przeciw nie piśanemu Papiestwiemu.

Jan 5. v 20. Nie trudne ludziom odrodzonym: samych siebie / od wsego splugawienia ciała y ducha / oczyszciającym: tak iako mowi Pawel s. 2. Kor. 7. v 1. a swietobliwosc w boiazni Bozey wykonywajacym. Ktorych my bezpiecznie duchownymi (ale nie wedlug Papięa co tylko cechowane przez gołenice duchownymi zowie: Lecj wedle zmyslu słowa Bożego / wsytkie wierne y pobożne chwalce Boze / Christusowi za owieczki oddane) nazwac mozemy. O ktorych ono tak A postol pise: Duchowny wsytko rozsadzca: a sam od nikogo nie bywa rozsadzony. 1. Kor. 2. v 15. Albo ie też nazwac mozesz my pomazanemi: Ktorych ono ichje pomazanie naucza: iako o tym mowi Jan 6. tymi slowy: Wy macie pomazanie od onego. s. y wiecie wsytko. 1. Jan 2. v 20. A troche nizey tamże v 27. Pomazanie ktoreście wy wzeli od niego trwa w was: a nie potrzebuiecie / aby was kto uczył. Ale iako toż pomaza nie uczy was o wsytkim / a iest prawdziwe / a klamliwie nie iest / a iako nauczyło was / w nim trwac bedziecie. Kto tedy z wiernych Bogu / y na samych wyrokach iego przedstawiacych odradzac sie bedzie: wciekajac od splugawienia ktore iest na swiecie: Kto sie / mowie duchownym stanie: Kto theż pomazanie od Boga / przez Jezusa Christusa / weźmie: temu pewnie nigdy slowo Boze trudne nie bedzie: ten pewnie do Rzymania nie poydzie: nie poydzie do zadnych skolnych Filozofow: ani do tych teraszniejszych nowych Zakonnikow / ktorzy sie Towarzystwa Jezusowego nazywaja: ktore niektorzy Jezuitami / drudzy Jezuitami zowia (ktorzy ono nie slowem prawdziwym Bozym ludzi nauczaja: ale ie wymyslnemi bajkami maniac / onymi sentencyjami na karteckich spisaniem / ktore im rozsyłaja / paciorkami / v ktorych trzy szarnecka zawieszaja / chcac pewnie aby ich panny y panie nie zapominaly. Bo tym nawiecey takie rzeczy posylaja / y onymi obrazeczkami w rog za sklo wprawionymi / ktore za iedne swiatosci przedaja / zabawiaja / roztazuiac ie y niewinnym panientkam na szyjach nosic zc.) gdyz wlasnie wedle ięzyka naszego / a rozsadku

Ktorzy sa duchowni y pomazani.

Pomazanie wiernych v- cży nie Antichristowi Filozofowie.

Duchowny a bo pomazany nigdy do Rzymu po wyklad slowa Bozego nie poydzie.

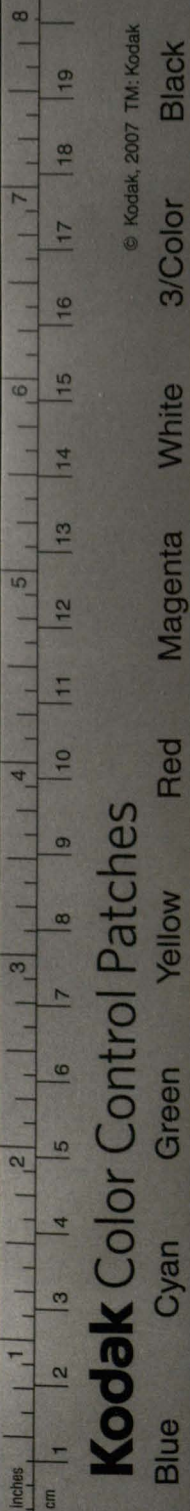
Zawieszanie obrazkow mia sto swiatosci

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

*Do samego
Boga o wyro-
zumienie tru-
dnych miejsc
słowa Bożego
wierni się v-
ciekają.*

O znacności słowa Bożego pisanego/

sadku zdrowego nazwami by mogli być Jezubitami. Ponie-
waż w myśłami swoimi/obluda swa / czárami tymi swoimi/
y filozofia swa/ nie co infego czynia/ iedno środze naswietse
go syna Bożego Jezusa Christusa Pána naszego búa : wsta-
wicznie go policzkuia : á to klámáiac ná imie iego : gdyż nie
iemu wcznie/ ale sobie/ y z máietnościami wielkimi/ zgrómá
dzáta: y klámáiac ná imie iego/ przepysne sobie páłace budu-
ia: Gdyż Christus y głowy nie miał kedy sklonić. Owsem be-
dac bogáтым / stał sie dla nas wiernych swych y bogim zc.
Mat. 8. y 20. 2. Kor. 8. y 9. Ale y to nic : wiecey Jezuitami
beda : mnie ná tym nic : onym tej to nic nie pomoze.

A mowie ieszcze ná to / iż kto iedno od Boga będzie miał
obiáwienie táiemnic iego : ábo po prostu od Boga wyuczo-
ny będzie: ten iuz do Rzymstey Kátholiki nie poydzie: nie poy-
dzie do Oycow : nie poydzie do consensu/ to iest do zgody á
bo do iednoty/ ktora sie tey zwykli zákládác. Ale wierzac tes-
mu mocnie / iż Bog sam iest ktory táiemnice obiáwia : kto-
ry sam ludzi náuczaj: y przez Jezusa Christusa syna swego zmysł
ku wyrozumieniu písmá s. dawa : do samego sie Boga wcie-
cze/ y w trudnych písmiech słowa iego/ od niego z samego wy-
uczony będzie. A ktemu/ y tego záwždy przystrzegác y pilno-
wác nie zániedba/ zeby nie miał niektórymi łacnieyszymi/ po-
spolitšymy y prostšymy/ trudnieyszych y rzadkich / ábo tych
ktore pod nieiákim podobieństwem podáne sa/ wykládác: ná-
mniey sie ná ludzki/ chociaż násubtylnieyszy/ wyklad/ praw-
dzie zbáwieniey przeciwny nie ogládáiac.

Nie trudne ieszcze iest slovo B O Z E y tym / ktorzy sie
vprzeymie w samey tylko prawdzie scyzyrey y prostey Kocháia
ktorzy slova Bożego ku chwale swey/ ku pozýtkowi swemu/
ku zwyciestwu náđ drugimi/ nie vzywáia : owsem swoy wła-
sny zmysł y rozum / chcac y dobrowolnie/ pod posłuszeństwo
temuž slovu Bożemu/ poddawáia. A záwždy przedsie z pil-
nošcia w tymže to slowie rozmysláia. psál. 1.

A wam tej tedy slovo Boze trudne nie będzie/ chociašcie
mlode/

Przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

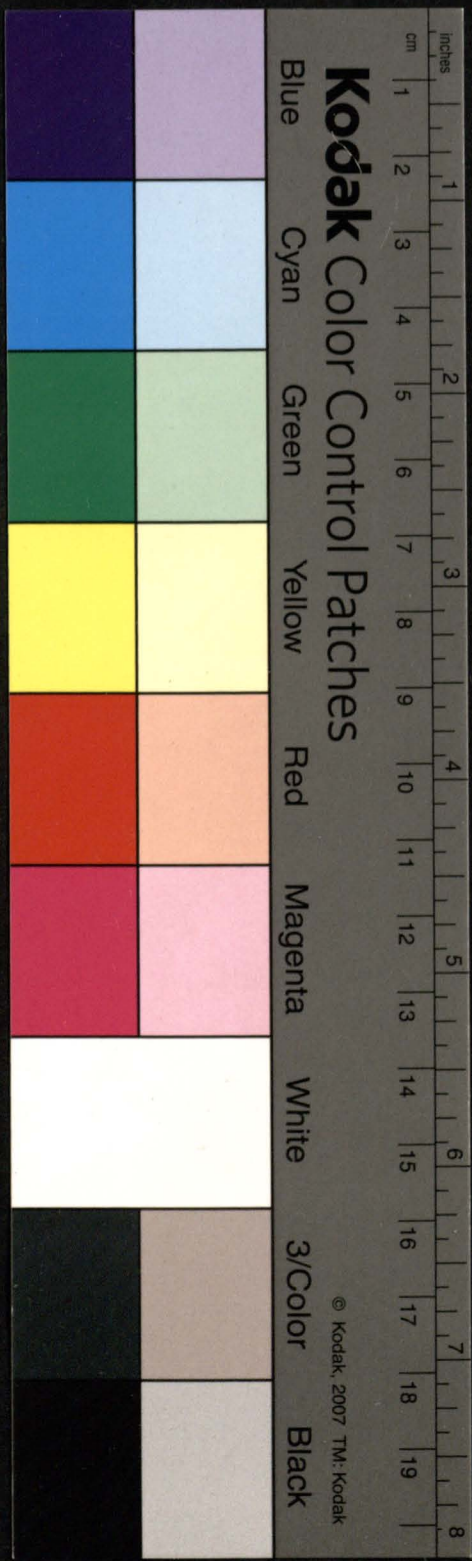
mlode / y stanu białogłowskię (ktorym wiec pospolicie /
wodzowie slepi slepych / do kadziele zwykli pokazowac) gdy
sie go vprzeymie rozmituiecie : gdy ie też sobie z Dawidem za
pochođnia nogam swym wystawicie. psal. 119. y 105: gdy ie
szęże nad to wszytko z goracemi modlitwami / do Boga sa-
niego / przez Jezusa Christusa / vciekac sie o wyrozumienie ie-
bedzicie. Nie trudne bedzie / gdy cale do niego samego / a nie
do czego innego / serca wasze przyklonicie / a o iego zacności
y doskonałości dobrze trzymac bedzicie. Bo sam Bog iako
obiecail / wam porzadnie y chetliwie tego szukajacym da nas
lesć te zbawienna perle / ktoroy nigdy nie nayda ci co iey w
sposnym gnoiu vstaw ludzkich / imo to samo slowo Boze su-
kaia.

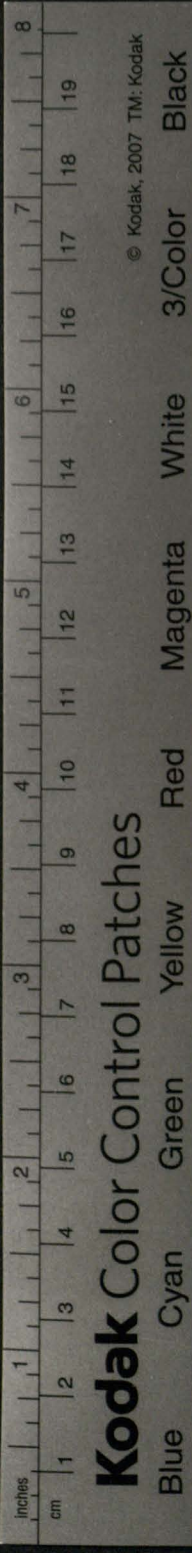
Kapitula 4.

Nto was nie nechay nie obraza ani obrusa / ze tych wie-
sney iest / ktorzy to inaczej rozumieia: inaczej o tym mo-
wia: inaczej vca y pisa. Pamietaycie / y na to zeć cia-
sna iest forta y droga waska / ktora do żywota wiedzie / a iz-
ich też mało iest ktorzy ia nayduia / y ktorzy ia chodza. Mat
7. y 14. A tak wy radsey vsiluycie / iakobyście ciasna droga
chodzyli. Luk. 13. y 14. Pamietaycie ieszcze / zeć nie w wielko-
ści / ani z wielkości obiecail być Christus / ale gdzieby ich
dwa abo trzy zgromadzonych w imie iego bylo. Mat. 18. y
20. O tym mowic niechce / zebyście sie y na to nie ogladaly /
iz namedrfsy y nauczenfsy ludzie swiata te- / iakich pelen iest
kosciol Rzymfsi / przeciwna rzecz twierdza: y wywodnie / a-
le nie dowodnie ani prawdziwie / przed omamionemi / rzecz
swoie zdočia y pokazuia: gdyz te pokuse laczno zwyctezycie: y
laczno też zmaze te sprosna omyciecie / abo radsey zetrzećie / gdy
iedno na to zawzdy / co wam zwiersciadło to pokazuię / pa-
mietac bedzicie. A zwlaszcza na to: Jz Bog ofailit madrosć
swiata tego: iz też on sobie glupie obiera / aby zawstydal y
zhanibil madre: iz ieszcze z nimi przez Christusa / ktoroy iest
swiatłoscia swiata / y nauczycielem dziatek nieumieietnych /
d mowit

6
*Wodzowie slepi sle-
pych biale glowy
do kadziele odsy-
laci.*

*Przeestroga je sie
na wielkosć maz-
drych przeciwnę
rzecz twierdzą-
cych ogladac nie
trzebá.*

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

*Nad słowo Boże
nie pewnieyszego,
y nie doskonalsze-
go nie maś, ku zbá-
wienney wierze.*

O znacności słowa Bożego pisanego/

mował przez podobieństwa/ y przez przypowieści : aby niebo-
żetá widząc nie widzieli : slyšac nie slyšeli/ y nie wyrozumieli
zć. Eżá. 6. y 9. Mat. 13. y 14. Którym też ono słowo Boże/
Ewánielia zbáwienna/ musi być wonia śmiertna ná śmierć:
iáko iest insym powolnym prostaczkom wonia żywotna ku
żywotowi. 2. Kor. 2. y 16. Którym/ mowie iestcze/ dał Bog
Duchá przerwázenia/ oczy aby nie widziáły/ y vsy aby nie slyšá-
ły. Eżá. 29. y 10. Rzym. 11. y 8. Których stol/ (to iest/ słowo
Ewánieliey s. ktore dušam ich miáło być zá nazdrowsy y ro-
stosnieyszy pożarm) stawa sie im sídlem/ y poimaniem/ y
obráżeniem/ y nagroda. Rzym. 11. y 9. zć. Nie watpie tedy
iż bez mey długicy przestrogi to poznacie y ná to sie ogladáć
nie będziecie. Tylkoż o to prosze y nápomina/ aby zá takim
sie obezřzenim w thym zwierściedle/ to ná sercu wáśnym za-
dna miára nie zostawáło/ iesliście inż też kiedy to slyšáły od
Kogo/ ábo co od Kogo nápisánego czytáły : żeby Bog/ żeby y
syn iego Jezus Chrístus/ z sámeo písma s. nie mogli być poz-
nán/ bez tych tám wykładow oycowstkich/ ábo bez tych nos-
wych Papiestkich Filozosow skolnych/ bez praw ábo dekretow
kościelnych y przywileiow Cesarstkich/ także y uchwały
niektorych Seymow wálnych/ ktore pospolicie Conciliámi
ábo Synodámi zowia/ także iestcze bez Składow ábo zlozo-
nego wyznánia wiáry. Owszem to z pilnością wšeláká do
sercá przypusćić/ żeć nád słowo Boże nie máś nic peronieysze-
go/ y nie doskonalszego y dostátecznieyszego/ poniewáż ono
sámo trwa ná wieki/ y ono żywot dawa tym ktorzy mu wiesz-
rza y wedlug niego żywot swoy ná thym świecie prowadza.
Pámietaycieš tedy/ chcecieli sie nie dáć nikomu wwiestć/ ná
lácnosć słowa Bożego/ iáko wam pokazano : pámietaycie
prosze záwždy y ná Boga sámeo/ Ktory sam słowo swe wy-
kláda/ y komu chce wyrozumienie iego dawa. Abowiem gdy
ná to bącznosć/ wedle pokazánia zwierściádka te°/ mieć bez-
dziejcie : y pilno sie rzeczy they przypátrzyćie : lácnó po thym
wšelákie muły ludzkie/ ktorými zwykli Papieżnicy oczy meo
pátrzyńch

Przeciw nie piśanemu Papiestkiemu.

pátrzných prostákw zamázywác / y spioczcicie / y do kónicá zgládszicie. A mam zá to / že y sámý skutkiem tego doznácie / tj sámó slovo Bože / bez wšytkých ludzkých wymyslých przy dátkow ma w sobie dostáteczné / celé / y zupełné opisánie te^o wšytkého / co iedno ľudšiom tu zbáwiennéy wierze iest požeztrzebneho: iáko sieto potým pokazowác porzádkiem swým bedšie. A to nie tu ktoremu infemu kóncowi: tylko tu temu aby v was záwždy y we wšytkém cála doškonálosć slová Božego zostawála: gdybyszcie miu teź z infymí wiernýmí y šczyrymi chwalcámi Božymi cále y zupełné wierzyly / cále ná nim przestawály: á bez niego žebyšcie nierzkáć co stánowić / ále áni mowić / áni ná kóniec myšlic co / áni sie wázyly áni pomyšlály: ták o Bogu sámým iáko y o Christušie / ták y o żywoćie cnotliwym christiáńškim.

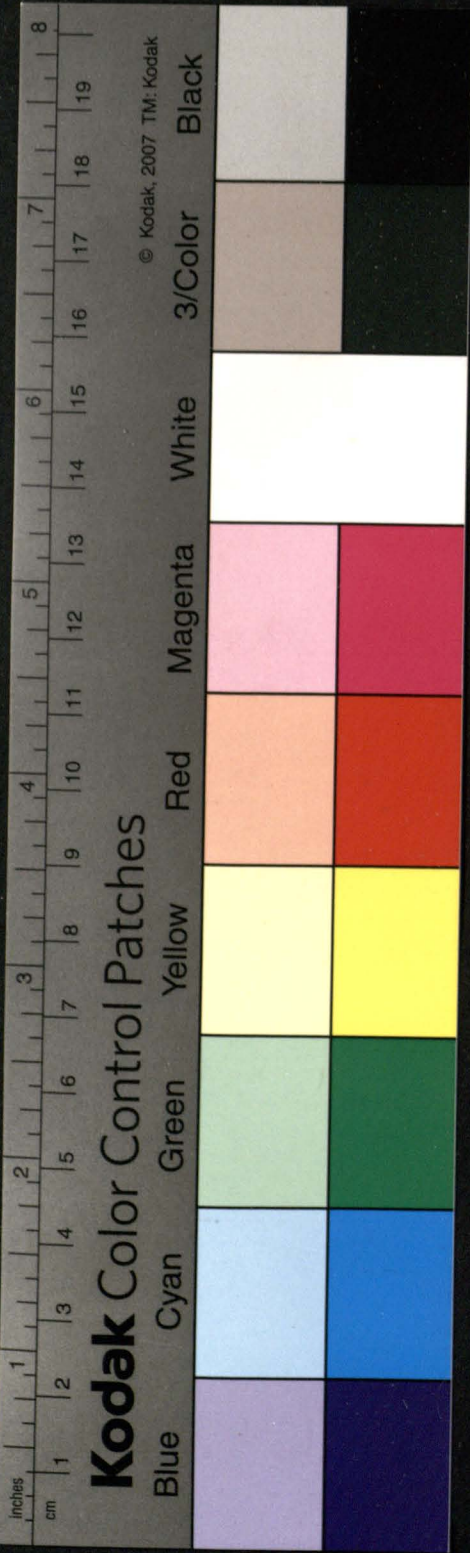
Kápitulá 5.

K Torá doškonálosć slová B Ožego / y začná / nábe wšytkie násubtelniejšie pišmá ľudši wíeku tego / rozzum swoy wielki pokazuiących y málo nie przedáiacych / powage: áczkolwiek čiž mádrzy swiátá tego ľudšie / (bo im to rádši przyznawamy) rozmáitými sposoby / došyć chytrze y misternie / zdawná zwetlic / w podeyźrzenie przywiešć / ábo przy nánniey w lekkie powázenie wpráwić wšilú ia: aby tylko tym drozej błedy šwe záražliwe przedáć mogli y sámých siebie zálećić: á zá tym postáremu wšytkého pány zostáć: iednáť gdy sie wy temu z pobožná pilnošćia / iáko šlušá / práwie iáko we zwiersćiedle / przypátrzyćie: wšam Pánu Bogu memu / že sie násubtylniejšiemu zwodšćielowi duš ludzkých nigdy od šczyrosći slová Božego odwiešć nie dopušćicie. Ale náprzod w tho wglédáć pámietaćie / co oni przedšiebiorá / y czym náwiecey rzecź swóie fárbniá y zdobia: á potým teź y ná to oko mieć bedšćiećie co sie tu przeciw temu mowi / y iestže mowić bedšie.

Boć v nich / iáko sie uź y to krotko znáć dálo / wywody ida czešćia od wštaw: ktore oni nie pišáným slowem názywá:
 d 2 ia. Kládac

Kto sie cále ná slo wo Bože spusći, te^o medrkowie swiátá tego žwiesć tru dno máit.

*Skąd bledow
swych Papiescy
prowdniczy dowo-
dza.*

*Skąd bledow
swych papie
prowdniczy dowo-
dza.*

O znacności słowa Bożego pisanego/

ia. Bładac to ná Apostoly/zeby oni nád to słowo Boże/ktore mamy wypisane w księgach nowego Testamentu / mieli inſe słowo Boże wſtanie/nie piſacgo/podać. Co czynia/ oſlep prawie mamiac ludzmi / bez wſzego wſtydu : bez zdrowego rozſadku:y bez boiaźni Bożey. Czeſcia ida od zwierzchnoſci y powagi/ iako oniż ſami zowia / Koſciola powszechnego : a mianowicie/ rozumieć wam trzeba/ od Rzymſkiego: bo oni nád ten żadnego inſzego znać niechca. O którym to Koſciela ſwoim/ſmiele też/ przeciw rozumowi/ twierdza że nigdy nie bładzi. A ten Koſciol ſwoy/wiecey ná zdawná iuż pomarliych ludziach/ niźli ná żywych/zaſadzaić : ktore Dycami ſwietymi y ſłupami Koſcielnymi nazywaić : ktorych Kſiegi y z tym ſwoim nie piſanym ſłowem (choćiaż iuż dawno w Kſiegach ich nápiſane ieſt) y przez ſtore calnia. Czeſcia ieſciejſze od powszechney zgody y iednoſci : choćiaż ieſt wielka niezgodá y ſrogie rozdarćie. Bo ciejſze y wietſze y znacniejſze niź byto w zborze Korintſkim : gdy ſie ieden do Pawła/ drugi do Apoſtoſa/ trzeci do Piotra przywiezował : Chriſtuſa przedſie nie opuſzczaić : ani ſobie z Apoſtołow/procz iednego/ y nád iednego Poſrzedniká cźlowieká Chriſtuſa Jezuſa/ Poſrzednikow/ Miſtrzow y Dycow działaić: iako teraz w tym ich Koſciela pelno tego wſytkiego. Gdzie iakoby prawie náporząd záprawſzy ſie Chriſtuſa y od opiſanego przezeń życia/ iedni ſie zá Dominiká/ drudzy zá Fránciſká/trzeci zá Benediktá/ takze drudzy zá inſe/ktorych ieſt málo nie bez liczby/ że ich y ſtrách wſpominać/ chwytaić/ od drugich ſie odrywaić / y z nimi ſie ná nabożeńſtowo / ná życie y wbiór żadna miára zgo- dźie niechca : ale ſie iedni zá drugimi przeciw drugim nádymáia/zdeymuia y zaſtawiaia. Wiec ieſciejſze nád ty wymienio- ne wzywáia dowodow Koſciola ſweo y tegoż to ſłowa nie piſanego/ czeſcia od dawnoſci/ iź tho takze drudzy przed nimi zdawná trzymali : czeſcia od wielkoſci oſoby mądrych k temu y wczonych: a nád to wſytko od walnych niektorych Sey- mow/ábo iako zowia z iezyká Greckieo Synodow. Co wſytko iako

Przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

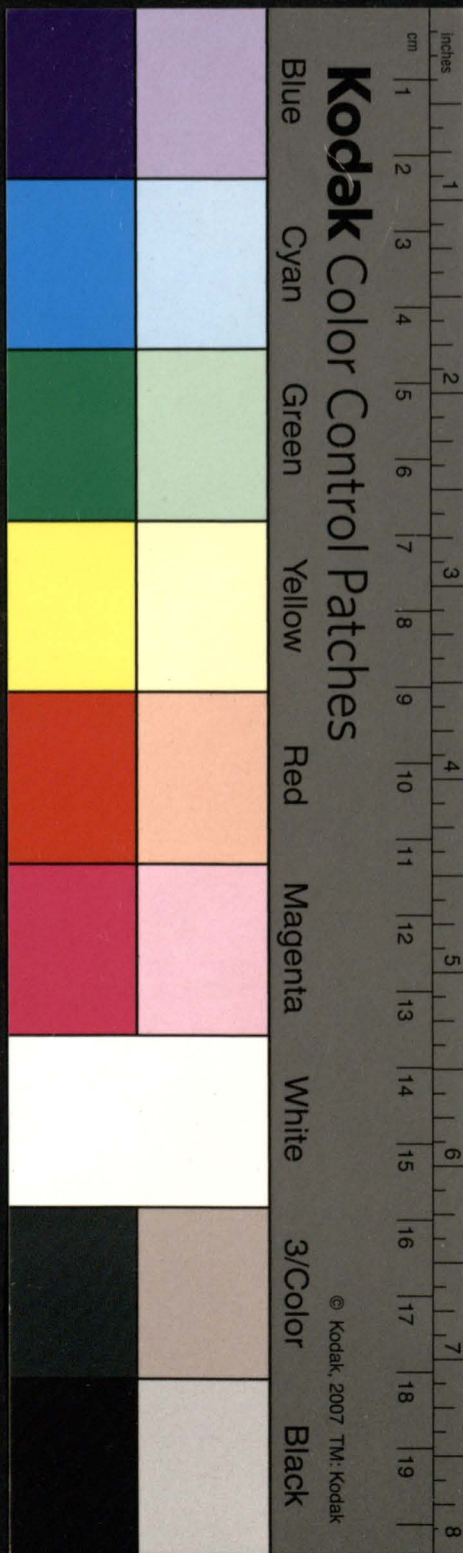
Bo iako wiele wazy / porzadkiem krotko y poprostu wam wprzod pokazawsy / pokazze tezy zacnośc slowa Bozego pisanego / bez tych wšytkich plotek ich babich / y cała y zupełna doskonałość tego ku otrzymaniu żywota wiecznego wam krotko przed oczy wystawie.

A tak co sie tknie powieści tych tam ludzi zawiędzionych / gorzey niż w ciemnościach Egiptskich bładzacych : ktorzy to / zalecając też rzekomo wsty slowo Boze / tho naše pisane : (bo go iawnie ganić nie śmieia : bo by też tu już zaraz siedli) y zacnośc mu też wielka slowki łagodnymi / przyznawając : ażci to potym dopiero ku temu przydają : że od tychże Apostolorow / ktorzy nam na piśmie podali slowo Boze / miało też być podane y drugie slowo Boze nie pisane : (iako też żydowie mówia o swym Talmudzie.) to iest / te wšytkie wstawy / okolo nabożeństwa y służby Bożej / ktorych pelen iest thenich powšechny koscioł. Ale wy / przestrzegam y napominam was / temu wiary w siebie nie dajcie : ani sie tym nigdy żadne mu z nich zwodzić dopuszczajcie. Owszem tho w siebie za iedno sprosne y wstydu w sobie nie mające kłamstwo poczytacie : y zaraz od siebie iako fałsz zarazliwy odrzucacie. A to patrząc w tho pilnie : y biorąc tho z wważeniem przystoynym przed sie : iż to / co oni temu swojemu przypisują slowu nie pisanemu / żadnym sie sposobem z pisanyim slowem Bozym zgodzić y spolem ostać nie moze. Pomieważ thoby nieomylnie za tym iść musiało / że sie sami z soba Apostolowie nie zgadzali : inſe na piśmie podając / a inſego / a iefcze bārzo przeciw nego / wstnie naucejając. Co iesliby było / tedyby koniecznie przeciw tym Pawłowym słowom być musiało : ktore tak na piśmie podał. Tnich tak o nas cztowiek trzyma / iako o służących Chrystusowych / y o śafarzach Bozych. A nawet / tegoć szukaia w śafarzach / zeby ktory należon był wierny. 1. Kor. 4. v 1. Gdyż iefcze / iako indziej tenże napisał / nie samych siebie oni zalecali / ale Chrystusa Jezusa Panem : a samych siebie sługami dla Jezusa zc. 2. Kor. 4. v 5. A to tak : że też pilno patrzał

Subtylnie y chytry zalecać Pápa nowe slowo Boze, aby wstawy swąd nie wystawili.

Dwoiákie slowo Boze stánowi, y pisane y nie pisane

Apostolowie sę z rze tegoż wczyli co też na piśmie goślawili.

O znacności słowa Bożego pisanego/

no pát rzali y ná ona przysła biede/ iesli by sczyrze zwierzono^o sobie Ewanielium nie mieli byli opowiadac. 1. Kor. 9. v 16. Nie aby sie w tym ludziom podobali/ ale Bogu. Bo gdyby to w nich bylo/ ze by sie ludziom podobac chcieli/ nie mogliby byli slugami byc Chrystusowemi. Gal. 1. v 10. a 1. Tes. 2. v 4. Jak. 4. v 4. Boć pierwsze nigdy oni takimi nie byli/ i takich ná on czas wiele bylo/ y takich teraz wiele jest/ ktorzy przeku puia slowem Bozym: (wloczac sie drudzzyz nich od krajny do krajny/ aby iedno ná ludziach máietnosci wymamrofsy palacow sobie nabudowali; wiosek y folwarkow przyczynili; a tak dopiero wejasu y rostosy wzywaiac filozofowali.) ale iako z sczyrosci; ale iako z Bogá: przed oblicznoscia Boza w Chrystusie mowali. 2. Kor. 2. v 17. A czynili to koniecznie/ przechwalaiac sie z swiadectwa sumnienia swoie^o: iz w prostosci y sczyrosci Bozey/ nie w madosci cielesney (z iakiey sie teraz niektorzy przechwalaiac/ y z mia przed prostaki nieo pát rzne ná harc wyjezdziac.) ale w lasce Bozey obcowali ná swiecie. A nie coć inzego pisali/ iedno co tej [oni ktorych vs stnie y przez listy nuczali] czytali y znali. 2. Kor. 1. v 12. Strze gac tego iakoby mowa ich nie byla thak y nie. Tamze v 18. Myslac tej zawжды y o tym/ ze wsfytkim nam potrzeba sie pokazac przed stolicá Chrystusowa/ aby kazdy odniosl co przez ciáto [czynil] wedlug tego co wczynil / choc dobrze choc zle. 2. Kor. 5. v 10. Rozsadku te^o wzywaiac: iz iesli ieden za wsfytki vmarl/ tedy wsfyscy byli vmarlami. A za wsfytki vmarl/ a by ci co zywia/ inz wiecey sobie nie zyli/ ale temu ktorzy za nie vmarl y powstal. Tamze v 14. 15.

Nie podobna ani prawdziwa zeby á postolowie cze^o in se^o nád pisane slo wo Boze wzyli.

Poniewaz to tedy/ nieomylnie/ oni wvazali; y ná tho zas wždy pamietaiac/ tak sie sami rzadzili/ iakimi tez y inse wsfytkie wierzace miec chcieli: a podobnali to/ ábo z prawda zgo dna/ zeby oni nád to pisane slowo Boze / iakie inse wstne nie pisane/ á ieszcze temu/ ná wsem zgoła/ przeciwne / podawac zborom swym mieli: A podawac to/ iakim sie teraz wsfytko Papiestwo para/ y czego teraz thym swoim nie pisanim slo wem

Przeciwnie piſanemu Papiſkiemu.

wem dowodzi: Rzeczy to ſa ani podobne / ani z prawda y weſ-
ciwoſcia / na koniec ta ſwiecła / zgodne. Nie wierzcie temu:
ani ſobie tego baiać dopuſzczajcie.

Bo ieſlibyſiny teſz kiedy / ludziom nieiaćo dogadzaiać / chcie-
li tak mowić / (co iednak mowiono być nie moze bez zelzywo-
ſci piſanego ſłowa Bożego) iż ciż Apostołowie wezyli theſz y
podawali niektore inſe nauki procz ſłowa Bożego / iaćo iuſz
teraz ieſt / na piſmie podanego : tedybyſiny y thak dla wiela
przyczyn gwałtownych / z tym obwazowaniem mowić to mu-
ſieli : je przedſie ono ich uſtne podawanie nauk / nie bylo ni-
gdy ni w czym przeciwno ſłowu Bożemu piſanemu : ale iż by-
ło wedle niego. Gdyż ieſt / y zawaydy ma być iaćo ſinur / abo
kamen probierny wiary / wyznania y wſytkie^o nabożeńſtwá
naſzego : ktorym y duchow / ieſli z Bogá ſa abo nie / doſwiad-
czáć mamy. I. Jan. 4. v. 1. Abowiem coby kolwiek bylo / abo
temu przeciwnego / abo imo to inſe^o : tedy iuſz to tym ſanym
w nas wiare tracić ma. Gdyż / chociaſzby y Apostołowie ſami /
choiaſz na koniec anioł z nieba / co inſzego nád to przepowia-
dał / takow y ma być przeklectwem. Gal. 1. v. 8.

A w tym tam Rzymſkim nie piſanym ſłowie / kto go ieſt
ſwiadom / nie tylko iż wiele naydzie przeciwnego piſanemu
ſłowu : ale zgoła naydzie w nim inſe Ewanielium : bo inſy
fundament uſpráwiedliwienia y zbawienia. Naydzie wiele
ſmieſnych / trefnych / ſproſnych / falſzywych / á pod czás y plu-
gárowych baiek / je gorzey być nie moze : przetoſz teſz nigdy to
nie ma być / ani moze być na Apostoły wkládano / amináich
nie piſane ſłowo. Choaſz to wſytko Papię / z ſwoia przego-
lona rota / chce gwałtem obrzymiſka ſwoia ſmiałoſcia na A-
poſtoly / iaćo na iaćie gnuſne oſty wlożyć / y na ſłowo ich nie
piſane. Gdyż tho perwna iż Apostołowie jadnych nigdy pło-
tek nie pletli : jadnych nigdy baiek nie baiali : ale zawaydy ſczy-
rze y prawdziwie ſłowo Boze opowiedali. Jáko ono Piotr á.
z nieiaćim oſwiadczánim ſie mowi : Nie oznaymilifnyć wá-
wocy y przycia Pána naſzego Jezusa Chriſtusa / naſladuac
mádroſcia

*Słowem Bożym
wſytkie^o doſwiad-
czáć trzeba.*

*W Rzymſkim nie
piſanym ſłowie in-
ſe ieſt Ewanieli-
um y wiele baiek
ſproſnych.*

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
cm
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
inches

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

*Apostolowie ba
siami sy bca
nie zakazali*

*Básniámi sie Apo
stolowie nie paráli
y inszym ich záká
zowali.*

*Kościół Rzymski
nie należy do zboru
Apostolskiego
y do zbawienia.*

*Iż sie to słusnie ko
ściółowi rzymskie
mu gáddáie co sie
mu gáddáie.*

O znacności słowa Bożego piśanego/

madrościa ozdobionych básni: (tak iáko ie Papież zdobi/ á zwołseją tych czasow przez tho swo nowe stworzenie Jezuit ty.) álesny sie sami przypátrzyli wielmożności tego. 2. Petr. 1. y 16. A Jan mowi: cochmy slyfeli / cochmy widzieli oczys má nászymi/cochmy ogladáli/y rece náse macály / wam os powiedamy zc.1. Jan. 1. y 13. Abo iáko Pável s. mowi: Nie przez wyuczone powiesci/ludzkiej madrości / ále przez wyuczone od ducha s. duchowne duchowny przystosiac 1. Kor. 2. y 13. Nád to/ gdy to iest pewna ze Apostolowie zakázowali swoy básni/zakázowali y vstaw ludzkich/iáko mamy Kol. 2. y 18. zc. 1. Tim. 4. y 7. Tit. 1. y 14. A gdsie to podobna zeby sie nimi sami mieli byli parác: A iz ten Kościół powsiechny rzym ski ná baykách sprosnych / y ná vstawách ludzkich nie czemnych zásiadk: á zásiadl iáko ná iednym fundamencie: tedy nie tylko tymi przymiotami swoimi niezbojnemi/ to sam o sobie swiádecstwo wydawa/y o tym słowie swym nie piśanym/ ze to wšytko nieślusnie ná Apostoly wkláda: ále tezy to sam o sobie znác nie watpliwie dáie / iz on żadna miára do onego prawdziwego zboru Apostolskiego nie należy: áni żadney spoločności z prawda zbawienna w Chrystusie Jezusie ma: áni żadnym obyczáiem nieć moze: dokády wšytkiego tego nie porzucit. Bo prožno Bogá geba swa (iáko Ezaiáf y Chrystus imieniem Bozym swiádczá. Ezá. 29. y 13. Mat. 15. y 8. 9.) chwala / ktorzy serce dalekie iest od Boga: y prožno sie go boia / ktorzy sie go ludzka boiáznia boia / y ktorzy żywia wedle vstaw ludzkich á nie wedlug Bozych.

Kápitulá 6.

Nizby sie komu nie zdálo/ ze sie to nieślusnie mowi przeciw temu Kościółowi Rzymskie: przetoż wam uiz tu ná kilku rzeczách to pokazowác bede: abyście y wy sami to poznály / ze sie wšytko słusnie przeciw niemu mowi. Wiedziéc to tedy naprzod macie / iz ci ktorzy sa z tego tání Kościóla/ gdy kiedy mowia o słowie Bozym prawdziwym/ y o Bogu tezy sámym: tedyć o nim nádobnie zwierzechu všty o: Fraglyz

Przeciw nie piśanemu Papiestiemu.

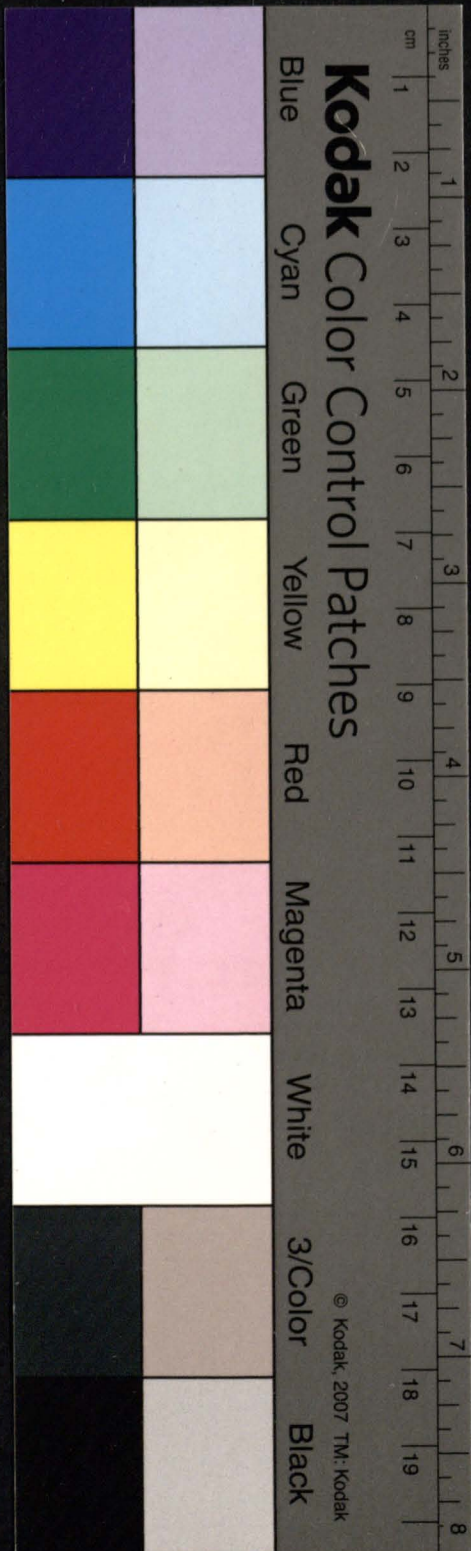
Krągłymi mówią. Powiedaiać tho iż my wedle piśmá s. w
 Bógá wierzyć mamy : mamy go też y chwalić wedle tegoż
 piśmá s. mamy go też y słuchać: tak w tym coby rozkázował/
 iako y w tym cjegoby zakázował. Gdyż (iako sami dokláda
 ia) piśmo s. zamyka w sobie każda potrzebna ku zbawieniu
 náukę. Wszakże to tak wyznawšy zwierschnia wárga: wnet
 to zaś spodnia wymyćia : a to tego dolożywšy : iż w tym slo
 wie Bozym piśanym/áczkolwiek to iest vgołmie napisano/
 iednak nie wšytkiego zosobná y dokládnie wložono: ale tak
 wobec y záwićkanie. To iest/ iakoby tak mówiac : jeby w slo
 wie Bozym tak spletliwie y pomiešanie rzeczy miały być po
 darwane / je go żaden wyrozumieć / bez słowa drugiego nie
 piśanego / tho iest / iż krotko rzekę / bez wykládu y podania
 Rzymškiego kóšciola / nie moze. Ktorego to kóšciola / Ciaz
 ko samje o sobie świadczy / rownie iako ieden Cygan dziećmi
 swoimi) koniecznie słuchać potrzeba : a nie mniey iedno iako
 samego słowa Bozego piśanego. A toć iest pierwsze záloze
 nie fundámentu : aby potym ná nim wšytkie wymyšly swe
 budowáli. Ale sie wnet wiernemu chrišćianinowi / ná pierw
 se w terzej poyšrzenie / táčno fałsz z prawda pomiešány po
 kaje : ktory sie też z ná nigdy nie oštoi. Bo áczi sie z przodu
 ku moze inlepek then wonny y słodki prostaczkowi w slowie
 Bozym nie biegłemu zdać : ale tak tuše / je to potym pozna:
 bedzieli sie o to v Bógá pilnie stáral: iż pelen iest iádu šmier
 telnego : ktory y láski Bozej y żywota wiecznego záraz po
 zbawia cžłowieká nim sie karmiacego. Bo oto powiedziaw
 šy iż wedle piśmá s. ábo wedle słowa Bozego piśanego wiesz
 rzyć mamy : ktora rzecz iest miła / wdšieczná y przyjemná : a
 to šted iż tej iest prawdziwa : áczi zaś wnet je tož slovo Bo
 že w podeyšrzenie / y we złe mniemánie wpráwia : gdy mu to
 przyczytaia / je iest trudne / nie porozumne / záwićkanie. A iez
 ficze nád to tym wiecey / gdy to k temu przydadza / je nie ša
 mego tylko słuchać trzeba / ale też takze y kóšciola powšech
 nego. Ktory nie tylko w rowney wadze z slowem Bozym

e

kláda:

Iż zálecáiz Papię
 Źnicy slovo Bože
 pułgebiem iednym
 ale ie drugim bár
 go háńbię.

Gdy to mówię
 šmieię, iż bez slo
 wá ich nie piśané
 go wyrozumiane
 być nie moze, be
 dac w sobie trudne
 y záwićkanie.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Kte^o gdy kościół
swoy nād słowo
Boże wystāwidz,
y onego słuchāc
kaza zbāwienie
mu przyczytāac.*

*T to żeby on bł-
dżić nie miał.*

*Iż tego nie Christu
sowemu zborowi, a
te Rzymskie^o przy
pisui^z.*

O zachości słowa Bożego piśanego/

Flāda: ale mu to ieszcze/bez wsey boiażni Bożey/nād nie przy
właszcāia : iż on sam zāwikłanie to nie tylko rozwiezuie : ale
mu też świādectwo y powage dāie. Żā czym dopiero rzeczy
swey to zāmknienie czynia : że thego Kościolā ich koniecznie
wsytkim słuchāc potrzeba/ y nā nim też cāle przestawāc: Bo
tego doklādāia / iż bez Kościolā ich zbāwienia niemāś. Tā
to nie pāmietāia iż to sobie Christus zostāwil/ māiac tho od
Bogā : y piśmo mu tho swiete przyczyta : iż niemāś imienia
dānego pod niebem przez ktoreby ludzje mieli być zbāwieni/
procz imienia Jezusa Christusa/ ktory iest droga do oycā/ ā
nie żaden Rzymsti ābo powsechny Kościol. O ktorym to ies-
zcze Kościele y to też ktemu mowia: iż on nigdy nie bładzi rē.
iāko sie o tym niżej nieco porwie. Ale oni wsytko to czynia
z swey obrzymstiey smiāłości/ przeciw Bogu y Christusowi/
iāko potym poznaćie.

Al iż ieszcze tego wsytkiego nie Christusowemu prawdzi-
wemu/ własnemu y iedynemu zborowi/ ktory iest owieczkās
mi onymi ktore sānego pāsterzā swego glosu słuchāiac nā cu-
dzy nic niedbāia/ przypisuiā : ale zosobnā y miānowicie swez
mu powsechnemu Rzymstiemu : thedy tego nie tylko pelne
sā księgi ich/ āle y mowy pospolite wsytkich: żeby nie miāto
być żadnego inszego Kościolā powsechnego Christusowego
nād sam Kościol Rzymsti. Ktoremu też sānemu wsytko dā-
ia. Jāko to: że on ma w sobie Oyce/ ma Doktory: ktorzy sā
stupāmi y filarmi ie^o. Al ci zās wsyscy zbudowani y zāśādzeni
sā nā iedney tylko głowie nā oycu swietym Pāpieżu Rzym-
stim. Przetoz też tym sānym stupom y filarom swym to przy-
właszcāia: iż oni sāmi roznie o kōło wiāry y nabożeństwā roz-
strzygāc y rozwiezowāc māia: iāko by to oni sāmi doklādniey
dostāteczniey y lepiey podāc wsytko y wywieś / niź słowo
Boże piśane mogli y vmieli. Ponieważ onio (iāko sie przed-
tym z powieści ich pokazāto) ogolem tylko y ktemu zāwi-
klānie rzeczy w sobie zāmyka/ ā sāmo ich nie rozwiezuie.

Tāco / trzebāc y tu wam miec też wzglād : ābyście tym
snādniey

Przeciw nie piſanemu Papiſkiemu

ſnádniey chytróſć wielka y zdráde wierutna ſátáſka/która ſie w takich powieſciách ich zámyſka/obaczyć mogly. Ná co áćjiby trzebá nie máto mowić y piſać : leć iſ ſie iuż pierwey nieiáka przeſtrogá przeciw tákiey mowie ich uczynilá: á to gdy ſie okólo trudnoſci y latwoſci ſlowá Boże^o mowito: á ktemu ſie ieſzcze y co wiecey ná to krotko przypomionac moze: przetoż teraz ná tym mieyſcu ták odlogiem tho zoſtá wie. Was tylko nápominaiac y pilno przeſtrzegáiac: ábyſcie w to iáſnymi oczymá wgladály do czego to wſzdy/ći mili po wſechnicy /z tym koſciólem ſwoim ciągná y ná co te ſiad-ke rozciągáia. Cze^o to/mowie/ták o ſlowie Bożym práwiac/koſciólem záſ ſwoim/luďiom proſtym oczy zámydláia.

A naprzód w to pilno pátrćie/do ktorego wſzdy kónca te ſwoie záczeta bayke prowadza. Weyćie iedno : á toli ia ták potym zámykáia/ mowiac : Poniewaź nie tylko ſlowá Bożego ſlucháć/ y onemu wierzyć mamy : ále theż y koſciólowi toſmy tej powinni : to ieſt / ſilarom przednieyſym koſcióla tego/y z głowa tych wſytkich Papięem. Przetoż (ták zámykáia) nie trzebá ſie ná ſámo ſlowo Boże ogladáć y ſpuſzczáć : ále y ná koſciól y ná Dyce z nim záraz. Ktemu ieſzcze tego dokládáia/mowiac : Poniewaź ſlowo Boże vgolem y záwiſklánie podano ieſt : á koſciól z głowa ſwoia y z ſilarmi ono rozwiázuie : iáko ten ktory ie w mocy ſwoiey má : przez toż ſie náń y pierwey y wiecey ogladáć potrzebá/ iáko ná tego / bez ktore^o nicby ſámo przez ſie pożytku nie uczynilo ſlowo Boże/bedac trudnym y záwiſklánym. Ochoź obaczáycie ná co te ſámołowke ſwoie náſtáwili: chwalac rzkomo ſlowo Boże : záczym luďi nieopátrzne (iáko dudki zá wiecha) polowić chca.

A iſ ſlowá Bożego po ſobie nie máia/ktorymby tego ſwoiego obrzydliwego wyrzygniemia podeprzec mogli/ to ieſt/ tego : że ták koſcióla ich ſlucháć trzebá iáko ſlowá Bożego: przeto ſie do drugiey bayki vćiekáia/ ktoraby tey pierwey podeprzec mogli. Mowiac to przeciw iáſnym wyrokóm ſlo

*przeciw temu
którego
koſciól Rzym
wyznawá wády
wſzdy wſechnicy*

Dla czego ták wiele Papięncy o koſcióle ſwym mowia

1. *Abym w proſte w mowili, iſ go teź ſlucháć iáko ſlowá Bożego potrzebá.*

2. *Iſ ſlowo Boże, koſciólách wykłádu potrzebuie, iáko przez ſie trudne.*

3. *Abym teź koſciólá tego ſwego ółowe y ſilary zálećili,*

*którego dárma
e yſteſtjom*

inches

cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Co o głowie swej
Papieżu trzymać

Jeśli w nagorżego
Papieża niko^o stro
fować nie godzi.

Gracjan

Za czymto idzie
po słowie Bożym
nic.

Gracjan ma
być papieżem

Bo sam ich Papież
może wszystko

O znacności słowa Bożego pisanego/

wá Bożego: że ten Papież ich jest własnym y porzadnym potemkiem Piotra s. a namiastkiem zaś Chrystusowym. (Acz Kolwiek/to perona/ Christus żadne^o nie potrzebuie namiastka: Piotr też/y to nie watpliwa/ nigdy tak wiele złego loża synow nie spłodził: ktorzy sie we wszytkim zgotá oycu sprzeciwiá: ále y tego pismem s. nie dowioda / aby z jóna swa miał kiedy ktorego syná.) A mówia tho ku temu końcowi: iáko by Piotr s. miał pierwey sam the stolice w Rzymie / (choćiaz y to fałs: bo Piotr nigdy stolice nie szukał / bedac Apostolem nie Plebanem: ani iey Cesarzom odeymował / iáko ia potym Papieżowie odieli: ani też w Rzymie byl: iáko sie tho potym z słowa Bożego pokáže.) miał ia potym zlecić y oddać potomkom swym Papieżom Rzymskim. Za czymby im dopiero wolno bylo wstáwy stánowić: práwá y dekretá pisać: y być też nád to Sedziámi wszytkich rz. Jz ácz Kolwiek by ktoryz Papieżow / bedac naygorszym y najprośnieyszym człowiekiem / (iákich záwždy wiecey niż dobrych bywało.) ciągnął zá soba do piekła názátrácenie niezliczone tłumy ludzi: iednátkby sie tego żaden nie miał wáżyć / żeby śmiał występkie^o strofować. Bo gdyz on jest wszytkich sedzia: [patrzącieś w to co tu mówia / zdzieráiac z te^o chrystusa co mu Bog dáł.] tedy on od żadnego sadzon być nie może: iáko o thym ichże Pisarze nápisali. *Distin. 40. Cap. Si Papa. Tázze Causa 9. Qua. 3. Patet. Item, Nemo. Et insequentibus.* A ták oto do punktu te^o on swoy pierwszy fundáment przywiedli: ktorzy ono rzko mo byli od słowa Bożego zaczęli: że przed sie po słowie Bożym nic. Gdyz bez Oycow y Doktorow / bez głowy ich Papieżá / bez praw y wstawiego / pożytku żadnego samo przez sie czynić nie może. Poniewáż thego dokládaia że w nim wyraźnie y dotkliwe wszytkiego nie wypisano: á w ich zaś wykładziech / y w strzym serca Papieckiego: y w Kościelnych ślárach wszytko náydzie / iáko z placká wynimal: iáko thez y tho jest w Księgách ich. *Caus. 24. Qua. 1. Quotiens ratio.* Aboż wiem sam ieden Papież może / wedle nich / co iedno chce / y nád

Przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

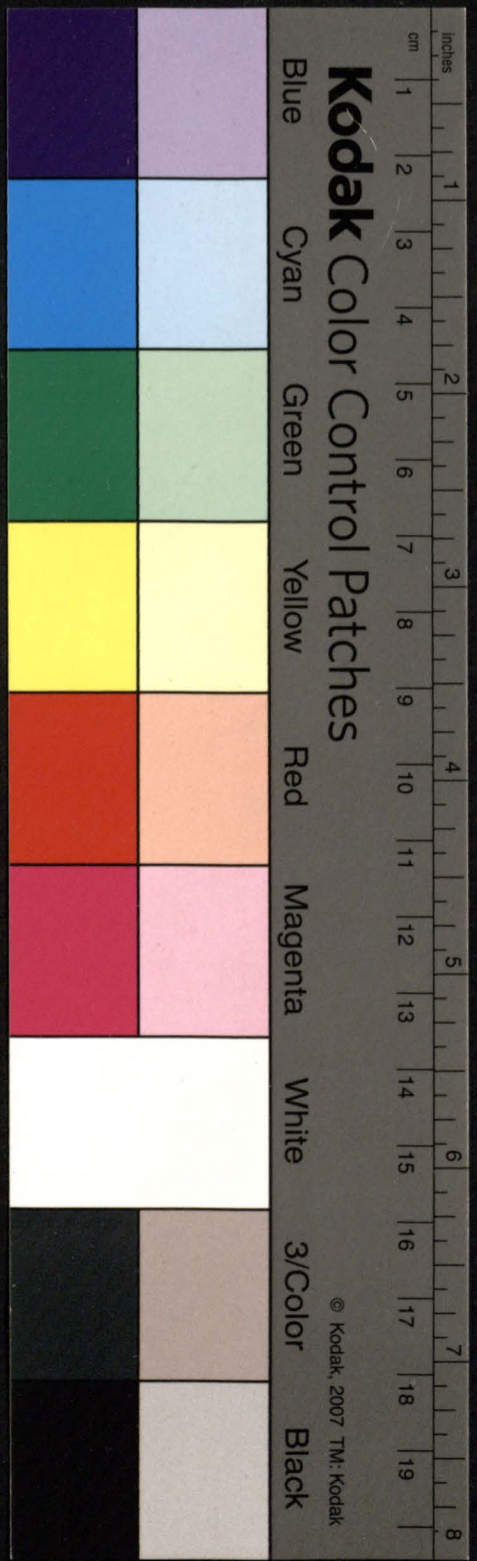
nad Apostolskie podanie / postanowic. A zwołaszją w thym *przeciwnie pismom A*
 Ciąko dokładaią / czegoby iasnie y zrzetelnie *kwanielisto-*
 wie y Apostolowie nie dołożyli iako o tym pisa *Caus. 25. Q.*
I. Sunt quidam.

Przerój też tak to iestże śmieie mówią: y iakoby pod tym
 plaśczykiem te swoje wstawy Apostolskimi zowa / iż to / we
 dle ich powiesci / od potomkow Apostola Piotra s. posly.
 Chociaz to przedsie od prawdy daleka. Bo to konieczne za
 tym poydzie: że oni tym sposobem / infty fundament / nad nasz
 przez Proroiki y Apostoly zalozony / zakladaią: y infty też *kwani-*
 wanielum / ktorego nigdy nie przepowiadali Apostolowie /
 opowiedaią. Aleć też v wiernych y bogoboynych ten stad po
 zytek odnośa / że im wierzyć niechca: a nad to sie sami nie
 bożeta / y z tymi co sie na nie spuszczaia / w przetlectwo ono
 od Pawla s. opisane / Gal. I. 8. znacznie wprawuia: y wfty
 scy spolu tak wodzowie ci slepi / iako y ci co sie im wodzić da
 ia / w dol zatracenia wiecznego leca. Bo to inaczej nie moze
 być: musi być każde sczepienie / ktorego Ociec niebieski nie
 sczepil / wykorzenione y do ognia wrzucone. Musi zla lato
 rostka / ktora nie trwa w Christusie / ani w Christusie orow
 cu Bogu oycu przynosi / być wycieta / musi vschnac / y musi
 być do ognia wrzucona: ktory nigdy nie zagasnie / y chro
 bać nie zdechnie: a tam bedzie placz y zgrzytanie zebow: y
 wstawiczna biada.

Kapitulá 7.

NLe což wždy to iest / chcecie iuz też wiedziec / co oni staz
 nowia / abo radsey co slowem nie pisanym zowa: Po
 wiewem krotko wedle ich wlasciwych ksiag: Iż naprzod
 nauke o Troycy s. to iest / iako oni mówia / o Bogu iednym
 w istnosci a troiakim w personach: abo iako infty z nich mo
 wia y pisa: o spolecznosci bostwa we trzech osobach: o krzcie
 dziatka malych: o pozzywaniu pod iedna osoba obudwu osob:
 o jegnaniu sie krzyzem w imie oycá / y syná / y ducha s. o pos
 sczeniu piatkow / y infty ch postow: o swieceniu niedziele: y o
 e 3 odprawo

*Okazanie tego co
 Papięzięcy nie pisa
 nym słowem Bożym
 zowia.*

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego pisanego/

odprawowaniu Mszyce / z takimi ceremoniami y zaboborami / z iakim ia odprawuta : y inszych wiele malo nie bez liczyby. O ktorzych / samiz zgodnie pisa / na wielu miejscach / y w polskich y w lacinskich ksiegach swych : iz wszytkiego tego w slowie Bozym pisanym niemasi. Ale tylko w nich iest : a to z podania Koscielnego : iest w ksiegach Oycow ich y Doktorow zc. Bo tez ci mili Doktorowie ich wszytkie tego napletli. A czynili tho tym smieley y bezpieczniey : iz sobie fundament on pierwey / o ktorym sie wyzszy mowilo / zmyslili y zalozyli. A tak iuz wiele napletli y nabatali / pod tym ptasczyzem Koscielney zwierzchnosci / y pod tym nie pisanym slowem swym / ze / kto sie temu umie dobrze przypatrzyc / lacno tego doydzie / y nieomylnie dozna : iz nie tylko po slowie Bozym pisanym nic : ale tez y po christusie Jezusie synu Bozym / iedynym okupie y posrzedniku naszym : a nawet / y po samym onym iedynym wszech rzeczy stworzycielu Bogu y Ocu naszym.

Iesli wazne sa plotki nie pisanego slowa Bozego, tedy po Christusie nic y po Bogu samym.

Albowiem gdzie sie iedno cslowiek obroci / przyshedzy do tego tam ich Kosciola powszechnego / y pocznie sie duchownym rozsadtkiem dobrze wszytkiemu przypatrowac / dozna bez pochyby : iz tam wszytko we wszytkim iest bez slowa Bozego : bez prawdziwego pokaitania y odrodzenia : bez Boga y bez christusa. Wszytko mowie co iedno nalezy do grzechow zgladzenia : do vsprawiedliwienia : do poswiecenia : y do otrzynamiu tego wszytkiego / msa : ktora ono opisal / miedzy inszymi / trotko y zwieznie / z inszych zebrawszy Gabriel Baralet. z orady Dominikowey slawny Kaznodzieia : in fer. 3. Ramispal. Serm. 50. Co tez iest y w Grzegorz a Epist. lib. 8. epist 7. Gwil. Durand. lib. 4. tak o niey mowiac : y z tym ia posagiem za maz wydaiac. Iz co pierwey samo chleba y wina poswiecenie pozactkiem icy y koncem bylo : iak o ia tak (powieda wespolek z Platina : a procz slowa Bozego.) napierwey Piotr s. po wstapieniu Christusowym do nieba w Antyochiey (ale wy temu

Bo to msa miasto nich sprawi.

Platina in descriptione Sixti Romanorum Pontificu.

13
przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

remu nie wierzcie boć tho bajka.) sprawował : przydawoſy
 tylko Paćierz / Oycze náš : Toż (mowić) potym z ląty tak vro
 ſiá / aż do tery wielkoſci y całoſci przyſiá / w iákiey iuż tcheraz
 ieſt . Jákoż táń zaráż do kłáda te^o porządnie / co kto potym
 doniey przylożył . Tłá ktora táń ſie oto poſtuczące zlożyli : iáko
 by ląta do ląty przyſywoáiace : je iuż teraz ſtoí zá ieden zebraćzy
 plaſzcz . Bo co pierwey bylá proſtym przypominánim ſmieri
 ci Chriſtuſowey : á to wedle rozkazánia iego / Luć . 22 . v 19 .
 1 . Kor . II . v 25 . to potym w táki ſie według nich / pożytek o
 broćitá / (by iedno y ná to chćieli mieć ludzic bácżnoſć) je nie
 tylko ludziom ſámym / táń żywym iáko y umárłym / ſłuży do
 zbáwienią y zdrowiá : ále też y ſwiniám y owcám gdy zá nie
 bywa ſprawowána .

W coia też ieden zdawná iuż wgládaíac : wydziwić ſie /
 niektórym ich nabożeńſtwá / nie może / ktoryz wiec ono w
 cieſkich ſwych chorobách wielkie pieniádze doktorom dáia
 á przed ſie y dłu^o chorzeia y podczas umieráia : ánoby to wſyft
 ko / wedle ich zálecánia Mſzey / mogli iednym kſiedzem y iez
 dna mſzycá odpráwić . Táńże / iż też ci Pánowie y Krolowie
 ktoryz ſá tego táń nabożeńſtwá / walczác z drugimi / wielkie
 wtráty ná lud y ná oreże woienne podeymuia : mogác to iez
 dna mſzycá / ktora wždy nie może nigdy táń wiele koſtowác /
 odpráwić / wedle zálecánia godnoſci iey . Gdyż Mſza może
 też być / wedle nich / y przeciw nieprzyaciéłſkim woystkam
 nárychtowána . A zwołaſzcjá gdyby kſiadz z ſwoiá hoſtyá prze
 ciw nieprzyaciéłom wyſiedł . O ktorey táń wiec oni cjaſow
 ſwych ſpiewáia : *O ſalutaris hoſtia, quæ cæli pandis oſtia, bella tre-*
munt hoſtilia &c. To ieſt : O zbáwienna hoſtia / ktora niebie
 ſkie wrotá otwieráſ / toć przed toba drzía woyny / ábo woys
 ſká nieprzyaciéłſkie / dáyże ſiſte / dáyże wſpomożenie . W ſkáz
 że to v mnie dziwná / czemu te hoſtyá ieden ſláchćić w Lubli
 nie (iż poſtronnych hiſtoryi wſpomínáć nie bede) pieſćciá zwo
 iowál : ábo czemu iá ktowá w Botorzu táń kilká lat ziadłá /
 gdy iá wyiawoſy dzwonnik z Nonſtráncyey / dáł iedney niez
 wieſćcie

*Wiele Papięzników
 niewie o godnoſci
 ſwoiey mſzey.*

Blue
 Cyan
 Green
 Yellow
 Red
 Magenta
 White
 3/Color
 Black

Kodak
 Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

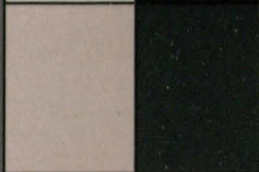
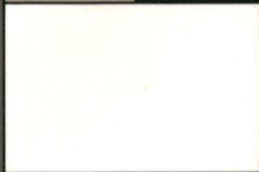
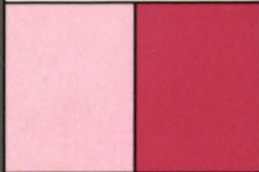
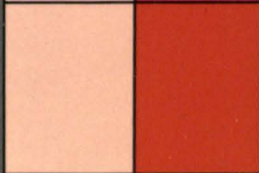
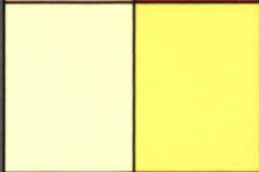
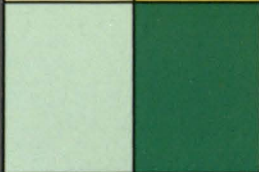
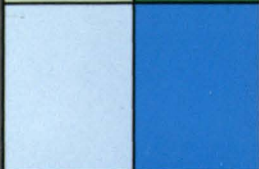
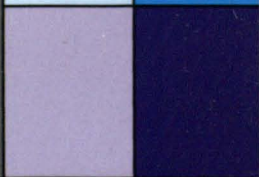
Red

Magenta

White

3/Color

Black

O zacności słowa Bożego piśanego/

wieście na prosbe iey: żeby krowa iey wiecey mleká dawála. A wždy to krowie nie pomogło: á hostia przed sie propádła/ iáko Rus mowi: Ale nád to wsfytko temu sie iefcze bázriej dširunie: czemu y Papież sam / gdy z tim walczy/ tym sie nie broni: ále sie teź z wielkim kofcem y vtráca ná lud y ná przy práwy wojenne zdobywa: y czemu imo to wielka záwždy o kolo siebie knechtow Swáycárstich y innych gwárdya cho wa: ktorzy záraz y onego same^o/ y hostyey iego/ ktora przed nim nosa strzega/ y tymi ludzi áby przed ná vpadáli bijá: A wzláfcijá / że o tey Mšey y o zacności iey tak iefcze dáley tenje *Gabriel Baralet* (že inšych dla dlugosci wspominać nie bede) piše támje w kšiegách námiemionych. Ze oná iest ták kiej zacności/ že przeplácona býć nie moze: (ále wy temu teź nie wieršcie/ bo ia zá groš ieden / á podczas zá pulgrošá / á ná wší y zá pare iáiec naydšie.) Bo mowi / iž choćiažby cžlo wiek wsfytek šwiat zbiegal/ y wsfytkie máietnošci šwe vbo žim rozdal: tedy iednáť nie moze mu to tak býć pożyteczno/ iáko gdy iedney mšey posluha. Cžego iefcze tym potežniey w kázaniu drugim w porzadku/ to iest/ 51. dowodži: y tym to pokázue / mowiac: Iž gdy iednego cžasu Grzegorz Pa piež miał mša w Rzymie/ tedy mu sie vkažal Jezus: á tháť on do kónciž wšy mšey / nádal ía y vprzywileciował odpustá mi:ž křoby mšej sluhal (ále wy plotkam tym nie wieršcie.) á przed křucifixem zmowil modlitwe / O Pánie Jezusie řc. á tu miyby przydal pieć paćterzy y pieć zdrowych Máriy / že ták owy ma 14. lat odpustu. Do ktorých potym drudzy Pa piežowie iefcze ich wiecey przydali/ že šnadž wsfytkich vřoslo iefcze zá Baraletá / dwádšiesćia tysiecy / y záš dwánášcie tysiecy lat / y dni dwádšiesćia y trzy. Jákož to / powieda / ná pišano iest w Rzymie v Piotrá / w káplicy hoštienškie^o Kár dynalá. Ktore potym odpusty vtwierdžil Kálixtus Papież trzeci dná 12. Czerwca / Roku 1 4 5 6. A iž ták iey iest powa ži y zacności Mša sámá / oto támje troche wyžšey / tym te^o dowodži: (á ia to dla tego przed wami przypominám áby šcie

przeciw nie piſanemu Papiestkiemu.

Œcie ſie wciyły plotki od prawdy ſłowá Bożego rozeznáwáć y onymi ſie brzydſić / á przy prawdſie zoſtawáć. Ji gdy tenże Grzegorz chciał raz dáć iedne hoſtia niewieſcie tey ktorá mu hoſtie gotowála do mſey: thedy / powiédá / bárzo wielkim głoſem roſmiała ſie niewiaſta oná: á on teſz wnetſze reki wmknał: pytájac iey czemu by ſie ták ſmiała. Ktora rzekła: Ji te hoſtia (zowa to teraz poſpolicie optátkiem) ktorá mi reka oná moimi wrobiła / ty mnie dáieſz zá prawdziwe ciało Chriſtuſowe. Zá Ktora (mowi daley Barálet) gdy ſie Grzegorz modlił / á ſci oná hoſtia cáła ciałem ſie poſtawála: á niewiaſta teſz widzac plákała y od niedowiarſtwa wleczone była zc. O wielkie ſwiatofci / o wielkieſz to cudá: o nigdy teſz w ſłowie Bożym nie piſane áni ſlycháne bayki. O dſiwna mocy / ſe oto dla iedney mſey moſe kto wiecey y dluſzey mieć odpuſtow zá grzechy / bez Chriſtuſa y prawdziwego poſtawienia zá grzechy y polepſzenia ſywota / niſz ſwiát wedle piſmá ſ. ſtać moſe. A iákoſz thw w nádzieie mſey / y w nádzieie odpuſtow iey nie grzeſzyć: To iedná ſamá mſa / widziéie iuſz / co moſe: á coſz gdy ſie pothym w co inſzego ieſcſze weyſrzy: A zwiáſzcſzá w ono ſtoto / mire y kádzidlo / ktore czárnoſkieſtim ſpoſobem ná trzy krole przypráwuiá: á ſci dáleko wiecey teſz wſytkiego obaczy: ſe iuſz teſz przed nim (wedle zdánia meo) y ſamá mſa zá nic ſtánie: y wſyſcy Doktorowie / y wſytkie woienne przypráwy: iáko tho káždy ſe Niſzá / gdiſie o tym nápiſano / obaczyć iáco moſe.

Kápitulá 8.

NLeć wam tu pániéne cſki trzebá pilno we zwiérſciádlo to pátrzyć: ieſliſz to / co ſie tu z kſiag Papieſkich ábo z ſłowá nie piſanego ich przypomina / ieſt z pocztu rzeczy onych / ktorých ſie iáko dobrych y Bogu ſámemu przyienionych trzymáć potrzebá: cſyli teſz z pocſatku Bogu obmierzlych: przed ktoremi wciékać mácie. Jáć wam to tu w tym zwiérſciédle dla tego przed oczy wyſtáwiam: ábyſcie nie tylko dobre znály / y onego ſie wprzeymie rozmilowály: ále ábyſcie teſz

14
Oſobliwe bayki
Papieſkich Dokto
row, o godnoſci
mſſyſce ich.

Godność mſſy

*Złoto mſſy
kádzidlo*

Godnoſć y ja
cnoſć złotá, mir y
y kádzidlá czáro
wánego.

Przeſtrogá ná
pominánie wier
nych.

f

ſcie teſz

O znacności słowa Bożego pisanego/

Ście thej y o złym wiedząc onego sie chronily/ y nim sie iako zaraz adusna brzydźily. Iż gdyby ierwam krotkiedy/nadobnie przypstrzone y przyfárovane/zalecić chciał: abyście sie go strzegly y zaraz ie od siebie odrzucaly. Pamietaiac ná ony słowa Pawła á. żeć sie y sam fiat an vnie przemienić w aniola światłości: á studzy iego w slugi y Apostoly Christusowe. 2. Kor. II. v 13. Bo by to nie bylo: nigdyby żaden przez fiatána y przez slugi iego omamion nie byl: przetoż sie mieycie ná pieczy prośe y powtore prośe.

Konieczenie rzeczy zaczeťey, o nie pisanym słowie, to iest o wymyślnych plotkach.

Wylczenie niektorych wymyslow ktorym sluzę grzechow zglądzenie.

Pomiarlych zdaw na ludzi kanonizowanie.

Lecz sie iuz do rzeczy zaczeťey wrocic musze: to iest/do tego com o wielkości ostaw y wynalastow nie piane ich slowa/ y o znacności y mocy Kosciola ich powszechnego/ Ktory sam tego dolozyć przystoynie moze czego nie masz w slowie Bozym: y wiać teź tego co iest. Juzescie po trosze obaczyc mogly nie co ze mszey / iako sie rzecz ich nabozenstwa barzo rozciagnela: je bez Christusa syna Bozego grzechow odpuszczenie y żywot wieczny przez msza za ieden gros naydzie. Patrząc ieszcze y w inŝe rzeczy iuz względem Mszey podleyse: á wždy y te maia teź swa powage. Bo poydziecieli do soli z ktorey co niedziela czarta wyganiaia/ takze y do wody/do wierzby na Zwieta medziele/ do wosku ná gromnice: potym do stomin y iaiac Wielkonocnych z kolacjami / y do inmych wielu balannictw tego tam ich Kosciola powszechno: á zaż nie tak wiele bedzie z kazdey z nich zosobna ná dusze y ciało lekarstwa / ábo iż krotko rzekę grzechow zglądzenia y do nieba doprowadzenia / iako wiele iest tych rzeczy/ z ktorych sie niektore przypomienely: A iesli to wedle dumy ich ma taka znacność y powage w sobie: A coź po slowie Bozym pisanym co po Christusowej krwawey smierci: co ná koniec po Bogu: Zali Papiez thymi swoimi kluczami nieba nie otworzy: Tuz ieszcze / gdyby sie przypominac mieli / procz tych co w slowie Bozym maia swe swiadectwo/ oni swiecia mili ktorych Rzymscy Papieze kanonizowali / to iest / swietymi ná dziełali / y z ich osobnymi przymiotami y dziełnosciami: z

strony

przeciwnie pisanemu Papiestwu.

z strony mocy y władzy ktora nie tylko w ludzkich członkach
 maia / ale tej y w bydlęcych : na wodach y powietrzu: na zies
 ni y w ogniu zc. Azaj też zostanie co Bogu y Chrystusowi ie°
 Poydziecieli tej do Reliquiy / ktore też swiatosciami nazy-
 waia / a w swoich ie kosciołach z pilnoscia chowaa : a pod
 czas ie tylko / y to przez skto / calowac daia : zali też mocy du
 chownych y cielesnych onym nie przypisua : Bych zaniechal
 iaśli w ktorych lezal Christus vrodziwszy sie / pieluch / mleka
 ktorego pozylwal / wolu y osla / o ktorym baia zeby nad nim
 chuchal : także kamienia w ktorym wode w wino przemies
 nil / krzyza / bicjow / gebki / kostek / gozdzi / pieniedzy Judaszo
 wych / sukienki o ktora kostkami losowali / krwie ktora na
 wielu miejscach pokazua : a wlaszcza oney ktora w Marsi
 liey chowaa. O ktorey pisze Baralet na koncu kazania 45. na
 czwartkow dzien przed kwiaty. Powiedaiac iz Marya Ma
 gdalena dala Jezusowi plát iatis na krzyz / a christus iey dal
 krew ktora zbieral v nog krzyzowoych / a ona ia do flastki scho
 wala / tedy sie inszych bez liczby nazbiera. Jako wlosow p.
 Maryey / grzebieni / zatycjki / czeptka / kosule / zc. Takze Jo
 zefowoych nogawek y czego inszego : Swietego Michala pu
 ginala y puklerza : Piotra s. kordow : także inszych niezliczo
 nych ciał calych / glow / reku / nog / palcow / skur / y innych /
 ktorych w kazdym kosciele musi nieco byc wedle dostatku
 iego : Azaj wszytko to darmo chowaa / wkazua / calua : Pe
 wnie kazda rzecz z tych nie tylko iedna z druga zlozona : iako
 siotka do lekarstwa w Aptekach skladaa : ale y kazda przez
 sie zosobna ma swoje / wedle dekrétow y nadania Papielow /
 godnosci. A wszytki zarowno nie ku ktoremu infemu koni
 cowi zalecane bywaia / iedno iz tym / ktoryzby ich z wczarwo
 scia vzywali / narwiedzaiac y caluac ie przez skto / maia zies
 dnac zdrowie na duszy y na cieie : grzechy maia zgladzić : y lu
 dsi od mocy satanskiey Oswobodzić : swietymi wczynic / y do
 nieba domiescic. A gdzie to iest w thakiey powadze y w ta
 kim mniemaniu : obaczcie prosz co tu Bogu / co Chrystuso

f 2 wi / co

Reliquiy chowa-
 nie y ich znacosc.

Reliquie

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

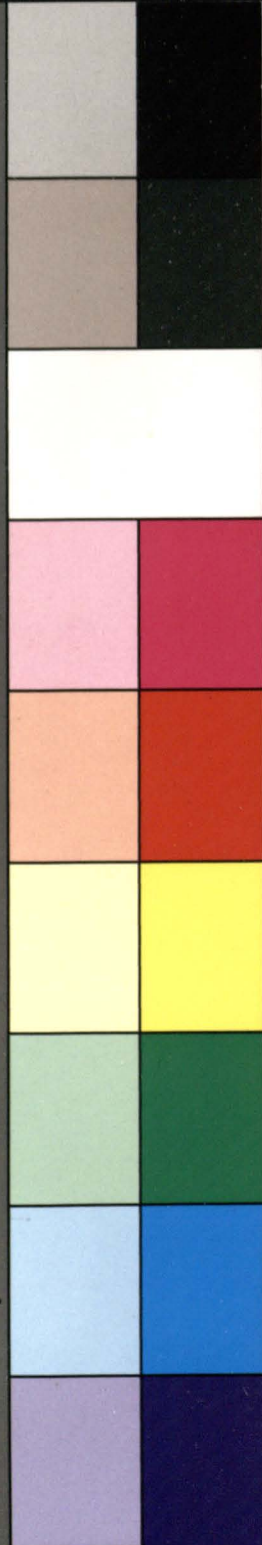
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Ważności słowa Bożego pisanego/

wi/ co słowu Bożemu zostanie: Co po krwi oney Chrystusowej raz za nas wylaney: co po śmierci tego: gdyż nie ona głodzi grzechow ludzkich / ale kthora kolwiek infa rzecz z tych od Papieżow wynalezionych. Nieyćieś sie prośe na pilney pieczy.

Kapitula 9.

Dalsze okazanie tego, iż aczkolwiek Papieżnicy słowo Boże zalecają v-
sty, iednak ie w skutku za nic mająt.

*ad xvij u
tria grana*

N gdybym iefcze posty/ miłościwe látá/ odpusty/ obrázy od Lukása s. malowane/ paciorki ktore z Rzymá wozá/ ágnusy/ y one obrazeczki/ y mále pacioreczki z záwiešenim trzech zosobná/ ktore *tria grana* zowia / ktore Jezuito wie za vpomínki rozsyłá: swietá vroczyšte vprzywileiowáne/ y mieyscá niektore nád inſe poświęcone / y inſe tym podobne wymysly ich przypomináć miał: y godności ich pokázowáć / z ichje wláſnych ksiąg: ázazby sie tym wiecey iefcze to nie pokázáło rzecza być prawdziwa/ co wam przed oczy ku przestrodze wystáwiam: To iest/ iż aczkolwiek ci mili kátholowie/ to iest/ Rzymſkiego nabożeństwa wodzowie y wczyćielowie / słowo Boże w księgi ſtare° y nowego przymierza w piſáne / ſłowkami iedwabnymi zálecaia: aczkolwiek theż nieco o Bogu mowia/ y rzkomo onego ſámego ſuchać y miłowáć káza: aczkolwiek iefcze y o śmierci Jezusa Chrystusa ſy ná Bożego rozpráwúá: iednak to wſytko dla tych ktorem z ich vſtaw wáliczyl / zá nic v ſiebie máia. Zátlumilo ſie tho wſytko/ coťkolwiek iest w piſánym ſlowie Bozym/ tym tám ich nie piſánym ſlowem. Moze tu ſobie y kápica Bárnadyńska/ ábo czym inſym / bez Chrystusa żywot wieczny ziednáć: iáko ſie y przedtym pokázowáło.

Sámotowke wſe dy Papieze ná ludi ſláwidá, ſto-wo Bože, Bogá y Chrystusa zaleca-
iſc.

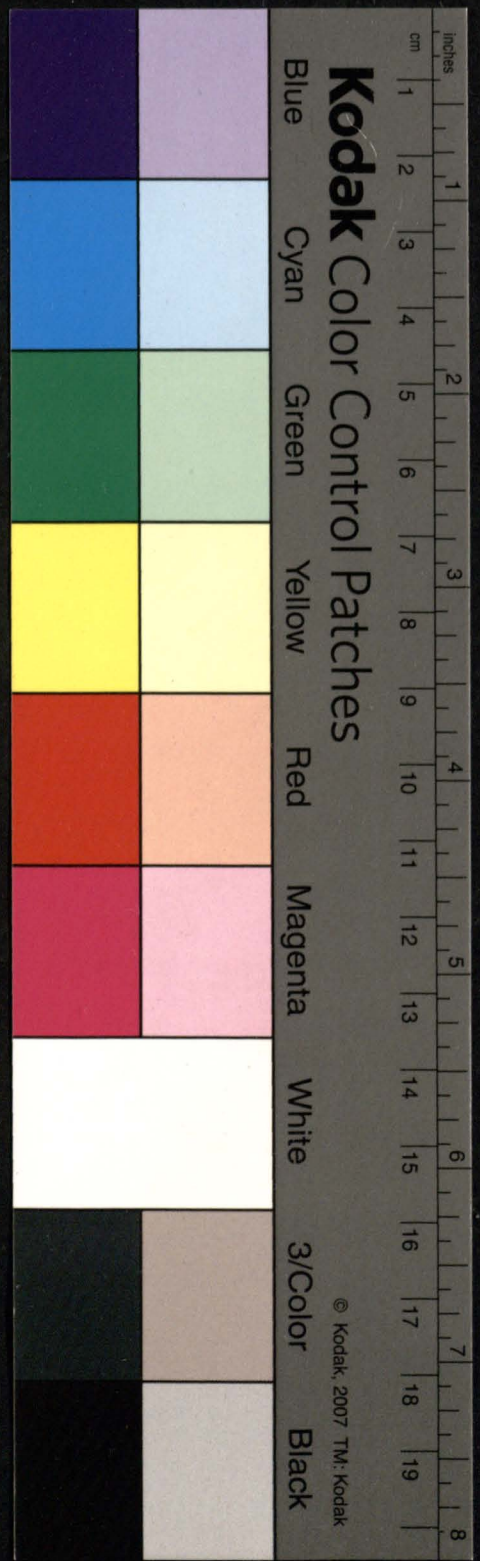
Bo mowić/ iáko oni mowia/ iż Chrystus vmárl zá grzechy y wyznáć to wedle piſánego ſłowa Bożego vſty/ przed ludźmi: zdat ſie tho proſtaczkowi nieopátrznemu bárzo dobrze. Ale gdy kto báczniyſzy poyzrzy ná druga ſtrone w ich nie piſáne ſłowo/ w wynáſti y poſtepti: ázci obaczy w tym wſytkim chytra ſámotowke ſátáňſka. Bo to co Chrystusowi ſłowki tymi pozwierzchownie dáli: záſ mu chytrze ſtukciem/ á máto

przeciw nie piśanemu Papiestkiemu.

máło nie gwałtownie wydzieráa. A to gdy sie zás sami wy-
 kładáa/ przeciw zámknieniu/ ktore my y z inszymi wiernymi
 stad czynimy / w te słowa: Jesli Christus umárt za grzechy
 náše: y krew iego oczyszcá nas od wšytkich grzechow ná-
 szych: tedy ná nim samym przestáwac mamy: tedy po wšytk-
 ich wymysłách ludzkich/ ku zgládzieniu grzechow násádo-
 nych/nic. Toż dopiero oni ono co byli zbudowáli rozwaláa:
 toż sie też y wyznánie swego przá: ták mowiac: Ze ná samey
 smierci Christusowey do zgládzienia wšech grzechow nie do-
 fyc. Czemu: Bo powiedáa/ iż Christus tylko za grzech pier-
 worodny (ktory też omiż sami dšiwnie sobie zmyslili y dšiwnie
 opisáli.) umárt: á inše grzechy powsednie myšmy sami gá-
 dšic powinni / tákimi y owákimi wczynákami / iákto powsze-
 chny košciot Rzymški opisúie / y ony záleca/ y ná wetch pod-
 przektectwem y zátráceniem roštázuie. Czym oto / iákto ba-
 czyć možećie/ dáleko sie od pierwszey powiešci swey odstrze-
 lili: y iuż iedne czešć tego wšytkie° / co Christusowi wprzod
 dali/ odieli. A gdy iefše kto bácžny wedle Boga/ w rzecz te
 pilniey pátrzáć bedšie: ážci y te° doydšie/ je mu y ten ošátek
 odeymnia: nic zgoła nie zostáwiwšy. Bo gdy ich pytaš/ ábo
 kštegúich zrošádkiem czytaš/ chcá sie dowiedžieć/ dla cze-
 go dšiateczki mále křezja: gdyž ony nie wierza / áni tego co
 sie z nimi dšicie rozumieá: ážci tego przycžyne te kłáda / že
 to czynia dla zgládzienia grzechu pierworodnego: przypisu-
 iáco to operi operato, to iest/ oney samey zwiierzchowney y cieles-
 nej spráwie/ že przez nie bez wiáry y poškáńania má zgládze-
 nie grzechu pierworodnego dšicie štoro bedšie otrzežone.
 Czym / ážáž ošátek á onego / ábo drugiey czešci / ktora byli
 smierci Christusowey przypisáli/ nie odieli: Kto tháť šlepy
 žeby tego nie widžiał: kto ták tepy žeby sie tego nie domá-
 cał/ by też to oni niewiem iákto fárbicžka swoia pokrýć chcie-
 li: Bo tu bez wiáry křezš grzech pierworodny zgládzi: á on-
 dšie zás inše grzechy powsednie słowne y wczynkowe y wmys-
 lu/ nášconiec pokrapienim woda ich cžárowána/ ábo popio-
 lem/

16
 Iáko do tego przy-
 wiešć Papięgniká
 že to w niwecz o-
 broci, co pierwey
 zálecał.

Christus wedle ná-
 uki Papięskiej za
 dneho grzechu nie
 zgládził smierciš
 šwá.

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

O znacności słowa Bożego pisanego/

lem/abo sola zglądzić moje. A coż tu już za taka sprawa / z onego chąc okazalego z przodku wyznania ich Chrystusowi zostanie : nie zgola : odieli mu zas wszytko.

Christus bedze Głowa : nie jest przed sie wedle pa nstwa głow.

Takze gdy tez ono vsty zwierzchnimi mowia iż Christus jest głowa y pánem Koscioła : dobrze mowia : bo to prawda / wedle pisanego słowa Bozeho. Ale coż tez po tym mowieniu / gdy mu to zas skutkiem kradna Papieja sobie czyniac to glo wa : bo to nie watpliwia z ich pism iż v nich głowa jest y pánem Koscioła powsiechnego. Jakoby iedno ciato / a ieszcze duchowne / iakim jest Koscioł / abo radniey zbor / Chrystusow / miało miec dwie głowie : a ieszcze iedne duchowna / a druga cielesna : iedne swieta y barzo dobra w ktorey zadnego nie dostatku niemasz / y smierc iey už nie panuje : a druga sprosznie plugawa / nader zla / niedostatkow pełna / y frogiey pod-

Krolestwo y ofia rownictwo Chri- stusowi Papiezo- wie odieli.

dana smierci : obacżcie to proste pilnie. Toż naydziecie y tez goż doznacie y w inszych wszytkich rzecjach / ktore iedno pis- smo s. Chrystusowi przyczyta / ze tez oni vstani to wyzna- wszy / y rzekomo Chrystusowi przyznawszy : azci mu to zas skut- kiem odeyma. Jako z strony ofiarownictwa / ktore oni kás plánstwem nazywaia / takze z strony Krolestwa : ktore aczci rzekomo Chrystusowi przyznawaia / wsakze skutkiem Papie- za przednieyszym Biskupem / Ofiarownikiem / y Kapłanem y Kolem troista korona vtorowanego / czynia.

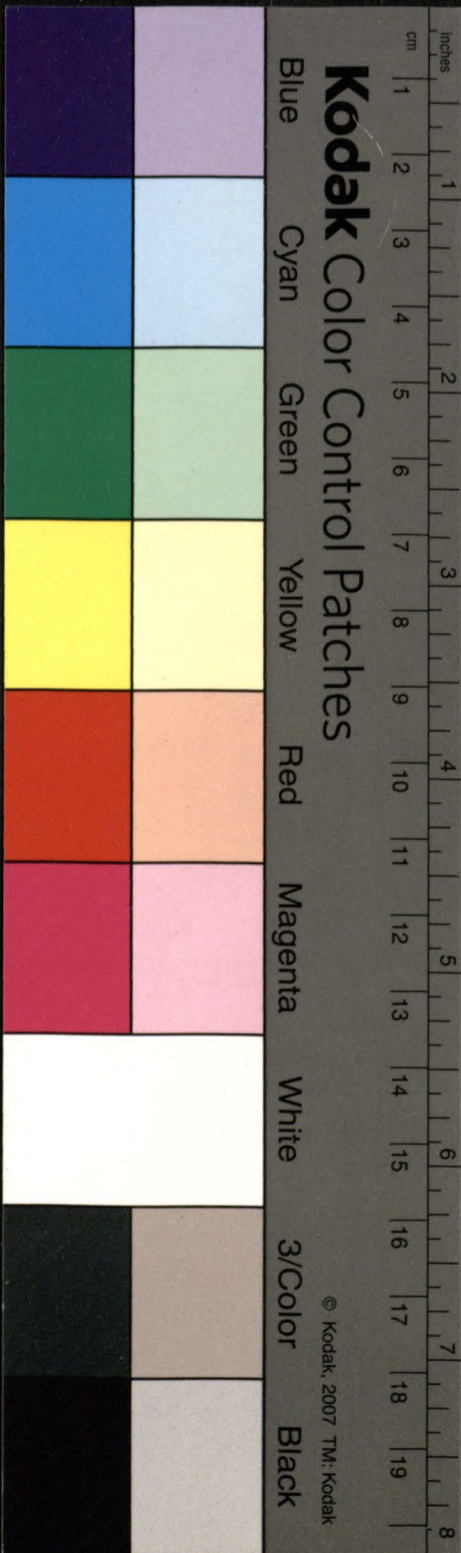
Posrednicztwo Chri- stusowi odev muiz.

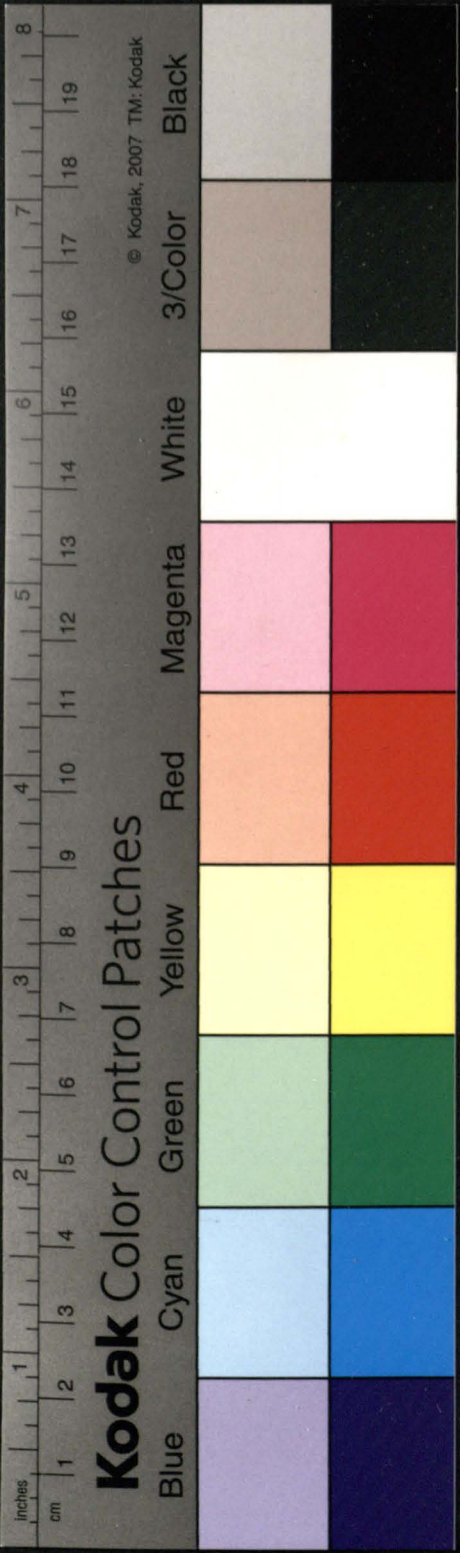
Wiec tez y ono co mowia / iż Christus jest Posrednikiem a to wedle pisanego słowa Bozeho : azaz sie przy Chrystusie samym wedle słowa ich nie pisanego ostoi : by namniey. A zaż tego Pannie Maryey przeciw Bogu y przeciw słowu ie- nie oddali : gdy ia posredniczka ludzka czynia. Abo y ono co Christus o sobie powiedzial. Jam jest droga / żywot y pra- wda : żaden nie przyidzie do oycá iedno przez mie : wyznaiac tej wargami z iedney strony : ale to przed sie z niego ziarwsy ná Pannie Marya wloza : o niey y w Kosciołach y przy vmar- lych nád groby spiewaiac / Salve, to jest. Bądź zdrowa kro- lowa miłosierdzia / żywocie / słodkości y nádzieio náša bądź zdrowa /

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

zdrowa / y inſych wiele tey podobnych pioſnek / nauk / y ka-
 zania maia / w ktorych to pokazua / przeciw ſłowam Chriſtu
 ſowym / że żaden nie przydzie do oycá iedno prze zeń / iż każdy
 moze przez P. Marya / moze przez inſe s. moze przez podá-
 nie y poſtánowiecie koſcielne / przez miſe / requiem / wolie /
 odpuſty / ſpowiedz / ialmużny : przez ſol / wode / y inſe tym
 podobne chwasty. Albo y ono co mowia że Chriſtus wedle
 piſma s. ieſt nádzieia náſa / zali też wedle ſłowa ſwego nie
 piſanego / iemu to záſ odiawſzy / á ná koniec peronie y Pán-
 nie Maryey / záſ to ládá ná krzyż wołoża : gdy iy noſa y pod-
 naſáiac przed ludzmi / on pozdrawiaiac / o nim tak ſpiewáia
 że ieſt iedyna nádzieia ich. A mowia to ládá o drewnie / y lá-
 dá drewnu to w każdym koſcielſku / gdsie iedno kſiadz od-
 práwnie ſwe ſaláwily ná wielki piatek przyczytáia (choćiaż
 ná iednym tylko / á nie ná tyſiac tyſiecy krzyżow Chriſtus zá-
 wieſony był.) tak mowiac po Látinie / *Ecce lignum : rucis : in
 quo ſalus mundi pependit : Venite adoremus. Vide in Agendis. Tho
 ieſt / Oto drewno krzyżowe / ná ktorym zbáwienie ſwiátá
 wiſiało : podźcie chwale mu oddaymy. Co tak ieſt prawdá /
 iáko y ono / gdy w nádzieie ſłow Chriſtuſowych ktore do v-
 cjinow ſwych mowil / chleb im przy oſtáteczney wieczerzy roz-
 dawáiac / To ieſt ciało moje : oni też optátek ſwoy nád nim
 poſeptem / chucháiac nań / pieć ſłow wymowiwſzy : ciałem
 Bożym zowia : przed nim kłéáia : y zá prawdziwe ciało po-
 zdrawiaia / y iemu to wſytko co ſámemu Chriſtuſowi ſłuży
 przypisua. Aleć to y kſeplánii onemu ná czele y ná pierſiach
 iáko y drzewianemu przyczytáia : y iáko o tym *O crux aueſper
 vnica*, o iedyna náſá nádzieio krzyżu badz pozdrowion / tak
 też y o onym ſpiewáia / *Crux pellit omne crimen &c. in Hymno
 Cultor Dei memento. To ieſt gdy ſpáć idzieſi náznácź czoło y pier-
 ſi krzyżem ; bo vmyſl thákiemu oddány znákorwi wáháć ſie
 nie moze : krzyż wſelki grzech odpadza / y ciemnoſci mu v-
 ſtepuia / y ſátan zé. Ale niebożetá ná tho nie pámietáia że y
 ſam Jezus Chriſtus zlych nie rácuie / nie tylko kſeplánie. Bo
 przy**

Chriſtus nádzieia
 będąc wiernych
 wedle Papięzania
 ieſt, ale ládá krzyż
 drzewiany.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

O znacności słowa Bożego pisanego

przy nim w siedzącego Judasza w stole / y z innymi z iedney
 misy pożywiającego / iż był złodziej y zdrajca / wszedł szatan.
 Panie Boże wszechmogący daj im w czas rychle y prawdziwe
 wspomnienie y spójre do syna twoego milego / z pokaitaniem
 sie / nawrocenie.

Baczącieś tedy / iż ażkolwiek om / ktorzy sie tym tam po
 wszechnym Kościele zakładają / wyznawając wedle słowa
 Bożego na wielu miejscach wsty prawdę / iednak iazas swy
 mi wymysłami skutkiem nijsza / słowem sie swym nie pisa
 nym zakładając. Co wszystko aż w siebie w wielkiej wadze
 mają : iednak to w wierneho y pobożnego / ktory na samym
 słowie Bozym pisanym przestawa / nie sthori za babie bajki:
 gdyż to wszystko gani y odrzuca słowo Boże ktore samo na
 wieki trwa. Ktore na same łasce Bożo w Christusie Jezu
 sie pokazano / człowiekowi grzesne / procz własney uczyn
 kowej sprawiedliwości / oglądać sie kaje / y na niey cale prze
 stawać. Bo iesliż inż czasow tych ostatecznych / gdy Bog zia
 scit obietnice swe o Mesyasu przedtym zdawną uczynone /
 one zakonne uczynki y z sprawiedliwoscia teź zakonna (cho
 tiaz sam Bog zakon był postanowil) mocy żadney ku zbaw
 wieniu wedle Ewangeliey nie mają : a iakozby ia sprosne y
 Bogu obmierzle ludzkie wymysly y wstawy mogly mieć ?
 Slepšymby musiał być niż kret, ktoby te w tym słowa Bo
 żego zwierściedle nie obaczył. Gdyż ono wszystkie takie y tym
 podobne plotki Kościoła Rzymškiego powszechnego odcina:
 a iedyna tylko droga do zbawienia Jezusa Christusa syna Bo
 żego / od Boga danego / statecznie y prawdziwie pokazanie y
 zaleca. Za ktorym samym / gdy y wy / iakoscie zdawną po
 czely / y iako wam teź zwierściedlo tho pokazować bedzie /
 do Konca statecznie postepować bedzie cie / rzecz pewna ze sie
 na thym nic nie omylicie : ale pewne vspokoienie sumnienia
 swego y zbawienie dušnydziejcie.

*Słowo Boże praw
 dliwe same łasce
 Bożo w Christu
 sie pokazano w
 wiernym zaleca.*

Kapitula 10.

przeciw nie pisanemu Papiestkiemu.

Nie tylko bajki nićemne y słowu Bożemu prawdziwemu przeciwne są te bajki wſytkie Kościoła Rzymskiego / y ze wſytkimi uſtawami iego : iako ſie to już wam doſyć znacznie pokazało / ale też y ſamy z ſobą niezgodne / y náporząd iedny drugie borzace: oto wam też ieſzcze y to pokazać tu bede. Abyſcie wy z niezgody y nieperwoſści ludzkich wynaláſtów / pewnoſć ſámego ſłowa Bożego poznawáiac / ná nim ſie ſamym budowały: ná nim przeſtawáły / y nim ſercá ſwe vperwiały. Mówiac wedle niego o Bogu y o Chryſtusie : y wedlug niego też ſtánowiąc żywot ſwoy ná ſwiećcie cnotliwy y ſwietobliwy. Otoż nie pátrzac w tey mierze ſubtylnego porzadku: á zwaſcſza w wielkim / Koſćioła tego táń ich / nierządzie: te ich niezgody / iákom rzekł / krotko y poproſtu wam pokázowác bede. Bo ták ſobie tuſe / je to odemnie zá wdzieczne przyimiecie: y wſytko w wając z rozſadkiem / ktorego wam Bog wedle tych lat ktore macie / vſzyczyl / bedſiecie. Abyſcie też ná potym raz fałeſnoſć y máta ctwo ſproſne poznawſzy / tych táń ludzi / ktorzy ſie ták w ſwym nabożeńſtwie rzadzá: y ták bárzo nieſtwornym plotá kam wierza: przy raz poznány ſłowie Bożym prawdziwym / ſtátecźnie ſie / przeciw wſem náſroźſzym pokuſam / oſtać y zá trzymáć mogly.

To wam tedy naprzód przed wſemi inſzymi błedy ich pokazuię: y w tym iáko przed Bogiem przeſtrzegam y nápominiam: abyſcie nigdy nminania tego nie byty: ani ſie do tego nićomu namawiac dáty / zeby w tym táń Rzymskim powſechnym Koſćiele / miáło być co pewnego / dobrego / ſczyrego y prawdziwego : coby w ſobie drogę zbáwienna zámykáło. Gdyż od wierzchu głowy (iż ták rzekł krotko) aż do nożney ſtopy / nie maſz w nim nic coby prawdziwie y ſtutecznie z Bogá y z ducha iego ſ. było. Ale to ták v ſiebie zá rzecz pewną (iáko pewna ieſt / że gdy ſłońce ſwiećci, noc być nie może.) poſtánowić macie: że táń ſa wſytki rzeczy niepewne / nie prawdziwe : g dzie zá pieniádze grzechy odpuſzczáć chca: g dzie

g

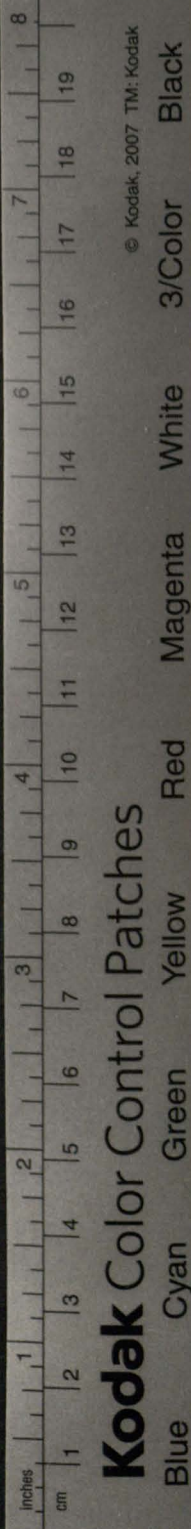
niebo

Okazanie krotkie, wielkich niezgod, ktoremi ſami Papiężnicy ſwoie w myſty wlaſne pſu iá nie tylko ſłowo Boże.

W koſćiele Rzymskim niemaſz nic dobrego y prawdziwego.

Bo zá pieniádze grzechy gládzá y zbáwiáá.

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Bo nie wſytkim
wiernym zá row-
no zbáwieniá przy-
cýtiá.

Nieggodá w brá-
kowániu ofobw pa-
pieſtwie, chociaſz
by bylá wiára y
kryſeſt.

O zacnoſci ſlowá Bożego piſanego/

niebo otworzyć y żywot wieczny dać obiecuia. Abo gdzie wo-
da ſolona/á ſola y woda czarowana/wſytko poſwiecić y o-
czyſcić obiecuia/y we wſiech rzeczy nieplodnoſć odiać/y ſa-
tánſkie zdrády odwrócić. Jáko otym nápiſáli *De Cons. Diſt. 3.*
Cau. Aquam ſale conſperſam.

Obaczajcieſz tedy y wpatrujcie to naprzod/co miedzy ni-
mi wſytkimi ieſt napoſpolitſza y nazwyczáymieyſza rzecz: iſz
áczkolwiek wſytkich tych / y krzeſciány ode krztu ſwego y
kátolikáni zowa: iedná nie wſytkim zárowno z ſoba we-
ſpólek pociech zbáwiennych przyznawá:áni wſytkich v ſie-
bie zá iednego czlowieká wáſa y ráchuiá. Bo áczkolwiek ták
ná iednym mieyſcu w ſwoch dekrétách o wſytkich wobec pi-
ſa: Iſz ſkoro wyſtápi pomurzony czlowiek z ſtudnice/tedy ná-
rychmiáſt náznáczony bywa ná mozgu przez ſtárſzego (tho
ieſt przez kſiedzá) poſwieconym máſidlem/z modlitwa:áby
kroleſtwá Chriſtuſowe^o byl wceſtnikiem:á iſzy teſz od Chri-
ſtuſá Chriſtiáninem mogli być názwány. *De Cons. Diſt. 4. C Poſt*
quá aſcendit. A nád to iſz otrzezone^o w biálo kofulke obloca/y
czepet ná glówe káda:tedy powiedáia iſz to dla tego czynia
zeby otrzezony to rozumiać o ſobie/iſz ma wceſtnictwo koro-
ny kroleſtwá y oſiárownictwa / ábo wedle ich przekádom
kápłánſtwá y duchowienſtwá:támſze. *Can. Poſt baptiſmú.* Gdyſz
v nich káſzdego kſiedzá ábo kápłaná poſpolicie duchownym
názywáia. Z ktorych ſlow ich wláſnych/to naprzod obaczyc
potrzebá: Iſz oni áczkolwiek ták ná iednym mieyſcu mowia
y piſa wedle ſlowá Bożego ná piſmie podánego/ w ſwoim
teſz nie piſanym ſlowie :je iákoby wſytkich zá krole y kápłá-
ny / ábo zá duchowne máia:ktorzyby iedno od nich ieſzcze w
dſiecińſtwie (chociaſz bez ſlowá Bożego) otrzezem byli:wſák
je ieſliby ktory z nich potym kſiedzem niezoſtáł/tedy on przy-
znány tytúl kroleſtwá/kápłánſtwá y duchowienſtwá tráci:
á proſtym láikiem ábo chłopem zoſtáwa. A gdzie kápłány
ſwe duchownemi názwáia/tám inſie wſytkie wzgledem ich
zowa *ſeculares* to ieſt ſwietſkimi ábo cieleſnymi; Bo to y wy-
obaczyc

19
przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

obaczyć możecie żeć ſie cielesny przeciw duchowne^o Kładzie. Tak iż ieſli Kſieja ich ſami ſa duchownemi/iaktemi ſie mieć chca/y iako ſie zowia:tedy inſy wſyſey muſa być cielesnymi: Bo wedle nich *seculares* ſa ſwietſkimi. A cżłowiek cielesny y ſwietſki/ iż jadney ſpoleczności z niebem/ z żywotem wiecznym;/ z Bogiem/ z Chryſtusem y z ſwietymi Bożymi nie ma/ ieſt to tak rzecz iasna z ſłowá Bożego piſanego/ że ſłońce nie ieſt tak iasne w ſwoey ſwiátłóſci.

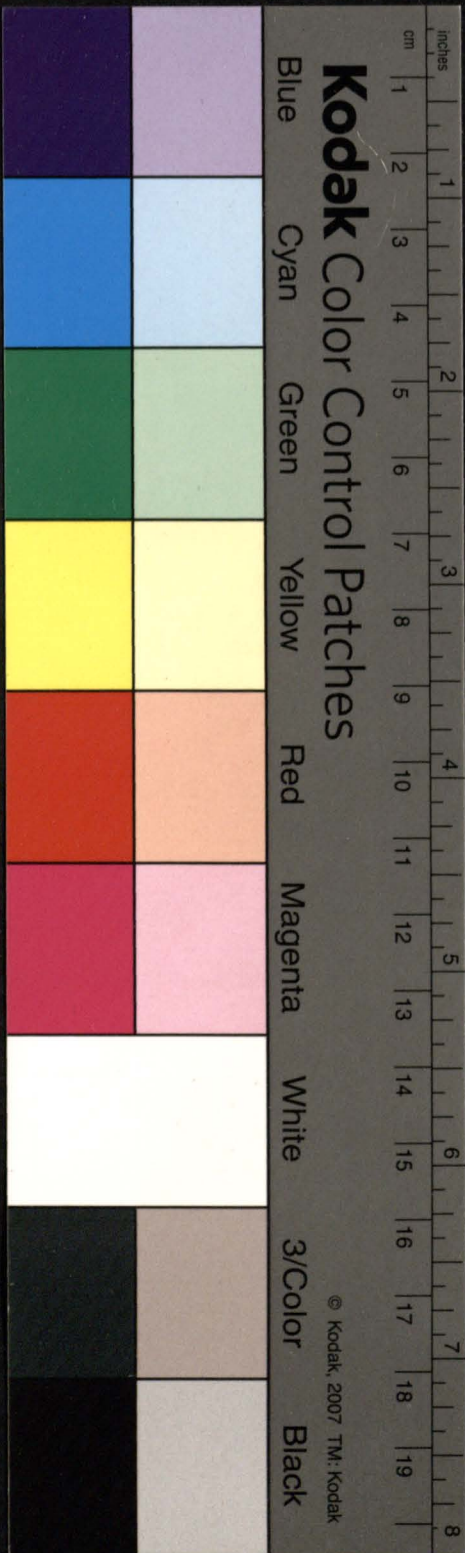
Aléc y oprócz ſamego ſłowá Bożego/ z ichże ſłowá nie piſanego toż ſie pokázuie: iż oni ſami między ſoba/to ieſt między Kſieja/ á między inſym poſpolſtwem ókrzżonym/wiele Ka leſſe czynia y brák: pokázuiać między ſwietſkimi/ábo rádnicy y w ſwietſkich ludziach wielka niegodnoſć wzgledem duchownych Káptanów. Bo co wedle ſłowá Bożego piſane^o iedno ieſt y iedno ma być práwo wſech wierzących/ tak Apoſtółow/ páſterzow/ náuczycielow/iako y wiernych ſlucháczow: Bo w Chryſtusie wſyſcy ſa iednym ciátem / iako iedna ieſt głowa Chryſtus: nie máſz pána y ſługi/ wolnego y niewolniká: Żyda y Greká: meżá y niewiaſty. Gal. 3. v 26. 28. á 1. Kor. 12. v 13. Rzym. 12. v 4. 5. Efe. 4. v 4. Kol. 3. v 11. 2c. Tho wedlug nich wielka ieſt roznicá. Przetoż też w nich Kſiadz/iako lepiſy y ſwietſy/pod obiema (iako zowia) oſobami iedne rzecz przyimue: á Káždy inſy ſwietſki cżłowiek chociaż ſie czeſtótroc lepiſy naydzie niż Kſiadz wſeteczny / pod iedna tylko: chociażby iako y Kſiadz was ſobie ogolił. Acżkolwiek ci w tey mierze dawnieyſe ich Kanony zá równo obiedwie oſobie wſytkim przyznawáia. *De conf. Diſt. 2. C. Comperimus.* Ale oni y tych / iż ſie z ſłowem Bożym piſanym zgadzály odſtapili / inſych náutowawſy: áby ſie tak náporząd Chryſtuſowi ſprzeciwili y nieprzyiaciółmi ie^o pokázali.

A nie tylko to/ ale też wolno Pánu Kſiedzu ſadzić ſwietſkiego/ y do práwa go iako chce pociągáć: á ſwietſki przeciw Káplanowi oboygá tego áni pomyslay. Jáko to ſobie obwárowáli Kſiegami ſwemi. *Cau. 2. Qua. 7. Non eſt. Item, Nul-*

g 2 lus lai

Nie godá w wy-
wániu Sakrámen-
tow.

Nie godá w od-
prawianiu prze-
dow ſwietſkich.

Inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/
*lus laicus. Item, Sacerdotes. Item, Qualis &c. Item in Concilio Roma-
no per Siluestrum coacto. Tuż ięscze Ksiedzu nie godzi sie być
Woytem/ abo takim Sedzia/ Kchoryby na gárdlo zloczynca
zdawał/ ale co mowie / nie godzić sie ie^o y przy sadzie takim
być : a laik abo swietsti czlowiek to oboie czynić moze y mus
si. Bo czesto Ksiezja z swoimi Papieżem Pánom y niewinne
trácić pod Klatwa roskázuia. Także/ Ksiadz na woynie iechać
niechce : powiedáiac iż mu sie dla duchowienstwa bić nie go
dzi: (áno drugi dla wczasu swego cielesnego to czyni wiecey
nij dla nabozenstwa: bo sobie nie ma zá grzech Kázac strácić
tego co w nim wystepki y zlosci iego strofiue : bo chociaż to
przez inšego czyni / ale iż ná to zezwala y Kaze / sam to czyni
y on sam zabija : boć y Kát bez roskázuia sedzięgo nie tráci
czlowieka.) A laik abo swietsti człek musi to czynić. Wszak
że oni y w tym pozwalaniu thák woieni/ iáko y w roskázuia
mu trácić tych co sie z nimi nie zgadzaia / od swoich pierws
szych Kanonow / Kchore máia w nie pisanym slowie / dáleko
odstapili : poniewaž nápisali : Jz Ktoby kiedy pokute czyni:
ten sie iuż ná potym woyna párac nie ma (pisa tak De Peni-
tentia Dist. 5. C. Contrarium.) Gdyż/ mowia też tak/ Apostoł
powiedzial/ iż ten Ktory woine bogu/ párac sie nie ma swiet
skimi spráwami: bo ten nie iest wolen sídel dyabelskich Kto
ryby sie chciał żołnierstwem swietstkim párac. Także wedle
Concilium Eliberthenstiego / ięscze coš wiecey przydano :
abowiem Ktoby był ná vrzedzie / then sie miał pohámowác
od chodzenia do Koscioła cały rok. Can. 56. Ale iuż teraz v
nich ten miedzy laiki nalepszy / Ktory oboie to czyni / onych
bromiac y rzeczy ich forytuiac. Skad iuż obaczyc mozećie/
iáka tho iest miedzy nimi zgada : y iáko sie też z soba zgadza
to slowo ich nie piane : w Ktorem to/ co raz zganiono/ zá sie
chwala. Anoby y tho wvazyc trzeba / iż co iest wedle słowa
Bożego raz zle / iuż to nigdy potym wedle vstaw ludzkih
dobrym być nie moze. A co sie iednemu z wiernych nie godzi/
to też y drugiemu. Aleć tak oni wiaza cie skie pod czas brze-
mioná/*

przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

miona/ ktore z Saryzeuszami żydowskiemi klada na ramiona
inszych: a sami y palcem dotknac sie ich niechca. A cze^o to:
iz ich nie pisane slowo/ kiedy sami chca wolnymi ich wezmii.
Przetoz tez czestokroc insepisa y weza: a insepis zas/wedle scro
go vpodobania/ czymia. Jako tezy ono pisa (De Conf. Dist.
4. C. Postquam. Item, Si quis presbyter.) o tym/ze krzesz ich tak
ma byc odprawowan/ aby trzykroc ponurzony byl czlowiek:
a wzdy oni y razu nie ponurzaja: ale tylko troche palcami czo
lo pomocza. Pisa ieszcze. Caus. 1. Q. 1. Baptizandis, & in aliquot
sequentibus. Et in Concilio Elibertino, Can. 48. ze od krztu/ od krzy
zma/ od pogrzebu zc. zaden ksiadz nie ma nie brac: bo ktory
by bral/ iest swietokrayca: y ma byc z kapianstwa zruccon:
wsakze teraz wszytko opak czymia: Boby tez zadnego ksiadz
dza nie mieli. A zacoby Ksiadz pil / y duszke swa sthroil:
Item/ zaklinaia pod przeklectwem ksiadza/ ktoryby brode
zapuscil. Dist. 23. C. Si quis: a wzdy inz teraz rzadkiego ksiadz
dza naydzie / ktoryby ia golic mial: tak wszytko wzgore no
gami wywrocili/ co ich przodkowie dawni postanowili byli:
A wzdy morwia ze to slowo swoje nie pisane przez rece od A
postolor wzieti. Ale iesli ono dawnieysze przodkowich kzo
re inz odrzucili slowem tym nie bylo: daleko wiecey to ich te
raznieysze nie iest. Boby przystoymieysza y z rozumem zgodniey
sza byla/ ze oni pierwszy ktorzy rychto byli po czastech Apo
stolskich mogli miec co od Apostolor/ niz ci co sie tak dale
ko od nich we wszytkim zgotla odrodzili. Alec sie w tym ich
klamstwie ludzie nie czuia.

Kapitulá II.

Nie ktoz wszytkie niezgody ich wypisac w malych ksiadz
skach moze/ ktorych iest prawie bez liczby: A nie tak
tylko podiyh / iakoby sie ty komu zdaly: ale nad chy
daleko sprosnieyszych: ktorych sie y wspominać/ przy vsach
nierwinnych / nie godzi. Abo gdyby sie tezy y to tu przypomi
nac miało/ co tezy to wzdy za osoby byly/ ktore to vprzywile
zowaly: ktore pisaly: y ktore tym tam ich slowem nie pisa

g 3 nym/

20
Nieggoda w ndu
ce o krzcie y w sfa
fowaniu iego.

od wyjecha
niez wyjecha

krzyz
dy

Iesli one pierwsze
wstawy slusnie
papanowie odrzu
cili: tedyby ich ty
nowsze slusniey
odrzucione byc
mialy.

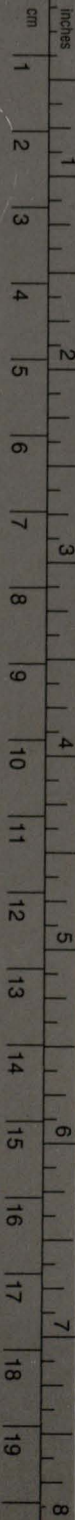
Ieszcze dalsze opi
sanie niezgod slo
wa nie pisanego.

Z strony wodzow
przednieyszych.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Inches

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wedle Starych v-
Flaw papieskich,
nie masz teraz za-
dnego káplana mie-
dzy nimi.

O znacności słowa Bożego pisanego/

nym / y Kosciolem powszechnym wladaly y on rzadzily : do-
pierzby bylo co pisac. Abowiem snadnieby sie to pokazalo
to / iz co dzis ieden zywias postanowil : to w kilkadni drugi
po nim nastawszy / malo nie nazaiutrz w niwecz obrocil. Cze-
nigdy w inszych panstwach przelozeni / ktorzy porzadnie po
przodkach swych zwierzchnosci dostawiaia / nie czynia : ow-
sem stare prawa y wolnosci chowac pierwey obiecua y na
to przysiegaa / niz prawie w oney zwierzchnosci swey utwir-
dzeni beda. Sami Rzymscy Papiejowie / iako zli pastersze /
ktorzy dziura a nie drzwiami wchodzi / wsytkie tyranski
postepki w swym panowaniu po sobie pokazua zc. Takze
teszcze y toby sie pokazalo / iako sie ieden z drugim o zwierz-
chnosc wadzil / y krwie wiele przelewal : Jako drudy struk-
mi czarnoksiestimi vrzedu tego dostawali : iako iedni dru-
gich / nakoniec przy mszy swoiey w oplatkach poswieconych
eruli : Co y strach wspominać. Alechy y papieru y czasu nie sta-
lo / gdyby sie wsytkie ich zlosci y niezboznosci przypominac
y wslizac mialy : o ktorych y w naszych polskich Kronikach
nawdzie sie tego po trosze. Ale zaniechawszy tego / wole daley
postapic / tego tylko krotko dotknawszy. Jz gdyby sie teraz /
wedle onego podania dawnego przodkow swych / ci teraz
znieyszy katolikowie mieli spravowac : tedyby sie to z dekre-
tow ich moglo im pokazac slowy iasnemi / ze iuz teraz w nich
nie masz zadnego káplana : (iako oni zowia) Bo sie tak nie
rzadza iako tam opisano : ani tak do swego káplanstwa przy-
chodzi / iako przodkowie ich przychodzili. Jako na przyklad
Ktoby za pieniadze na káplanstwo wstepowal / ten iuz tym
samym káplanstwo tracic. O czym w Dekreciech ich. *Caus. I.
Q. 1. C. Qui per pecuniam. Qui studet. Quicumque. Cum ordinaretur
Ec.* Aczkolwiek wlasnie mowiac / wedle pisma s. nie masz
iuz teraz zadnego káplanstwa / abo radniey ofiarownictwa
cielesnego ktoreby niektorym tylko sluzilo wedle zakonu. A
bowiem Christus uczynivszy koniec onemu zakonnemu zas-
konowemu / sam ieden zostal nawyzszym ofiarownikiem / zas-
wfe.

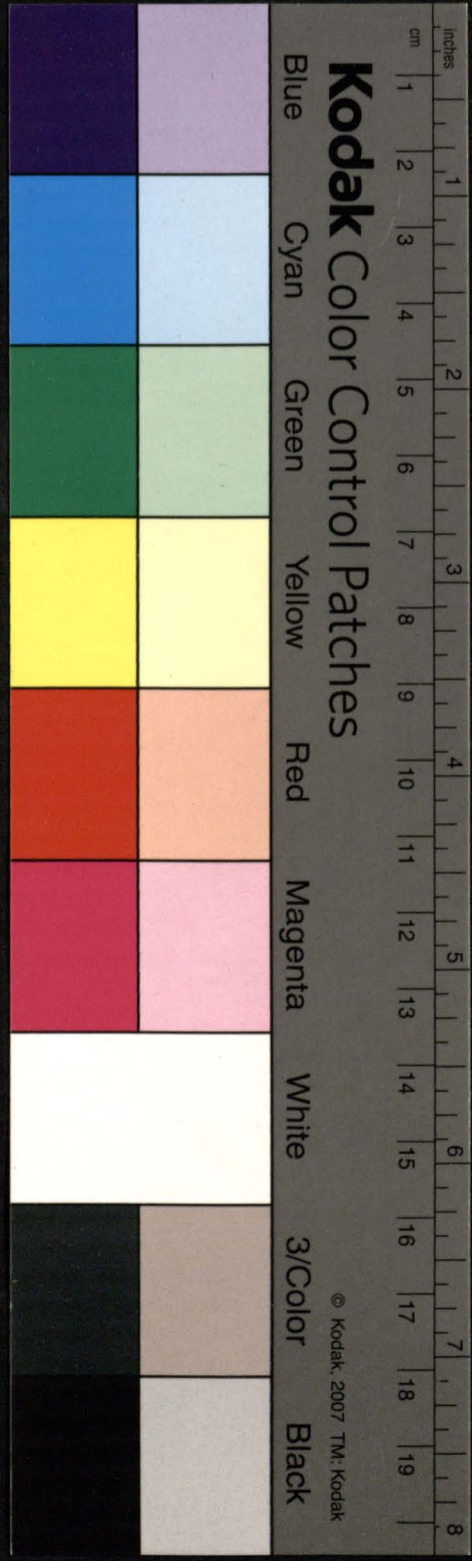
przeciw nie pisanemu Papiestwu.

wse żywiac aby sie zawzdy okazował przed oblicznością Bo
 że za nami: iedna ofiara doskonałymi weczyniwszy tych Etos
 rzy bywają poświęceni: y takiego dostal ofiarownictwa /
 Etore inż na żadnego inzego nie moze być przemiesione / iako
 ty naznaczone pismá swiadczą. Heb. 4. v 9. á 6. v 20. á 7. v
 II. 16. 24. 28. á 8. v 1. á 9. v 13. 14. 15. 24. á 10. v II. 12. 26. Wz
 czyniwszy (ale wedle ducha nie wedle litery abo ciała) wšytc
 kie wobec wierzące / Bogu oycu swoiemu / Etolmi y ofiarow
 nićkami: aby theż wšyscy prze zeń duchowne ofiary / cielce
 warg swoich / Bogu oddawali / iako na tych naznaczonych
 miejscách czytać sobie mozećie. Heb. 13. v 15. á I. Petr. 2. v 5.
 Obia. I. v 6. á 5. v 10. Ale to opuścivszy do rzeczy zaś zaczę
 tey przystepnie. Rzekłem / mowiac po papiešku / iż gdyby sie
 teraznieyszy Kátolíkowie rzadzić teraz mieli wedle doktretow
 starych / przodków swych / tedyby teraz żadnego iako poz
 kazal / Káplana nie było / boby ie wšyscy / Etorzy to teraz Ká
 plania abo Káplánstwo swe spráwila: puścić musieli: Bo
 żaden z nich bez pieniedzy Káplaniem nie zostawa. A tu ieszcze
 y te^o doktadam / zeby też málo miedzy wšytkimi nálast / Etos
 reby wedle ichże Kanonow mogli zwać Kátolíkami: chociaż
 sie tak wšyscy smiele nazywają. Bo wedle dektretow ich (iż
 to tylko ná przykład powiem) Etoby przy nammy trzykroć
 nie przystepował ná każdy rok / ten inż Kátolíktem nie iest: iá
 ko piša / De Conf. distin. 2. C. Etsi non. Item, Seculares. Item, Om
 nis homo &c. Rte^o inż teraz przy Kóściolách Krupy Klada / y
 w sámych Kóściolách: przeciw postanowieniu Concilium Brá
 Kárenskiego pierwszego. cap. 36. Iż swiece w dzień zápalają:
 przeciw Concilium Libertinskemu Cap. 34. Iż obrázy w Kó
 ściolách máia: tamże Libertinskie Cau. 36. Inše znáki vs
 trácenia ich Káplánstwa / y tego je nie są Kátolíkami / dla
 przedluzenia dobrowolnie opuścjam. Wšakże iesliby te ná
 mientone lekce sobie wáżyć chcieli: abo ie wyciencząc / tedy
 ieszcze przypomne co inzego / co niewiem iako beda mogli
 wycienczyć: Ponieważ sie sámi osadzili / iż nie są duchowne
 mi: á

Ofiarownictwo
 Krystusowe na nie
 go przystepz nie moze

Kátolíkowie też w
 Papiestwie nie
 máš.

3 hroc przystepu
 powac ateh
 toh hyc mii
 42 upz klada
 y kosejota pr
 zeniwa conu
 lina brubaz
 slup fozaz

Inches

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Iż w papieżstwie
nie maś duchow-
nych y Papież sam
duchowny być
nie może.

*W papieżstwie
nie maś ducho-
wne*

Papież jest Izma-
el y Kaim y z swo-
ich ordz. wedle sta-
rych dekretow.

O znacności słowa Bożego pisanego/

mi: a pogotowiu ani christiany: ale zgola cielesnymi: iako
ich dekreta świadczą. Ktoremi to twierdza iż nigdy ducht-
wny cielesnego nie przesładuje / ale cielesny duchownego. A
to pisa tymi słowy. Ten który sie był narodził wedle ciała [sło-
wá ty wzięte są z listu Pawłowego do Galá. 4. v 29.] przes-
“ śladował duchownego: a duchownyc cielesnego nigdy nie
“ przesładuje: ale przepuszcza/ abo folguie/ iako chłopu/ abo iá
“ ko głupszemu brátn: wie iż sie może z czasem náprawić. A cho-
“ ćiajby też kiedy obaczył syná Egipczyánski gmeráiacie° sie/
“ tedy jednáť wspomni ná jedne° oycá/ który stworzył y wo-
“ ły y Komory. A też w domu wielkim / nie thylko chciał mieć
“ naczymia złote y srebrne: ale y drzewiane y skorupiane. Cau. 23.
“ *Que. 4. Qui secundum.*

Obáčcieśz tych słow ich / iesli samiż tego iuż sobie nie od-
ieli: co sobie niesłusnie przywołaszáia: Potym też y to / ies-
sliż w tym tam ich kóściele iest zgodá: Trzecia/ Co to wždy
zá słowo ich niepisane: ktore to raz tak/ to drugi opáť rzeczy
swe stánowi: Nie plaszćli to iest on ich zebraćzy: Ktory y z
wierzchu y z podku to takie to owákie láty ma: a nád cho ies-
fcje Kthemu nie porzadnie bárzo wysyte: iż ná Ktoráť kolwieť
strone y obroćis/ wšedy sprośne y plugáwe láty. Weyśrzyćieś
iesfcje y w to / y temu sie iako we źwierścieadle przypátrćie:
Kto wždy iest ten co záwždy inšych przesładuje: Kto y gdsie
iest / od Kogo sie poczyňa / y przez Kogo sie przesładowánie
to wykonywa: Nie własnili to iest/ on Izmael/ syn nie wla-
snego Iozá/ z swoimi wšytkimi pomocnikámi: Ktory przeciw
Izákowi własnemu dziedśicowi y spokoynemu y stromne-
mu powstáie: z nie° sdyśi/ wygania z iego dziedśictwa y stro-
dze morduje: Nie własnili też on Kaim/ ten powšechny ko-
ściol z swoia páršywa głowa/ Ktory niewinnego Abelá brá-
tá swoiego krew wylawa/ a z tym sie y przed Bogiem zákrýć
chce: Niewiem abyscie tego wyśrzyć y poznác nie miały: tro-
che sie temu przypátrzywšy: áćť kolwieť iesfcje tak mlodymi
bedac: Jásneć to rzeczy są: y ślepy/ ruszywšy sie troche z miey-
scá

22
przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

ſcá ſwoiego / táčno ſie ich domácać moze. Bo chociaſzby Kto
ry z nich chciał tu wymowki wzywáć / iákoby Kain ten y Jz
zmáel / ſuſnie wſytko to czyni / iſ to (wedle ſadu ich niezbo
żnego) Heretyki tráci y hániebnie y okrutnie mordue : á nie
iákie dobre ludzi : ktorzyby ſie z nim w nabożeńſtwie iego
zgadzáli : tedy mu y to nie poydzie : abowiem przedſie ſwe
mi właſnemi dekrétami przekonány tuſy oſadzony ieſt : á to
tymi ſlowy : Jáko wielkie nádecie ieſt hárdości : iákie poKo-
ry y wkládnosci zápanietanie : y hárdości iákie przechwala-
nie : je kto ták o ſobie wierzy / iſ to wczynie moze / czego Pan
y Apſtołom nie pozwoili : je mnima iſby mogli odbrákováć
Kaól od pſenice : *Cau. 23. Q. 4. Quantus. Item, Hæc autem.*
Tám je wnet potym tego dolożono. Iſ żadna miara dobrym
być nie moze / Kto zlych znoſić nieumie : y nie chce być Abelem
dobrym ten / Ktorego zloſć Kainowa niewycwiczy. To ieſt /
Ktory zlych obyczájow bráciey ſwey znoſić nie chce zc. ”

Skąd bácić mozećcie iákto tu zlych znoſić á nie mordować
wáć ich / roſkázuie tym ktorzyby dobroći y bogoboyności A
belowey wjeſtnikámi być chcieli. A ten oto Kóſciól powſe
chny Kzymſki / pokornych / áichych y dobrych wedle Boga
znoſić nie chce. Aleć teſz to ſwoia zloſć / to ná ſie lice zoſta
wia / je nie do Abela y Jzáká dobrego nalezy : ále do złego
tyránná y ſyderzá Kainá y Jzmáela. A gdy do ſámej głowy
iego poydziećie / záj ſie tá ná ſámego Jeſuſá Chriſtuſá nie tár
gnela : záj ſobie iego właſnych tytułow / głowy / Krolá / pá
ſterzá / y oſiárowniká / nie przywlaſzczyła / y Chriſtuſem prá
wie nie wczyniá : Boć teſz być Chriſtuſem / á záj nie ieſt być
głowa / Krolew / prorokiem / oſiárownikiem : A ieſc je ſobie
tá głowa / y ten Chriſtuſ fałſzywy / wiecey náđ prawdziwe
przypisue / noſac troiſta Korone (ná znák pánowania w nie
bie / ná ſiemi / á potym ieſc je náwet bedzie w piekle) bo y Krol
om y Ceſárzom do nog ſwych wpađac Káze / y w nie ſie cá
żowác / á po drugich ſyiách depce / mowiac hárdzie / y mnie
y Piotrowi. Czego nigdy Chriſtuſ Jeſuſ on ná mileſzy ſyn
b Boży

*Abel iſhak
Kain Simeon*

*Papież odrzuć-
wiſy Chriſtuſá
Jam ſie im czym.*

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

inches
1 2 3 4 5 6 7 8
cm
1 2 3 4 5 6 7 8 9

O znacności słowa Bożego pisanego/

Boży/bedac głowa/pánem/pásterzeni y krolém od samého
 Boga postanowionym/ nie czyni / iáko on czyni . Co wszyt
 ko / zali przeciw niemu wiernym / nie jest jednym pewnym
 świadectwem / iż jest Antychrystem / gdy sie w tym tak iá
 sne prawdziwemu Chrystusowi sprzeciwia: Práwiec to jest
 nie co inšego / iedno sie zgola (nie słowyc wždy / ále iednak
 skutkiem) záprzec te^o:zeby kiedy Chrystus Pan przyść miał:
 zeby był Pánem żywych y pomártych:zeby on sam miał klucž
 Dawidow y klucž śmierci y żywota. Obiá. 3. v 7. á. 1. v 18.
 Gdyž sie on z tych drw klucžow przechwala y nimi sie piecžo
 tnie/ o czym troche niżej. Dálej iuž tu teraz wiecey mowić
 niechce. A toli báciyc iuž możecie to co sie wyjšey námiemto:
 že sie y z słowem Bozym prawdziwym/y z swoim thež nie pi
 sanym samiz nie zgadziá : choćiáž sie zá swiete namiáštki
 Chrystusowe á Apostolskie pothomki wdác chce. Niemáš
 tam tedy komu/ nie máš y czemu wierzyć : niemáš sie ná co
 ogladáć. Wšytko trawá/ wšytko obłudne kwiatki: ktore
 od slonca zwiędna : wšytko tam drwá/siáno/ścierná/zgore
 to od ognia storo sie požeje : á przedsie słowo Boze trwác
 bedzie ná wieki. Ták ktore wam tylko samo záwždy pámieš
 táć y wedle niego samého sie záwždy rzadzić potrzeba : nieš
 chcecieli z tymi tam powšechnymi wodzami żywotná wies
 cžnego wtráćić.

Kapitulá 12.

Z V ácžtoby sie iuž záraz moglá bylá z drugiey sthrony
 pokazowác / zupełna / cála / pewna / zbáwienna y
 prawdziwa doskonałosc słowa Božego pisané^o : po
 tákowym okazaniu/ niš czemnego/ sprošnego/ fátešnego y
 z soba bárzo niezgodné^o/słwá ich nie pisanego:iednak iem
 nie tylko wyjšey Kap. 5. zmienke uczynil/iž oni nie tylko stádo
 wywody swe y dowody przeciw práwdžie zbáwienney toczá/
 ku obronieniu obrzydliwych bledow swych : ále tež y od po
 wagi á zwierzchnosci kóšciola swe^o : o ktorym to twierdzo/
 iż on nigdy nie bliđži : Tákže od powšechney zžody : od dá
 wności

*Zbićie ich obrony
 ktora to pokazać
 chce żeby kościół
 ich blićić nie
 miał.*

23
przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

wności czasu: od gromady abo od wielkości: od wezomych
ludzi y od wálnych Seymow swych: bo thym wſytkim dos
mu swego lecacego ku ziemi / y z slowem tym nie pisanym /
podpierania: przetoż y ná to krotko muſe pierwey odpowie
dzieć / dla przestrogi wáſzey: á dopiero potym / doſkonałość
te cała y prawdziwa pokazowác bede. Wſakże tak / żeby
ſie nie zdał / iáko z wezonymi filozofy mowić / ale iáko z mło
dymi pánienkami.

Co ſie tedy tknie powagi y zacności Koſciola ich / Ktora
oni ſiad nawiecey zalecaia / że Koſciol ich nie bliſzi: á ſnac
y bliſzić nie moze. Ktemu żeby ſedl porządna ſukceſſya od
Piotra s. Apoſtola Chryſtufowego: Ktoryby naprzod w Rzy
mie ſtolice te zálozył miał / y ſam ná niey lat 25. ſiedzieć. Te
dy o tym záperwe wiedzić / iż tho ieſt ſczyre (zá taſta mo
wiac / ale wždy prawda.) máctwo. Bo iż tak ieſt / oto wam
to ná krotce y po proſtu iáko młodym pokaze. Mowia tho
oni o ſwym miłym Koſciele / iż nie bliſzi. Dobrze: niech tak
bedzie iż nie bliſzi. Ale ia tego im pozwole / ieſli to o Ktorym
murowanym / Ktory w Rzymie nazacnieyſzy y naſtárſzy / ieſ
ſcie od ſtárých pogan / máia mowić y rozumieć chca. Bo to
y mnie watpliwa nie ieſt / iż nie bliſzi / ani bliſzić moze: bez
dac ná iednym perwym mieyſcu reſoma ludzkimi zbudowa
ny. Ale ieſli to mowia / o zborze ſwoim / Ktory poſpolicie / áz
le bárzo nie K rzeczy y nie właſnie / Koſciolem nazywaia / á ieſ
ſcie bez wſtydu powſechnym: to ieſt / o ludziach ſwego na
bożeńſtwa y wyznania: tedy im tego żadnym obyczáiem nie
pozwole. Alzy mi tego dowiedli / y to właſnie y prawdziwie
ſlowem Bozym ſtuczynym pokazali: iż ten Koſciol ich / ieſt
daleko y nierowno doſkonaly / niź był on pierwy zbor A
poſtolſki / y ten Ktory ſie teraz oney ſczyrey proſtoty Apoſtol
ſkiey / także y náuči trzyma: Ktory ſam ieſt cialem Chryſtuſo
wym / á on (iáko piſmo s. mowi) ieſt głowa iego. Czego ieſ
ſli nie dowioda: iákoż wiem iż nie dowioda: tedy nic nie ſprá
wia. Gdyż y on Ktory był ná on czas nadoſkonaly bedac z lu
b 2 dſi zložony

Iż Koſciol ich bli
dzi.

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/

dzi złożony (iako Kościoły z cegły y drzewa y kamienia stłas-
dane bywają) Echorzy byli y teraz są członkami zboru tego
prawdziwego/ Każdy w swej miarce dąrowania Bożego:
do onego przedniejszego żywego/ strąnego/ węglowego/
kamienia (iako Piotr s. mówi 1. Petr. 2. v 5.) iako żywe ka-
myki przybudowani: do Jezusa Chrystusa/ głowy swej: te-
dy/ mówie/ iż ten takiowy zbor/ abo Kościół/ aczkolwiek był
napierwszy/ naswietłszy y wszelakimi duchownemi darami y
bogactwami: bo w nim były rozmaite cuda/ znamiona y mocy:
iednak przedsie nie był nigdy na wsze strony tak doskonały/
we wszystkich członkach y w każdym osobna: aby kiedy bla-
dzić y wstępować/ abo sie w czym omylać nie miał. Ktory ie-
śli błądził: a bez wśego sporu w wielu błądził/ y w wielu sie
omytał: (gdy w osoby ludzkie/ a nie w fundament raz zało-
żony patrzeć będziemy) a iako nie daleko wiecey błądzi: nie
daleko sie wiecey omyla ten/ Echorzy jest od onego daleki:
Gdyż jest z martwego y z sprochniałego kamienia/ na zbo-
trwałym grzybie/ a nie na takim długo trwającym/ a Bogu
przyjemnym kamieniu zbudowany/ zasadzony/ wywieziony.
Bo to napewnieysza/ wedle pisma s. v wiernych/ iż nie na Je-
zusie Chrystusie synu Bożym namileyszym (Ktory sam tylko
jest zboru y ciała swego żywym y fundamentalnym kamie-
niem: na którym też samym wśytko budowanie społu przy-
stosowane rosćie w przybytek święty Pánu. Efe. 2. v 20.
1. Petr. 2. v 4. zc. Kol. 1. v 18.) ale na człowieku grzesnym/
śmiertelnym/ niewiedziec pod czas na czym synu/ na Papie-
żu Rzymskim. A iż Chrystusow zboreczek máły często błądził
(Gdyście w tym watpliwie nie były.) iawona jest z samychże
Apostolow iego/ także z inszych wezmio/ y ze wśytkich A-
postolskich zborow/ do ktorých oni pisali/ y do ktorých w
Obiawieniu rozkazał Jezus Chrystus przez aniola swego Ja-
nowi pisać. Abowiem/ a kto tego zaprzec może/ żeby wezmio-
wie oni/ ktorzy z Chrystusem Pánem chodzili xiego wezmia-
ni byli/ zbozem abo Kościołem iego nie byli: A wždy wiemy/
że sie

*Ysam zbor Chri-
stusow błądził.*

24

przeciw nie piśanemu Papiestwiemu.

Je sie ich wiele z nauki iego w Kapernaum zgoršywošy / od
tego odesli y wiecey z nim niechodžili. Jan. 6. v 66. A to za-
li nie było bładzenie / á bładzenie zboru : Tuž / to go uż tu
cześć odpádlá / náuka sie obráziwošy / á druga / gdy przysło
do poińania Chrystusowego / do meki y Krzyža / y śmierci /
izali wolna była bledu : á wšak sámeo zostáwiwošy wošyšcy
sie rozprošyli / iáko owce gdy zábija pásterzá : thák iáko im
to y sam Pan powiedal / je sie ná nim wošyšcy zgoršyc mieli
oney nocy. Mat. 26. v 31. Mar. 14. v 27. Jan 16. v 32. A ie
sliby tym wychodžić stad chćieli / iz tho było przed wšiećiem
duhá s. przez ktorego dopiero rzad sie zborowy záczał : zác-
cželo sie práwe budowanie : zácželo wtwierdzenie skutečne:
tedy y tym tego nie obronia. Abowiem to iáwna y iásna iest /
je sie y tárn obładzenie y po cžesći w mektorych / y zaráz we
wošyškich pokázowáto / ktorzy byli zboru one^o napředniey-
šego Jerozolimskiego. Abowiem wošyšcy w tym bładžili /
mimáiac jeby žaden z pogánow nie mogli być Chrystiáni-
nem / abo wejnem Chrystusowym / dožadby pierwey obrzeža
ny nie byl : y dožadby wštarw Moysesowškich nie trzymal. A
Piotr nie šedlby byl do Korneliusá pogánina / gdyby przez
widzenie / y mianowite roškazanie do tego popchniony nie
byl. Cžego / iz inšy towarzysze iego nie wiedžieli / ani rozumie-
li / przetož tež / myláć sie wošyšcy ná tym / przeciw Piotrowi /
gdy przysedł do Jeruzálem / powštáli. Ale y potym zali nie
dla tego zgromádzony byl Jerozolimski Synod : žali tárn
wošyšcy przeciw Páwlowi (ktoremu tho naprzod Pan obia-
wił) y Barnábašowi nie byli : áž dopiero po długich sporách
Piotr z Jákubem spor on zágásili : á tak pogány od obrze-
ški y postepkow zakonnych wolnymi dopiero wežynili. Te^o
co zá wyštepi były potym w Korintškim zborze / w Galát-
škim y w inšych / wspomínáć niechce : iednegož tylko Piotrá
sámeo przedsie weźme : á to dla tego / iz ná nim Papięo-
wie swoje godnošć zákłádáia / y od niego sie głowámi Ro-
šćielnymi cžynia : ále iáko słušnie y przysłoynie / to sie krot-
ko pokáže.

Piotr také bład-
žil.

Zbor bładžil

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego piśanego/

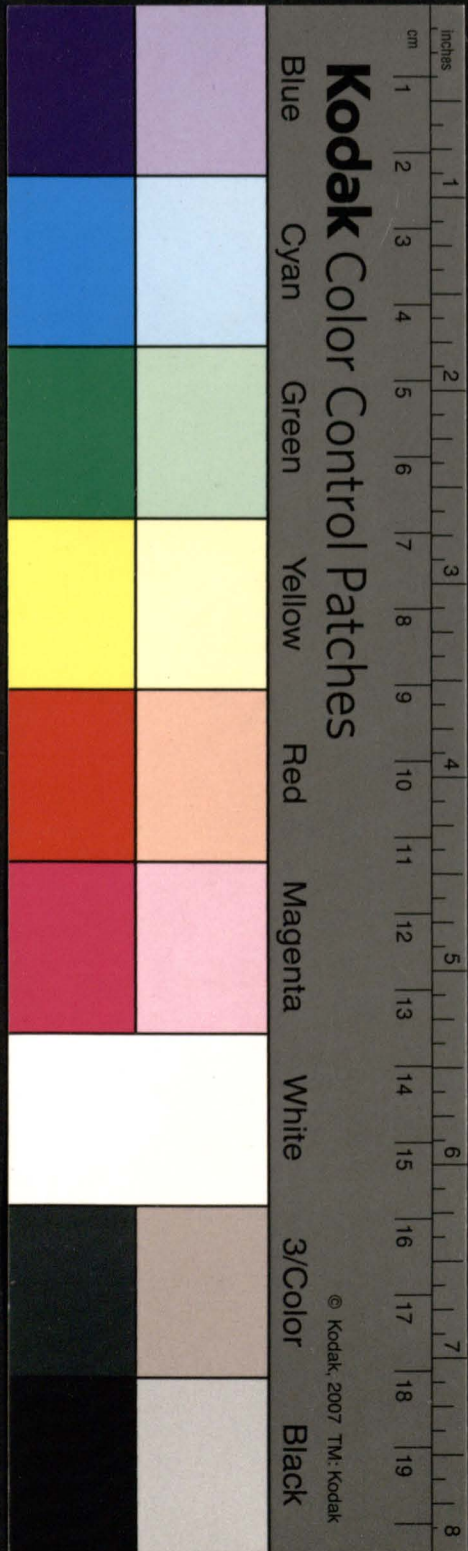
To pokazuje Piotr przoduiac na on czas miedzy inszymy: bedac
 tez zasz znowu na wrzad Apostolski / z ktorego wypadl byl
 przez zaprzeczenie sie Pana przywrocony : aczkolwiek z inszymi
 wziął ducha s. y nie lada iako budował zbor Christusow : a
 zasz przed sie potym wolny byl wladzenia : by namniemy. Az
 zasz tego nie sa pewne znaki iz go Pawel strofował z tego/
 iz nie prosto chodzil wedle prawdy Ewanieliey / obluda nas
 rabił iac / y inszych z soba w teź obludę wprawił : Zali nie
 znacznie o tym piše Pawel Gal. 2. v. 11. Ze sie mu iawnie w
 twarz sprzeciwił / iz byl godzien nagannia : A nie obładzes
 nieś to : Niewiem ktoby tego smiał y mogł zaprzec : A ies
 sziz sie to naidowalo w zborze onym przedniemy Christu-
 sowym / a ten Papiesti czym sie okaze nad on być lepszym / do-
 stonalnym / swietnym y obładzenia wolniemy : Niewiem
 aby tego dowiesć y obronic mogli / iz gdy on bladził / zeby
 ten ich bladzić nie miał : Gdyz ich koscioł terażniemy dale
 ki jest we wsytkim od koscioła onego Apostolskiego / ktory
 miał Apostoly / ktorych teraz niemaś : miał Proroiki praw-
 dziwe / miał cuda rozmaite / ktorych teraz v siebie nie poła-
 za : procz czarownikow / czarownikow / cudzolożnikow /
 wšetecznikow y swietokraycy / ktorych pelno miedzy nimi /
 ze sie ich y slepy domacac moze. Bo iesliby sie sukcesya bronie
 chcieli / tedy im ta nie poydzie. Czemu izby ia tak iasnie poła-
 zac potrzeba z słowa Bożego / z rozrządzenia y postanowien-
 ia iey od Christusa samego / iako rozrządzona byla pod staa-
 rym przymierzem przez Moyzesa w Aronie y w ie° potoma-
 stwie. Czego iesli takim porzadkiem ziasnego wyroku Boże
 go nie połaza / prožno y daremnie mocowac sie beda / zeby
 tego dowiedli y tego obronili. Boć w rzeczach zbawienych
 prawda a nie fałsem / pewnymi wyrokami Bozymi / a nie
 baykami ludzkimi / wsytko stánowic potrzeba. A rzekali / iz
 oni to v siebie za pewne maia / a to z Piotra samego swietes-
 go / ktory tak postanowil bedac w Rzymie przedniemy Bi-
 skupem : tedy im y to nie poydzie : bo y tego nie dowioda / a
 by tam

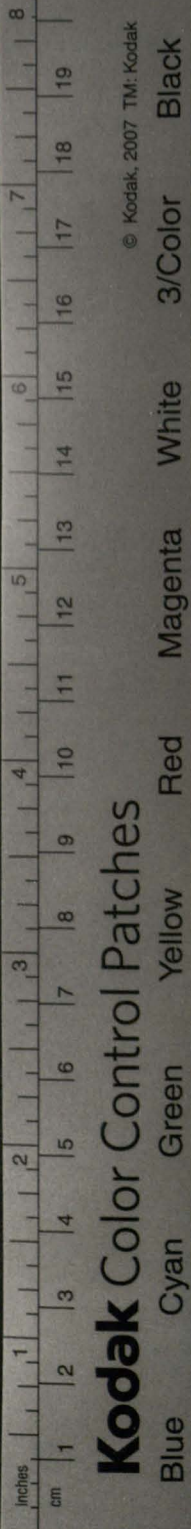
*Obładzeni Pi-
trawc*

*Successya sie bro-
nie papieznicy nie
mogz.*

25
przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

by tam kiedy był. A my to pokazemy że tam nie był: tylko
pierwej rzeczy tej dokonczywszy zaczeretey: iesli bladzi Kosciol
ich abo nie bladzi / y iesli iest tak zacny y powazny / zeby sie
nan bezpiecznie ogladacy spuszczac mogli. Dostapiwszy tego
co mgdy odstapiono byc nie moze / iz kazdy cztowiek klame
ca Psal. 116. y 11. y te^o co dlugini slowy y wiela swiadcetwa
Apostol okaznie y dowodzi przeciw wszystkim ludzom / ze sie
wshyscy odchylili / spolu sie niepozytecznymi stali / ze nie masi
iednego ktoryby dobrze czynil. Item ze wshyscy ludzie zgrzes
szyli y wstawia w chwale Bozey zc. Rzym. 3. y 12. zc. Jako
by tym sposobem Kosciol Rzymski nie byl z ludzi takich / o
ktorych thu y na inszych miejscach pismo swiete mowi. Bo
mewiem iakoby to y ktorym duchem inszym pozwolono byc
miato / ze nie bladzi Kosciol Rzymski: tylko tym iz nie iest z
ludzi takowych ktory / bladz / grzesz / w chwale Bozey w
stala / y wshyscy sa niepozyteczni. Ale iz inz sa duchami bez
ciaia y Kosci / a tak tez ani grzeszyc moga. Tozby tho moglo
byc mowiono iz obledlivosti zadnych nie ma ten to ich Kos
ciol. Ale sie y to ostac nie moze po ki spowiedzi swych / y wo
dy / y mszy za grzechy nie wygladza. Chybaby tak na porzad
ludzi matali / iz choiaz oni iako naprzod ksieja iedni przed
drugimi y laikowie przed ksieja grzechy wyznawia / y na ka
zda niedziele wshyscy za iednym powszednia spowiedz marwia
ia: iednak te grzechy ich ktore wyliczaia grzechami y oblas
dzenim nie sa. Ale oni tak tylko y z ludzi y z Bogam wyznawa
iacie nie scyjrze slydza. A iz im to wolno dla slowa ich nie pi
sanego / y dla tej zwierzchnosci y powagi Koscielney. Ale ia
kom rzekl dawshy im y to / tak iakoby na probe / iz ten Kosciol
ich iest sam tak zacnym y tak doskonaly / ze mu blad zadany
nie moze byc: izali inz y tak tym sposobem dowioda tego / co
mowia y przede sie biora / y z swoia sie Koscielna zwierzchnos
cia obronia y na placu ostoi: zeby y inszy widzac co inse^o /
musieli na Kosciola ich zwierzchnosci / na wstawach y rosta
zaniu przedstawac / iako na tych ktorym wolno co chca staa
nowic?

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego pisanego/

nowić : y wolno im iako kowalom abo zdunom ziedney bry
 ty zelaza abo gliny, iakieby chcieli, naczynie robić. Azaj kieby/
 Kosciol prawdziwy zwierzchnosci nad glowa swa y Panem
 swym uzywa/ nad Jezusem/ mowie/ Chrystusem synem Bo-
 zym namileyfym / Etoremu samemu Bog zwierzchnosc na
 niebie y na ziemi oddal : Azaj tey Pasterz musi rad nie rad/
 owiec swoich glosu sluchac/ a nie radseyby owce powinne by-
 ly sluchac glosu pasterza swojeo/ y na iego sie zwierzchnosc y
 glos ogladac : Abo/ mogli tey to byc owce (za iakie sie tey
 rzkomo wdac chce Rzymsti Kosciol) onego iedneo Pasterza
 od Boga danego / Etore glosu pasterza swego nie sluchaja/
 ani za swym pasterzem chodza/ ale sobie naiemniki obieraja
 y wiecey sie wilkom drapieznym rzadzi/ niy pasterzowi swo-
 ieo dopusczaia : Nie tuze. Chyba podobno tak sie nazywac
 moga/ iako ona zla zona/ Etora sie meza swego imieniem zo-
 wie/ chociaj uiz dla znacznych zlosci od meza z domu iest wy-
 rzucona : ale infym sposobem prozno. Takze tey y tho / co o
 tey powadze swey baia/ zeby im wolno co chca/ a iz to, co chca,
 za obladzenie im nie ma byc przyczynano : przeto/ iz oni wshyt
 ko w swey wladzy maia : ze tey y slowem Bozym, iako chca,
 hafnia/ y oni mu powage y swiadectwo wydaia/ zali k rzeczy
 y dobrze mowia : Azaj prawdy zbawienney slowa Bozego/
 z powagi Koscielney / a nie powagi y znacnosti Koscielney slo-
 wem Bozym dowodziec trzeba : A skad to poznac iz ten abo
 on prawdziwy iest Kosciol/ iesli nie z samego slowa Bozego :
 Azajby sie thej Machomet z swoim Kosciolem y Zydowie z
 swoim popisowac takze / iako y Papiez z swoim nie mogli/
 (iako z tey perwie w swych popisnia) gdyby powagi ich y bla-
 du tey frogieo slowo Boze nie odkrywalo : a ten tylko praw-
 dzwym byc pokazowalo/ Etory na glosie oblubienca swego
 iako dobra zona przestawa : y Etory za pasterzem swym/ iaz
 ko owieczki glosu cudzych pasterzow nie sluchajace/ chodzi/
 a od niego sie nie odchyla. Uwazajcie co na krotke mowie :
 wshyt bytaliby potrzeba nie trudno o doskonalsze y dostatecz-
 nieyfe

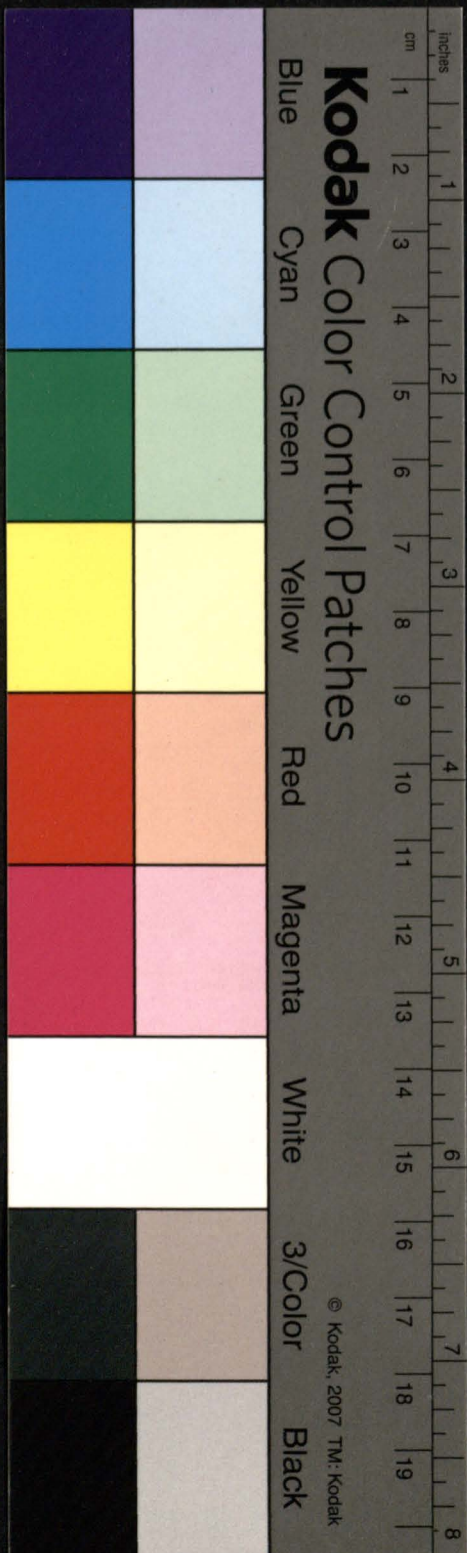
*Nie z znacnosti ko-
 scielney slowo Bo-
 ze powagi ma, ale
 z powagi slowa
 Bozego Kosciol za-
 cnosci dostawia
 ma.*

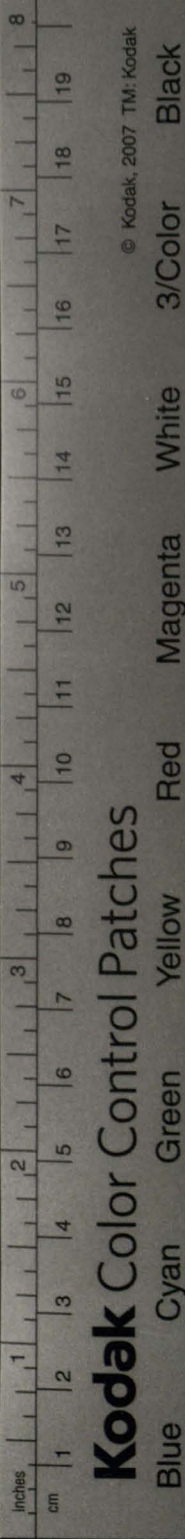

przeciw nie piſanemu Papięſkiemu.

nieyſze rzeczy tey poſtazanie. Ale tak mniemam/że wam na ten
czas doſyć będzie na thym. Gdyż niewiem coby ſie ſnádniej
poſtazac wam mogło/iako blad ten ich poſtazac za Bożę po
moca moze. A to teſz iako wiele ieſt ſproſnych/grubych/chro
powatych błedow y zaraz/y znacznych plugaſtw y złoſci nie
znoſnych w oſobách ieſcſze naprzednieyſzych thego tam Ko
ſciola ich powſechnego. Boć wſzdy niewiem żeby ſmieli y
mogli (iako y przedtym mowił) tego záprzeć/żeby ten Ko
ſciol ich nie miał być z ludźi zebrány. A o tych teſz ludźiach z
ktorych ieſt: tego teſz podobno nie rzekę ani tego obronia/á
by to nie mogło być mowiono y okazano/iż byli zlymi y bár
zo grzeſhnymi: ktorzy to raz tak/ to drugi raz owák wſtáwy
Koſciola ſwego ſtánowali y odmieniali: Raz chwalać iedne
z nich/ á drugi ie záſ ganiac y odrzucáiac. A okazáby ſie to
mogło/że gorſe czeſt okróć na mieyſce dawnieyſzych lepſzych
wſtáwiali. Ale to wy z ſámych bálwánow ich/y z odiecia jon
Kſiezy obaczyć mozećcie. Gdyż nie tylko wedle ſlowá Bożę
go / ale teſz y wedle dekrétow ich bálwánow żadnych w Ko
ſciele nie cierpiano/iako zlych y ſzkodliwych/ á teraz ich pet
no wſtedy. Kſiadz przedtym miał z iedną wczciwą małżon
ką mieſkác zc. á theraz ktorzyby wolał žone niſz wſtetećnice
Kſiedzem być v nich nie moze. Gdzie gdy rzecſz tá przyidzie
do ſadu/nie moze to być aby ſie iednym nie miał blad zádac/
á drudzy beda musieli być wſpráwiedliwieni: á then ſad nie
wiem ſkadby inad mogli być ſluſnieyſzy y ſpráwiedliwſzy nád
wyroki ſlowá Bożęgo piſanego: A tak tho przedſie żadna
miára oſtác ſie nie będzie mogło na plácu: żeby Koſciol ten
ich nie bladził. Poniewáſz iako zdawná poczał w inſzych rze
czách wſytekich bladzić/takſe y w tey bladzić nie przeſtawa.
Jako teſz y to/zali nie iáſny y gruby blad / co przeciw iáſne
ſlowu Bożęmu y przeciw zdrowemu ludzkiemu rozſádkowi
twierdza/żeby Piotr Apoftol nie tylko był kiedy w Rzymie/
ale teſz żeby tam ſtolice Papięſka záložyl y ſam ná niey lat 25
ſiedział: o czym ſie inſz teſz krótko mowić muſi.

i Kapitula

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/ Kapitula 17.

*Okazanie tego iż
Piotr s. w Rzymie
nie był, ani
Stolicy Papieskiej
zakładał.*

Wiedziedź tedy w waszych y pobożnych y niechytrych sercach
ich plekliwe powiaszki plácu żadnego nie miały: żeby
to prawda miała być/ iż Piotr s. on Apostoł Christus
sow/ był w Rzymie lat 25. Biskupem: á iżyby też on thámże
stolice papieska záložyl: oto proszę / przypátrzcíe sie temu z
wšeláka pilnością/ co wam przeciw temu z iásnego y scizy-
rego słowa Bożego tu pokazowác y ná pámieć przywodzić
beda.

*1. Piotr nie byl
do pogan poslá-
ny, ale do žydow.*

Na przod tedy do serc to swych przypuszczajcie / iż ná on
čas potí Piotr žyl/ y potym dlugo / miásto Rzymstie pogá-
ny zářadzone bylo: y pogánska tež zwierchnosć nád sobá miá-
lo: procj trochy niektorých/ ktorzy do Christusa przypwiedzien
ni byli. Bylo mowíe pogány (miewiem by nie goršymi niż ci
teraz sa/ co sie tam teraz krześciány zowia.) á nie žydami osá-
dzone / v ktorých wždy bylá lepsza znáíomosć Bogá y wo-
ley iego/ niż v insých wšytkich pogánow. A Piotr s. (ná co
wam tež pámieć potrzeba.) nie byłci nigdy postanowio-
nym Apostolem do pogánow/ (procj osobnego obíawienia
y rozkazánia.) ále tylkó y miánowicie do žydow: iákož mu
to z osobná zlecił Pan Jezus Kristus: przypwacáiac go ná
vrzad Apostolsti/ z ktore° wypadl byl/ gdy sie pána záprzal:
á to gdy mu ono po trzykroć mowil pás owieczki moie. Jan
21. v 15. Przetóž tež on nie wtracal sie nigdy swowolmie w cu-
dzy vrzad/ ále swego pilnie przystrzegal/ iáko świádczy Lu-
kas s. Dšie. 9. v 32. Bo áczkó olwiekci tež y pogány názwál
Pan Jezus owcami swoiemi / ktore z žydy w iedne oweczár-
nia zlaczyć miał. Jan. 10. v 16. Wšákže tego y nie zá raz czy-
nil/ y nie przez Piotra miánowicie y nawiecey czynil. Ale pier-
wse miał stárámie o Izraélczyki/ y onych pierwey szukał: iá-
ko ty słowa ie° świádcza: Nie iestem poslan iedno do owiec
zginelych z domu Izraélskiego. Mat. 15. v 24. A kte° y do
vczínor swych mowil: Ná droge pogánow nie chodzcie/ á
ni do miast Samárytánskich / ále idźcie do owiec zginelych
z domu

v. 31.

przeciw nie piśanemu Papiestwiem.

z domu Izraelskiego. Mat. 10. v 5. Przetoż Piotr s. pamięć
tając na to pánstie roszkanie / á onego w torego posłania
ieście nie rozumieiac / ktore iest Mat. 28. v 19. Nie wazył sie
nigdy opowiadać Ewangeliey pogánom. A do Korneliusza
nigdyby był nie wšedł / gdyby go miánowite obiáwienie y
roszkazanie do tego nie przynucilo. O ktorym iž teź insy towá
rzyse iego niewiedzieli / przetož go teź z tego gdy sie do Jeru
zalem zwrócił strofowali. Dzie. 10. v 11. y 12. v 2. Także y oni
rozprošeni z Jeruzalem po zamordowaniu Stefána / chociaź
zašli w pogánstie kraie / iednak nie przepowiadali Ewanges
liey iedno tylko sámym żydom. Dzie. 11. v 19. Alec y Páwel /
bedac miánowicie postanowionym Apostolem do pogán /
nie zaráz przedsie do nich sie obrocił / ale až znaczna wzgárdę
po żydach poznałszy: iáko macie nápisano Dzie. 13. v 46.

A iž to prawdá co mowie / że Piotr żydowski / á Páwel
zás pogánstkim był Apostolem / oto ku obiáśnieniu y utwierd
dzeniu rzeczy tey / to wważaycie że sie Piotr záwždy tam nas
wiecey bawił / gdzie teź nawiecey żydow bywáło: iáko w Li
dzie / w Saronie / w Joppen Dzie. 9. v 32. A iž sie teź raz w
Antyochiey počal bawić pogány / y z nimi po pogánstku żyć /
áżci wnet storo wyřzał żydy niektore co przyszli byli z Jeruzá
lem od Jákuhá / počal obluda narábiać / y tamże był od Pá
wła strofowan. Gal. 2. v 11. A wšakże przemiestkawanie ies
go naczestše y napospolitše w Jeruzalem bylo: przeto iž to
żydowskié własnje á nie pogánstkie miásto bylo. Páwel zász
po oney wzgárdzie żydowskiéy nawiecey sie miásty y kraíná
mi pogánstimi bawił / (nie opuścziáac y żydow / gdy kedy ná
ktore trefil.) przeto iž miánowicie onym náznáczony był A
postolem: iáko samje o tym mowi / w ty slowá: Podobáto
sie Bogu obiáwić mi syná swego / ábym go opowiedáł mies
dzy pogány. Gal. 1. v 16. Efe. 3. v 8. A o Pietrze zász y o sobie
zaráz mowi: Od tych ktorzy sie zdáli być czym / nic mi nie
przydano: owšem miásto tego / widzac iž mi iest zwierzona
Ewangelia do nieobrzeżáncom / (to iest do pogán.) iáko Pio
trowi

*Je Piotr Policz
miénial w Rzymie
do wód*

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego pisanego/

trówi do obrzezańców : (to iest do żydow.) Bo ktorzy poz
 mogli Piotrowi na apostołstwo do obrzezańców/dopomogli
 y mnie do pogánow : [Mowie thedy] iż oni poznawšy lajke
 mnie dána/ Jakub/Kefas/y Jan/ktorzy sie zdali byc stupá
 mi/ dáli mi y Bárnabášowi práwice społeczności : abyšiny
 my miedzy pogány/ á oni miedzy obrzezańcámi przepowia-
 dali zc. Gal. 2. § 7.

Jest tedy/stad/rzecz iásna y pewna/ by ia teź niewiem iáz
 to Antychrist wytkracác chciał z swa rota / že Piotr w Rzymie
 nie nie byl : bo teź tam nie miał co czynić: nie máiac tam od
 Pána żadne^o poselstwa. Ponieważ żaden tego nigdy nie po-
 kaze/zeby mu to bylo obiańwiono/zlecono/rozkazano: áni te^o
 zeby tak kiedy Pan mowić miał / iáko Páwlowi: Jákos o
 mnie świadczył w Jeruzalem tháktec potrzebá y w Rzymie
 świadczyć Dšie. 23. § II. Stád teź to znác / že Páwlowe do
 Rzymá záprowódzenie/ bylo z woley Christusowey. A bylo
 dla tego/zeby świadectwo o nim wydawal przed Cefárem:
 ktore gdyby iuž tam wydawal przedtym Piotr : tedyby táni
 dáremno Páwel posylány byl/ chybáby Piotr niechtiał/ ábo
 nie ymiał świadczyć o Christusie/ ábo od niego byl odrzucó-
 ny/iž sie tam sam wtracil swowolnie. Ale to oboie / ná one^o
 swietego mežá/ wkládác/ rzecz iest smiála y nieprzyštoyna.
 Gdyž sie Piotr nigdy/bedac wiernym y šczyrym wczniem pá-
 ná swego/tego nie wázył/zeby w cudze žniwo (iž tak rzeké/
 ábo iáko Páwel mowi w cudzy pomiar ábo šnur) wtracác
 sie byl miał:iáko sie inšy wtracáli / przeciw ktorým nápisá.
 2. Kor. 10. § 13. Dokládáiac teź y o šnym sobie te^o : že sie
 chlubić niechtiał z rzeczy gotowych cudzego šnuru. Co gdy
 Piotr miał teź czynić / zeby sie w Páwlow pomiar wtracal /
 pewnieby mu te^o / iáko y oney Antyocheňškiey obludy / Pá-
 wel nie zámlczal:á Piotrby teź po šobie niešáttecznosť wiel-
 ka w slowie y postánowieniu pokazal: A rzadby dobry od du-
 cha š.postánowiony targał/ktory chce aby w zborze wšytkie
 rzeczy byly y wěšćiwie y porzadnie. 1. Kor. 14. § 40. A gdyby
 go co

*Apoštolowie sie
 nie wtracáli iedni
 w drugih pomiar*

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

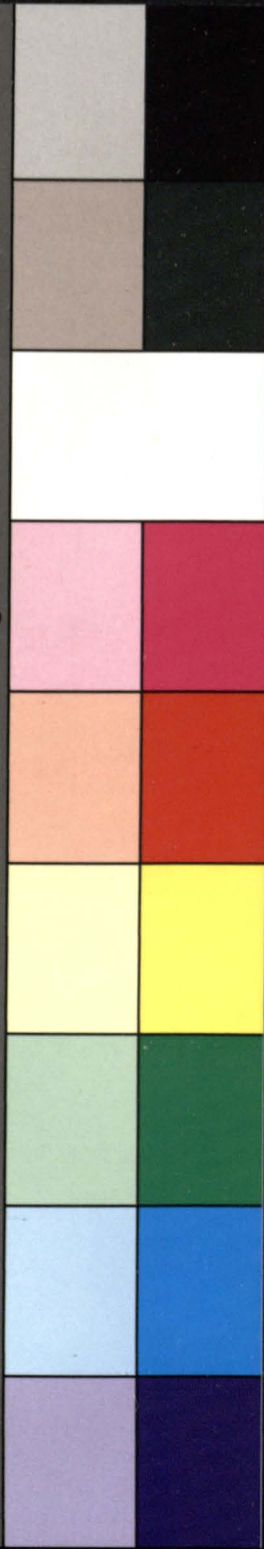
go co w Rzymie potkało / słusnieby to był cierpiel / a żadney by stad poćiechy nie miał : Boby to czynił przeciw swey wla sney nauce / Etoro ná piśmie zostawit / tymi słowy : Niech z was żaden nie cierpi iako zboycá / ábo złodziey / ábo zloczyn cá / ábo iako w cudze wgladaiacy. [mogłby też przelożyć : iako to dozorcá cudzego. Ábo mówiac po papiestku / iako Biskup wtracaiacy sie w cudze biskupstwo. Gdyż oni *Episcopum*, Biskupem przekładaia.] Ale iż thego o Pietrze nie rzeka : przes toż też niech o tym báiać przestána / żeby on miał być Biskupem w Rzymie. Bo to nie prawdá żeby tam był / á iżby był lat 25. Biskupem / y tam te stolice Papiestka zálozył. A thoć jest ná krotce pierwszy moy dowod / iż Piotr w Rzymie nie był / ani Biskupem / ani tam stolice základał.

Potym y then nie ládá dowod mieć bedziecie wtory : á to gdy weyźrzyćie w to / Etorogo czásu nápisal Páwel list swoy do Rzymian : Etc^o / iako sie w tym piśamú swym záchowal zc. Wszytkich to pospolite jest rozumienie / iż list ten nápisal 22. roku po swym návroceniu do Christusa / Etoro rok był 14. pánowania Klaudiuszá Cesárzá : á tho iuz bierzćie naprzod przedsie. Potym weyźrzyćie w powiasnki Papiestkie / Etoroż ni twierdza iż roku wtore^o Klaudiuszowego przyszedł Piotr do Rzymá : iako tho między inszymi *Polydorus Vergilius* wspomina. Co gdyby rzecza prawdziwa bylo : ázażby też Páwel s. w liście swym / piśac do zboru Rzymstkiego / nie uczynil był iakiey zmienki Piotra s. ábo go wždy przy namniey nie pozdrowit : Gdy to obaczyc mozećie z ostatniey káp. 16. tego listu iego / iako inſe wspomina ná imie y pozdrowia : á nie mészczyzne tylkó ale też y niewiásty. Ktemu y to też tu záraz przydam. Gdyby iuz / y tak dawno przedtym / bo lat 12. był Piotr w Rzymie / á Páwelby ná to nie medbáiac do Rzymá piśac miał / wyczáiac wiernym dáru duchownego / y obieciac ie náviedzić potym : ázażby iásnie sam przeciw temu nie czynil / co piśe w tymże liście Rzym. 15. y 20. że niechćial ná cudzym fundamencie budowác : gdyżby nieco inſzego czynil

i 3 iedno

2. z listu Pawłowego do Rzymian pisanego znąc iż Piotr w Rzymie nie był.

3. Z Páwłowe-
go do Rzymá zá-
prowádzenia
znáć iż Piotr nie
był w Rzymie.

O znacności słowa Bożego pisanego/

iedno to/ná Piotrowym budování buduiac: onego nácho-
dzac: y w iego jniwo sierp swoy zápuszczáiac: iákoby Piotr
nie byl Apostolem: ábo iákoby budowác w Christusie Jezu
sie/ iákoby y Páwel nieumial: Co iákoby jest rzecz áni podobna
áni przystoyna zeby to czynić miat: také y tá namniey nie
Christiánska/zeby go zaniecháć miat inszych pozdráwiáiac:
á zwiászczá iż také byl Apostolem iákoby y on. Ale iż tego nie
czyni/ tedy sie stád to nieomálnie pokazúie/ iż Piotrá w Rzy-
mie nie bylo. Boby teź dobrze nie kálanásćie lat przedtym/
ále tylko z ieden rok byl Piotr w Rzymie/ niź list swoy Pá-
wel písal / tedyby sie wždy o nim byl dowiedziat: wiedzac o
inszych mejach y niewiástách / nie rowno niź Piotr z strony
vrzedu Apostolskiego/ podlefsych: á gdy ony tak pilnie po-
zdráwia y záleca/ bez pochyby pierweyby byl Piotrá pozdro-
wit y zálecił. Czego iż nie czyni: perwomie nie dla czego inszego/
iedno ze go tam nie bylo. Báčćieś tedy z tego wtorego rzes-
czy tey pokazánia / iż tho plotki sa / zeby Piotr miat byc w
Rzymie.

Trzeci wywod/ z Páwłowego do Rzymá w lánuchu zá-
prowádzenia/ iákoby czytamy Dšie. 27. 8. 28. wpatrowác mas-
cie. Wgladáiac w to/ ze to záprowádzenie stálo sie po nápis-
saniu listu przynamniey w 10. lat. Co bylo roku 10. pánowá-
nia Cesárza Neróná. O kthorym przyprowádzeniu Páwłos-
wym do Rzymá wiedzili inszy wsfyscy bráćia/ y z ochota prze-
ciw niemu witác go wysli/ áž do Rynku Apústowego 2c. A
przedsie tam o Pietrze jest wielkie milczenie. Ktory gdyby
byl w Rzymie/ á iefcze Biskupem: ázazby Lukás s. Ktory nie
rowno podlefsie pod czas rzeczy opisowal/ tego teź zmienki
nieiákty nie uczynil: chybaby sie tak zle wsfytkim Piotr zá-
chowal/ ze go y wspomínác niechceli: Ale písmo s. y zlego
Alexándra y Sileta/ y zdrayce Judása wspomínác nie omies-
stawa/ ku przestrodze inszych: Ktore iż o bytności Piotrowey
w Rzymie zadney namnieyszey zmienki nie czyni / znácznie
znáć dáie / iż tam Piotr nigdy nie byl

Czwarta

29
przeciw nie piśanemu Papiestkiemu.

Czwarta. Jesliby kto smiał tego sie poważyc zeby wam ty przesle wywody niewatle/ zwetlic chciał / otoż ich thym czwartym podeprzeć bedziecie mogły. Mieszał Pawel s. w Rzymie w swym własnym naymie/ całe dwie lecie/ przynnu iac kážde (a sam od Biskupa Rzymskiego Piotra przyiety/ nieborak nie byl) kto do nie^o przychodzil/ opowiedaiac kro le stwo Boze. Dzie. 28. y 30. Tamze ty dwie lecie w naymie swym mieszkaiac/ listy do zborow pisal: Jako do Galator/ do Efezich/ do Filipczjan/ do Kolosencykow/ do Timote usá y do Silemona. Z ktorych listow/ dziwne rzeczy/ ze to ni gdy od żadnego/ żadnym też podobienstwem pokazano być nie moze / aby Piotr on s. Apostol Chrystusow miał być w Rzymie: mierząc zeby tam miał być Biskupem / y stolica tam papiesta Antychristowska zalozyć. Bo do Galator pišac / nie zaniędbal tego przypominać: iako do Jeruzalem chodzil/ aby sie tylko z Piotrem y z inszymi widzial. Gdzie też y to przypomina/ co z soba mowili: y to też iako sie potym z soba rozstali. Wspomina y to iako sie y potym w Antyochiey z nim widzial: y iako go też thámże z nieporzadnego wedle Ewanieliey Chrystusowey postepku iawnie strofowal. Co wysytko z Rzymá pišac. (gdzieby to wedle nich miał Piotr stolice Papiesta zakładac.) podobnali to / zeby Piotra tam bedace^o Biskupem/ tak zgola zamilczeć był miał: lub ná do bra lub ná zła strone/ iesliby tam był: O kogo medrskiego nád mie rzeczy moze być podobna: lecz v mnie prostaká tak glu piego y nieumieietne^o / w tey mierze/ namniey niepodobna.

Bo chociazyby też ná ten czas/ gdy ten list swoy do Galá tor Pawel pišal/ y ná ten też takze gdy przedtym do Rzymá przyprowadzony w lancuchu byl/ Piotr gdzie indziej fundu iac stolice swa / abo zbory nawiedzaiac odszedl byl ná czas: tedyby y tak/ mym zdáním/ wiedzac to od zboru one^o / gdzie sie od nich odsedisy obracjal/ tegoby nie byl/ ku poćiesie y v twierdzenim zborow inszych/ zaniechal/ aby też o nim inszym oznaymic nie miał. Jesli nie do Galator pišac / tedy wždy do kogo

4. Z Mieszká
nia Pawlowego w
Rzymie y z listow
& tamżad pišania
znac iz Piotr w
Rzymie nie byl.

Inches

cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

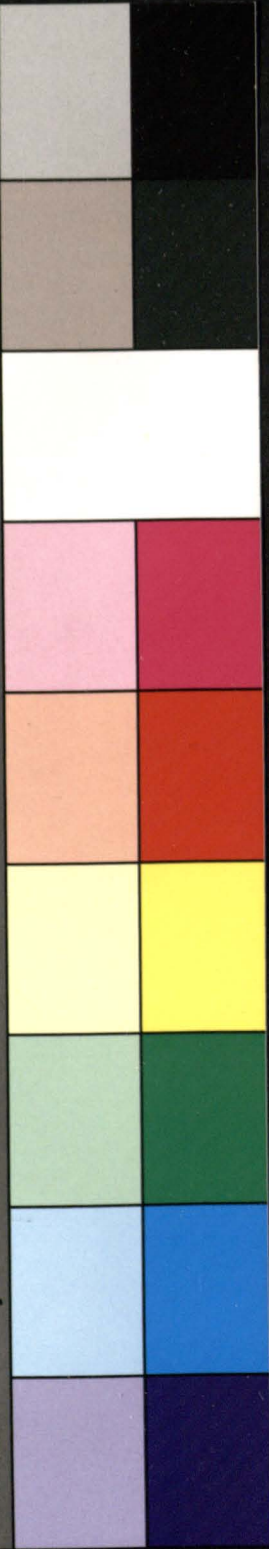
Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/

do tego inſe°. A zwaſzczą iſz w tych liſciech/ ſwoich ktore z Rzymá nápiſal/ wiele rzeczy/ nie tak iákoby tá byla / podleży fych przypomináć nie omieſkał. Jáko piſac do Tymoteuſá liſt wtory/ ktory nápiſal/ po wtorym teſz ſwoim przed Nero nem Ceſárzem poſtáwieniu : vponináac go żeby co rychley do niego przyſedł / vſtarza ſie przed nim / iákó óciec przed ſynem / że go Demás opuſcił / ſwiátá ſie tego rozmlowa wſzy: powiedáiac mu y to iſz poſedł do Teſáloniki. Krefcens záſ do Galácyey : á Tytus do Dalmácyey / á iſz ſam Lukáſ przy nim zoſtał. 2. Tim. 2. v 9. Góſie ieſliby teſz ná ten czás Piotr byl przy nim w Rzymie/ ábo ieſliby teſz takſze kedyſkol wiek odſedł: co tuſycie / zániechalliby go byl: iá nie tuſe. Bo widze iſz tá m y Tychitá/ nie tak iákó byl Piotr y znáczne go y ſlawne°/ nie opuſcił: dáiac mu teſz o nim znáć/ iſz go do Efezu poſtał. Ktemu y to nie ládá co v mme (nie chytręgo w tych wloſkich práktyckách) proſtał á/ że ſie vſtarza przed Tymotheuſem / iſz go ná ten czás wſyſcy byli opuſcili / gdy pierwſzy raz poſtánowiony byl / przed okrutnym Nerone m Ceſárzem. Jeſli wſyſcy/ to y Piotr/ ieſli to prawdá/ iſz byl z dáwná przedtym Biſkupem w Rzymie/ Papięom tym nieboſ raczkóm ſtolice te ná ktorey y teraz ſiedza buduiac. O iákóſ mu go žal nie bylo że tak ſam wczáſu Biſkupiego vzywáiac/ y budowaním ſie ſtolice báwiac/ onęgo ſámęgo / ná mieſne práwie iákú wydáneęo opuſcił: O Piętrze Piętrze / być to prawdá byla / co o thobie plota Papięowie Rzymſcy / że wſytkim koſciolem ſwoym (ktorzy cie nád inſe wynoſá) jeſ byſ ty miał być w Rzymie/ y być tá m tak długo / á ktemu ieſ ſeje Biſkupem / y takim ktoryſ tá m tym Papięom ſtolice záložyl: nigdybym ſie ná to żadnemu ná mowić nie dáł/ jebyſ kiedy byl prawdſwym y ſeje rym Chriſtuſowym/ nie mowie Apoltolem/ bo byſ teęo godſien nie byl / ale y nápodleży m wozniem. Gdýſ rzeczy ſie dobrze przypátrzywſzy/ niemiem ác by ſie iedná ná mnięſá w tobie žyleczká Chriſtiánſka náleſć y poſázáć moglá. Ażáſ byſ ty/ będąc Chriſtiáninem / á nád

to Apo

przeciw nie piśanemu Papiestwiemu.

to Apostolem zacnym / ktorys powinien przed infsemi przo-
dować / y wśwego dobrego na sobie przykład dobry zostawić /
nie miał był z infsemi wiernymi wyniść / przeciw bratu y to-
waryszowi swemu w wierze y wrzędzie / iako przeciw wybra-
nemu Chrystusowemu naczymiu : Ktory / to pewna / nie dla
iakię mecnoty / ale dla samego imienia Chrystusowego oblo-
żony był lancuchem. Ażajbys go też potym nie rádšy do sie-
bie przyiał na swoje biskupstwo / niżbys tego dopuścił / że so-
bie przez dwie lecie gospode naimował : Czemus sie też przy-
nim nie popisal przed Hieronem : Czemus samego zostawił :
Czyli tak zawsze leklwym bedac pierzchasz przyš sie Pana
swego Jezusa Chrystusa y w członkach iego : Cjemu wieźnio-
wi dlugo strapionemu miłości nie pokazuiesz według nauki
Mistrza swoięgo : A gdzie sie podziato y ono własne twoie
opisanie y zalecenie spolney braterskiej miłości : Czyli iuz ta
stolica papięsta ze wśytkiego cie tego wyzula : Czyli cie iako
z owce wilkiem nie miłosiernym uczynila : O niešcześnie two-
ie Biskupstwo. O przekleta stolico / ktora tak znacznie z do-
brych ludzi zle czynisz. Lepiey cie bylo nigdy tak zacnemu A-
postolowi nie poznawac / niżby sie takim był miał stać. Aleć
ia tak tuše / ale co tuše / owšem temu mocnie wierze / iż ci to
zle y niezbożnie przyczytala / żebys ty kiedy miał być w Rzy-
mie / y być Biskupem y stolice tam zakładac. Podobniejša
to y mnie / iż tam pewnie był w osobie twoiey on / Ktory sie
wiec ono ymie odmięniac w aniola światłości : y then tam
musiał stolice te zalożyc zarazliwa : pełna bluźnierstwo / mora-
dow / kłamstwo / ktwie wylewania / y wśech sprośnych wśetez-
czeństwo : bo onieš od początku kłamca y mežoboyca. Gdyž
sie to wśytko zawsze skutecznie y iawnie z tey tam stolice po-
kazuie / y z tych ktorz y ia ošadala : a Apostolskiego nic. Pá-
nuie pycha / takomstwo / bałwochwalsstwo / swietošráctwo /
bluźnierstwo / obluda y infse wśytkie Bogu y Chrystusowi z
wiernemi ięgo obrzydliwe niezbożności : a o šczyra sie pobo-
żność y o prawdziwe nabożeństwo ani pyta y. Skad znać / że
tey stolice

*Iesliby stolice w
Rzymie Piotr za-
ložyl, tedyby gło-
go wśytkiego za-
kładaczem był.*

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Kto to śmie twier
dzieć iż był Piotr
w Rzymie, ten mu
si nie zgodzie mie-
dzy nim a Páwłem
znaczyć zalecyc.*

O znacności słowa Bożego pisanego

tey stolice takiey on swiety Apostol Chrystusow Piotr nigdy nie zakładal: a z rzeczy wyzszej namienionych/ tho sie tez nie warpliwie pokazuje/ iż on y w Rzymie tym nie byl/ iako sie to ieszcze iasney pokaze.

Abowiem gdy Páwel z Rzymá piše do Efestich (wrazaj cie tej to/ proše wáspilno.) tedy sie w modlitwy zaleca onez mu Zborowi/ zeby mogli Ewáneliá Chrystusowe bezpiecznie przepowiedać. To chy tam niewiem, czemu on sam wolności nie miał przepowiadania: a Piotrby wolność miał nád to y stolice Papiestey zakładania: to iedná. **Druga** piše im tez o Tychiku E chorego im poslal / dáiac mu świadectwo / iż im miał o wsyhtkich sprawach iego dáć sprawę/ á zaszby tez y o Piotrowych/ ná ktorymby wiecey bylo záwislo / nie miał im byl oznaymic: ale o nim y sloweczka żaden w liście ie^o nie naydzie. **Ktory** gdyby tam ná ten czas byl w Rzymie/ á Páwelby go wsedy thák w písaniu swym zámiedbawal: nie mogłoby to być bez wielkiego y nie dobrego iakiegoś podeyżżenia: je sie oni z soba musieli bárzo niezgadzać. **Bo** wedle Papiestey wiary Piotr był pánem/ á Páwel niedznym więźniem/ ktorez mu/ iako on bogacz Lázárzowi/ miłosierdzia zadnego nigdy ná Biskupstwie swym nie pokazał zc. Ale te^o/ przeciw písmu swietemu y ich własnym náukám y postępkom / strách y pozmyśláć. Bo to pewna że nie oni tylko/ iako przoduiacy/ ale y insy wierni spolu sie miłowáli / y iedni z drugich więzienia žáłośni byli. Heb. 10. v 34. Máiác to miedzy soba zá spolne y powsechne Boze rozkazanie / y zá mandat Christá Páná/ zeby sie spoločnie wsyhsy miłowáli/ y iedni ná drugie pámnia tál: á zwołaszjá ná więźnie/ iakoby y oni spolu z nimi więźniáz mi byli. Jan. 13. v 34. Heb. 13. v 3. A to tez y wedlug onego/ iż y w on dzień ostáteczny obiecal to chrystus Pan przypomio nac/ iesli kto iego wierzaca bráćia w więzieniu postánowioz na ábo náwiedził/ ábo teź nie náwiedził Mat. 25. v 35. 43. A lec y sam Piotr s. rozkázuiac insym / ábo rádšey nápomínájacich/ áby byli miłosierdzeni y spolu insy ch doległosci znosiaceni

31

przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

facemi (1. Petr. 3. v. 8.) nie tuste żeby Pawła wieźnią/gdyby był tym Biskupem w Rzymie / odstąpić / a Paweł też / żeby tego w którym z listow swych zamieścić miał: Gdy to o nim wiemy iż dobrodziejstwa namnieyszego nie rad zapominał / tak z jednego listu do Filippencytów pisanego obaczyć możemy Kap. 4. v. 10.

Tuzes iescze / coż też y na ono rzeka / co do tychże Filipa pczan pisać o Timoteuszu powieda / obiecuac go im posłać Kap. 2. v. 20. iako żadne nie miał/tak ku sobie przychylnego / y z soba zgodne / iakoby też miał być iedney dusze z nim / coby sie takt vprzeynie o rzeczy iego starał / iako on był: Azajby to nie wiecey przystało było Piotrowi / abo żeby tego Piotr także przeciw niemu pokazać też nie miał / gdyby tym miłym Biskupem był w Rzymie: Ale sie to nigdy z prawda niezgodzi / ani to prawdziwie pokazano być słowem Bożym moze / żeby Piotr Apostol był kiedy w Rzymie. Bo przydam iescze y to podobnali / iż gdy Filippencyki pozdrawiać na końcu listu imieniem bráćiey świętey / ktorzy na ten czas przy nim w Rzymie byli / żeby też imieniem Piotrowym / iako inszych wšytkich Biskupem będącym / pozdrowić nie miał / wspominać y ty ktorzy byli z dworu Cesarstego: Czyli to takim też był Piotr święty Biskupem / iakowi teraz sa Papiężowe stworzenie / żeby y on o owcach swych / y owce też o nim niewiedziały: Abowiem gdyby takowy był: a iakozby tak śmiecie przykładem swym inszych vpominał / aby z nim spolu: Każdy zośobna / pászli stadko Chrystusowe sobie zwierzone: 1. Petr. 5. v. 1. zc. Ale to nie k rzeczy: a przetoż też y tho jest pewnym swiadectwem tego / że go w Rzymie nie było.

Wiecie iescze / pisać tamże z Rzymá do tychże Filippencytów / do Kolofencytów y do Filemoná / dziwna tho czemu Timoteusza wczniá swego wspomina / y spolnym práwie towarzyszem pisanía tego czyni / chociaż Timotheusz własnym Apostolem nie był / a Piotra zaniechał Apostolá zacnego. Ale pewna gdyby Piotr był przy nim w Rzymie / słusnieyby y

2 2 rychley

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

5. Z pilnego lat
porachowania
znac iż Piotr w
Rzymie nie był.

O znacności słowa Bożego pisanego/

rychley onego a niż tego z sobaby był wespolek złożył : Czego
iż nie czyni/znac że go tham nie było. Abo czemu y Filemona
od inšych pozdrawiaiac Piotrowym thej nie pozdrowił : a
zwlaſcżą gdy tak wſtawiczym y ſpolnym w Rzymie towas
rzysem iego był/iako w kościołach ſwych ſpiewaia/ y hiſto-
rye wyprawaia/*vt etiam in morte non eſſent ſeparati*, to ieſt że ſie
y w ſmierci od ſiebie nie odlaczali : Zali Epafraſ/Marek/
Aryſtarchus/Demas y Lukaſz zacnieyſzy w Pawła byli y go-
dnieyſzy ktorzyby ſwiadectwo w liſciech Pawłowych ſpolne-
go thowarzyſtwa y prac mieli niſzli miedzy tymi przednieyſzy
wſytekich Biſkup Piotr s. ieſliby był na ten czas w Rzymie/
gdy ci z Pawłem byli. Niewiem ktoby tho mowić ſmiał:

Piata. Imo to wſytko/ gdy ſie porzadnie lata wſytki po-
rachuia/ to ieſt żeby Piotr w trzydzieſci y ſeſć lat po ſmierci
Chryſtuſowej pod Neroneſm cierpieć miał : iako Lombardi
ta hiſtoria ſwiadczy: a iżby przedtym tamże w Rzymie miał
być lat 25. Biſkupem : tedy ſie to nigdy z prawda na placu
nie zoſtoi/ z laty tymi przez ktore w Juſkiej ſieni/ a potym
y w Antyochiey mieſzkał. Ku opacznem tedy rozumu ich/ y nie-
ſtwornych pletliwych baiek pokazaniu/ to naprzod weſmicie
przedſie co mowia : żeby Piotr był 25. lat w Rzymie Biſku-
pem. Potym/ co mowia/ iżby tam przyſzedł naprzod wtore-
roku za Klaudiuſa Ceſarza. Trzecia/ iż go Nero Ceſarz/ ies-
dnego dnia z Pawłem w Rzymie na ſmierć zdał. To maiać
z ich wlaſnych powiaſniek na baczności : polożmyż tak lata.
Klaudiuſ Ceſarz/ iako Swetoniuſz z inſzymi piſe/ lat tylko
14. pánował : a Nero teſz druga 14. to wczym lat 28. A iż mo-
wia/ że we dwie lecie pánowania Klaudyuſowego przyſzedł
Piotr do Rzymá/ tedy inż odiawſzy dwie lecie nie zoſtanie ies-
dno lat 26. Do ktorych lat przykladaia oni tylko lat 10. Kto-
re klada od nawrocenia Pawła s. aż do wtorego roku Klau-
diuſowego / y czymia z nich lat 36. Ktore przypady na oſta-
tni rok Neronow/ ktory dał Piotra zamordowac. Ale im to
iſc nie moze. Abowiem wedle powieſci ich/ y wedle piſina s.
daleko

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

daleko wiecy sie lat naydzie życia Piotrowego / niżli lat 36.
Pozwolmy tego / że jedno w rok po śmierci Chrystusowej
nawrocony był Paweł : y tego też zaniechajmy czasu / który
strawił w Arabiey / odszedłszy z Damaſku ſkoro po ſwoym na-
wroceniu. Wložmyſz trzy lata / które strawił w Damaſku
do niego ſie zaś z Arabiey wrocioſzy / y položmy 4. lata gdy
dopiero ſiedł z Damaſku do Jeruzalem / aby ſie z Piotrem y
z inſzymi widział. Przyložmyż dopiero one lat 14. która tra-
wił / iako do Galatów piſe / w Syryey y Cilicyey / ſkąd był
wtóry raz przyſzedł do Jeruzalem / a iuż mieć bedziemy lat 18.
Wložmyſz dopiero do nich lat 7. o których Papánowie twier-
dza / iż ie wymieſtał w Antyochiey : bo to iego mieſzkanie nie
mogło być przed onym Synodem Apoſtołſkim Jerozolim-
ſkim : gdyż tego żaden nie pokaze aby przedtym miał kiedy
Piotr odchodzić ku mieſzkaniu z Judſkiey ſiemie : aż ci lata ty
złożywyſy bedzie ich iuż 25. Do których też przyložywyſy tylko
(bo dobrowolnie inſzych wspominać niechca.) one lat 25. o
których twierdza że ie w Rzymie na Biſkupſtwie strawił : aż
ci bedzie wſytkich 50. A tak ona ich 36. lat żywota Piotro-
wego / po śmierci Chrystusowej / ſyie złamie. Piotrowe przy-
ſcie do Rzymá / z w którym rokiem ſie nie zgodzi, Pánowa-
nia Klaudyuſowego : śmierć Piotrowá nie przydzie aż po
śmierci Teronowej w kilkanaście lat. O iako wielkiey pá-
mieci y oſtrożności / potrzeba kłamicy / który chce wdać za do-
bre ſwe złości we złości y niezbożności. Czymże iuż tu dowo-
da tego ná potym / iż Piotr był w Rzymie / gdy ſie tak plotki
ich nie ſykunia : Niechby ſie ale wždy zawſtydali plotek ſwych
niechby pilnie w nie weyſrzeli : niechby znouu lata ty obrá-
chowáli / y ſwoie niezgodne powiaſnki pogodzili. Albo rád-
ſzey niech zgoła te° tak nieprawdziwego ſłowá ſwego nie pi-
ſanego odbieja / a ná potym proſtych ludzi zwozić poprze-
ſtana. Boć iuż czas idzie odwierania plew od pſemice. Jużci
gospodarz wyſyła żenice ná żniwo : którzy naprzod te kłakole
wybiora / powiaza y do nieugáſzonego ognia wrzucá / gdzie

Inches

cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

**O Źactności słowa Bożego piśanego/
plácj bedšie y zgrzytanie jab. Biada kto sie w czas nie wpa-
miera.**

A wy namileysze w Pánu/temu sie pilno przypátruyćie/iá
to oto sámo slovo Boze /ktore oni chytrze wymiszczaia /te
tak grube y nićemne powiasnki ich/kruszy y w niwecz obrá-
ca : y te zwierzchnosc Antychristowsta być/á nie Christusa
wa pokázuie:gdz iey/iákoby chćieli y tym zmyslonym byćini
Piotrowym w Rzymie/namniey nie dowioda/ ani obronia.
Tuscie sobie dobrze : á ná to co sie wam tu pokázuie pámie-
táyćie : á wyřzyćie iźci wam inź plotkami swemi nie beda mo-
gli być srodzy. Gdy sie wy tylko wprzeymnie y státecznie słowa
Bożego piśanego w nowym tylko y stárym przymierzu trzy-
máć bedšiecie. Baczac iáko sie ich zmyslona powagá /zmy-
slonego tákże kóscioła/ wáli : gdy sie ich nieprawdá odkry-
wa : á prawdá sie słowa Bożego y ná wieki trwáiacego ná iá-
sniá wystáwia: ktora/ day Boze/ áby záwždy w sercách wá-
sych y w inšych wšytkich ku zbudowánium kwićnelá/y owoce
ku chwale Bożey wywodšila. Amen.

Kápituła 14.

*Dowody Papie-
skie, powagi nabo-
żeńštwá y kóscio-
lá ich.*

od dawnošci.

SAlse ich dowodyy zwodzenia prostych y nie bárzo o-
pátrzných ludzi /ktorym bárzo chytrze y subtylnie /
pokrytym nabożeńštwem swoim /zámydlaia oczy:
zeby sie prawdšie w slowie Bozym wyrażoney przypátrzyć nie
mogli : izbym tej tákże dlugo wywodšić y wam okázowáć
mial/ nie zda mu sie rzeczá być potrzebno : gdy to inź lácno y
sámy rozsádzić mozećie : iz zá obalenim tego ich przednieysze
go fundámentu (ná ktorym y kuchnie swe y spiźarnie y piwni-
ce pobudowáli/kláštory y dwory) musí sie wšytko wálić : á
tho wedle rozsádku y wiáry siczyrych chwalcy Bożych. Bo
przypušćie to iedno/proše was/ do serc wášych : y wważay-
ćie co to wždy iest zá dowod/ktory ták prowadza. Ly daw-
nać tho y powszechna wiára nášá : nie moze to tedy być áby
nie miála być prawdziwa rzé. Ná to lácna odpowiedź. Ażáż
tej tákże Turcy y Tátárowie mowić/y wiáry tej swoiey dowo-
dšić

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

dzie nie moga: Azaj ſie to z historyi nie potaje / iſz mało nie
iednego roku Machometowa wiara naſtala: kiedy tej rogi
ſwoie w Rzymie Papielowie wzgore wynoſić poczeli: ktorez
mi krole y Ceſarze / tak zlektá z ich ſtolic / iednego po drugim /
chytymi anſlakami ſwoimi wybodli / y Ceſarſka ſtolice / prá
wa y maietnoſci ſobie przywlaſzczyli: Jeſli tedy dla te^o mia
laby prawdziwa byc wiara ich / iſz to ieſt tak dawna: tedyby
takze y onych prawdziwa byla: ale iako ta prawdziwa nie ieſt
takze y ona. Jeſzcze / ieſli idzie o dawnoſc / takoby ona nabo
zenſtwu y prawdziwe / zacnoſc y powage iednac miała: tedyc
by tej Egiptſkie y inſie nabozenſtwa poganiſkie / nad wiare za
Moyzeſá dopiero na on czas ſpiſana muſialy byc przelozone.
Gdyz to pewna / iſz iuz przedtym dobrze pogani przed Izra
elczyki mieli nabozenſtwa ſwoie. Alechy y Saryzeuſowie z
ſwoimi wymyſlami muſieli byc vſprawiedliwieni / y nad nos
wa nauke Jezusa Pana przelozeni: ieſliby mowi ten wywod
Papiſki byt prawdziwy y wazny.

Jeſli tej idzie o wielkoſc ludzi / na iedno ſie nabozenſtwa
zgadzaiacych / ktora thez powagi y zwierchnoſci Koſciola
ſwoie^o y z nabozenſtwem iego dowodza: tedy y to malo wa
zny y niſzcenny dowod: takze iako y pierwſzy / w ſprawie zba
wienney / by namniej nie pozyteczny. Abowiem wiecey nie
rowno ieſt inſych narodow na ſwiecie / ktore z Papiem na
bozenſtwa iego nie trzymala / aniſz tych ktore ie trzymala. Iaz
to wielkie ſa panſtwa Machometowej wiary: iako wiele
Turkow / Tatárov / Perſow / y inſych az do wielkiego Chás
ma. Gdzie ieſliby wielkoſc co wazyta / wygraliby oni z ſwo
ia / takze zla y faſzywa wiara. A ſuſneby ſobie niſz Papiſz
Kátolike przywlaſzczye mogli. Takze by Egiptczyanie nad
Izraelczykami / a Saryzeuſowie nad Zboreczkami malymi
Chriſtuſowym mogli byli wygrac. A my wiemy y temu mo
cnie wierzymy ze przedſie lepſe bylo y prawdziwſze naboze
ſtwa mala Izraelczykow / niſz wſytkich Egiptyan y inſych
wſytkich poganiſkich narodow: lepſe malego ſtadka Chri
ſtuſowego

33
*Machomet
y Papiſz tw:
goſz gáſu
naſtali.*

od wielkoſci.

O znacności słowa Bożego pisanego/

stusowego / niż wielkie trzody wszytkich żydow niewiernych. Także y teraz perwnisimy tego / z vst samého Jezusa Christu są / iż lepsza iest trostká / bo dwu abo trzech nákoniec / w imie Christusowe zgromádzonych: niżli niezliczone tłumy bálwochwálcy ná Papieju sie Rzymistim y ná Kátolice iego budwiacych y z nim przestawáiacych.

Nie pámietáta ná to ci niebožetá / ktorzy tho wielkoscia bledow swych dowodza / ná co wy / prosze y nápomina / pásmietaycie / zeć nigdy Bog do wielkości ludu nie przywiezoł wal chwaly swey. Bo nie tylko iż mniey záwždy byto żydow ná swiecie niż inszych wszytkich narodow pogánstich: ale teź y miedzy samemi żydy / mniey bywáło fcyrych chwálcy iego / niż inszych obludnikow y bálwochwálcy. Azáź teź rádšey przy onym dšiesiećorgá pókolenia krolestwa Izraelskie^o zebrańniu wielkim / á niż przy málym Judstiego krolestwa dwoyz gá pókolenia zostáwik Bóg chwale swa y pieczęci przymieszastce. A czemu / zádadacie wiedšieć: Atoli dla tego / iż on nie pátrza ná wielkość / ale ná wiáre y fcyrosć: ná pestušenstwo y ná serdeczna vprzeymość / w ktoroy sie kocha: nie pátrzy teź ná ciálo abo ná zwiierzchnego człowieká / ale tylko ná ducha y wnetrznego człowieká. Jákož to nie bez przyczynny Christus Pan powiedšial: iż prawdšimi chwálcy / mieli chwalić Oycá w duchu y w prawdšie. Jan. 4. v 23. A nie bez przyczynny y to teź powiedšial: iż ciáśna iest fortá y waška droga / ktora wiedšie do żywota / á málo ich iest ktorzy ia náyduia: A z drugiey strony vkažal teź droge przestrona y brane široka / ktora wiedšie ná zátrácenie: á wiele ich iest ktorzy ia náyduia. Mat. 7. v 13. Takže y ono co sie inž y przedtym káp. 4. wspominálo / y tu troche wyššey o dwu abo o trzech zgromádzonych ná imie iego. Dla czego teź on nigdyć tak nie ciešyl wielkości / iáko mále zebrańie / mowiac mu: Nie boy sie mále stad ko / tak ci sie vpodobálo oycu dáć wám krolestwo. Luk. 12. v 23. A czemuž to: iż choć iážby byto wiele wezwánych / jednáť przedšie

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

34

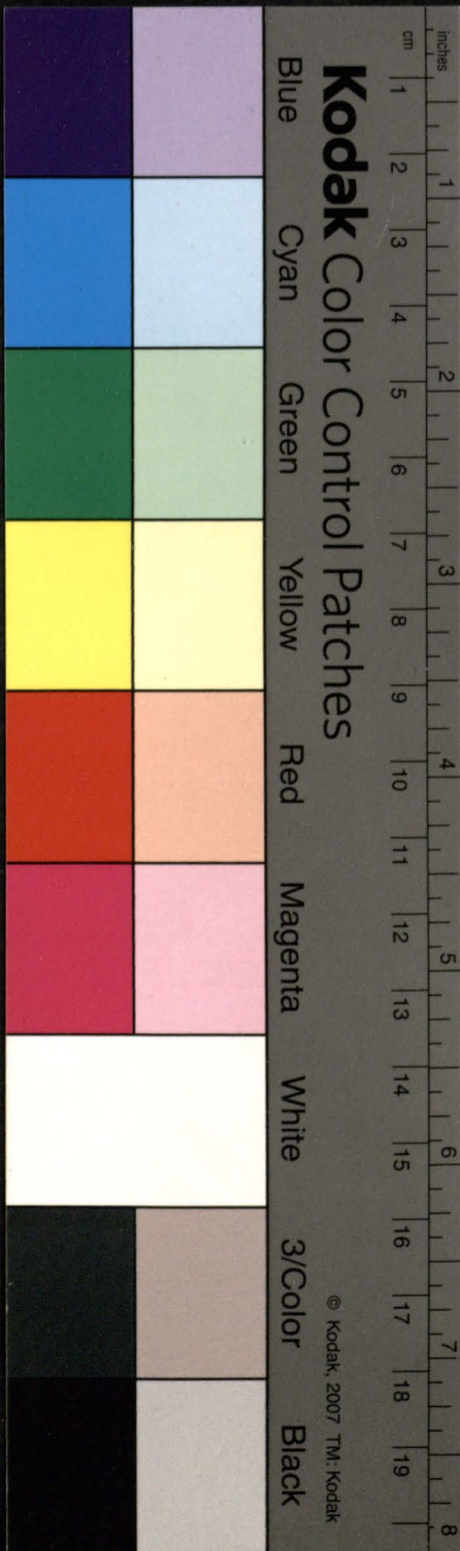
przedſie mało wybranych. Mat. 22. v 14. Wielkoſcia tedy tych niſzczemnych wynalafkow ſwych/ y powſechnego zaraſliwie^o nabożeńſtwa ſwego nie obroni Koſciol Rzymſki: owſem to co za ſoba przywodzi/ieſt przeciwko niemu. Znać P. Bog ktorzy ſa iego. Odſtepuieć mała gromadka ie^o: ktora teſz ſama ſczyrze y prawdziwie wzywa imienia iego/ od wſhel Kiey niezbożnoſci: ktorey Antychryſtowa gromada odſtepic niechce: owſem ſie w niey zmacnia/ y w niey iako ſwinia w ſmrodliwym błocie Kocha.

Jeſliby teſz wczonymi y mądrymi ludźmi / ktorych y teraz czaſow tych wiele ma/ dowodzić chcieli ſwego nabożeńſtwa y ſlowa tego nie piſanego/ iakoby ſie to Bog w mądrych y w czonych Kochał/ y iakoby ci nie mieli bledzić / ale lepiey nad inſze wierzyć / tedy y tym nic nie dowioda / ani tym bledow ſwych zaſtarczył obronia. Gdyż theż żadne nigdy naſproſnieyſe poganiſkie nabożeńſtwa bez ludzi mądrych y wczonych nie było. Alzaż ſie dopiero pod papieſtwem mądrzy ſilozofowie znaleźli? Czyli ich przedtym wiecey y ſlawnieyſzych w pogan nie było? A czym ſie teraz wſytkie papieſkie ſkoly rok od roku bawia / iedno rozbieraniem y roztrzaſaniem piſm onych ſtarych poganiſkich ſilozofow? Bawia ſie mało nie wſyſcy wſtawicjnie Ariſtoteleſem/Platonem y inſzymi/dowcipu ich oſtroſć chcąc ogarnać / a drudzy celowac: a wždy nie tuſe aby ktory był/ coby we wſytkim iednego Ariſtoteleſa całe doſedł/ żeby ſmyſł iego właſnie zrozumiał. A ieſli teſz ktory co ma czym ſie popiſuie/ y drogo wrzaſkliwie czytania ſwe przedawa: tedy tego nie ſkad inad ma/ iedno przedſie z onychże ſtarych ſilozofow poganiſkich. Bo niewiem aby ci teraznieyſy Papanowie mogli co mowić/ coby inż przedtym od onych ſtarych mowiono nie było? Cudzym ſie tedy chlubia/ a nie ſwym właſnym: Boć wiec łączno bywa o cudzey ſtrawie medrować/ iako łączniey do cudzego ognia trzaſeżki ſwoie przykładać: ale gdyby przyſzło o ſwym zgoła groſu żyć/ abo ſie o wſytki drwa na ogień ſtarać/ widżimi ſie żeby nie każdy

Od wczonych y mądrych,

Szkoly Papieſkie

l vmiat

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Madry ni
dle swiata*

O znacności słowa Bożego piśanego/

vmiał medrować. Madrymi y uczonymi są to prawda/ ale wedle swiata: bo są naderzymi/ a ktemu okrutnymi y nie miłośiernymi. A medrowia na złe/ a nie na dobre: iż ich vmietetność nadyma. Ale gdyby na miłość pamiętali od Chrystusa pokazana y rozkazana/ byłiby skromniejszymi. Opili się vmietetności/ więc się poczuć nie mogą. Bo iako wino mocne człowieka rozpala y odmienia/ frogim y okrutnym czyni iestli by ie pil nieroztworzywszy woda: tżak nauka y vmietetność rozpala y frogim ku inszym uczyni/ iestli miłością chrystiańska prawdziwa miarkowana y rzadzona nie bedzie: iakoż to każdy baczyc może iż w tchey katholicie tego spolu złączonego nie maś. A tak iestliby na madrych y uczonych wiara y nabożeństwo zawisło/ tedyby nie tylko nad Papięzem/ y nad powszechnym iego kościołem gore w tchey mierze mieli niewierni poganie: aleby też dla te^o Chrystus y Apostołowie musieli być odrzuceni: ktorzy względem medrkow Papięskich/ iako Jezuitow y inszych niezliczonych Biedzow y Mníchow bardzo wielkimi byli prostakami: ktorzy nie tylko metafizyki/ ale aż ni fizyki ani ethyki Arystotelesowej/ nieumieli: a moge rzec że o niy ani slychali zé.

Wszakże/ gdy na ten wywod ich/ ono wy sobie przypomniecie/ co się wyższej Káp. 2. mowilo/ o madrości swiata thego/ ktora Bog w glupstwo obraca: także o madrych wieku tego ludziach/ z ktorych prawie naporzad sydzi: także iestcże y na ono z czego Chrystus Pan Bogu oycu swemu dziekuje: że on tajemnice krolestwa swego niebieskiego zakrył przed madrymi y rozumnymi/ a obiawil ie maluczkiem: tedy/ tak sobie tuse/ iacno to bedziecie mogły obaczyc/ iż ci niebożetá zgineli/ samiz prawie tymi wywodami swoimi/ przeciw sobie swiadectwo wydaia: iż od nich odietá iest madrość ona niebieska/ ktora niemowiatkam prostym y glupim Bog obiawia: odietá iest nadzieta żywota wieczne/ ponieważ przed nimi zakryte są tajemnice krolestwa niebieskiego. Bo co mni maia iżby madrymi byli: oto naporzad poszaleli. Odnoszą za plata

przeciw nie pisanemu Papiestwi.

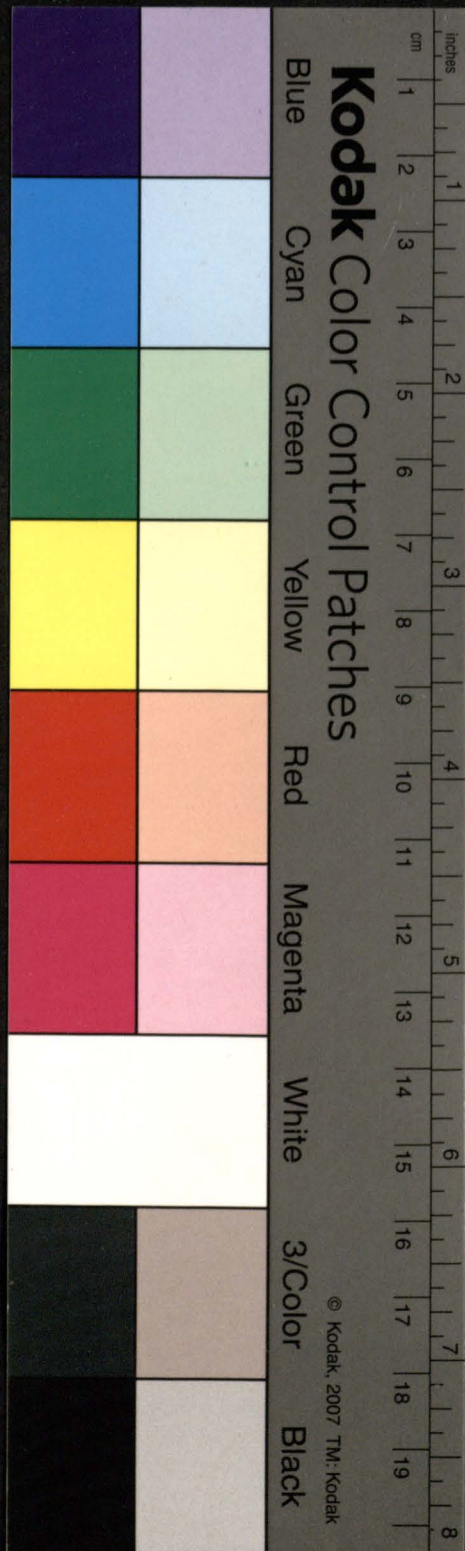
pláte swa w tym wieku / chwale swietsta / ze sie im takze glus
pi takoy oni dziruia / y onych chwala y zalecacia : a thym sie
prawie od madrości niebieskiej wydziedzicaja. Daley nie nie
rzeka: kto ma vcho ku sluchaniu niech slucha.

Kapitula 15.

Sliby thej rzekli / i zgotowali y iedność w nabożeń
stwie y wierze ich powsechny onych zaleca y koscioz
towi ich powage iedna : tedy y to slaba : bez wielkiej
pracey y trudności z słowa Bozego tho poznacie / i y to nie
bárzo krzeczy moria : y nie wiele tym v wiernych y bogoboy
nych dowioda. Mowic ci w prawdzie to moga / y to tylko
przed swymi iuz zdawna bledy tymi opoionymi. Bo gdy tho
przydzie do sadu słowa Bozego : azci ta iedność ich y zgotowa
pokaze sie wielka niezgoda y srogim rozerwanim.

Azaz sie Bog w takiey zgotowie / azaz w thakiey iedności
Christus Pan kocha : gdzie / iako na oko widzimy / każdy w
swa : ieden sie tego wodza / a drugi inszego / z posadzanim y
sacunkiem inszych chwyti / y do niego sie przywiaze : Co báz
czyć mozećie z wielkości y rozmaítosci rozlicznych regul nini
chowskich. Nie mozeć to nigdy zgotowa byc y iednością nazwa
no / tedy tak wiele wodzow / nauczycielow / mistrzow / oycow
procz onego iednego oycá niebieskiego / y iednego teź wodza
wiary y nauczyciela Jezusa Christusa od niego danego. Oto
Barnadymi maia swego Fránciska mistrzem y wodzem do
nieba : by sie tylko na tym nie mylili. Czarni zwierzchu a ze spo
du biali Dominika : a drudzy im przeciwni thakze srokaći z
wierzchu biali / a na spodku czarni zda mi sie i z Benedikta.
Wiec oto Jezuitowie Hispana iednego hermana na zamku
iednym w obiedwie nodze postrzelonego / ktory z desperacy
ey peronie zakonnikiem zostal / bo sie iuz swiatu nie godzil /
obrali teź sobie za oycá / y iaronie go w księgach swych oycem
swym nazywaja : choćaz go bacze to dobrze nie we wszytkim
nasladuia. Bo co o nim pisa / i sáty swe dal vbogiemu zebra
kowi / a w iego sie sam oblekl : to widze ci synaczkowie iego /
1 2 zupili

35
Od zgotowy ied
ności.

*Primum autem
Sicut enim.*

O zacności słowa Bożego piśanego/

złupili zaś ony ścący oycá swego Ignacá Loiole z onego wbo-
giego y sami sie w nie oblekli/ y chodza nie iáko zebrawy / ále
iáko Senatorowie iácy: nie iáko chromi y niedoleżni iáko
był Ociec ich / coby ná miejscu leżeli: ále iáko hetmánowie
czyjni ábo rádszy Sáryzeusbowie kraszac po ziemi y po morzu
zwodzac proste ludzi / á nád to y co naturdnieysze poselstwa
do Krolow/ do Ksiażat y inszych odprawiac/ y sami sie wse-
dy znacznie nád insze stare Mnichy wystawiac. Cháćci ies-
dnáć Christus czynil y uczył: ták też y Apostolowie postepo-
wali. Inszych regul y roznic w ich nabozenistwie wspominać
nie bede/ nie trudnać to rzecz ku obaczeniu: y sleyćby sie tey
ich zgody y iednoty domácał. Mnieyszać ono nierówno bylá
w Korincie/ je sie iedni ná Piotrá/ y to ieszcze ná on czas żywe-
go/ nie ták iáko ci wsfyscy ná usz dawno pomárle y zgnile/ dru-
dzy ná Apollosa/ trzeci ná Pawlá ogladali y nie iáko przywie-
zowali: á wždy im dla te° Pawel niezgode/ zazdrość y rozsz-
wanie przyczytał: á wždy ie cielesnemi y wedle cztowieká po-
stepuiacymi nazwał: y bázro ie oto surowie strofował. 1. Kor
1. 2. 3. 4. A ci oto mili Kátholikowie tysiaćkroć sie bázrziej
miedzy soba nád on ieden Zbor Korintski porozcinawszy y
znacznie sie iedni od drugich sukniámi/ pásy / botámi / Kosu-
lámi/ przegolenim głow y brod/ ceremoniámi/ modlitwámi/
imiony ábo nazwiskámi/ y sposobem życia/ y sposobem náuk/
y sposobem ćwiczenia zc. odlaczywszy y znieprzyjazniwszy /
przed sie ták z zgody chlubiá / iáko ieden murzyn z białey
plci / ábo cudzołożnicá z czystości. Zgode sobie y z Christus-
sem y z Apostoly przyczytáiac: áno po sobie żadney ćichości/
cierpliwosci y miłosierdzia nigdy nie pokázuiá: oprocz tego
mowie / iż gdy przyidzie heretyká ktorego oni sobie zmysla/
zátrać / támi sie ná to pretko zgodza / y pretko bázro iáko
krucy do ściernu zleca. O miła zgodo: o miła iednoto. Ażáż
sie tá zgoda Bogu podoba: ażáż táka Christus/ ktory trzeci
ny ná lomioney nie struszył/ á krotá kuzacego sie nie zágásil
mislue y záleca/ ktora to náśádzona bywa ná zamordowanie
y wyniszczenie

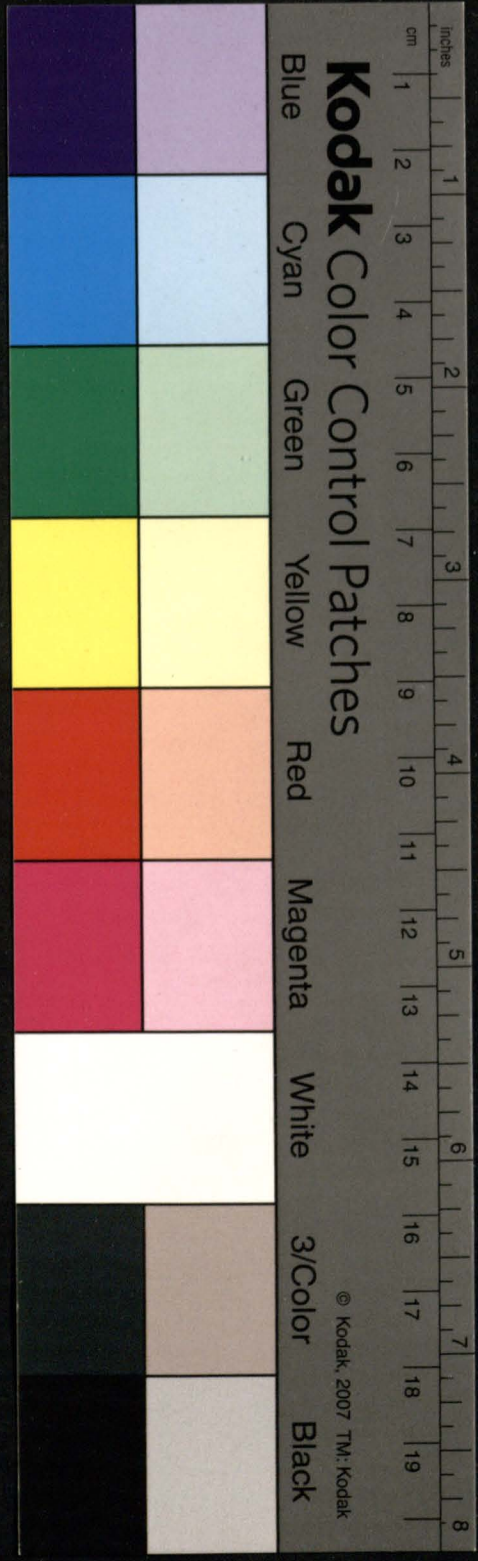
przećiw nie piſanemu Papięſkiemu.

y wyniſcieńie cichych / pokornych y wiernych owieczek iez go : na zabicie chwalcy ſczyrych Bożych : Zgadzałi ſie też przedtym y oni wſyſcy wieku przeſłego na budowanie wieże Babilońſkiej / Ktorych także po potopie wiele było : Zgadza li ſie y przed nimi drudzzy przed potopem / na złoſci / niepra woſci / wſeteczeńſtwa / niezbożnoſci / procz Noego ſámo o ſinego : Zgadzałi y Sodomczycy z Gomoreyczykami y z inſy mi na ſwe Sodomſkie ſprawy : á wždy ſie zgoda ich / także iá ko y tych teráznięſzych Sodomſkich Babilończykow / na mniey Bogu nie podobala. Bo áczkolwiekci tym tam wſytkim dlugo Bog folgował / y złoſci ich złoſciwe dlugo zna ſzał / w wielkiej ſwey ćierpliwoſci / y w pominać ich czeſto nie zámiechal : iednak potym nie rychło / iedny przedſie roz proſył / ięzyki ich pomieſzawſy : drugie potopił : trzecie ſiár cżyſtym ogniem z nieba popalił y przepádmienim ſienie wy gládzil. Co też bez wſey watpliwoſci y tych teráznięſzych / z ta zgoda ich / z ktorey ſie to przechwaláia / ſtoiac przy Bogu ſwym Rzymſkim / przećiw iednemu żywemu y prawdziwe^o Bogu y przećiw iednemu ſynowi iego Jezuſowi Chriſtuſowi / także y przećiw wzgárdzonym członkom iego / nie dlugo ieſzcze poczeławſy potka : á pewnie y nieomylnie iuż rychło potka. Bo prawdziwy ieſt Bog : prawdziwy y Chriſtuſ P. prawdziwe też y piſmo ſ. w ktorym tho ieſt z wſt Bożych y z wſt Chriſtuſowych nápiſano : je ten tam złoſnik ma być du chem wſt Chriſtuſowych zágládzony : ma być ſwietym przy ſciem iego tracony. Zginie wſytká tá chwala iego : zgina ſárby y bogáctwa Ktorych nieſpráwiedliwie názbierał. V ſtána wſeteczeńſtwa iego : przeſtanie náprawáć z kubka ſwe go Krolow y inſzych pánow ſwiátá tego. Pánie Jezu Chriſte przydź rychło : Przydź Pánie Jezu Chriſte rychło.

Dobrać ieſt zgoda / y pewnie ieſt Bogu miła : dobra ieſt y iednoſć : ale pewnie niektoſa inſza, iedno tá / Ktoſa idzie z ſlo wa Bożego / y z ducha też iego : Ktoſa ſie ná Chriſtuſie zaczy na / y z niego pochodzi / y ná nim ſie też záſ kończy. Ktoſa też

Ktoſa zgoda y iednoſć dobra y Bo gu miła.

1 3 ieſt 3

O zachności słowa Bożego pisanego/

ieſt z onym pierwſzym zborem apoſtołſkim/ieſt z Chryſtuſem/
ieſt y z Bogiem Oycem iego : a ni w czym nie przeciw temu.
Gdzie ſie wierni/iaſto iednego oycá powolne y poſlušne dſia
tecſki ſpolu nápráwua y ſpolnie miłua : zgodnie y iednoſtáy
nie iednym ſercem y iednymi wſty / w duchu y w prawdſie / a
ieſcſze záprzáwſy ſie ſámych ludſie / záwždy zá chryſtuſem cho
dſa / Krzyſ ſwoy ná ſie wſiáwſy / Pána Boga oycá ſwego do
brotliwego chwala / a to przez iednego poſrzedniká a cſtowiez
Pá Jezufa Chryſtuſá : a nie przez ktore inſe od ludſi zmyſlone
poſrzedniki y iednacſe. Czego gdzie nie máſ / owſem gdzie
ſobie ludſie Boga inſzego zmyſláia / y wiele ſobie do niego
poſrzednikow dſiálaia / tá m ſie wy zádney nigdy zgody po
boſney nie ſpodſiewaycie : ani ſobie o niey powiedáć dopu
ſzczaycie : chociaſby ia wam kto / niewiedziéć iaſto nam iſter
niey wywodſić y okázowáć chciá. Gdyſ to naperwnieyſia je
thátkowey zgody Bog nie lubi : rozproſy ia w rychle : a po
tym wiecznym onym ogniem wypali.

*Od Synodow ábo
Concilij.*

Co ſie teſ tknie Synodow / ktorymi teſ náboſenſtwa ſwe
go / y wſytkiey powagi y zwierzchnoſci ſwey / y ſlowá ſwego
nie piſané^o podpieraia / iaſto iednych wálacych ſie puſtkow
iaſto by nimi w ſwoym náboſenſtwie y zley wierze mieli byé zá
lecenty : y to / gdybyſcie wy wſytko wiedziály / z ichſe wlaſnych
Kſiag / co ſie kiedy / przez kogo / y zá ktora przyczyna ſtáno
wilo : tedybyſcie to ſná dno obaczyly y rozſá dſily / je záwždy
wiecey zlego niſ dobrego ná nich ſtánowiono. Bo / a przez co
Bogá iednego prawdziwego / oycá onego z ktorego ſáme go
ieſt wſytko / proſtá cſkom wiernym y ſcſyrym chwalcóm od
ieto / a miáſto niego zmyſlona troyce / ktora nigdy Bogiem
nie bylá / nie ieſt / ani bedſie wprowadzono / ieſli nie prze ony
Synody ich : Przez co Jezufa Chryſtuſá cſtowieká / Boſzego
y ludſkiego poſrzedniká / od Boga ſáme go wedle ſtárych
obietnic dánego odrzucono : a inſzego zmyſlonego miáſtho
niego wtracono / iedno przez Synody ich wálne : Przez co teſ
ieſli nie przez Synody wiele inſy ch przyczyncom / wblá gánia
poſrzednikow /

*Przez Synody w
Papieſtwo wſytko
ſte wprowadzo
no.*

Troicſta

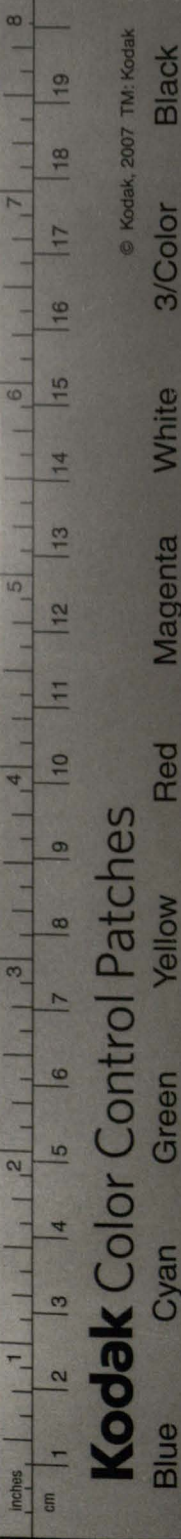
przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

pośrednikow/iednaczw/ soli na konic/ wody/ świecy i in-
szych niezliczonych chwastow/ktorym wszytkim wietrza moc
niż Chrystusowi przypisują / do zboru pierwszego po Aposto-
lech wnieśiono: Przez co iefcze wielkość białwanow rozmaie-
tych/nad iásne y strogie zakazanie Boże/do Kościolow y mie-
dzy ludzi/y ná rozstanie drog wprowadzono: Przez co mał-
żeństwo od Boga same^o postanowione y zálecone Kściezey (iá-
ko ie zowia) odieto/ także niezliczonych inszych śátawit/ za-
bobonow/ czarow/ iesli nie przez te ich Synody: dáley mo-
wić niechce. Dobrechy były Synody/iáko dobry był on pier-
wszy Apostolski Jerozolimski/iáko y teraz z łáski Bożey w má-
ley gromadce bywáta: ale pewnie niektóre inſe/iedno thy/
które ludzi od swiátá ku Bogu przywodza:które złe ludzkie
obyczáie w dobre odmiéniaá: które wstáwy y wymysly ludz-
kie psúa / á wszytkich do sáмого słowa Bożego pobudzáá:
które iefcze wszytko to, co iedno było niezbożnie popſowano
rozwaláá: á co iest pobożnego budwá. Ná ktorych nie idzie
żadnemu o to, coby było iego wlasnego/ale naprzod,coby by-
ło Bożego y Chrystusowego: potym teź coby ku napráwie/
w miłości/drugich należało. Ná ktorych sie żaden nie stára
o swoá wlasná slawę/ani o máietności y dochody/ ale wszyscy
zgodnie o rozmnozenie chwały Bożey/y o bogáctwá duchow-
wne niebieskie.

Czego, iź nigdy żaden prawdziwie/własnie/porządnie/we-
dle śmuru słowa Bożego/cále we wszytkim/nie pokáże z tych
tám Synodow/ktorymi sie śczyca: przeto niewiem iáko teź
nimi moze dowodzić tego/ czegoby rad dowiodł: to iest/mie-
dzy inſemi rzeczámi,zeby to co tám stánowiono miało być zá-
słowo Boże przyieto: zeby sám Rzymſki Kóściol miał nád
wszytkimi zwierzchnoś: zeby on nigdy nie bládził: zeby teź z
Bogá byl y Bogu miły y przyiemny ze wszytkimi czarámi y gu-
slámi swoimi. Rychleyby śnáć/iź ták rzekł/mógł to w proſta-
ká miedrek w mowić/ iź sie ziemiá obráca/á nie niebo y slónce/
á niź to w mowić w śczyre^o chwálce Bożego/co w swóie zda-
wná

*Iákie Synody do-
bre.*

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/

wną pomamione w mawiaia. Atak iuz stad obaczyć y poznac mozećie/ iako tho ich Papiestie nabozenstwo iest warowne/ iako prawdziwe Synody: iako gruntowne ich slowo nie pisane/ ktore niewstydliwie Bozym nazywac smieia: iako tez dobry Kosciol. Abyście sie go tez zawždy pilnie iako iadu iednego srodze zaraźliwego wystrzegac y przed nim wciekac wmiaily: a co napilniey sie do slowa Bozego/ w pismiech stare go y nowego przymierza zostawionego wciekac y na nim sasnym z dobrym sumnieniem przestawac / y wedle niego sasnego Pana Boga w duchu y w prawdziu przez Jezusa Chrystusa wychwalac.

Kapitulá 16.

Okazanie znacności y doskonałości słowa Bożego.

W Onieważ tedy iuz sie wam to iako mlodym / poprosstu y krotko pokazalo / iz omylnie / y nieprawdziwe iest w thym Rzymstkim powszechnym Koscielu nabozenstwo: zla wiara: nie iest slowem Bozym to ich slowo / ktore nie pisanym nazywacia. Jakoż sie to / z tak wielur zeczy / z ichże wlasnych ksiag / z ich wywodow y dowodow / slowu Bożemu pisanemu przeciwnych / wam przed oczy wystawilo: tedy iuz tez / ku gruntownieysiemu iescie slowa Bożego prawdziwego na pismie nam pozostawionego utwierdzeniu przystapic nam potrzeba. Aby to / co sie potym o Bogu iedynym / y o synu iego thej iedynym Jezusie Christusie zc. y o żywocie pobożnym Christianstkim z niego mowic bedzie / bylo v was w wietsey wadze / y wietsey wczciwosci.

Pismo s. rozdział, wedle rozdziału przymirza.

Wiecie to iuz podobno przedtym dobre / iz wsytko pismo s. ktore iest od Boga samego podane / dzieli sie na dwie przednieysze czesci. Z ktorych iedne zowiemy starym / a druga nowym przymirzem / abo testamentem. Pismo ono ktore starym nazywamy podane bylo od Boga przez Moyzesa / iednemu perwemu narodowi Izraelstkiemu: to zas nowe / podane iest od tegoż tez Boga ale przez Jezusa Chrystusa / a iuz wsem wobec ziemskim narodom. Przetu iz iuz w Christusie Jezusie niemasz braku Zydá / Greka / Tatárzyna zc. gdyz w nim wsfyscy

przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

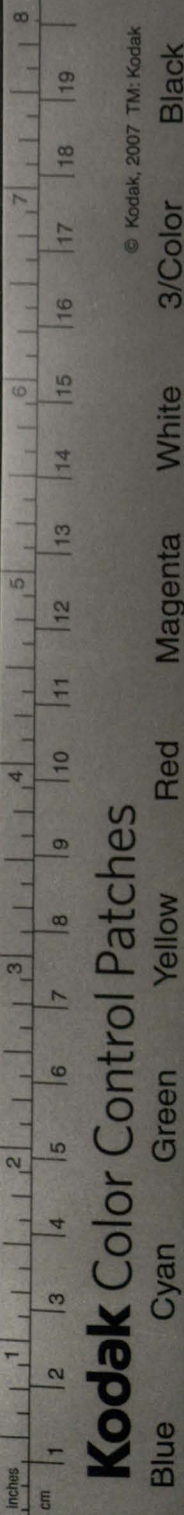
wszyscy wierzący iedno się stawiają. Za czym iuż tej ony stare pisma / iako zwrotkate / Christianow nie niewola : bo też nie im miánowicie / ale tylko samym żydom słuza : abo rádsey do przyscia Chrystusowe^o tylko służyły : gdyż w nim y obietnice od Boga Wycom uczynione / y cienie rozmaite koniec swoy wzięły.

Co się tedy dotycze przymirza onego starego / aczkolwiek ono nie iuż do nas nie należy : ponieważ ono cień tylko dobr na potym przyslych / a nie sam obraz rzeczy w sobie zamykalo : chociaż też do cjasu tylko naprawiemia rzeczy trwało : bedac Izraelczykom dziecinowodzem do Chrystusa zc. Jednak y to co tam w onym przymierzu napisano bylo / z takim obwarowaním podano y napisano / że się do niego nie godzilo / ani przydawac czego / ani wymowac. Nie godzilo się też od niego odchylac ani na prawo / ani na lewo : ale cale wszystkiego / potrzeba bylo we wszystkim / iako bylo rozkazano / pilnowac y ono wykonywac : zeby się kiedy w ktorym przestepstwo ktorekolwiek nie pokazalo. Ktore iesliby się znaczne w rzeczach glownych pokazalo : wtedy nacychmiast / bez miłosierdzia y folgi / przestepca / na świadectwo dwu abo trzech / karanie na garle odnosil. Jesliby też to przestepstwo w rzeczach potocznych bylo znalezione / tedy przed sie przesthepce / tak dlug^o plugawym y winnym czynilo / do kad się slusna nagroda za ono przestepstwo y oczyszczenie za nie nie stala : a to nie tylko przez ofiary / ale też y przez dzirwne kapieli / abo omywania. A aczkolwiek / mowie ieszcze / to tam wszystko (iako pisarz listu do zebreow / Kap. 7. v 16. 18. a 9. v 10. mowi) miało w sobie cielesne rozkazania / mdle abo niemocne y niepozyteczne : ktore tylko w pokarmiech y napoiach / y w rozlicznym omywaniu y vsprawiedliwieniu ciála zasadzzone byly : iednak / iz od Boga samego / ktory to tak miec chcial / podano to wszystko bylo : tedy tak o onym wszystkim podaniu / tak zacnie y poważnie trzymano / rozumiano / mowiono y pisano : że iuż nad ono wszystko / cjasu onego / na swiecie między

III wsem

Starego przymirza pism doskonałość y obwarowanie.

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowa Bożego pisanego/

wsem i infymy narody nie było nic kořtowniejszego/ czyřtřie
go/ pożyteczniejszego y dořtonalszego: iako ty słowa Mojsze
řłowe řwiadcza/ gdy tak do Izraełczyřkow mowi. To tylko
co ia wam rořkazuje czynić / y tego řirzedz bedřiecie: boć sie
w tym pořkazuje madsoc y wyrozumienie wasze/przed ludźmi/
řtorzy wřlyřsa ty wřřawy wřřytke: je teř y mowić z tym bez
dę. Tylkoć ten sam tak wielki narod mady y rozumieacy
jest. Abowiem/ y řtorzyř narod jest tak wielki/ řtorzyby miał
tak blisřiego sobie Boga / iako jest Pan Bog náš we wřřyt
řim w cymbysiny do niego wolali: A řtory narod tak wiel
ki / řtorzyby miał wřřawy y řady tak řprawięliwe/ iako wřřy
tek zakon ten řtory ia wam dźis daie řc. 5. Mojs. 4. ř6. Tak
ře y Dawid przekładaiac teř zakon Boży nád wyborniejsze
řłoto/ nád drogie řkamenie/ y nád řłodkoć miodowa Psal.
19. y cała mu dořtonaloć przyczytaiac w Psal. 119. o nim to
potym powieęa/ Psal. 147. je tak Bog řadnemu narodowi
nie wřzynil/ ani mu řadow řwych oznaymil / iako wřzynil Je
zraełczyřkom. Lec y Páwel ř. w tym teř wřřsa znacnoć Je
zraełczyřkow nád infse narody pořkazuje / iř to onym zwieryřt
sie byl Bog wyrořkow řwoich. Řzym. 3. ř2. Aleć y Christus
o znacności y pewności onego řřarego zakonu piřm toř teř/ iako
řo pod iedna przysięga/ powieęřiał mowiac/ Amen powieęř
dam wam: ařby řpreminelo niebo y řiemia / iedno iotá/ abo
iedná řřestá nie řpreminie od zakonu / ař sie wřřytke řřanie.
Mat. 5. ř18. Škad tuř to řacno řařdy obařcyć moře / iako
obwárowáne y iako wřřzywileiowane bylo řawřdy řłowo
Boře piřřane / choćiař onego zakonu do cřařu tylko pewnego
podánego / je do niego ani řrol/ ani ofiárownik řaden řořo
bná/ ani wřřytkeř Izrael wobec/ nie przyęać / ani cřego wiac/
ani mořł ani řmiat/ abo teř y odmienić cřego nád wyroř Bo
ży: ale to tylko řamo porwien byl/ co tam rořkazano czynić.
A coř o piřmie Nowego przymięřa řzeczemy?

Zacnoć piřm no
wego przymięřa,

řkorego piřmá nowego przymięřa co sie teř dotycze/ ać je
řolwieřciby mořlo być dořyć ná tym / co sie o znacności řřař
řego

przeciw nie piśanemu Papiestkiemu.

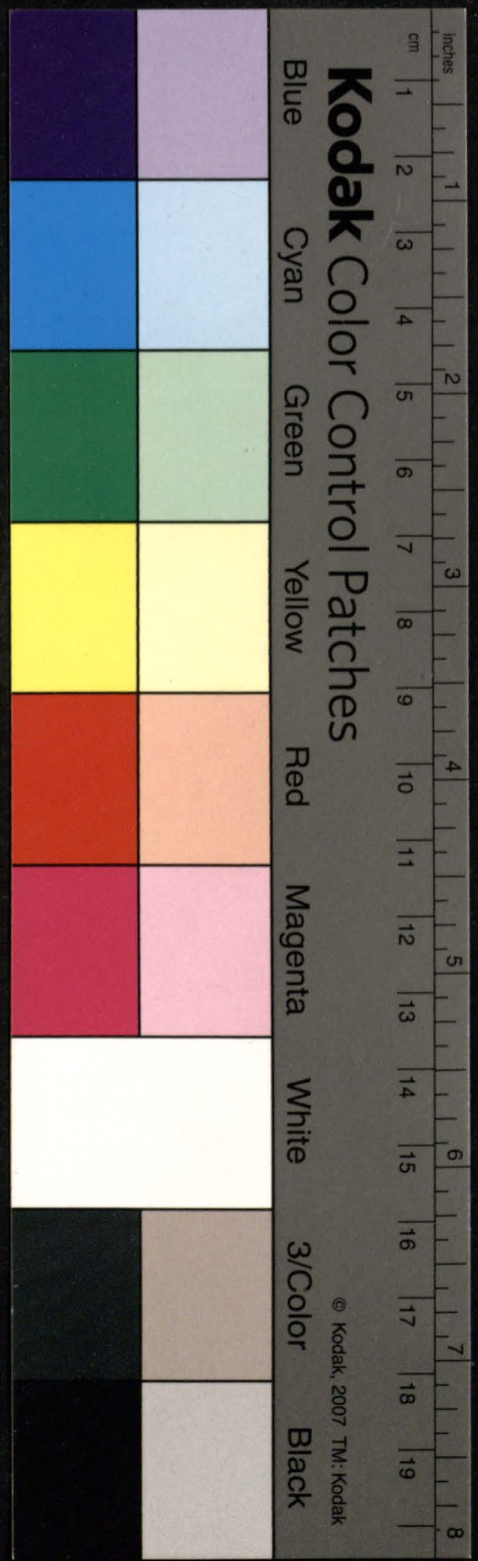
rego powiedziato / z okazanim zacności nowego nąd ono sta
 re / iakoby ciema malarstiego / ktory sobie wagiczkiem pier-
 woy czyni mż farbami obraz maluje: Jednak iz y oprocz tego
 wshytkiego / czego sie tu zmientka nakrotce czynila / ma ieszcze
 inſe osobliwe / dostatecznieysze / powaznieysze / doskonalsze y
 pocieszniesze zalecenie pisano s. nowego przymirza : przetoż
 sie y to / iako bedzie moglo byc nakrotcey / musi wam iako we
 zwiersciedle przed oczy wystawic. Abyscie y wy nie tylko to
 poznaly / iz w nim iest wshytke cale / doskonale y porzadnie wy
 pisano y podano coby iedno potrzeba wiedzeć czlowiekowi o
 Bogu / o Chrystusie / o wierze / o vsprawiedliwieniu / o po-
 swieceniu naszym / to iest o pobożnym y swietobliwym zyciu /
 y o przyslym żywocie wiecznym : ale tezy to / iz ci wshyscy nas-
 der bārzo śaleia / bedac od Boga ślepota potarani / ktorzy /
 stradaiac sie od niego / a za to sie co iest nie z Boga : ale z lu-
 dzi chwytaiac / na nim samym nie przestawisy / na swoy sie
 zmyslony koscioł spuszcziacia y na nim sie procz Boga buduiac :
 rzadzac sie w nim nie Bozym na piśmie s. podanym / ale na
 swoim nie piśanym slowie : to iest / po prostu dla was mowiac
 na plotkach / na baykach y zmyslonych powiasnkach / glupich
 y bārzo zaraśliwych. Ktore oni / nie tylko śmieia Filistynska
 śmiałościa rownac z piśanym slowem Bozym : ale ie tezy zuz-
 chwaly bezpieczeństwem swoim w wielu rzeczach nād slo-
 wo Boze zalecacia y przekladaia. Co iednak oni czynia z swo-
 im wielkim y wiecznym zlym. Bo to czyniac / nie coć inſzego
 czynia / iedno ze tym sposobem prawie naporzad Boga same
 go y Chrystusa od niego danego z Ewangelia zbawienno ods-
 pychaiac. Aby im tylko wolno bylo wedle przedśiewzicia swe-
 go swowolnie żyć : pychy swey duchowney używac : przy swey
 zwierzchności / w ktora sie wkradli / y przy dostatkach cieles-
 nych ziemskich zostac. Panie Boze wſzechmogacy / dayże im
 wždy / a chociaż niektórym z nich / rychle y znaczne wznanie y
 pokaianie / z nawroccenim sie do ciebie y do slowa twoie^o s. aby
 potym z strasziem w dzien on ostateczny z inſzymi niezbożne

m 2 mi y z

*nād stare przymi-
rę wietſa.*

*Bo iuz cale wshyt-
ko ma w sobie co
ku wierze y ku zbā-
wieniu nalezy.*

*Ludzys wy
nie sławie bo
zym ale naszym
myslony zuzali
2i 2i*

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Doskonalsze pokazanie
zaczności nowego przymirza
pism.*

O zacności słowa Bożego piśanego/
mi y z samym ścānem do ognia wiecznego wrzuceni nie byli.

Kapitulā 17.

Wzyskując inż tedy do pokazania zacności piśmā nowego przymirza / to wam naprzod przed oczy / dla wważenia lepszego tey rzeczy / wystawiaiac / to mozwie / co ono napisano iest Heb. I. v. I. w ty słowa. Wielekroć y wielę sposobow mawiał niekiedy Oycem Bog [rozumieć macie pod starym przymirzem] przez Proroķi : ā w ty dni ośścāteczne [to iest pod nowym przymirzym] mowil nam przez synā / ktorego postanowil dziedzicem wszytkie^o zc. Wwāżcieś to / iż ācjkolwiek tak tām / iāko y tu / Bog sam mowil wszytko to / co iedno w wlasnych księgāch stārego y nowe^o przymirza napisano mamy : ktory Bog omylić sie ni w czym nigdy nie moze : āni moze przepomnieć cze^o iest potrzebā / gdy iest potrzebā zārāz / ābo potym wedle potrzeby / rozkāzāć : āni iest tak nieopātrzny ābo niebāczny / jeby potrzebā bylo komu inſe^o po nim co poprawiać / wymowāć / przydawāć : Bo inż to samo co od Boga iest / iż od Boga mādrego y nāwsem we wszytkim doſtōnālego iest / ma cāla / zupelna y doſtāteczna do ſcōnāloſć / zacnoſć y powage w napisānym raz ſlowie ie^o : iednāk przedſie onego stārego nā piſmie od Boga ſānego ſlowā podānego / od terāznieyſe^o nowego / iest y w tym ſānym wielę Paroznicā : Iż ono podāne bylo przez ſlugę / choćāz wiernē^o we wszytkim Moyjeſā : ā to wždy przez namilſzego y iednorodnego synā Jezusā Chriſtusā. Ono przez ſlugę do czāſu trwāiace^o y niedowiārſtwu poddānego / dla ktorego y do obiecāney ſiemie z drugimi wniſć nie mogli 4. Moy. 20. v. 12. 16. ā 27. v. 14. y II. v. II. ā 5. Moy. I. v. 37. A to przez synā Krolem y Oſiārownikiem bez odmiāny trwāiace^o wiecznie / Heb. 7. v. 21. 24. ā I. v. 8. zc. W ktorego vſciech zdrādā nie bylā nāleſionā : y ktory grzechu nie wczymil Heb. 4 v. 15. ā 7. v. 26. ā I. Petr. 2. v. 22. Ktory bedac poſluſny Bogu oycu ſwemu āż do krzyżowey ſmierci : nie tylko vſiadl po prāwicy wielmożnego mās iestatu nā niebieſiech Heb. 8. v. I. āle też bedac prāwica Bożę wywyż

przeciwnie pisanemu Papiestkiemu.

40

Ja wywyższony y cżcia y chwata wkoronowany / wziat imie
 nad wszelkie imie / aby na imie ie^o każde kolano wpađalo rć.
 Dżie. 2. y 33. Łfe. 1. y 20. Fil. 2. y 8. a I. Petr. 1. y 21. Dosta
 wśy vsługowania zacnieyszego / iako też jest posrzednikiem
 tym zacnieyszego przymirza / ktore też w lepszych abo w zas
 cnieyszych obietnicach postanowione jest. Heb. 7. y 22. a 8. y
 6. W ktorym imo to wśytko / a nie w Mojżeszu abo potym
 w kim inszym / ani w strzym serca Papiestkiego / abo kościola
 zmyślonego powśechnego / zamknone sa wśytki stārby wa
 miętności / y wyrozumienia : pomieważ na tho napełniony
 jest ducha bez miary / aby wśyscy z zupełności iego cżypalić
 iako z tego w ktorym sam Bog oćiec mieszkał / sam cuda cży
 nił / y sam sobie swiat iednal / Jan. 14. y 10. a 2. Kor. 6. y 19.
 Dżie. 10. y 38. Owa krotko mowiac : aczkolwiek zacne bylo
 pierwsze podanie slowa Bożego pisane^o przez Mojżesza / An
 toly y Proroki podanego : że każdy przestępcā odnośil słusne
 karanie swoje y bez miłosierdzia. Heb. 2. y 2. a 12. y 25. a 10.
 y 28. Jednak w chwale y zacności z naszym nowym żadna
 miara porównane być nie moze / dla zacności tego przez kto
 rego to Bog tych ostatecznych cżasow z nami postanowil / y
 ktorego dżiedzicem wśytkiego wczynil / y pod ktorego nogi
 wśytko poddal rć. Także inż za taka zacnością y doskonało
 ścia rzeczy nam w slowie Bożym przez zeń y przez swiadki ie^o
 na to zrzadzone y podane temu od Boga samego / nie ma ani
 mieć moze żaden mieysca takiey watpliwości y wahania sie
 w tym / jeby nie miał bezpiecznie przestāć na samy slowie Bo
 żym procz wśytkich wobec naozdoobnieyszych wstaw / przydat
 korowynalastkow ludzkich / lub kościelnych / lub papiestkich
 lub też Synodowych : ktore wśytkie przed slowem iednym
 Bożym prawdziwym ostāć sie żadna miara nie mogā : ktore
 slowo Boże mamy w Ewāngeliastach y Apostolech Christuso
 wych / abo w pismiech ich / a nie w zdaniu kościelnym opisā
 ne / y dosyć znaczenie zalecone : że wiecey nie potrzeba.

A iż ci Apostolowie nic sie nie wazyli cżymie / wczyc / mowic /

m 3 stanoz

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Co to było co Chri-
stus Pan rozkazał
uczyc.

O znacności słowa Bożego pisanego/

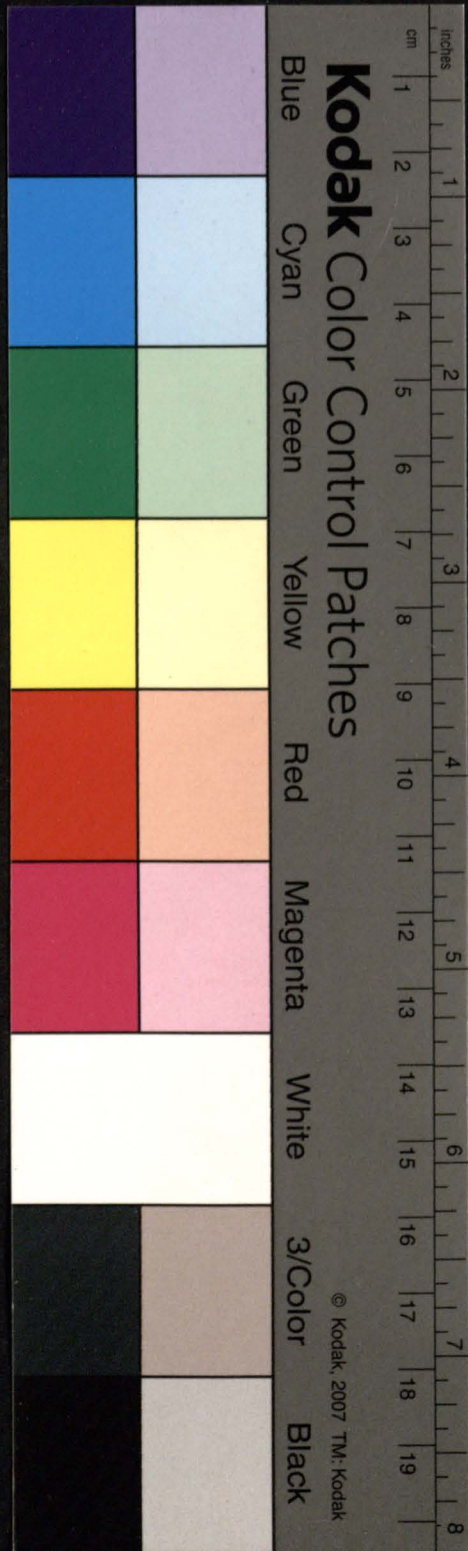
Apostołowie nie stánowić / nád to co im było od Pána Jezusa Chrystusa syná Bożego zlecono y rozkázano / oto y tego iásne świádectwá wam przed oczy wystáwie. Naprzód / gdy im obiecowal Chri- stus po odesćiu swym do Boga posłać ducha s. pociešyciela / ktoryby z nimi byl ná wieki / aby ie wprowadzał w každá pra- wde : tedy ich w tym vpewnil / iż ten duch s. nie miał im byc wozdem do iákich baiek / do Concylj / do oycow / do vstav / do dekretow / do Papiežow / do Kościoła Rzymstie° powše- chnego zc. ále iż ich miał do prawdy každéy prowadzić / przy- wozzac im to ná pámieć co przedtym od sámego Chrystusa sly- feli. Gdyžy tego znácznie doložyl / iż ten to duch s. pociešy- ciel z niego bráć miał / á nie skad iná / to co im miał oznay- miáć / iáko sobie sámý czytáć o thym možećie / ná mieyscach tych tu náznáczonych Jan. 14. y 16. 17. 26. á 15. y 26. á 16. y 13. 14. 15. Ale y nád to / y skad tež to co mowie snádnó poznáć možećie : iáko Pan Jezus Christus sám te° przýstrzegal y po- smierci swéy niž do oycá wstápil / aby nád iego náuke y rozka- zanie / ludži nic nie uczyli : á to gdy im ono ták mowil. Daná mi iest wšytká zwierzchność ná niebie y ná ziemi : idac tedy / uczie wšytki narody / nurzáiac ie w imie oycá y syná y ducha s. uczac ie chowáć wšytkie° com wam przýkazal. Mat. 28. y 18. Gdzie oto nie ládá iákie przy tym ich ná wšytek swiáť wysylániu obwárowanie te° bacžyc možećie : iż oni / te° tylko wšytkiego náuczác mieli ludži co im sám Pan Christus roz- skázal : á nie tego coby kto inšy po nim : áni tego iáko Pa- piež z swoimi oycámi / z conciliámi / ábo y z swoim Kościolem vchwalil / postánovil / rozkázal. A coby to záš bylo co Apo- stolom swym Christus Pan rozkázowal žadácieli wiedzic : onoj pátržcie w drugiego Ewáneliste / tego dokládaice° miánowicie / iż im kázal Ewánelium przepowádác. Mar. 16. y 15. Ktore Ewánelium Christusowe sámó / á nie spro- sne vstavý y podánia Kościoła Rzymstiego z ich Papiežámi / á co inšego iest / tedno moc Boža ku zbáwieniu každemu wie- rzácemu. Rzym. 1. y 16 : A co inšego iestže w sobie zámyka- nád

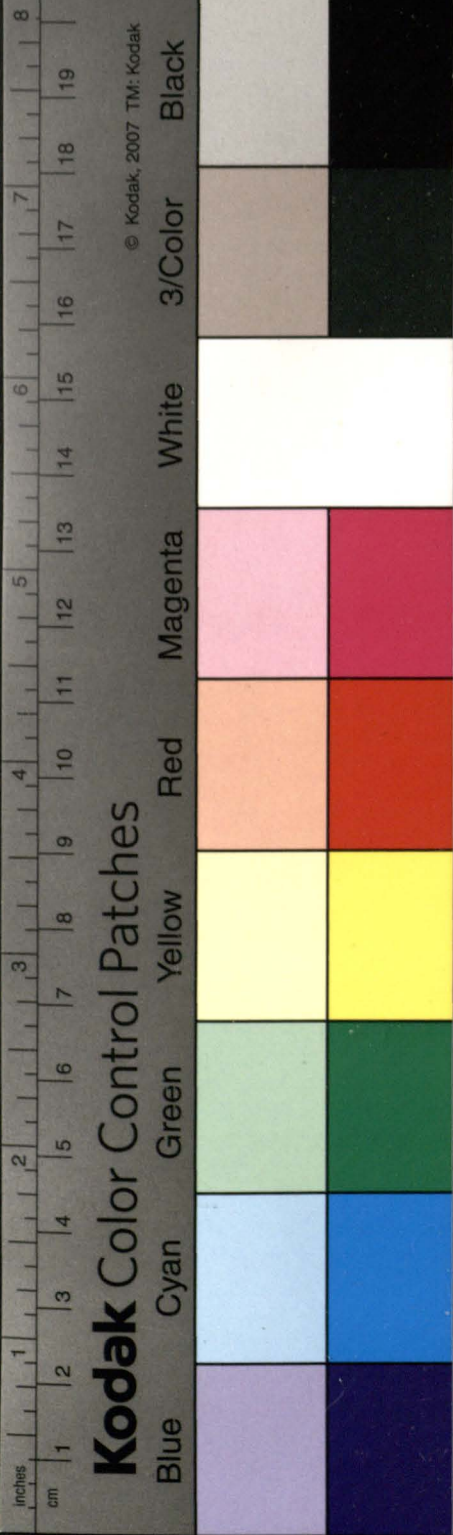
przeci w nie pišanemu Papiestkiemu.

nád wystáwienie ludšiom przed oczy wielkicy / á nigdy go
 dnie y súsťnie niewystorwioney lásti y dobroci B Ožey (proš
 wšech wymyslonych odpustow/ vczynkow/ vspráwiedliwie
 nia y pošwiacánia czárownicego Papiestkiego) w Jezusie
 Christusie sámym pokazány : Ku temu aby wšelki ktoby
 iedno w tego wierzył nie zginálby/ áleby miał žywot wieczny
 Jan. 3. v 16. Ale wždy/ wedle náuki Apostolsticy / ná to pá
 mietáiac / iž tá zbáwienna lástka Boža/ ktora nas čwicy/ nie
 ná to sie pokazála / ábysmy w nádsieie iey iáko swowolnie y
 rozpustnie žyc mieli: čjeho Pánie Bože vchoway: ále ábysmy
 záprzawšy sie niepobožnosti y swietstich požadliwosti / ro
 stropnie y spráwiedliwie y pobožnie žyli w teráznišym wie
 ku/ očekáwáiac oney nádsieie blagoslávioney zc. Tit. 2. v
 11. á 3. v 4. A nád to co može byc perwnejšego : co doštonál
 šeg o y gruntownejšego : co miššego y počiešnejšego y
 zbáwienia bližšego : Uiewiem ktoby ták sprosnie miał byc
 mebáczny / y ták sám sobie šrogim nepřzyácielem/ žeby ták
 swiete y prawdišive wyroki / vmowy/ obietnice y vpewne
 nie imo sie pušciwšy wolal sie spušcžác ná pletliwe powiásti
 ti y sluby Papiestkie/ w ktorych sie škad inad káza tego wšyt
 žiego/ á niž slowá ták iášnego Božego/ spodžiewác. Ale ácz
 kolwiekby tych y nawiecey bylo coby woleli Papieža y ko
 šciola iego w tey mierze rádšey sluchác niž slowá Božego y
 Apostolow Christusowych / iednáť ia was proše y vpomi
 nam/ ábyscie ná ľudžka wielkošc nie pátržac/ sámých sie zá
 wždy náuk Apostolstich tržymác pámietáły.

Ktorzy Apostolowie/ máiac to od Pána zlecenie/ aby ž
 wánielia przepowádáli / y tego co im on roškazal ľudšim náu
 čžali: tedy nie tylko sami vprzeymie te° pilnowáli / y w tym
 sie tež ošwiadcžali/ že sie nád to co im bylo roškazano nic nie
 wážíli: ále tež y inšych do tego wiedzli / aby tylko sami mo
 wy ich / iáko mowy Boga šámego z pilnošcia przysřžegáli.
 Mowí ták Piotr (com wam iuž y wyššey wspomínal) Uie
 gžnámilišmy wam mocy y przysřšcia pána náše° Jezusa Chri
 stusa/

*Apostolowie y šá
 mi to co im Pan ro
 skazal przepowád
 áli, y inšych do
 tego vpomináli.*

O zacności słowá Bożego piśanego/

stusá násláduiac madrościa ozdóbionych básmi zc. 2. Piotr 1. v 16. A ná infym mieyscu thák mowi tenze : Słowo Boze trwa ná wieki : á słowo to iest / ktore v was iest przepowiedáne 1. Piot. 1. v 25. Do czego y Jakub s. przykłada sié tak mowiac / do wiernych vpomináiac ich : Odložymyśy wśelka sprosność / y obfitość złości / przyimicie w ćichosći słowo wśczepione w was / ktore moze záchowác dusze wasze. Jak. 1. v 21. A iákieby bylo przepowiadáne tho / ábo słowá tego wśczepienie / tedy y tego nie zámilczeli : á tho dla przestrogi tych ktorzy potym wwierzyć y zbáwieni być mieli : á to żeby sie tym śnádniey chytrych y subtylnych filozofowskich / á zdrádlivych Antychrystowskich náuk y wykrétow przewrotnych tym śnádniey wwiárowác mogli y wmieli. Przetoz o tym tak naprzod Páwel s. mowi piśac do swych Korintczyków tymi słowy. Ja gdym do was przyśedł / nie przyśedłemci z iáska wystáwna mowa / ábo madrościa / opowiedáiac wam świadectwo Boze. [báćcie co mowi / świadectwo Boze / nie concyilia / nie wstáwy Pápiestie ábo Kościelne] Abowiem nie miałem sie zá tego / żebym miał co wnieć miedzy wámi / iesdno Jezusá Chrystusá / y tego wkrzyżowánego. [toć teź nie Kościol powszechny Rzymski : áni oycá Pápieżá przenateźse / bo Korone troista ná głowie nosácego : bo teź Chrystusowey oney ćierniowey bárzo nie lubi : áleć y o krzyżiego nic niedba.] A bylem iá (mowi dáley) ze mdościa y boiáśnia [toć teź nie z ona obrzymśka śmiałościa y srogosćia ktora sie wázyli po śyriách cesárskich deptáć / y ktorać sobie po dźis dźien cesárze / Prole y infie Kśiazetá niewola y do nog swych wpađac onym Káza] y ze drzeniem wielkim v was [obyje sie tu godśilo ná niezboźność nieznośna Antychrystowska okrzyk vczyńić / śámy báćzyć mozećcie coby tu zá plác do tego był : ále dosyć bezdźie / gdy go wy z przeciwnych spraw y obyczáiw Páwła s. obaczyć bedźiecie mogly / y z tego krotkiego teyrzeczy dot Ktemia] A mowá mojá / y przepowiadáne moie / nie bytoć w przynucáiacych madrości ludzkiej słowich / [iákie sie w Pápieżách

Sposob Apostolski przepowiadania słowá Bożego.

przeciw nie piſanemu Papięſkiemu.

pieżach y w ſtworzeniu ich zawždy poſtawowały / a teraz tym
wiecey w tych nowych Jeſuitach. I ale w okazaniu ducha y
mocy. Aby teſz wiara waſza nie była w madoſci ludzkiej / ale
w mocy Bożey 2c. 1. Kor. 2. v 1. To macie o ſpoſobie przepo-
wiadania y podawania ſłowa Bożego Apoſtołſkie: ſłuchajcie
cieſz ieſcie y tego co oni przepowiadali. Atoli thak mowi o
tym Paweł: Jam wziął od Pána com theſz wam podał / 1.
Kor. 11. v 23. a 15. v 3. Gal. 1. v 12. to ná tych mieyſcách: A
ná drugim zaś to teſz śmieie wyznawa / nie roſtázuiac / ale tyl-
ko ráde dáiac / iſz teſz roſtázania tego nie miał od páná: tamże
Kap. 7. v 12. 25. A tu ſie zaráz temu przypátrzcie: iáko ſie to
Apoſtholowie ſámi / nád iáſne roſtázanie Pánſkie / y w naz-
mnieyſzey rzeczy nie ſtánowiąc nie wázyli. A ieſli theſz kiedy co
dobrego / ku potrzebney náuce wiernych przyſzło im podawáć
tedy te^o nie milczeli / ale iáwnie wyznawali. Swego teſz one-
go z pánſkim nie mieſzali / ani ludziom zá pánſkie podawali:
ale zawždy to od onego dſielili. A Papięz zaś ſwoie ſmrodli-
we plotki y vſtáwy duſze zabijájące / nie tylko z ſłowem Bo-
żym mieſza / zowác ie nie piſanym ſłowem / y zá ſłowo Boże
ie nieopátrznym przedawa: ale ie teſz w wielu y częſto nád ſá-
mo wlaſne ſłowo Boże (iáko ſcie inż obaczyc mogly) wyſtáz-
wia. A tego niechcac (komu moze) dopuſcić / aby cále ná ſá-
nym tylko ſłowie Bożym preſtawáć miał: ale aby ſie wedle
podania Koſciola tego rzadzil / y ná tego ſáмого podaniu / v
ſtáwach y roſtázaniu zawždy preſtawal. A ſłowa Bożego
ſáмого porzadnie czytac / abo ie ná ſwoy tezyk dla poſpolite-
go czełká przekládáć / Boże vchoway. Pachneloby to gárs-
tem w Hiſpániey we Wloſech y gđſie ieſcie cála moc má
Papięz. Oprocz cálowáć Kſięgi przez ſkore / mowic pácierz y
co wiecey lácińſkim / a nie tezykiem ſwym wlaſnym / to wždy
wolno: abo ſtuczke Kwánielicy nápiſawſzy ná Kárcie záſyć
w woreczek y ná ſyinoſić dla czárow / przytożywſzy co do te-
go / a Kſiedzu to do Miſyce iego dawſzy / tedy to doſyć nabo-
żeńſtwa y vczinwoſci ſłowu Bożemu: ale ſie wedle niego
n cále

42
Co Apoſtholowie
przepowiadáli.

Acoteſz Papięz
przepowiaá y zá-
leca.

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O znacności słowa Bożego pisanego/

całe rzadzić/ y na nim całe przestawać/ ani pomysłay: bo iná
 czej/ Heretykiem został: iniesz zginął: iniesz cie potępiono. A
 w pádmiesli w rece/wnet z ciebie popiołu narobia. A to wšyt
 To tym strychem y dla tego czynia: aby tym sposobem niedz
 ni y zniwoleni tym fortylem háráńskim prosci ludzje przez
 słowo Boze / skut Antychrystusowskich poznac y domacac
 sie nie mogli. Bo gdzie Apostol mowi o sobie: Nie smialbym
 nic mowic czegoby Christus nie sprawil przez mie / abo we
 mnie/nalezacego tu poslusienstwu pogánow mowa y wczyn
 kiem Rzym. 15. y 18. Tam Papiez z swym kosciolem nie tylz
 To sie tego wazy/coby sie zdalo me iako byc rzecza znosiens
 sa w niektorych ceremoniach abo wymyslkach / abo w ods
 mienieniu przestlych wstaw przodkow swych: ale sie wazy ods
 mienic rzeczy od Apostolow podane na pisnie y postanowio
 ne / a nad to y przeciw Bogá samego y pomazanca tego nas
 mileyszego postanowieniu y rozkazaniu/wazy sie stanowic to
 co sie iemu podoba. Jako na przyklad miasto krwi Jezusa
 Christusa od Bogá dane^o na oczyszczenie wšytkich grzechow
 naszych/ on wode postanowil koscielna. O ktorey tak pospo
 licie ksieza y inszy jakulowie mowia/ aqua benedicta deleantur
 nostra delicta. To iest/ta woda blagoslawiona niech beda na
 sie grzechy zgladzone: y wiele inszych temu podobnych rzeczy.
 Lecz te^o nie dzw poniewaz sie tego wazy / ze sie y nad Bogá
 wynosi/ y w kosciele Bozym/iako iaki Bog siedzi:iako zda
 wna o tym iz do tego przysc miato Pawel s. prorokowal 2.
 Tess. 2. Przetoz was prosee y napominam/ abyscie sie Antys
 christa tego w czas wystrzegac y z iego kosciolem y tym tez
 iego nie pisanym slowem vmiaty od niego vciekaty/ skoroby
 ty wam kto chcial zalecac: a Pan Bog bedzie z wami. Czego
 ia wam wiernie zycze.

Co Papiez miasto
 Christusowego y
 Bozego podania
 postanowil.

Kapitulá 19.

Dostateczniysze
 okazanie znacnosti
 pisma s. nowego
 przyimirza.

Naczkolwiek iniesz y stad moglybyscie cała y dostateczna
 powage y dostonatosc pisma s. abo słowa Bozego/ a
 zwlaszcza z osobna nowe^o przyimirza / poznac: na kco
 rymbyscie

przeciwnie piſanemu Papiſkiemu.

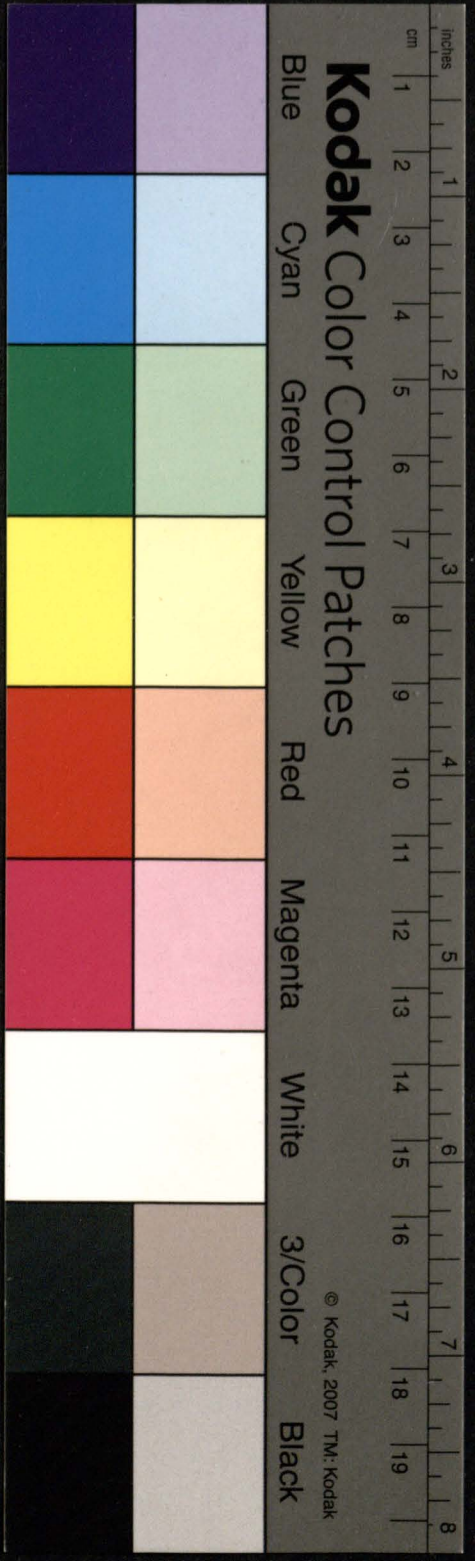
43

rymbyscie iuż cale vſpokoiły ſumnienie ſwoe / z pogardzenim
y odrzucenim wymyſłow ludzkich : w ktorychecie ſie iednak
nigdy z dſieciſtwa nie wzięły / ani im przyzwyczaiały: iednak
zeby wam ieſzcze na czym nie ſchodſiło / tedy imo to wſytko /
dla poſtus rozmaitych / ktoreby was mogły potkac od chytr
kow antychryſtowych / ktory ſie chytrosci ſwa w nieopatrz
nych ludzi ſercá wkradaia / y z te^o fundámentu ſczyre y proſte
ludzi zbić na blad ſwoy vsilwia / tego mi ieſzcze dołozyc cieſz
ko nie bedzie / coby nád to ku zbudowaníu wáſemu doſkonál
ſemu / y ku wtwierdzeniu w tey mierze lepiſemu / ſluzyc wam
moglo.

Jakoſcie tedy naprzod zacnoſci ſtarego Teſtámentu ſlo
wa Bozego piſanego iuż dobrze obaczyły y wyrozumiały : á
to w tym ze ſie zgoła nic do niego przydawac / ani wymowac
ábo odmieniac nie godſiło / ale to tylko / y tak iako rozkazat
Bog czynic. Baczyliscie iuż teſz y wyrozumiec mogly nie roz
wno wietſza zacnoſc / godnoſc / powage y doſkonaloſc / no
wego przymirza ſlowa Bozego / nád ono ſtare zakonne / á to
wſytko z iáſnych wyrokow ducha s. y z wyznania Chryſtuſa
Pána wciſnow y ſwiadkow wiernych / ze nic ſwego nie przy
noſili / ani ſtanowili / ale tho tylko co im rozkazano bylo od
Pána. Takze ia ieſzcze y ſtad tym wiecey obaczaycie y poznay
waycie / iz y on ſam iedyny y nadoſkonálſzy miſtrz náſz Jezus
Chryſtus ſyn námiſzy Bozy / w ktorym ſobie polubit Bog o
ciec y onego ſluchac rozkazal / te^o przed ſie ſobie przywołaſzczac
ani ſie w tym vznać chciał dac / á to przyſtrzegaiac chwaly
Boga oycá ſwego / iakoby on to ſobie przyczytac y przypisow
wac miał / zeby one wczynki iego ktore kiedy czynil / y ony teſz
mowy iego ktore kiedy mowil / iego wlaſnymi miały byc. Ale
ſie ſczyrze pilno y czeſto w tym oſwiadczał / iz otec w nim
mieſkaiacy wczynki one czynil. A coſkolwiek on teſz kiedy czy
nil / tedy to tylko y tak czynil iako mu otec iego wkazał y ro
ſkazal. Takze teſz y ſlowa ábo mowe ktora mowil / nie inſza
ani inaczej mowil iedno iako mu otec rozkazal : iakoz tho z

*Chryſtus Pan nie
ſiebie nie czynil, á
ni mowil.*

*Chryſtus Pan
ſiebie nie
mowil.*

Blue

Cyan

Green

Yellow

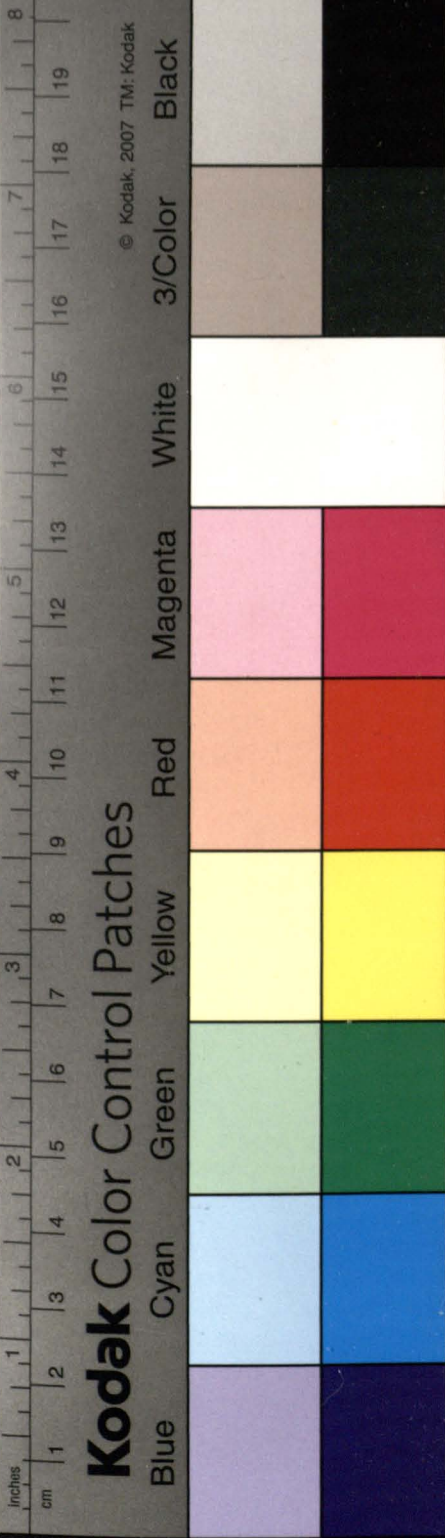
Red

Magenta

White

3/Color

Black

O zacności słowa Bożego pisanego/

tych słow jego własnych poznać możecie / które tak od Jana
 Ewangelisty napisane macie. Nie możecie syn od siebie nic czy-
 nić rz. Jan. 5. v 19. Ociec miluje syna i wysyła mu wkaźnie
 co sam czyni. Tamże v 20. Nie możecie ja sam od siebie nic
 czynić: iako słysze tak sadze: a sad moy sprawiedliwy jest. Ale
 bowiem nie szukam wolej mojej / ale wolej Oycá który mis
 posłał. Tamże v 30. Ociec który we mnie mieszka on czyni te
 uczynki / Jan. 14. v 10. A to już macie nákrótce ty świádec-
 twa które sie ku uczynkam Chrystusowym ściągáia / iž nie sa
 tego / ale oycowe. Sluchayciež tej tych świádectw które ku
 mowie abo słowam Chrystusowym należa: iako sie thež y w
 nich oświádcza mowiac. Nauka moia / nie jest moia / ale one-
 go który mis posłał. Jesliby kto poznać chciał wola jego / z
 nauki to pozna / iesliž ona z Boga jest / czyli ja sam od siebie
 mowie. Jan. 7. v 16. Gdyž ja com słyszał od niego / to mowie
 ná swiát. Jan. 8. v 26. A tamże dáley v 28. dokláda tego ies-
 fce mowiac. Gdy podniešecie syna cžłowieczego / tedy poz-
 znaćie žem ja jest / a sam z siebie nic nie czynie: lecz iako mis ná-
 uczył ociec moy to mowie rz. Tož tej iesfcej naydšiecie v tegož
 Jana káp. 8. v 38. a 12. v 49.

Otož už tu / nie tylko te z tego tak pilnego y vprzeznego
 oświádcžania sie syna Božego Jezusa Chrystusa / cála y dostá-
 tecžna dostonálosć słowa Božego poznaćie / stad iž ona nie
 jest z wymyslu ludžkiego / kterym omylnosć przylegá: nie
 jest ani z sámých učniow wierných y poslušných Chrystuso-
 wych: nie jest tež iesfcej z gólá po prostu mowiac / ani z same-
 go Jezusa Chrystusa / který jest prawda / jest žywotem / jest y dro-
 ga do Boga: ale z gólá y poprostu jest z Boga oycá samego:
 z onego mowie oycá swiátlosći / y w swietle mieszkáiacego /
 v kterego nemáš przemiany / abo wráćáiacego sie zácnie-
 nia / kterego žaden ni w cžym popráwić nie moze w tego ma-
 drošci / y w postánowieniu ludžiom drogi wlasney y prawdsi-
 wey do grzechow zgládzenia / do vsprawiedliwienia / do po-
 swiecenia / y do žywotá wiecznego odsiedžiczenia: ale tež y k
 temu /

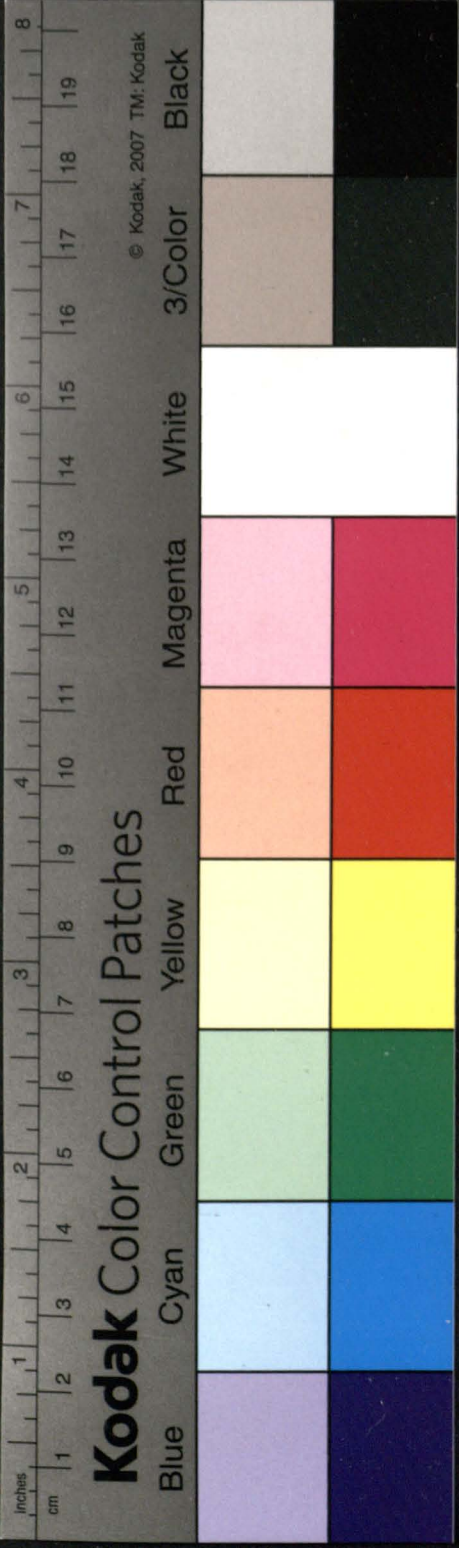
przeciw nie pisanemu Papiestwiemu.

temu / iacno bedziecie mogly y samy przez sie obaczyc / y to
 poznac / iaki to czlowiek iest / y iaka w sobie niezbozna smia-
 losc y niewystawiona zlosc miec musi / y twarz niewstydlia-
 wa / ktory sie przedtym wazyt / y ktory iestcze az do dnia tego
 wazy / do tak wielkiego y tak sprawniedliwego / madrego y
 doskonatego Bogá slow tej swietych / sprawniedliwych y ná
 wsem doskonatych y nád iasnosć sloneczna iasniefszych / y
 nád srebro abo zloto siedmktroc w ogniu wyptawione czysta-
 fych / przydawac slowa swe y wstawy smrodliwe y zaraźliwe:
 ktory tej wazy sie wymowac co chce od nich / wedle swey wo-
 ley: a to wshytko zmyslaciac sobie drugie iakies slowo nie pisa-
 ne : ktorego iak as zmyslona tej zwierzchnoscia swoia y ko-
 sciola swego powsechne / dowiesc chce zacznosci y pewno-
 sci: co przedsie wshytko nic v wiernych nie wazy. Bo chociaż
 by sie to w oczach cnych zdalo czym byc : iednak to wshytko
 co iest z ludzkich wynalastow / przeciw slowu Bożemu tak
 iest mocna y powazna rzecz / iako nagessthsy dym przeciw
 wiatrowi narzedsemu: abo iako suchy scierń przeciw lada o-
 gniowi : gdyby sie kiedy thy dwie rzeczy / to iest / slowo to ich
 nie pisane / z slowem Bozym prawdzivym ná pismie nam po-
 danym / zniesc porzadnie miaty. A gdy to inż tak / iako sie po-
 kazalo / poznacie : tak tusze ze sie inż y samy tego tej domysli-
 cie / y potym to rozsadzicie / w iako wielkim gniewie Bozym
 musza byc ci wshyscy / y iakowe ich ono wieczne karanie ognia
 nigdy niegasnacego oczekawa: ktorzy sie tej tak iasnemi oka-
 zua byc nieprzyacioly Apostolstimi / Christusowemi / Bozym
 mi y slowa iego s. a nakoniec y wsech wiernych ludzi: ktorym
 klucz od nieba odeymuia / niebo przed nimi zawieracia / a sa-
 mi tej tam nie wchodza. Takze y ci co tych bledow sa opieku-
 ny / ktorzy y Antychrista forytua / y od kosciola iego do pro-
 stych ludzi sa prokuratorni y obroncami. A nawet y ci ktorzy
 powiesciam ich plerliwym wiare v siebie y miesce daia : y
 wedle ich sie nauki zaraźliwey radsey nizli wedle slowa Bo-
 zego rzadza : ktore samo iest prawdzive y żywot czlowieko-

Náder smialy y
 glosliwy ten ká-
 dy, ktory nieprze-
 stawia, zc ná Chri-
 stusowey náuce,
 swego co do niego
 przycznia.

Tak wazne iest nie
 pisane slowo prze-
 ciw pisanemu, i-
 ako dym przeciw
 wiatrowi, a scierń
 przeciw ogniowi.

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O zaenosci slowa Bozego pisanego/

wi wierzaczemu dajace: ktorego Papiestie / y koscioła iego
zmyślonego y obledliwego/nigdy dać nie moga. Boć to nie
bez przyczyny Christus Pan o slowach swych / ktore od Bo
ga przyniosł powiedzial / iż prawda są y żywotem są Jan. 6. v
63. A tak są poważne y prawdziwe że y w rzeczach tych ziem
skich / gdy kiedy co Christus Pan powiedzial / iako ono ná
przykład o zborzeniu Jerozolimskim / isc to żadna miara w
stecz nie mogło / ale sie pelnić musiało. Boby snadniey niebu
y ziemi / iako on sam powiedzial / przeminać / niźby slowa iego
przeminać miały. Mat. 24. v 35. A coźby przeminać abo sie
w czym odmienić miały ony wszystkie slowa / ktore on nam o
żywoćie wiecznym od oycá swego powiedzial: Boże nie day
o tym ani pomyslać. Bo to pewna / zeby ten każdy ktoryby to
pomyślał / á za tym sobie slowa Boże lekce powazal / z swoim
by to wiecznym złym przedsie bral. Boć żywe jest slowo Bo
że y skuteczne y nád oboietny miecz ostrze: przysady w nim y
omylki niemaś: y wiecznie ono samo trwać musi. A tak wam
radze y napominam / ná nim samym wy przedstawacie: á Pa
pieża sie y z te^o nie pisanym slowem namniey nie strachajcie.

Kapitula 19.

*Odpowiedz ná nie
ktore wykrety:
ktorymi nie pisane
slowo zálecdi.*

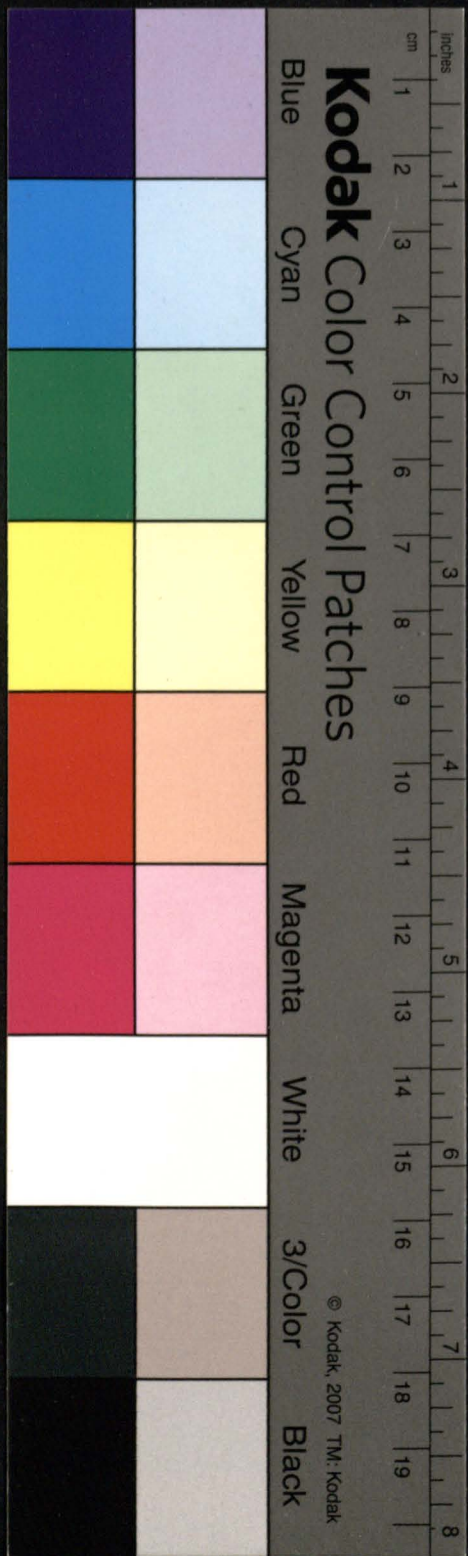
NLe iż przeciwnicy B O ży y slowa iego s. y przeciwnicy
też Christusowi y zbawienney prawdy ie^o / (iako sie inż
y wyżsey znać dáło) chytrze / vsty okraglymi / rzko
też to wyznawáia / iż slowo Boże jest swiete / zacne y praw
dziwe: mówia też to zeby o nim nic nie wotpili / ani go lekce
wazyli / owšem ie y z pocałowáním zwierzchowynym radši
przyimowali: tylkóz z tym dokładem / iako ich slowa y księgi
swiadcza / iż choć jest swiete y prawdziwe / iednakby przedsie
wedle glowy ich / nie miało mieć w sobie iasných y żrzetel
nych / wśytkich y całych we wśytkich cześciach náuk tu wiesz
rze y ku zbawieniu ludziom prostym potrzebnych. Dla cze^o do
piero / kosciołowi to inż z Papijem y z oycami przywlaścza
ia: iż on to wśytko inż daleko żrzetelney y wyraźney y doklá
dnicy (iako oni mówia) podaje. A to co iedno jest w slowie
Bozym

45
przećiw nie piśanemu Papięskiemu.

Bożym ogolem y trudno powiedziano y napisano / on iak
twicy / śnádniej / po cząsteczce wykláda / rozbięra / náucza. A
takżę / to / ta ozdoba y łagodna mowa / pod płaszczykiem
zmyśloney przećiw słowu Bożemu wćiwności / y płaszczykiem
też z owęch stóreczek vrobione / ale wilczymi / korami pod
bitego / miásto bárana onego grzechy ludzkie noszącego y glá
dzacego Jezusa Christusa / wilká onego piekielnego kły / á
miásto zdrowey náuki zaráźliwa / á miásto zbawienia zátřas
cienie wieczne chytrze podáta : á tħym wšytkie śczyre á nieo
pátrzne / iákó częcjotki ná lepie łowia. Co wšytko / áczęście
niż też po wiersęy części obaczyć y poznać mogly iákowa tħo
ieśt prawdá ich / á to z onego co sie niż przedtym potázorówa
ło / o słowie ich mowie onym nie piśanym : iákó ono bárzo ieśt
słowu Bożemu piśanemu przećiwne : takżę też iákó sie y z só
ba sámó nie zgadza. Wšakżę ieście imo to wšytko / ábyście
wy tylkó tym dostáteczniey w tey mierze z słowá prawdzive
go Bożego vpewnione byly : zebyście sie też nigdy ná potym
nikómu zwoďić nie dopuścizaly : owšembyście śmieie káżde
go / przećiw temu co mowiacego / sámý v siebie zá zwoďicie
lá óśadzić mogly : otoż wam tu ieście / kłká rzęczy kł temu
należących / y świádectw z słowá Bożę toż podpieraćących /
iákó we zwięrsćiedle przed oczy wystáwie : á wy ie do sercá
przyawšy raz / záwšę potym ná pilnym baczeniu miećcie. Z
ktorych oto te pierwsze mieć będziecie.

Wiele bylo y z rozmaitych náuk (pozwóle ia tego dobro
wolnie przećiwnikóm prawdy) ná on czas / gdy Christus p.
y Apóstolowie ięgo po nim / náukami sie vstnymi parali / po
dawiać ie słuchácom swym / ktore nie sa napisane w kšięgi
te nowego nášęgo przymirza : iákó też y známion wiele bylo /
ktore tenże Christus czynil : ktore też (Jan. 20. y 30.) napi
sane nie sa : prawdá to / przeć tego mić nie moze : pozwolcie
y wy tego káżdemu. Ale záś tego / kł wóždy z baczeniem bedac
Christiánškim / pozwolć im moze : zeby w tym małym y krot
kim nie wšytkiego wypisaniu / to iednak gruntownie / dostá
tecznie /

Acż nie wšytko
napisano co Pan
czynil y wćyl : ie
dnak wšytko to
napisano co ku ży
wolowi wieć temu
należy.

Kodak Color Control Patches

© Kodak 2007 TM: Kodak

O zacności słowa Bożego piśanego/

tecznie/ żrzelnie / po prostu y śnádnie / nie miało być wypisano co iedno ku wierze zbáwienney należec moje : Owszem y wy z inszymi wiernemi/ przeciw każdemu zrodnikowi / ták ná to śmieie odpor dawaycie/ y ták bezpiecznie morócie. Choćiaż nie wszytko co mowiono y czyniono nápisano widzimy: á le wždy to dobrze vpátruemy iż nam zás to wszytko y ku te^o końcowi nápisano: ábysmy wierzyli iż Jezus iest Chrystusem/ ábo Mesyaszem/ synem Bożym : ábysmy weń wierzac żywot miały przez imie iego : Coż wam tedy tu nie dostanie do wiary zbáwienney : co do żywota wiecznego/ ktory w Chrystusie Jezusie nam od Boga dánym záwiśł : Żali my iuz onego máiac/ z nim wszytkiego nie mamy : Żali też on sam/ bytoliby cjego potrzebá/ przez ducha ś. ktorego wśiał od Boga nie doda : Żalinás w tey wierze nie wtwierdzi : Żali nie on sam iest y teraz nászym iedynym mistrzem/ ktory zmysł piśmá y wyrozumienie dawa wybránym oycá swoiego : Azáżby Papież z kościołem swym Rzymiskim/ y z tymi swoimi nowemi dworzány Jezuitami miał być wjeńszy/ medrşy/ możnieşy : mogli sie ci wszyscy z wietşey łásti Bożey/ z obśitşego ducha/ z zacnieşy zwierchności y mocy przechwalić / y one ná oko pokazać : By namniey/ choćiażby nabárşey chcieli. Niechże tedy iuz ci ślepi wodzowie ślepych ná strone wstapia: tu iuz nie wygráia.

*Wszystká ráda Bo-
ża przez Páwła ś.
oznáymiona.*

Wtora potym rzecz bedziecie miały : Ktora sobie z onych słow Páwla ś. ktorymi sie w Milecie przed stárşymi oświádcał/ weśmićie : gdsie ono ták mowi. Nie zchraniatem sie/ á bym wam nie miał oznaymić wszytkiey rády Bożey Dşie. 20. y 27. Jesliż wszytkę ráde Páwel ś. Efeşianom/ á ráde Boża oznaymil: á tá ráda Boża onym przedtym wstħnie oznaymiona/ iest potym w liście/ ktory do nich z Rzymá piśal śćyżrze y prawdziwie/ choćiaż nákrótce wypisána : Gdyż ták byl Páwel w piśaniu listow/ iáki byl przytomny wćiac: y nie co inne piśal iedno cjego wstħnie náuczal. 2. Kor. 1. y 12. á 2. y 17. á 4. y 2. á 10. y 11. iáko sie iuz y przedtym znáć dawáło : á ná to iestże

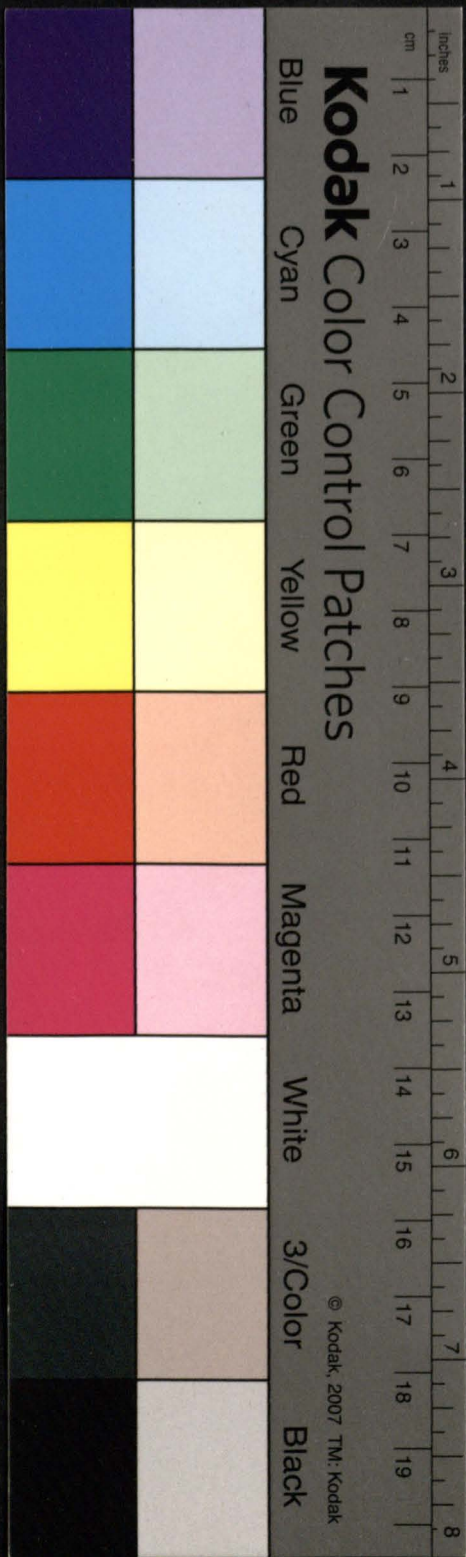

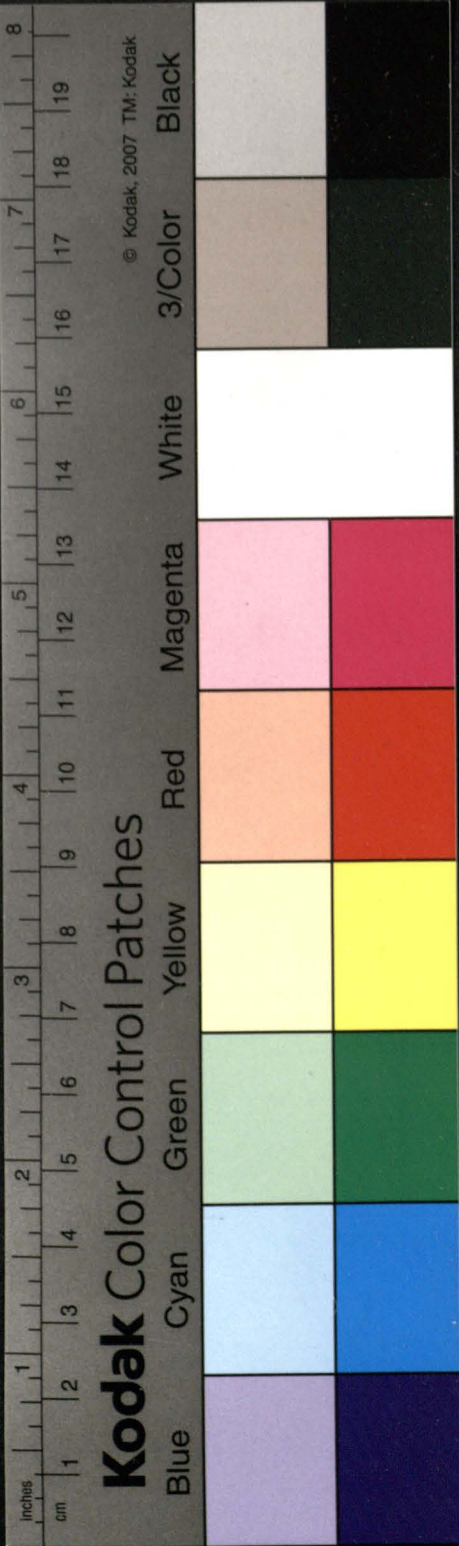
przećiw nie piśanemu Papiestwienu.

ieścze rada tá nam też służy z łáski bożey/ná ktorých kończyń
wiekow przyšly. Bo też dla nas iest ná piśmie zachowana :
tedy my iuż baržo czysćie te rade sami bez Papięja y tego tá
iego porośechnego Kościola/wiedzieć też możemy : y wiemy
to iuż/y ná niey też samey przedstawamy. Tliechayże sie tedy
on iáko chce/ y z Kościołem swoim/ná ktora inśa rade zdo-
bywa / y one swoim holdownikom podawa y one záleca : á
wy ná nie nic niedbáiac / ná tey samey ktora z Bogá iest / y
Boża iest iuż ták cále przedstawaycie.

Trzecia maćie w słowách onych samego zbáwiciela náše^o
Jezusa Chrystusa/ktore ták mowil do swych miłych wczniow
(do ktorých pocztu y wy pewnie należec będziecie: gdy iuż ták
raz cále w imie iego przez przepowiadanie słowa Bożego w-
wierzywszy / przy nim státecźnie áż do końca stać będziecie.)
Wy przyiaciele moi iestecście : iesliż czynicie cokolwiek ia ro-
stázuie wam. Iużci was dáley nie zowie slugámi : boć slugá
niewie co czyni paniego : lecz was nazwalem przyiacioły: bo
wsytko com slyśal od oycá moiego oznaymilem wam. Jan.
15. § 14. Z ktorých słow/ to sobie pewne á niewatpliwie záma-
knienie y sámy wczynić mojecie. Iesliż Pan Chrystus wsytko
co slyśal od Boga oycá swoiego wczniom swym oznaymil: á
ktemu y Páwel też s. wsytko co wśial od niego nam podał:
á iescze y inśy Apostołowie będąc świádkámi od niego po-
stánowieni tego co widzieli y slyśeli (Dzie. 4. § 20.) toż mo-
wili y to nam też ná piśmie zostáwili : á coż sie nam nád tho
trzebá wiecey domyslać : á czemu byśmy iuż ná thym sámych
nie mieli przedstawac? Ażáż mogli Papięz y kto inśy co lepsz-
go nád to wymyslić? Ażáż sie też y Kościołowi iego godziło
co ku temu/co iuż przez sie dobre/cále y doskonále było/przy-
dáwać/ ábo wymowac / ábo odmieniac? Bo choćiażby też
procz tego wsytkiego w słowie Bozym opisánego / mogło
sie náleśc (iż ták rzekę) co dobrego : iednáť przedśie/ iż nam
tego nie wlożono w tho wsytko co w słowie Bozym mamy
spisano / tedy sie my y pytać o tym nie mamy / przedstawiac
iuż cále

46
Christus P. oznay-
mil to wsytko co
od Oycá swego
slyśal.

O zacności słowa Bożego pisanego/

tuż ciale na tym wszytkim y na tym samym co nam od Boga
rozkazano. Gdyż to jest naperwnteysha / że sie od nas wiecey
nie pytać nie beda nad to czego sie nam zwierzono.

Czegokolwiek An-
rychriśt nie poka-
że w słowie Bo-
żym pisanym, te-
dy to nie jest z Bo-
gá,

*Winda sol
glamini*

Nad to ieszcze/ Jeslić wszytko Christus Pan y Apostolo-
wie iego nam oznaymili: a oznaymit Pan co wziął od Boga/
a Apostolowie co wzięli od Pána: a tego w napisanym swo-
im oznaymieniu / co ná nie Antychriśt wkłada/ iakoby cho-
nich miał mieć/ zadney zmiętki nie czyma: iako ná przykład/
wody czarowány/ soli/ stonin/ iáiec/ swiec/ ognia y żiot ro-
zmaitych zc. ktore wszytkie Antychriśt záleca/ y ná nich grzes-
chow zgládzemie y zbawienie dusze y ciała zasádzá : bo teź ná
tym wszytkim kuchnia iego y spizárnia/ takze skárby y zwierz-
chność iest vbudowána : tedy sie to stad iásnie pokázue / iż
on tego wszytkiego nie ma z Apostolow/ nie ma z Christusa/
nie ma z Boga: ale ma od onego smoká wielkiego y strasne-
go przed ktorym wpadl (iako y teraz drudzzy przed nim wpa-
dáciac takoweyze zwierzchności y kuchen dostawáia.) y iemu
sie poklonil y tego sie wszytkiego náuczyl/ Obiá. 13. y 2. 11. zc.
Chociáz sie rzkomo Apostolem Piotrem y Páwlem zákláda
y z ich mocy to wszytko przyczyta: iako to z tych kiltá wierszy
kow obaczyc y wyrozumiec mojecie/ ktore tak brzmiá.

Wshyscy zacni Krolowie / wshyscy Monárchowie/
Wshytkie slawne Ksiażetá/ moźni Cesarzowie/
Do slawy/ panstw/ zwierzchności/ y do bogactw wshytkich/

Nie przychodźli pewnie / bez tudności wielkich;
Bez kłopotow y potow/ y krowie wylewánia:
Procz sturmow / wstepny woyny y kopy lamánia:
Byly luki/ ofszepy/ tarány / przylbice/
Byly zbroie/ siekiry/ motyki/ siablíce :

A inszych dosć rozlicznych woiennych przypráwek/
A dlugich do zwyciestwa / y trudnych zabáwek.
Sámi Rzymscy Papieje te wszytkie przebráli:
Gdy bez tego wszytkiego / wszytkiego dostáli:

Co iedno

przeciw nie piſanemu Papiſkiemu.

Co iedno nazacnieyſzy mogli mieć Tyran ktory /
Ziemie / morza / krainy / pańſtwá / zamki / dwory :
Krole / y Kſiażetá / y Ceſarze dawne / (ſlawne.
Z oycow / z dſiádow / z przedziádow / w rodzie w meſtrois
Zwycięzili fortylnie / bez ich obaczenia:
Ze ten co ſie zdał wolnym / nie był bez więzienia.
Ták / ze im prawie wſyſcy holdować musieli /
Ktorzy ſwych / y ſwie zdrowie / zachować wždy chcieli.
A nie tylko holdować / lecz nogi cáłować /
Niechcieli pod nogi kárkow ſwych wſrobować.
Gdyz iednym tylko mieczem wſytki zwoiowali:
Jednym kluczem odtwarſzy wſech ſtárby zábráli.
Lecz nie dſiwo / gdy im ſwieci ſnac k temu pomogli.
Boć ia tuſe iſ ſami tego by nie zmoгли.
Piotr ſnac kluczem dárował / Páweł mieczem ſwoim /
Aby nie tylko ziemia / ná ktorey tu ſtoim /
Ale y ſamym niebem / Papięze władali :
A czártow teſz piekielnych / iák ſlug vzywáli.
Ale to v mnie dſiwna / co ſie wždy w tym ſtáło :
Ze Piotr máiac táki klucz / pieniedzy miał máło :
Páweł teſz ten miecz máiac / ſam ſie nie obronił :
Niáko ten ták y on / nie tych náuk bronil :
Przez ktoreby wczniowie ich pańſtw nábywali :
A ktorymi by ſobie ludzi podbiáli.
Ale wſelkiey zwierzchnoſci by poddani byli :
W ciichoſci / w cierpliwóſci / y w pokorze żyli :
Przeſtáiac ná odſieniu / ná ſluſney zyrnoſci
Nie nábywáiac chciwie ſwietſkich máietnoſci.
Muſi tedy w tym coſ być : od kogos innego /
Nabyli ci Papięze z kluczem / mieczá / ſwego.
Kátowſtic to wždy miecz był / ktorym Páwla ſcieto /
Nie Páwlow : ani ten klucz / ktorym wſytko wzięto /
Piotrow był. Lecz pewnie był / on klucz do przepáſci /
Z ktorych ſárancza wyſplá / y wſe zle napáſci.

o 2 Chociaż

47

Dzie. 3. v 6.

Rzym. 13. v 1.

1. Petr. 2. v 13.

Tit. 3. v 1.

1. Tim. 6. v 6.

43. v 3.

Obiá. 9. v 1.

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

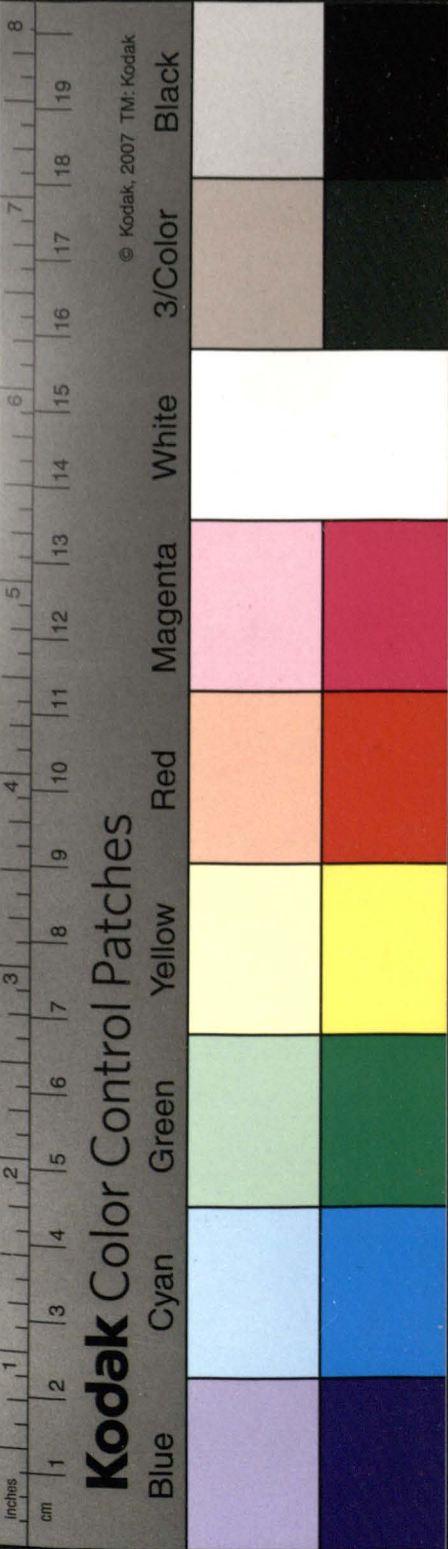
Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

O zacności słowa Bożego pisanego/

Choćaj tymi świętymi rzecz swa pokrywaia :

A prostymi ludkami naporząd mataia.

Trzebaby sie w czas poczuć / niehcemyli bledzić.

Alle ty sam Boże nasz rácz nas nedzne rzedzić.

Alle y tego niewiem iáko sobie terázmeysy Papowie moge
ieszcze Klucz Piotrow przywlaszczać / gdyżiy (iáko niektorzy
piśa) Juliusz wtory ciągnac przeciw Francuzom / iáko niez
wážny / do Tybru wrzucit. Lecz podobno iáko w inszych wysyt
kich rzeczach / ták y w tey wolno im ludźni matać iáko chcá.
Panie Boże zmiluy sie / day swym vpámietáme.

Kapitula 20.

Potrzebne waje-
nie tego, iż już nic
nie może być nád
słowo Boże przy-
dano y wymyslo-
no.

NBy sie już tedy daley / rzecz tá / przez sie dosyc iásna / y
kázdemu wierzacemu ku wyrozumeniu nie trudna / nie
rozsfyrzala : á iżby teź / wáse mlode serca / wielkoscia
wywodow y dowodow / okolo tey rzeczy / obciazone nie byly :
Oroz już opuscivšy wielkosc inszych / tym napisanym podos-
bnych / wywodow y písma s. swiádecstw : ktorými sie tym wiet-
śa zacność y cała doskonálosć słowa Bożego záleca : to tyl-
ko ieszcze ku zamknienu tey pierwszey cześci o słowie Bożym
krotko wam ku przestrodze wásey przypomione. A to ku tes-
mu / ábyscie ták ná vmysle swym o słowie Bożym postáno-
wily : że już nic nigdy nád nie nie może być od ludźi wymyslo-
no y przydano / zacnieyszego / prawdziwszego y ku zbáwieniu
pożytecznieyszego. A nie tylko od ktorýchkolwiek ludźi / cho-
ć iáż v swiáta zacnych : ále teź y od sámých Apostolow Chris-
tusowych / y od ániolow z niebá. Abowiem słowo Boże nam
pod nowym przymirzem ná písme podáne / zámyka w swobie
Ewángelia Pána Christusowe : á tá Ewángelia / iest mo ca
Boża ku zbáwieniu kázdemu wierzacemu : tedy z niey kázdy
wierzacy / procz cžego inszego od ludźi zmyslonego może zbá-
wiony być. A ták y wy / iesli tey do końca státe cžnie wierzyeć
bedziecie / bez wšego watpienia / tey mocy tey ku zbáwieniu
vcześnikámi zostámećie. A coź sie wam trzebá ná Kosciól
Rzymsti : co ná tego nie pisane słowo : co ná zmyslony ánty-
christowski

przeciw nie pisanemu Papiestwemu.

Christowsti wyklad ogladac: gdy iuz oto z Ewangeliey/wie
rzacney/y wedle niey zywac zbawienie otrzymac moze cie?

A iz/przydam to iescze: Apostolowie Ewangeliey uczyli/
y one tez na pisnie zostawili: na tey tedy samey wierni Chris-
tiane przestawac maja. A tak ktoby nad te insza z Papiest-
zem y Kosciotem iego/abo przepowiedac smial/abo przepo-
wiedzana przyjmowal: tedy tho mech wie ze iuz przeklectw
podlegl. Gdyz tak o tym znacznie Apostol s. napisal Gal. 1.
y 8. Dziwniac sie tez Galatom / ze sie od Ewangeliey ktora
od niego przepowiedana przyieli / dali pretko zwodzicielom
odwieśc/do iakies inszey Ewangeliey: gdyz przed sie nad ona
ktorey sie od niego nauczyli byli/ zadney inszey nie bylo: tymi
slowy tu nim mowiac/y z te^o ich strofuiac/y na potym onych
y nas tez napominaiac: Chociaz bysmy my/abo Aniol z nieba
przepowiedali wam/ nad to cosmy wam przepowiedali[oba
czajciez tho co mowi zeć zarozdy iednak o iedne Ewangelia
przepowiadal: a to pewna ze thez nie inszey na pisnie zosta-
wial]niech bedzie przeklectwem. Jaki smy przed tym powie-
dali/y teraz zasie mowie: Jesliby wam kto opowiedal/ nad
to coscie wsielei niech bedzie przeklectwem zc. A Jan 5. w Ob-
iawieniu swym/ nie o wsytkiego iescze nowego przymirza pi-
smiech ogolem mowiac / ale tylko o samych tych ksiegach
swych: iednak tak powiedzial: O swiadcjam sie kazde^o slucha-
iace^o powiesci ksiazg tych: iesliby kto przylozyl do te^o/ prz-
lozy tez Bog na n plag opisanych w ksiegach tych. A iesliby
kto wial z powiesci ksiazg prorocstwa tego: wymie tez Bog
czesci iego z ksiazg zywota/ y z miast s. y z napisanych w ksie-
gach tych. Obia. 22. y 18. Bo mowiac wedle rozsady zdro-
wego/ ludziam tez swiatá tego wrodzone^o: iakoz tez iednak
y Pawel s. toz przed tym bral przed sie. Gal. 3. y 15. Widzi-
my iz y przymirza/ abo Testamentu przez czlowieka uczynio-
nego/ gdy iedno bywa warowne y utwierdzone / nikt ani ta-
mac/ ani ku niemu co przydawac nie smie: (wyiawszyby byl
nader zlým y niezboznym czlowiekiem / ktoryby sie ludzi nie

48

*Przeklęty kto in-
szą ewangelią, nad
raz podaną, gale-
ca y wkażuje.*

*Do testamentow
ludzkich, uczyni
ludzie nie smieja
nic przydawac: a
Papiezenicy y do
Bozego wazyli sie
wiele przydac.*

9 3 bat/

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

O znacności słowá Bożego piśanego/
 bał/y o Bogá nie niedbał.) A do piśmá tego s. ktore pewnie
 iest iednym przymirzem y Testámentem/z námi od Bogá po
 stánowionym : y przez wiele cudow/ á náwet przez smierć
 wzbudzenie dnia trzeciego syná Bożego Jezusá Christusá y
 przez zesłanie z niebá ducha s. dosyć dostátecznie utwierdzo-
 nym Mar. 16. v 20. Dšie. 14. v 3. Heb. 2. v 4. 2c. Mali y mo-
 żeli sie kto wáżyć (wyiawšy Antychrist głowny Christusow
 sprzećiwnik : Boży nieprzyiáciel : wiernych wszytkich christi-
 an zbáwienia wierutny złodziej.) odmieniáć/ábo co od niego
 wymowáć/ábo mu co przydáwáć : vchoway te° Boże. Przy-
 pláci ten pewnie tego wiecznego onego ognia wiecznemi teź
 mekámí. A pewnie sie tego żaden nigdy pobożny nie powáży:
 Bo teź to pewná iź ktoby sie te° powáżyć smiał / tákiby mus-
 śiał być nie z Bogá / ále ze Dyabla. Bo iáko ten ktory iest z
 Bogá / rad z ochota slucha słow Bożych / y przystrzegáiac
 ich ściesliwym zostawa / Jan. 8. v 47. Luć. 11. v 28. rad sie
 w nich kocha / y ná nich przestawa : ony wáży / y cále wszytki/
 bez wšego metlarstwa/przymiue: Táť teź záś z drugiey stro-
 ny / kto z Bogá nie iest / ále z czártá zlego / (boć tu / táť tuśe /
 niewiemby kto srodek pokázáć mogł.) tedy nie rad sam slus-
 cháiac słowá Bożego / wszytkiego tego wáżyć sie bedzie. Vy-
 miuiac co mu sie tedy nie podoba: przydáiac co teź tedy oba-
 cży być ku swemu pożytku : y odmieniáia coby po swych ples-
 cách być rozumiał. A przed sámym żywym y prawdziwym slo-
 wem Bożym / gdyby śczyrze przepowiadáne bylo / iáko Áspis
 przed záklináczem (Psál. 58. v 5.) všy záťula. Ábo iáko ono
 czynili złośliwi żydowie / kiedy ich máž on s. Stefan náponi-
 náł. Dšie. 7. v 57. Aleť to nie dšiw: bo táť záwždy złośnikow
 bezbożnych musí prawdá boleć : musá ia y z tymi co ia opoz-
 wiedáia przesládomáć. Bo iestlić Galátowie onemu swoies-
 mu milemu oycowi w wierze / Páwłowi s. dla prawdy ktora
 im mowil stáli sie byli nieprzyiácioly / Gal. 4. v 6. A coź komu
 infemu / y iemu teź sámemu infy: Ostrá to bárzo sol / trudno
 by ia sprosne y smrodliwe mieso wytrwáć miało. Jáśná teź to
 bárzo

przeciw nie piśanemu Papiestwiemu.

bárzo światłość / niepodobna aby sie mia lipkie y ropiste oko
tym wiecey nie obrażato: lepsza v niego będzie nagrubśa cie-
mność: abo wždy ładaiacie płaty nad oczy zawieszone / abo
one Adamowe y Ewine z figowe^o liścia siorczyki vplecione:
nij odkryta twarza w twarz tej odkryta słowa iásnego Bo-
żego patrzenie. Aleć sie przed tym Pánem ktorego iest / za-
den nigdy nie zakryie: a zwłaszcza w dzień on / gdy przydzie /
aby obiawił me tylk o iawne ludzkie niecnoty / ale też natáies
mnieysze y nasubtylney pokryte obludy y chytre fortyle: z k-
tórymi wszytki przeciwniki swe wrzuci do ognia one^o nigdy nie-
ugaszonego. Gdzie będzie płacz y zgrzytanie zębów: y gdzie
chrobał ich nigdy nie zdechnie.

Ale wy namuleysze w Pánu / ná tho wszytko pilne baczenie
máiac: Pánu Bogu zá tho záwždy zosobná dziekuycie / ze
was tego tak zárażliwego Antychristowego iádu zachowác
raczyl: tego mowie ktorym wiele ich z dziećinstwa zárażeni
bedac / iákies sobie słowo inſe nie piśane (á też me Boze) nad
Boze prawdziwe nam ná piśmie pozostáwione iedni zmyslá-
ia / á drudzzy ie od tych zmysláczów z ochota przyimua y ná
nim sie zásadzaia. Boście wy wždy y zrodzicow tego tam zá-
rażliwe^o nabozeństwa nie sa zrodzone: ani w tym tam y pod
tym tam zmyslonym od ludzi nabozeństwem wychowane. A
iż w tym nad inſych wiele szczęśliwsze iesteście / jesteście tym
tam iádem z dziećinstwa nigdy náprawáne nie byly: przetoż
też tego thym wiecey nad inſe winnyście przystrzegác szczę-
ścia swe^o y błogosłáwienstwa / wam od Boga dárowánego /
ná samym słowie Bozym szczęrym y prawdziwym przestáiac:
iákobyście w poczet niewdzięcznikow policzone nie byly / k-
tórym y te troche ktora im wprzod dárowano odeymua / á in-
ſzym wdzięcznieyszym dáia: á onych ieszcze y nad tho zwiázá-
nych do wnetrznych ciemności wrzucáia. Przewstawaycieſ wy
tedy záwždy ná samym słowie Bozym: wedle ktorego Bo-
gá iednego Oycá / y iednego też od niego dánego Pośrzedni-
ka człowieka Jezusa Chrystusa poznawaycie: wedle niego o-
nim

49

*Z tym nigdy do-
bre słowo Boże, id
ko lipkim oczom
słońca, smakować
nie może.*

Wtóra część/

nim mówcie: y wedle niego też wstawiczną chwale oddaways
cie : żywać w pobożności / w czystości / w świat obliwości y
w sprawiedliwości / do ostatecznego wytrchnienia swego
Czego ia wam iakom powinien y inszym w sytkim vprzeymie
życzac / żadam Pána Boga y Oycá moiego y wászego też/ á
by wam w tym dopomógac raczył / z chwala imienia swego
s. á ná wieki. błogosławionego / przez Pána nášego Jezusa
Christusa. Amen.

Wtóra część o Bogu iednym / y o ied- nym też synu Bozym człowieku Je- zusie Christusie.

*O iednym żywym
y prawdziwym
Bogu.*

Sie iuz za pomoca BŹa nie lada zawady w pier-
wszej czesci pisania nášego odwalily / ktore wielom
ludziom pobożnym y prostym ku poznaniu prawdy
żywota wieczne^o ná wielkiej bywaia przekázie : iż sie
iuz też ná miesyce tych zavad pewny fundament do
wsytkiego budowania zbożnego / y ku náuce zbawienney po-
znania Boga iednego prawdziwego / y iednego też syná iego
Jezusa Christusa człowieka posrzednika náse^o / nam od Bos-
gá dánego / zalożyl : tedy iuz też w imie Pánskie to / odkad
sie z poczatku zacjac miało / przed sie teraz weźmiemy / y o tym
porzadkiem swym / nie z żadnych vstaw / dekretow ábo zgo-
dnych przywileiow / od ludzi tak tego iako y drugiego stánu
vczynionych / ale z samého slowa Bożego písanego / á náwie-
ki trwajúcego / y moc Boza w sobie ku zbawieniu wierzacym
zamykácego / mówic y konczyc badziemy. Tiedbáiac nie
ná to / czym sie ini bawia y co przed sie biora. Bo lepiey będzie
trzymac sie samého prostego y prawdziwego slowa Bożego:
Bo nam to samo stánie za pochodnia / w ciemnościach swiá-
ta i ego / do żywota wiecznego : niż sie ná nie prawdziwe wy-
kretne

o iedynym Bogu Oycu.

Kretne ludzkie wstawki y wynalaski ogladac : ktore nie iest nic inego/ iedno glownia ona kurzaca sie do zginienia wies

O Bogu sie mowic malo/ othoz o nim mowic bedziemy. Ale iz y wiele zawzdy przedtym Bogow bywalo/ y teraz ich iescze wiele iest v ludzi swiatá tego: y k temu rozmaite sa y mowoy y mmimania ludzkie o nich: przetoz nam tu wedle pokazania zwiertsca dla tego/trzeba bedzie falszywe y zmyslone naprzod obaczyc y one precz odrzucic : a dopiero pokazawszy miedzy wszytkimi iednego prawdziwego/one sie chwyccic/ y o nim samym porzadnie wedle slowa iego/ y samym slowem iego mowic.

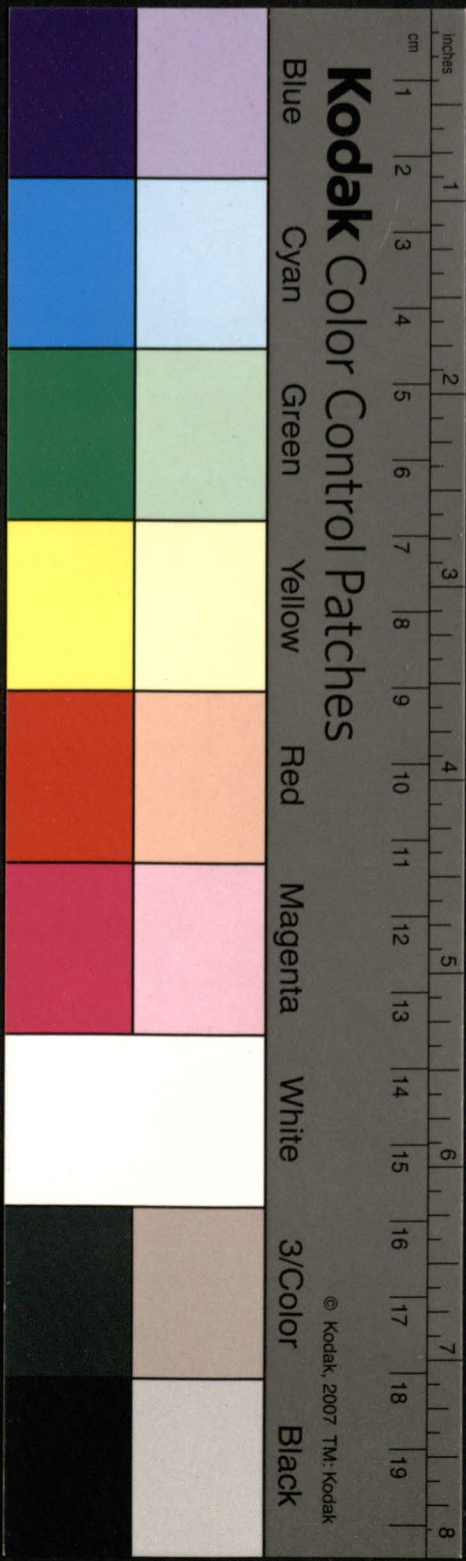
A izby wam to dzirwno nie bylo/ izem rzekl/ ze wiele bylo y wiele iest Bogow/ tedy oto macie o tym nie moie ale ducha s. slowa. W posrzodku Bogow stanal Bog. psal. sz. v 1. Tamze v 6. Jam rzekl Bogowie iestescie wy zc. Item. Acz kolwiek wiele iest ktore Bogami zowia/ choc w niebie/ choc na ziemi : iakoz iest wiele Bogow y wiele panow : ale v nas ieden iest Bog ociecz ktorego wszytko. i. Kor. s. v 5. Z tych samych dwu abo trzech swiadectw pisma s. lacno juz baczyc moze cie/ jez to nie moy iest wymysl/ iz zawzdy wiele Bogow bywalo/ ktore sobie ludzie zmyslali y iescze zmyslaja: Wiele ich tez bywalo y iescze sa / ktore Bogami ludzie zowia y za Bogi maja: y wiele tych ktorych y Bog sam/ bedac iedynym y prawdziwym Bogiem/ Bogami czyni y Bogami (ale w swey miareczce y w swym wyrozumieniu) nazywa. Wszakze wam to naprzod wiedziec potrzeba/ iz ci wszyscy ktorekolwiek ludzie czynia sobie Bogami/ y Bogami zowia procz slowa Bozego/ sa falszywi y Bogu obmierzli/ y wielce skodliwi wszytkim tym ktorzy sie na nie ogladaja/ spuszczaia y Bozka im czesc oddawaja. Potym tez to wiedziec trzeba / iz tez zas ci wszyscy / ktore Bog sam abo czynil / abo zwal y zowie Bogami/ nie maja byc lekce wazeni/ ani odrzucani: ale w tej wadze y w tej waznosci maja byc miáni/ w iakiey Bog on

Iz wiele iest rozmaitych Bogow, wszakze ieden tylko y sam iest prawdziwy.

Bogowie od ludzi zmysleni sprosni.

Od Boga samego nazwani y postawieni zacni.

p sam

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak 2007 TM: Kodak

Wtora cześć/

Ktory sa Bogowie od ludzi wymysleni a mianowicie z ludzi żywych y pomartych.

Sam iedyny chce ie nieć. A izbyście wiedziały y rozumiaily Ktorzy sa od ludzi wymysleni/ a Bogu sa obmierzli: y zaś Ktorzy sa od niego postanowieni y iemu przyiemni: tedy wam tak o tym Kroćusienka sprawie daie. Iż to wszytko cze° Bog sam nie postanowil/ nie zalecił/ nie rozkazał/ aby to bylo od ludzi wazono / czciono / chwalono : owsem iestcize czcić y chwalić zakazał: a ludzie sie przed sie do tego wćiekaiia: przed tym sie klamaia: cześć y chwale oddawaiia : w tym iaka nadzieie pokladaiia : (iako prawdziwi chwalczy Boży prawdziwemu też Bogu zwykli czynić.) tedy to wszytko w ludzi takowych/ wedle pisania s. iestci Bogiem: wsakże Bogiem nie prawdziwym / ale matactwem wierutnym y zaślepieniem grubym. Bo iest iednym odstapieniem od iednego Boga żywego y prawdziwego/ ku wiecznemu zginieniu. A te Bogi takowe zmyslaia sobie y czynia ludzie: Jedni/ z drugich ludzi iakich moźnych y zacnych/ Ktorem sie mocy y dzielności dzwuiac / do nich sie wćiekaiia y w nich nadzieie pokladaiia / y onym cześć Bostka wyrzadzaiia. W iakiey sprośności byli niedzy pogany oni / co sobie iedni z Saturnusa / drudzy z Iowisa / a inszy z inszych tym podobnych/ Których iest wielki tłum / Bogi poczynili. Jakoż cho teraz w grubych Papiężnikow zostało poganstwo/ Ktorzy Papięza Rzymstiego/ za Boga ziemstiego w siebie maia : iz to on wedle ich zdania moze sam Kogo chce potepić: moze sam zbawić: moze y po śmierci we sto y wiecey lat poświęcić: Moze też swietobliwości odsadzić. Ale falszywie/ bo samego siebie zbawić nie moze. Ktory blad / czynienia sobie Bogow z ludzi stary iest / y tak sie rozszerzył / ze nie tylko za żywota swego ludzie niektorzy widzac w drugich dzielność / iz wždy moga co uczynić wielkiego / onych sobie Bogami tymi czynia/ ale y po śmierci. Bo iuz drugie° y Kostki w proch sie obróciły : a wždy go za Boga (a zwlaszcza teraz tych czasow pod powszechna Rzymstka wiara) waja/ czcicia chwala/ onego w modlitwach wzywaiia/ ofiary oddaiia/ swieca obchodza/ dni pewne ku sluzbie naznacziia/ swiece pala/ Kadzac

o iedynym Bogu Oycu.

51

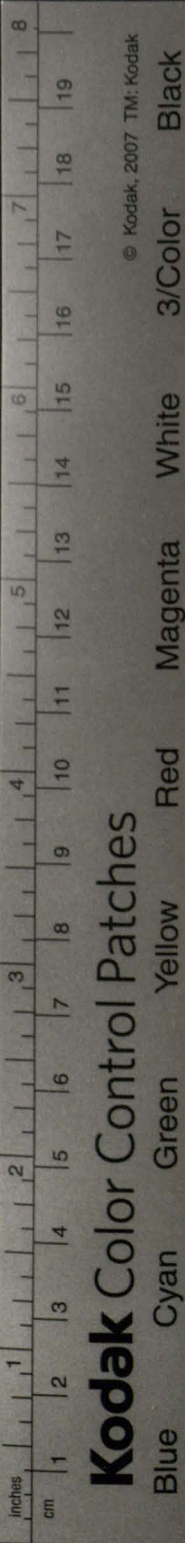
Kładząc y we dzwony buac / śpiewać y na organach grąć: y niewiedzieć czego ięście nad to nie działają. Że niewiem aby jemu Bogu mogli co wiecę Izraelscy pod onym swoim cielesnym nabożeństwem / służyć mu czynić / czego by też raz Papieżnicy Bogom swoim od Papieża Rzymskiego wprzywilejowanym czynić nie mieli: Oprócz tych / byli ięście drudzy / ktorzy nie z ludźmi / iakoby to wždy sobie rownych / ale iuż z inšych rzeczy stworzonych Bogi zmyślali / iedni z tych rzeczy ktore nad sobą wzgore widzieli: iako z nieb / z słońc / z księżyc / z gwiazd: inšy z ognia / drudzy z wody / drudzy ięście z zwierząt / z ptaków / z ryb / z gadzin / wiec ięście drudzy z drzew / z kamienia / ze złota / z srebra y co wiedzieć z czego tyle: iako to często pismo starego Testamentu wspomina y gani: Wspomina to y Paweł Rzy. 1. Dże. 14. 17. o nabożeństwie pogańskim mówiac / y ono też ganiac / y od niego ludźmi odwodzac. Ale przed sie Rzymści powsechny kościol / ani na starego przymirza zakaz / ani na nowego przestroge nie pracwie zgoła niedbając / wszytki ony pogańskie Bogi / ktore na roznych miejscach w roznych krajach / y w roznych narodziech chwalono / do siebie / zgromadziwszy ie / y nad to ich tysiąc tysięcy wymyśliwszy / przyiał y wszytkich sie trzyma / y na wszytkich wszytko nabożeństwo swe / pod pokrywką chwaly Bogá iednego prawdziwego zasądził. Że v niego y kościół człowieka iuż dawno zmarłego / y pończochy y grzebyk y zatyckę / zc. ma w sobie Bogu należąca y moc y wczciwość: tak że y deszcz / abo chusta na koniec malowana / w ktorey też nadzieie iako w Bogu pokładają: do niey sie obiecują y drogę daleką podejmują: przed nią wpadają / one całują: y co ię dno pismo o Bogu / y co też o Mesyasu Jezusie Chrystusie synu swym: Bog rozkazac był raczył / Psal. 2. 12. Pocałuycie mówiac / syna żeby sie nie rozgniewał / to oni wszytko tak o swym swym Bogom wyrządzą: przed nimi na kolana padają / one pozdrawiać y całować. A temu sie nie dżiwuyć y żaden sie niech nie dżiwuie / że ia to wszytko Bogami zowe /

Bogowie z rzeczy inšych niż z ludźmi zrobieni.

Rzymski kościol niedbając na zakaz starego y nowego przymirza wszytkie pogańskie Bogi v siebie ma.

p 2 *Czemukolwiek sie częśc wyrządza*

Bogu samemu należąca, to onemu, kto to czyni Bogiem jest.

Wtóra część/

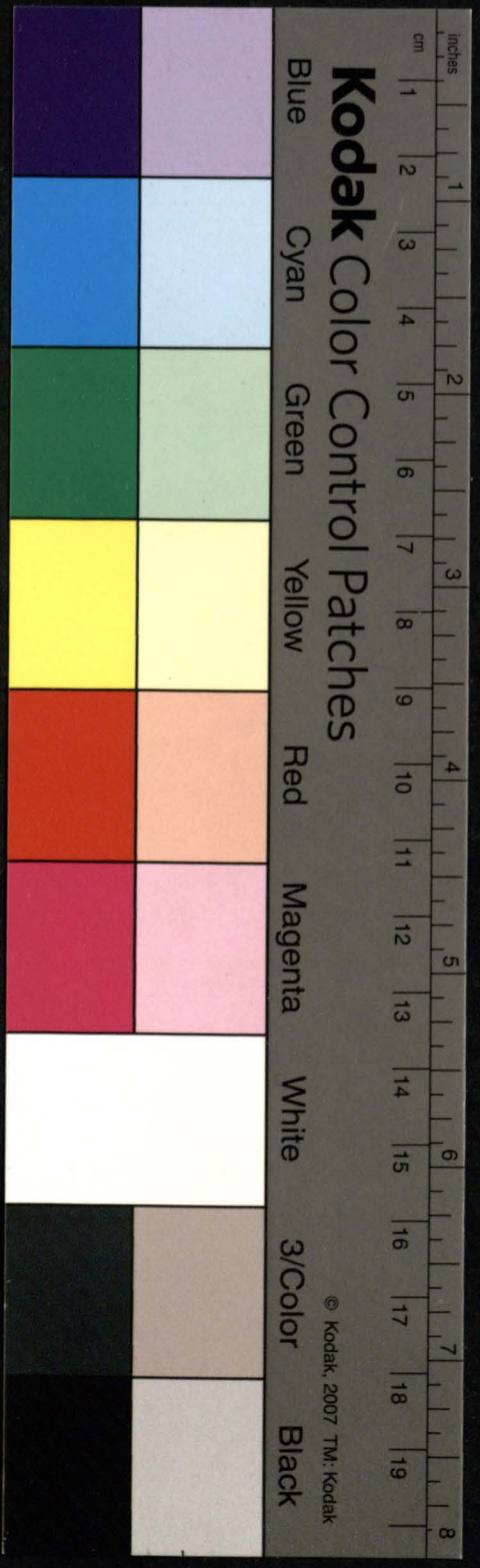
choć i tak rzekomo tym przezwięciem wsty sroymi Papięstwo nie zowie. Wiedźcie / iż ci te me czynie z głowy swey: ale iż tak przed tym rzeczy te y tym podobne piśmo s. Bogami też zwalo: nie iżby Bogami prawdziwie ony rzeczy były: ale iż im ludzie Boga część/ to jest/ to co mieli Bogu same^o prawdziwie^o oddawać/ oddawali. Jako ono żydowie na puszczy cielcowi ze złota wlane^o 2. Moy. 32. v 4. Psal. 106. v 19. Dże. 7. v 4. Potym onym ktore był Krol Izraelski Jeroboam wrobił. Krol. 12. v 28. w ktorey części były także y one drzewiane strugałki/ o ktorych mianowicie Ezā. piśe 44. v 10. 2c. powiedaiac że chłop siedszy do lasa wytnie sobie drzewo / do do^o przywiozsz y z zraha / y z połowice ogień nanieci : przy nim sie wgrzeie : pieczenia sobie wpiecze y nanie sie : y przy onymże ogniu/ z drugiey części onegoż drzewa/ Boga sobie wrobi/ y potym mu sie klama : także y ynšyich rozmaitych wiele ktore piśmo s. gani y onych wšedy z przeklectwem y z groźba zakazuje: kthoreby długo było wyliczać. Ale imo to tam wšytko/ a zaży w nowym Testamencie nie zowie piśmo s. brzuchą Bogiem Fil. 3. v 19. A zaży też iasnie Antychrista przeciw Bogu sie prawdziwemu wynoszącego/ y w kościele Bozym iako Boga śieszacego piśmo s. Bogiem nie zowie 2. Tes. 2. v 4 : gdyż to jest rzecz pewna/ że przed sie Antychrist nie jest własnem/ y według Boga mowiac / żadnym Bogiem. Chybaby kto Bostwo iego wyniesć chciał z onego co kuszac Pána nasze^o Jezusa Christusa / y wšytki państwa y Krolestwa mu pokazawšy mowil: te wšytkę zwierzchność dam tobie/ y chwale ich bo mi jest podana : przetoż komu chce dawam ia: a tak iesliż sie ty przedemna pokłomiz/ beda twoie wšytki/ Luč. 4. v 6. O ktorym też ono/ y o tych też ktorym bywa zakryta Ewangelia Boza/ mowi Pawel: powiedaiac o nich iż im Bog swiata tego oślepił zmysły / 2. Kor. 4. v 4. a 2. Tes. 2. v 9. Także też y ci/ co rekomá robieni bywáia/ własnem nie sa Bogami Dże. 19. v 26. Ani oni inšy ktore pogani chwalili za Bogami: iako do Galatów Pawel pišac mowi: Służyliście tym Erorzy

o iedynym Bogu Oycu.

ktorzy nie byli Bogami z przyrodzenia / Kap. 4. v 8. Ale iż ie
wždy za takie niektórzy z nich sobie wazyli / y pismo ie tak na-
zywa / a to dla tych przyczyn ktore sie namienily: chedy nie-
wiem czemu by y terazniejszy wszyscy / koscioła powsiechnego
Rzymskiego / poczawszy od glowy iego / Bogami nazywani
nie mieli być: gdyż to każdy oświecony na duchu vmyslu swie-
go baczyć moze / iż na miejscu Bożym sa od tych postanowie-
ni / ktorzy sie do nich wciekają / ony czcżą / swiece im stawiają
y w modlitwach wyzywają zc. Bo mnieysza to była wpaść cżło-
wiekowi przed cżłowiekiem abo cżłowiekowi przed Aniolem
abo sobie dopuścić do czasu ku snadniejszymu pozyskaniu glu-
pich ludzi / wczciwość y ofiary wczynić: a wždy tego dopuścić
niechciał Piotr Corneliusowi / Dzie 10. v 25. Aniol Janowi
Obia. 19. v 10. a 22. v 8. Pawel z Barnabaszem Listrzenicz-
kom / Dzie. 14. v 12. zc. Czego iż ci nie tylko dopuszczają: ale
nad to każdego ktoby te^o zamiechal cżci odsadzają: ale y przed
Papieżem swym Abaso wpaść rozkazują: y nogi mu na kos-
niec całować za wielką swiatosć sobie poczytają / tedy nie-
wiem iakoby te^o wolnymi być mieli / zeby sie niektórzy z nich
za Bogi drugim nie wystawiali: a ktemu y oprócz siebie wie-
le inszych Bogow nie wprowadzali: wieźciec wam tedy to
potrzeba: naprzod / iż ci wszyscy ktorzy tymi koleiami poste-
puia / sa nieprzyacioly Bogá iednego żywe^o y prawdziwego
y wierutnymi swietokradcami cżci y chwaly ie^o: gdyż Bogá
z chwaly iego zdupiwszy / przyobloczą w nie ty sprosne y nitcze
inne rzeczy. Potym y to wieźciec wam potrzeba: iż acżkolwiek
sie za chwale iednego Bogá wystawiają / iednak imi nie sa:
Bo te chwale ktora sobie Bog zachował / y o niey iż iey Bál-
wánom dać niechciał / powieźdźiał Ezai. 42. v 8 / bálwánom
takim y owakim przypisuią. A nad to Bogá wsty chwalać /
sercem daleko odstepuia / rzkomo sie go boiac / iednak sie go
nie tak boia iako bać potrzeba / y iako Bog rozkazuje: ale iá-
ko im zdawna drudzy ludzie (nad za kaz Boży Ezech. 20. v
18.) rozkazali y onych nauczyl. Dla czego iuz tej wedle swia

*wiedopuszali
sye y przed soby
chwalili*

*Co wiemy trzy-
mac ma o chwal-
cach Bogow ob-
cych.*

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtóra część/

dectwá Ezaiaszowego/Káp. 29. v 13./odepchnieni sa od Bo-
gá. Trzecia pámietaycie ná to iz tákowi boštkowie wfšyscy sa
czártostwem / sa bátwány / sa sprosna nié czemnością Pŕ. 96.
v 5. Jerem. 10. v 2. á 51. v 17. Acz ci wfšyscy ktorzy w nich
vfaia/ ábo ie dŕialáia/ sa tej ŕami bátwány nié czemnemí/ ŕle
pymi/ gluchymi/ chromymi/ zc. gdyz zá tákie iuz sa od Dus-
chá Bojzego ofadzeni/ ktorzy mowi. Niech im podobni beda
wfšyscy co ie dŕialáia / y co w nich vfaia : y niech pohánbieni
beda Pŕ. 97. v 7. á 115. v 8. á 135. v 18. Vciekayciez wy tes-
dy záwždy przed takimi/ nie sie ich nie boiac. Boycie sie ŕame
go iednego Boga prawdzšiwego/ przy nim do kónca ŕtáte czŕ-
nie iákoscie poczeli ŕtoiac : w tym ŕamym vŕaycie : do tego
ŕie ŕamego we wfšech potrebách ŕwych vciekaycie. A žyc be-
da duŕe waŕe.

Kápituła 2.

*O tych ktore Bog
ŕam zowie Bogámi
y ktorzy imie tego
ná ŕobie noŕz.*

SWzeŕcie Papiestie ábo powŕechnego kóŕciolá Rzym-
ŕtego pogánŕtie Bogi Bogu prawdzšiwemu przećis-
wne / ktore ŕobie y ná ŕiemí ludŕie dŕialáia widŕialy :
iuzéŕcie teŕ y o nich wyrok Boży / y o tych teŕ ktorzy ie dŕia-
láia / y ktorzy w nich vfaia ŕyŕaly / bárho krotko wiecey ná-
mieniony y dotkniiony / niŕ doŕtátecznie opisány y okázány :
ŕluchaycieŕ teŕ ná krotce y o tych Bogách / ktorých Bog
ŕam prawdzšiw y názywa y czyni teŕ Bogámi: ábo ktorzy teŕ
czŕŕto/ chociaŕ nie ŕa wlaŕnymí Bogámi/ dla vrzedu Bože^o/
ktorzy kiedy odpráwua y ná ŕobie noŕa/ názwáni Bogámi by-
waia: y imie Bože ná ŕobie noŕa. A noŕa ie/ ábo noŕli przed
tym/ nie tylko Aniolowie duchowie oni nieŕmiertelni/ ále teŕ
y ludŕie Bogu mili y przyiemni : Táŕŕe teŕ pod czás y zli. Iz
noŕli przedtym ná ŕobie y noŕa duchowie nieŕmiertelni/ kto-
re Aniolámi zowiemy / imie Bože / o thym watpliwóŕci nie
maŕ: bo z ŕtrony ducha zlego ŕyŕelieŕcie iuz iz go piŕmo ŕ. 30
wie Bogiem ŕwiátá tego. Onego mowie ktorzy beda cŕar-
tem złym/ przedŕie ŕie vnie w Aniolá ŕwiátłóŕci przemienić
2. Kor. II. v 14. Co ŕie teŕ tŕnie Aniolow duchow dobrych/ y
o tych

*Niebiescy Bogo-
wie duchowie ábo
aniolowie.*

o iedynym Bogu Oycu.

53

o tych tak tuże wy niewątpicie : niż nie dopiero słowa Bożo
 słuchając : y ono też sobie w Biblii y w innych christiańskich
 piśmiech czytając : á zabycie te^o abo pamiętać abo wiedzieć
 nie miały / iż Bogá niēt nigdy nie widział / ani glosu iego sły-
 śał : Ażaj tak o tym iasnie nie mówi Moyses iż ydowie glos
 słow slyśeli / ale podobienstwa żadnego nie widzieli. 5. Moy.
 4. v 12. Abo y o tym co Bog Moysesowi mówi : iż mie żywy
 człowiek widzieć nie może : abo że nie może żyć człowiek ktory
 by nie widział : 2. Moy. 33. v 20. Ale ażaj w Nowym przy-
 mirzu rzecz tá / y z strony slyśenia y z strony widzenia / iasniey
 wyrażona nie jest : Ano mówi Ewangelista Jan. Kap. 1. v 18. á
 1. Jan. 4. v 12. Bogá żaden nigdy nie widział. 2c. A sam Pan
 Christus tak to żądaie żydom / mówiac : Żeście nigdy glosu
 Oycá mego nie slyśeli / aniście osoby iego widzieli. Jan. 5. v
 37. á 6. v 45. A Paweł toż twierdzac / doклада niektorym
 sposobem przyczyny te^o / to jest / światło nieprzystepne w kto-
 rym mieśka / mówiac tak / iż Bogá ktory sam ma nieśmier-
 telność / ktory też mieśka w świetle nieprzystepnym / żaden z
 ludzi nie widział / ani widzieć może. 1. Tim. 6. v 16. Żá czymś
 to iść musi / iż oni co z ludźmi mawiali imieniem Bozym / kto-
 rych też glos ludzie częstoć slyśeli y osobe często (iako kie-
 dy wedle potrzeby one pokazowali) widzieli / Aniolami á nie
 Bogiem byli. Ale iż wrząd Boży ná sobie nosili / y słowa Bo-
 że / á nie swe / ludziom podawali : przeto sie (dla wietśey poz-
 wagi onego / co kiedy mówili) Bogiem nazywali : abo tak
 własnie / iakoby Bog sam mówić miał / oni osobe y wrząd iez-
 go ná sobie nosiac mówili. Jako on Aniol / ktorego Moyses
 widział we krzu goráiacym. 2. Moy. 3. v 2. O ktorym też Ste-
 fan twierdzi iż był Aniol Dże. 7. v 30. 35. 38. 53. A Paweł sie
 ku themuż przystosuiac powiáda / że zakon rozrządzony był
 przez Anioły w reku posrzedniká Gal. 3. v 19. A pisarz listu
 do Hebre. Kap. 2 v 2. toż mówi / że mowa przez Anioły bywa-
 ła / y Anioły oni przyjmowali Heb. 13. v 2. Bo gdyć Bogá
 niēt nigdy nie widział / ani widzieć może / gdy iესicze glosu ie^o
 nie slyśał :

Inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część/

nie slyszal : a przed sie pisino z drugiey strony swiadczy iz Bog do Abrahamá / do Jakóbá / do Moyzesa y do inszych mowil : y gdy tey to mowi / ze Moyzes twarza w twarz / to iest / oca / wiscie abo przytomnie z Bogiem mowil / iako przyziaciel z przyziaciel 2. Moy. 33. 22. tedyc to nie moglo byc inaczej / iedno / iako nowy Testament wykłada / przez Anioły. Atak ci Aniotowie Bogami byli. Lecy tey nie wlasnie : ale dla wrzedu y zwierzchnosci Bozey / ktora na sobie nosili. Dla czegothey w nazwistkach ich pospolicie widzimy wlozone byc imia Boze EL. Bo zowiemy iedne° Michael, drugiego Raphael, trzeciego Gabriel, czwartego Uriel. To iny tedy baczycie iz cho prawda ze wiele Bogow na niebie / ktore pisino tak zowie. *Bogowie na ziemi abo ziemscy.* baczycesy tey to iz sa ieszcze y drudzy / ktorzy ludzmi bedac tu na ziemi (oproc onych o ktorym pierwey mowil) byli tey Bogami nazwani : iako ono mowi Bog do Moyzesa posylac go do Farona. Oto brat twoy Aaron bedzie tobie miasto wst / a ty mu bedzies miasto Boga 2. Moy. 4. 24. A potym zas do tego mowi. Oto postanowilem cie Bogiem Faronowym 2. Moy. 7. 1. To tu iny iasnie / iako w natasnieyszym zwiersciedle / widzicie / iz Moyzes nie tylko nazwanym / ale tey postanowionym byl Bogiem : patrzycies ieszcze iz nie tylko on sam / ale tey potym y insy po nim / nazwani takze y postanowieni byli Bogami / bedac ludzmi : ale niektorzy insy iedno przelozeni Sedziowie ludu Izraelstiego. Ktorych dla tego pisino s. Bogami zowie / (choctaz ich wiele miedzy nimi bywalo zlych y niezboznych) iz oni na sobie wrzad Bozy nosili : y wrzad Bozy odprawowali : gdyz to chcial miec Bog / a by sie do nich w potrzebach swych insy Izraelczycy vciekali / y z wiadomoscia ich rzeczy swe stánowali. Przetó ono gdy im prawa podacie / okolo niewolnikow : iz gdyby ktory wysluzyl w sy sie z swoiey niewoley niechcial od Pana swe° odeysc / bedac wolno wypuszczony : tedy kaze z nim panu ie° isc do Bogow / to iest / do Sedziow : y tamze przy nich v podwoia vscho swayca przebic kaze / na znak wiecznego niewolstwa 2. Moy.

o iedynym Bogu Oycu.

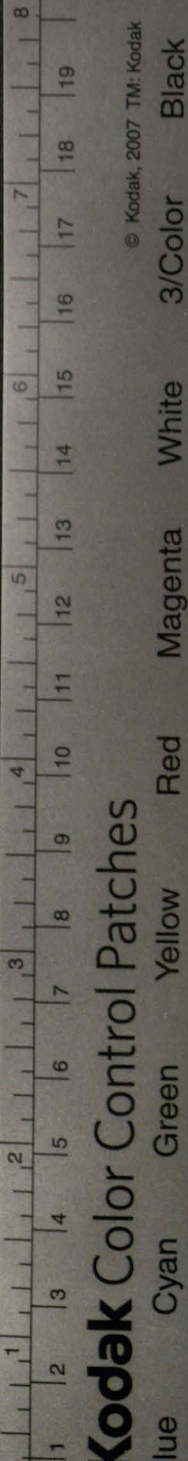
Moy. 21. v 6. Także rzecz podeyżrzána z strony zguby rzeczy
 cudzey/ ktoraby kto wstawił od drugie^o ku schowaniu zgu-
 bil^o iey sam nie skorzystał/ aleby mu była ukrádziona/ tedy
 miał stánać przed Bogi/ to iest przed Sedziámi/ y tám o so-
 bie spráwa dáć 2. Moy. 22. v 8. Ktorych zwierchności y za-
 cności przestrzegáiac/ támże v 28. o nich mowi: Bogom zło
 rzeczyć nie będziesz. A wnet záraz/ tego Bogámi názywa/ ve-
 kázuie/ przydáiac miásto iednego wykládu słowa ty: á Káza-
 zecia ludu twego przeklináć nie będziesz. Otoż inż ná wse stro-
 ny/ iásna to iest rzecz/ iż iáko sie z poczatku kápituly piérwsey
 rzekło / iż wiele iest Bogow : á wedle páwla s. y ná niebie y
 ná ziemi : ták sie inż to pewnemi świadectwy okazało. Ale iż
 między ta wielkóscia Bogow/ siedzi ábo stoi Bog ieden we
 dle psál. 82. Ktory między nimi sad czymi (choćiaz to tám o
 ludziach nápisano wedle świadectwa Christusowego Jan.
 10. v 30.) y Ktory / iáko támże w tymże psálmie dáley stoi v
 6. o inšych to Bogách mowi. Jam rzekł Bogowie iesteście
 y synowie naywyżse^o wy wšyscy: przetoż inż wšytkich inšych
 zániechawšy/ iáko tych ktorzy bedac Bogámi/ przed sie nie
 sa własnými / nie sa sámi z siebie / nie sa prawdziwými ábo z
 przyrodzenia/ o tym sámy y iednym Ktory iest y prawdziwy
 y sam z siebie y własný Bog mowić nam potrebá.

Kápitula 3.

WAprzod tedy / aby sie wšytko o thym Bogu mowilo
 porzadnie/ z wielka powaga y wczéiwoscia to przed
 siebierzcie : iż wzgledem wšyhtkiey inšey wielkósci
 Bogow okázanych/ iedne^o nam pisano s. wystáwia: iednego
 záleca/ y do iednego nas odsyła. A iż ieden iest/ ieden mowie
 y sam / á iestcye prawdziwy Bog naywyżšy / nieśmiertelny/
 mady : oto tego the iásne świadectwa mácie / z starego y z
 nowego przymirza písma s. Aprzod/ iż ieden iest y sam/ ono
 ták o tym nápisano czytamy : Sluchay Izráelu / Jehowah
 Bog náš/ Jehowah ieden iest 5. Moy. 6. v 4. Co/ tej práwie
 w tyz słowa/ pan náš Jezus Christus iedncmu wczonemu/ ná
 9 pytanie

O sámy iedy-
 nym y prawdzi-
 wym Bogu.

Inches
cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

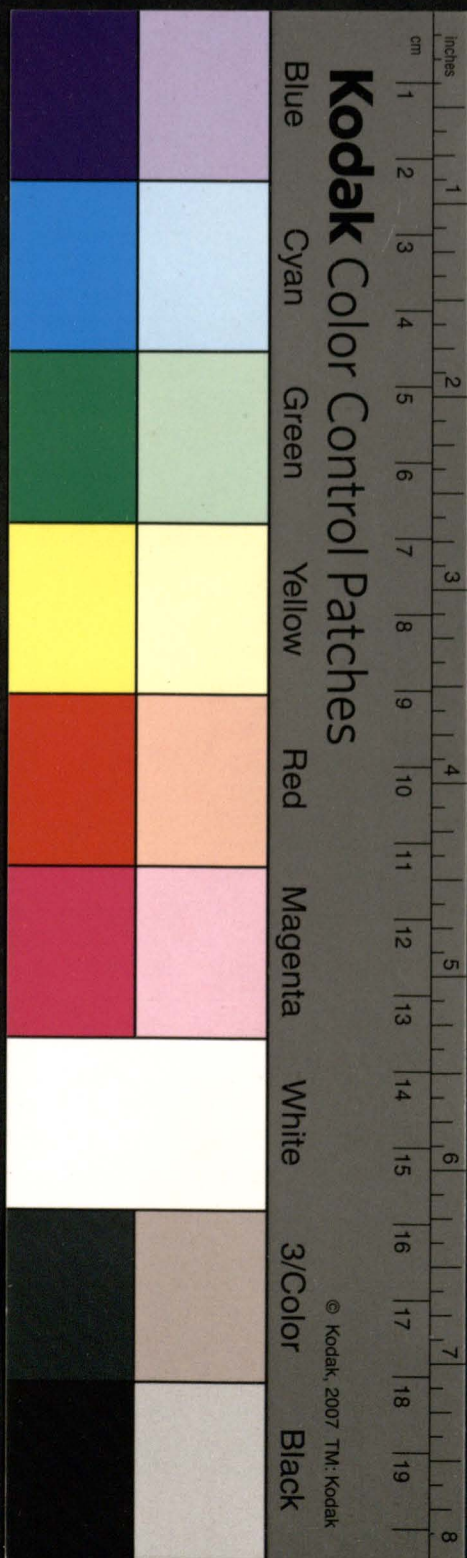
*Iż Bogá iednego
wszyscy narodo-
wie poznác mieli
pod Mesyaszem.*

Wtóra część /

pytanie iego / odpowiedział : iáko v Már. Káp. 12. v 29. nays
dziecie. O ktorym thej mowiac Páwel s. powieda : iż ieden
jest Bog / ktory vspráwiedliwia obrzezanie z wiáry / y wie
brzezanie przez wiáre Rzym. 3. v 30. A ná inszym miejscu mo
wi / 1. Kor. 8. v 5. 6. Choćiaz wiele jest tych / ktore Bogámi
zowia wsákze v nas ieden Bog jest zc. iáko sie y przedtym
wspomináto. A ná inszymieszcze miejscu ták : Pośrzednik nie
jest iednego : á Bog ieden jest. Gal. 3. v 20. Toj mowi Pse.
4. v 5. Táke mowi 1. Tim. 2. v 5. Tego iáko iednego y same
go / záwždy znali Izráelczycy : Táke go tey y insy wszyscy na
rodowie poznác mieli czásu swego : ktory czás / inż teraz jest
pod Mesyaszem / iáko o tym w te slowá prorokowal Záchá-
riáš Káp. 14. v 8. 9. mowiac : Y bedzie w dzien on wyplyna
wody żywe z Jeruzálem : polowicá ich do morzá wschodnie-
go / á polowicá do morzá ostatniego / to jest zachodnego : á
bedzie to zimie y lecie : y bedzie Jehowá krolem ná wszytkiey
ziemi : W on dzien bedzie Jehowáh ieden y imie iego iedno :
Ten Bog ieden y sam : jest / niektory insy / iedno stworzyciel
niebá y ziemie : iáko to z slow tych obaczyc mozećie. A záz nas
nie ieden Bog stworzyl : mowi ták Prorok Maláchiasz Káp.
2. v 10. Ktory sam rozciagnal niebiosá y depce po wysoko-
ściách morstich. Job. 9. v 8. Ktory ono sam o sobie mowi v
Kzáiasá 44. v 24. Táke mowi Jehowáh odkupiciel twoy
y tworzyciel twoy z żywotá : Jam Jehowáh ktory wszytko
czynie / ktory sam rozciagam niebiosá sam od siebie ábo sam
przez sie rozciagam ziemie zc. Táke mowi. Wysćie swiádká
mi moimi / mowi Jehowáh / y slugá moy ktoregom obrat :
ábyście widzieli y wierzyli mi / á iżbyście wyrozumieli / ze ciem
ia on jest / prze demna nie był tworzony Bog / ani po mnie be
dzie. Jam ci ia Jehowáh / á niemáš procz mnie wybáwiciel-
lá. Jam opowiedział y zbáwil y oznaymil / á niemáš v was
obcego : y wy swiádkámi moimi iestescie mowi Jehowáh /
ze ciem ia jest Bog : á iżem ia tenze jest od wieku / á iż záden z
refi moiey nie wydrze : y niťt me odwroci thego co ia czynie.
Kzá.

O iedynym Bogu Oycu.

Ezā. 43. v 10. 12. Tuz iescze tamze troche nizey. Kap. 44. v 6. Tak mowi Jehowah Krol Izraelsti / y wykupiciel tego Jehowah zastepow: **Jam pierwszy y iam ostateczny / a oprocz mnie niemasz Boga.** Takze iescze mowi tenze Bog o sobie. **Jam Jehowa a niemasz daley: procz mnie niemasz Boga.** Ezā. 3a. 45. v 5. y wnet za tym v 6. Zebyście widzieli od wschodu słońca y od zachodu ze niemasz nic procz mnie. Jam Jehowa a wiecey nic niemasz. Utworzylem swiatlo y stworzylem ciemność: czynie pokoy y tworze zle / iam Jehowah ktory tho wszytko czynie. A Mojżesz. Na poczatku stworzyl Bog niebo y ziemie. i. Moy. i. v 1. A izby sie iescze tym dostateczniej tego samego iedne Boga zacność y wielmożność obaczyć mogła: nad ktorego oto y oprocz ktore przed nim y po nim / takiego zadnego inzego Boga niemasz: chociażby go sobie ludzie swiatā tego / rozumu skāzonego / wymyslic chcieli: oto sie iescze ze wselāka pilnościā temu wszytkiemu przypatrującie co wam iescze o nim z samych pism swietych tu przypominać bede. O Bogu mowie samym iedynym żywym y prawdziwym / a nie o iakim od ludzi zmyślonym. O tym (mowie) ktory y ono przez Mojżesā sam o sobie mowi: Patrzcież teraz [a ia mowie patrzcie y wy pilno] jeciem ia / ia sam: a niemasz Boga ze mna. Ja vmarzam y ozywiam: przebijam y vzbawiam: a niemasz ktoby z reki moiey wydārł. Ten sam Bog nie mājac przy sobie Boga inzego / prowadzil Izraelā: tamze v 12. Sam jest Krolew y Panem nad Krolmi ziemskimi: y sam nieśmiertelny: iako tho w modlitwie swey wyznawal / Krol on s. Ezechiasz tak mowiac: Jehowah zastepow Boze Izraelsti / siedzacy na Cherubinach / tys jest on Bog sam wszytkich Krolestw ziemie: tys uczynil niebiosā y ziemie. Ezā. 37. v 16. 20. a 2. Krol. 19. v 15. A przed nim iescze przodek tego / Dawid on zacny Krol y Prorok / do niego tez mowil / tymi slowy: Sluchay głosu wolānia mego / Krolu moy y Boze moy / tobiec sie modle Psal. 5. v 3. a 44. v 5. Acjemuż go tak wzywal / y czemu sie tak nań bedac tez y sam Krolew zacnym

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtóra część /

enym oglądał : czemu sie do niego wciekał : iż nie tylko znał go być swym stworzycielem y Bogiem / ale też dla tego / iż on przedtym prawie iako z gnoiu wydzwigniony / od tegoż Boga y Króla wiecznego / Królestwa swego docześnie dośkał. Przetoz też nań wśytko wkładał : y wśytko samemu przypisował : y to o nim w głos przed wśytkiemu obwoływał. Cześćcia tak mówiac : abowiem Jehowah naywyższy iest strąśliwy / Król wielki nąd wśytko ziemia / Psal. 47. v 3. 7. 8. Cześćcia tak / abowiem Bog wielki Jehowah / y Król wielki nade wśytki Bogi. A Páwel toż o nim wyznawa iż on sam iest szczęśliwy / y sam mocarz : Król Króluacych / y Pán pánuiacych : Który sam ma niesmiertelność. 1. Tim. 6. v 15. Ten sam iest zakonodawca / Który moze zachować y zagubić. Jak. 4. v 12. On sam Jehowah naywyższy nąd wśytko ziemia. Psal. 53. v 19. Sam mądry / Który zna serca ludzkie. 1. Król. 8. v 39 á 2. Kron. 6. v 30. Rzym. 16. v 27. Sam dobry Mat. 19 v 17. Már. 10 v 18. Luk. 18 v 19. Sam święty Obia. 15 v 4. Sam czyni cuda Psal. 72 v 18. á 86 v 10. á 136 v 4. W Którego samego znaiomości iest żywot wieczny Jan. 17 v 3. Przetoz też o samemu samemu część / służba y pokłoniemie ma być oddawano 2 Moy. 22 v 2. á 5 Moy. 6 v 13. á 10 v 20. á 1 Sam. 7 v 3. 4. Mat. 4 v 10. Luk. 4 v 8. Bo y ofiary samemu też miały być oddawane / 2 Moy. 22 v 20. A sam ma być chwalony 1. Tim. 1. v 17. Judá. 25. Obia. 15 v 3. Psal. 148. v 1. 2. 3. 26. Owa Krotko mówiac / nąd tego samego iednego prawdziwego Boga / Pána y Króla / niemáš inšego prawdziwego y własnego Boga : Któryby sam w sobie żywot miał / y w Którymbysiny my też byli y żyli y rusáli soba. Ze to tylko z Kzáiašem y Páwlem o tym samym mówić y wyznawać musimy / czego o żadnym inšym mówić nie możemy / w te słowa : O glibokości bogactwa / y mądrości / y znaiomości Bozey : iako sa nie wybadane sady iego : y niedoścignione drogi iego : Bo ktoż poznał w mysl Pánstí : abo kto byl ie^o poradnikiem : Abo kto mu dał pierwey / á bedzie mu oddano : Gdyż z niego y przezeń / y ku niemu

O iedynym Bogu Oycu.

niemu wszytko. Jemuż chwala na wieki Amen. Eza. 40 v 13.
Kzym. II v 3.

Kapitula 4.

WJe iest tedy iuz ani moze byc rzecz watpliwa / ze ieden y sam tylko Bog iest zywy y prawdziwy: y to je sam mady y niesmiertelny: je wszechmocny Król Eroluacych y pan panuacych: y to je nie inшы ktory / ieden ten ktory sam niebo / ziemie / morze y to co iedno w nich iest stworzyl. Psal. 146 v 6. Dzie. 14 v 15. Obia. 14 v 7. Oprocz ktorego / nad ktorego / y z ktorym / niemasz Boga zadnego innego. A iz tej temu same^o wlasnie y napierwey / wszytká czesć y chwala / wszytko dziekowanie y poklon nalezy: y co iedno moze byc rzeczywosci / poddaniŝtwá y posluŝeniŝtwá: y co moze byc prawdziwey boiaŝni y ŝczyrey á nie obludney miłości. Gdyz ten sam Bog / iest sam wszytko we wszytkich: sam niebo y ziemie nápełnia: y sam śmiercia y zywotem wlada. Ale ŝie to iestcye nie pokazálo / ze ten je á nie inшы ktory procz niego, nie tylko iz iest Bogiem wielkim y stráŝliwym / ale teŝ y Oycem láŝkawym y dobrocliwym. Przetoz teŝ y to trzeba pokazác / y wam to przed oczy / iáko we zwiertsiedle / wystáwić: á byŝcie iuz nigdy ná potym / o jadnym inšym Bogu iednym y prawdziwym nie myŝliły: ani o jadnym samym powiedác ŝobie dopuŝczáły: ktoryby / bedac samym iednym y prawdziwym Bogiem / nie miał teŝ byc zaraz y Oycem. Owszem ŝto robyscie to wŝlyŝály: áno wam kto Boga samego iednego prawdziwego pokazác chce / procz tego ktory iest Oycem: á byŝcie ŝobie wŝy zátkawŝy precz odchodŝily. Uperwione w tym bedac: je to nie iest ten Bog prawdziwy / ktory sam ŝowem ŝwym wszytko stworzyl: y ktory iáko oćiec ŝwiat wmiŝlowal: y ktory iestcye z miłości wielkiej sam vpádlego cztos wieká ŝukal: ktory go obietnicami cieŝyl: zakon potym dal: á náwet potym wszytkim dal teŝ y syná ŝwego iednorodzone go Jezusá Christusá: tháť iáko go byl z poczátku z miłości ŝwey obiecal.

Okazanie iz ten sam á ieden Bog nie iest ktory inшы procz Boga oycá samego, á to z te ŝlámentu ŝtárego.

9 3 Ji tedy

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część/

Miedzy wielu oycow ieden tylko prawdziwy.

Zlinie są dziećmi Bożymi, ani Bog jest oycem ich.

Jż tedy ten Bog ieden prawdziwy jest oycem / oto tego te pierwsze a niewarpliwie świadectwa mieć będziecie. W których to wpatrować macie : iż chociaż wiele jest Oycow / iako się też pokazało wiele Bogow : a przedsie ieden tylko jest prawdziwy / wśaź je ieden tylko jest Ociec duchow Heb. 12. v 9. ieden wśech wierzących weni : to jest / wśytkich dźiatek swych ktorych się on też tylko oycem być odzyska : y ktorych też on sam dźiatekami swemi zowie. Bo to wiedzieć macie : iż iako sli / plugawi / sprośni / nieposlušni z inszymi złymi w iednym iarzmie ciągnacy / a od nich się nie oddalający : nie są dziećmi Bożymi : także też y B. nie jest oycem ich : iako to z tych słow Pawłowych łączno obaczyć możecie / gdy mowi : Nie bądźcie sprzeżeni w drugie iarżmo z niewiernymi : a bowiem co za towarzystwo sprawiedliwości a bezprawia : a co za społeczność światłości z ciemnością : A co za zgodą Chrystusowi z Beliaslem : aco za cząstką wiernemu z niewiernym : A co za skład Kościołowi Bożemu z bałwanami : a bowiem [wy jesteście] Kościołem Boga żywego iako mowił Bog / Jż bede mieśtak w nich / y przechadzać się bede : y bede Bogiem ich / a oni mnie beda ludem. Przetowymidźcie z pośrzedku ich / y odłączcie się mowi Pan : a nieczystego nie tykajcie się : a ja przyime was : y bede wam za oycę / a wy będziecie mi za syny y corki / mowi Pan wśechmogacy 2. Kor. 6. v 14. Ten jest oycem ludu swego : tak iako się przedtym okazał być Izraelowym : ktorego przez Mojżesza z Egiptu wyprowadził / posyłając do Sarys oną aby puścił syna iego pierworodne / żeby mu służył na puszczy 2. Moy. 4. v 22. Ten mowie Jehowáh Bog / ktory bezdac mocna opoka / aco skąła sam sobie zrodził / nabył / wczymil / vmocnił tegoż Izraela 5. Moy. 32. v 6. 18. Ktory też y teraz ieszcze rodzi sobie syny y corki słowem prawdy Jak. 1 v 18. nie z nasienia (mowie) iakie^o smiertelnego / ale z niesmiertelnego 1. Piotr 1. v 23. Ktory jest oycem sirotek Psal. 68. v 6. Tład ktorego theż sobie nigdy wśyscy wierzący nie mają zmyślać / ani stąnowić / ani nąkomic / iako mowi Pan náš Je
zus

57

O iedynym Bogu Oycu.

us Christus / nazywać na ziemi Oycá : gdyż ieden jest otec
 ich / Ktory jest na niebie. Mat. 23. v 9. Ktory ono przed tym
 Izraelowi zlemu / á od siebie odstepniacemu / iáko by iedne
 marnotránnemu synowi y swowolnemu zbiegowi / te przed
 sie przez Proroká otuche czynil / ze do niego wolac miał : O
 ciec moy iestes ty / y wodz w mlodości moiey. Zwać mie bez
 dzieś Oycem / á o demnie nie odstepiś. Jerem. 3 v 4 19. Acz
 kolwiek sie w tym Izraelu czestokroć wielka złość y nieposlu
 senstwo pokazowało przeciw temu Bogu oycu / iáko sie to
 z drugiego Proroká słow / tak mowiacego / pokazuię. Syn
 czci oycá / á slugá pána swego : iesliżem tedy ia otec / gdsież
 wczciwość mnie powinna : Jesliżem teź ia wás Pan / á gdsież
 mnie przystoyna boiaźń / mowi Jehowáh zastepow : Malá.
 1. v 6. Jednák Bog / iáko práwy otec / o tego złego syná swo
 iego záwse sie starał / y w gniewie sie swym przeciw nie^o dla
 imienia swego hánował / iáko macie Ezá. 48 v 9. A gdy sie
 ieszcze tenże zły Izrael ná BOGá iáko by go opuścić miał w
 starał : chociaź wielkie do tego byly przycjiny / dla ktorých
 to mogli Bog wczinić / tedy sie przed sie samze Bog w tey mie
 rze oczyszcíaiac / y slowá ich przypomináiac / miłość swoie wiel
 ka / wietřa niź miłość mátek przeciw dšiatkam swym / onym
 opowiadał / tak mowiac : A Syon mowila / (przez Syon ro
 zumieć macie lud Izraelsti) opuścił mie Jehowáh / á Pan
 moy zápámietal mie. Zali zápámietac moze mežátká dšie cie
 ścia swego / aby sie vlitowác nie miała syná żywota swego :
 Lecź choćby ony zápámietály / ia nie zápámietam. Ezá. 49.
 v 14. Za ktorým oświadcžaniem Bozym / czestym y gestym /
 Ktore tam wielekroć przypomina Prorok : ážci teź Izraelczy
 cy niektorzy vznawáiac sie w złościach swych / do Bogá sie
 nawracali y do nie^o iáko dšiatecjkí do oycá woláli : mowiac
 między słowy infymi tym sposobem : Poyřrzy z niebá / y pátrž
 z miestáma swietobliwosci twey y chwaly twey. Gdsieź o
 ná zápalczywa miłość twojá / y síly twoie / tłum wnetrznosci
 twoich / y licości twoich : [otoc sie] przeciwko mnie záhámo
 wály!

Bog otec, o złego
 syná swego Izrae
 lá pilno sie starał.

Inches

cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Abraham o
nasz niewie
a Izrael nasz
nie zna.*

*Świadectwa no-
wego przymirza
Boga iednego wse-
dy oycem pokazu-
je.*

Wtora część/

waly/gdyżes ty otec nasz/gdyż Abraham niewie o nas/y Izrael nas nie zna: Tys Jehowah otec nasz/odkupiciel nasz/ od wieku imie twoie. Łza. 63. v 15. A zaś: Teraz tedy Jehowah otec nasz iestes ty: my błoto/á ty tworzyciel nasz/á my smy wszyscy uczynek rąk twoich zc. Łza. 64. v 8. Aleć y śli zy dowie/iaćo czytamy Jan 8. v 41. tak je teź Bogá oycem swoż zwali/mowiac: Jednegoć oycá mamy Bogá. A iż tak oycos wskim obyczaiem záwsze sie z nimi obchodził/ chociaż ich teź często y srodze karal/ tedy to iestce y z onych słow obaczycie/ Etorych wzywa przez Jeremiaśa mowiac/ o záprawádemiu ich w niewola Babilonśka/ y o wybawieniu z niey/ tym obyczaiem: Zpláćjem poyda/á z litosćiami przyprawádeie: cho dźie beda nád strumieniami wod w drodze prostey/ nie potkna sie w niey. Abowiem oycem bede Izraelowi:á Efraim on iest pierworodnym moim. Jere. 31 v 9. A to wśytko ten je samie den Bog prawdziwy o sobie mowi: y tegoż teź samego Moysżes y wśyscy Prorocy wkazowali y zálecali: y do tego teź wśyscy pobożni Izraelczycy wolali y oycem swoim y Bogiem nazywali:á to iestce pod onym stárym testámentem. A coż gdy sie po tak zácných świádectwách stárego przymirza (Etore zgodnie brzmiá o iednym sámym żywym y prawdziwym Bogu oycu) do świádectw przymirza nowego wćiećcie: dopi ro iestce tym dostáteczniey to poznáćie/ je tego iedne° prawdziwe° Bogá/ málo nie ná káżdym mieyscu/ záraz teź zowie oycem: je v samego iednego Ewánelisty Mattheusá kiltá náście rázow to naydźiećie: gdsie tylko Oycem zgoła nášym niebieśkim/ nazywa go Christus P. tak mowiac do ucziow swoż. Tlechay tak świeći świáćlość wasá przed ludzmi/ás by widźieli wasę uczyneki dobre/ y slawiliby oycá wasę° Etory iest ná niebie. Mat. 5 v 16. Tam je v 44. 45. Modlćie sie zá tymi Etorzy was draźnia y przesláduia was: abyście byli synami oycá wasęgo Etory iest ná niebie. A iżby wiedźieli je nie o Etorym inśym oycu mowi/ iedno o Bogu/ Etory iest pánem niebá y ziemie: Ciáćo go ná inśym mieyscu chwáloc opisúie Mat.

o iedynym synu Bożym Mesyafu.

Mát. II v 25:) przetoż wnetze zaraz / dołáda tego / o nim
 mówiac : Abowiem wywodzi słońce swe / ná zle y ná dobre / y
 dzdy na sprawiedliwe y ná niesprawiedliwe. A potym wnet
 tak rzecj swa zamýkając v 4s. mowi : Bedziecie wy tedy do-
 stonali / iáko Ociec wasz ktory jest w niebie. Ale pusćiwszy
 wsytkie inše ktorych jest wielki poczet / ono wważaycie / iáko
 Paweł w písaniu listow swych / pozdrawiaiac zbory / záwsze
 im życzac láski y pokoiu mowi / Láská wam y pokoy od Boga
 oycá. To jest / iáko by rzekł / iż nie od ktorego inšego Boga
 tego im życzy iedno od te° ktory jest oycem. Przetoż też ono /
 mówiac o wielkości Bogom / powiedział : iż áczkolwiek jest
 wiele Bogow / wsák je v nas ieden jest Bog / Ociec on z kto-
 re° wsytko zé. 1. Kor. s v 6. Także mowi do Kfestich písac
 káp. 4 v 6. Jeden Bog y oćiec wsytkich / ktory jest nád wsyt-
 ki / y po wsytkich / y we wsytkich was. Dla czego też y dzieki
 czyniac / y wychwaláiac Boga / y inše ku temuż v pomináiac /
 tak też zwykl mowic : Dziekuiac záwsze zá wsytko w imie Pa-
 ná náše° Jezusa Christusa / Bogu y oycu. Kfe. 5 v 2. Item /
 A Bogu y oycu nášemu chwala ná wieki wiekow. Filip. 4.
 v 20. Kol. 3 v 17. ale iż tak tuše je to dobrze / iáko rzecj lá-
 cna / y práwie pospolita pámietacie : przetoż sie ia rzecza iás-
 sna y bárzo przez sie lácna dluzey bawić nie bede : ale inż dáley
 postapie.

Kápitulá 5.

Aczkolwiek / inż sie dosyc iásnie pokazalo / iż ieden tyl-
 ko y sam Bog jest prawdziwy / wszechmogacy / żywy y
 nieśmiertelny : ktory też jest y oycem ludu swego wybra-
 nego : ktory też sam je synem swym / á synem pierworodnym
 Izraelá nazywa : wsák je iż náuka tá / iáko y inše wsytkie / o
 Bogu oycu iedynym / bárzo byla zdawná / y ieszcze jest zopá-
 towána / pomieszána y zatrudniona : je sie ci náydowali /
 ktorzy slyšac rozmaíte náuki o Bogu / y rozmaíte sposoby
 mówienia o nim / tak je o synu tego iedynym Jezusie Christu
 sie / tak je też y o duchu s. Bożym / je sie to ná wielu rzeczach

*Aczkolwiek sie
 pod cjas słowá ni
 kóre Mesyafowi
 przyczytá kó-
 re Bogu oycu slu-
 żá.*

s táz 34.

Inches

cm

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część /

tąż rzecz y toż przezwiſto ſynowi częſto przyczyta / Etore y oycu: a pod czas tej y duchowi ſwieter: tak minimali / zeby ten ieden Bog Wſzechmogacy miał ſie tylko zwać pod czas oycem / a pod czas ſynem / a niekiedy tej y duchem: iako y Rzymſki Kościół o tym tak ſpiewa / że ſa trzy imiona ale wſytki tąż iſnoſć: Przero aby ſie y temu błedowi zabięgło: a iżby ſie to pokazało / że to ſynowi ſłużyć nie może / co ſie iuż o Bogu oycu powiedziało: oto wam ieſzcze to tym ſpoſobem pokazować bede. Jako ten Bog oćiec morił o tym ſynu ſwoym / w ſtarym y w nowym przymirzu / y ſynem go ſwoym / y ſługa tej / y Dawidem / y krolem / y paſterzem nazywając / a iako go tej zaś wždy ten ſyn iego Jezus Chriſtus zwał nie tylko oycem / ale y Bogiem ſwoym y panem. Co tej y Apoſtółowie ie^o także czynili / y inſy wybrani Boży: y iako ſie mu ten ſyn iego modlił / y wſytko iemu ſamemu przyznawał: a dopiero pocym / y to tej pokaze: kto ieſt tym ſynem Bożym właſnym / iedynym y najmileyſym: między inſem wſytkimi ſyny Bożymi przoduiaſey: y ktory tej ſam ieſt głowa wſytkich inſych ſynow Bożych / y panem ich y oſiarownikiem. Co ſie tedy ſtarego Teſtamentu ſwiadectwo dotyczy / Etore pod figura iako y inſe rzeczy napisane ſa y iakoby w inſego kogo o ſobie pierwſym względem od Boga podane: ono z nich pierwſe macie 2. Samu. 7 y 14. a 1. Kron. 17 y 13. a 22 y 10. Gdzie tak Bog przez Tłatana Proroka do Dawida o ſynu iego Meſyaſu (wtoraścając tej nieco o Salomonie) iż miał być ſynem Bożym / mówi: Gdy ſie dopełnia dni twoie: a zaſnieſz oycy twoimi: tedy poſtánowie naſienie twoie po tobie / Etore wymiſz z rone trznoſci twoich / y wtwierdze kroleſtwo ie^o. On zbuduje dom imieniowi moiemu: y wtwierdze ſtolice kroleſtwa iego aż na wieki. Já mu bede za oycá: a on bedzie mi za ſyná rć. Potym Dawid ſam w oſobie ſwoey / duchem prorockim toż ſwiadczy morząc wedle wykładu nowego Teſtamentu / o wzbudzeniu od umarłych Meſyaſowym / y o iego wywyżſzeniu na wrzód Krolewſki y Oſiarowniczy. Dżie. 13 y 33. Iſeb. 1 y 5. a 5 y 5.

Syn moy

Wſak je to co właſnie ieſt oycowego ná Meſyaſa wkładano nie ma być.

Jakim ſpoſobem Bog mawiał w ſtarym Teſtamentie o ſynu ſwoym Meſyaſu, y iako o nim je prorocy mawiali. Synem go Bożym nazywając.

o iedynym synu Bozym Mefyafu.

Syn moy iestes ty / iam dzisia wrodzit ciebie Psal. 2. v 7. w
ktorymi prorocctwy / zgadza sie on Aniol do panny Maryey
poslany / tak tu nicy miedzy inshymi slowy mowiacy : Oto po
czniesz w zywoicie y porodzisz syna : a nazowieš imie iego Jezus.
Ten bedzie wielki / y bedzie zwan synem naywyzszego : y da
mu p. Bog stolice oycá ie° Dawida. Luč. 1 v 31. 32. Ale naza
cnietyse sa one swiádecctwa / gdy potym wšytkim wczyniwošy
iuz Bog došć obietnicam swoim / do tegož syná swego Jezu
sa z niebá mowi. Pierwszy raz przy Jordanie / tym sposobem :
Ten iest syn moy on vmiłowany / w ktorym sie mnie w podoba
bało. Mat. 3 v 17. Mar. 1 v 11. Luč. 3 v 22. A drugi ná gorze
gdzie sie byl przemienil tymi slowy : Ten iest syn moy miły w
ktorym sie mnie w podobáło : iego sluchaycie. Mat. 17. v 5.
Jako tego swiádecctwem swym Piotr s. ktory z nim ná ten
čas byl ná gorze / podpiera mowiáctwo / o tymže Jezusie Chri
stusie / iz wziáł od Boga Oycá czešć y chwale / gdy mu byl
przymiesion glos ták owy / od wielmožney chwały : Ten iest
syn moy namileyšy w ktorym sie mnie w lubiło 2 Piotr 1 v 17.

Kápituła 6.

O iuz maćie iáko go Bog obiecowáł synem názywáć
y iáko go skutecznie wedle slowá swe° názwáł / Pátrž
ćiež iáko go tež záš y sluga swym názywá / Krolem y
Pastyrzem. Bo ty tylko swiádecctwa wam pokáže / zaniecha
wšy inšych y tytulow y názwíš / ktorych wiele iest w stárym
y w nowym przymirzu : 3 ktorych ono pierweše maćie Ezá.
42 v 1. Oto slugá moy (mowi to Bog o Mefyafu synu swym
bez wšey watpliwosći / wedlug swiádecctwa nowego przy
mirza Mat. 12 v 18.) podepre sie ná nim : wybrány moy / w po
dobáło sie [w nim] dušy mey : dalem ducha mego náń : wy
wiedzie sad pogánom ic. Drugie iest v tegož proroká Ezá.
49 v 1. Gdzie Prorok Ezáiaš w osobie przyšlego Mefyafá
mowi / á Bog mu odpowieda tymi slowy : Sluchaycie mie
wšy / á pilnuycie narodowie z dáleká : Jehowáh wezwáł
mie od žywotá : 3 žywotá mátki mey wšpomniáł ná imie mo
ie. 2

Pod nowym przy
mirzem iáko Bog
dáł Mefyafowi
swiádecctwo.

Iz tegož Mefyafá
syná swego názy
wá Bog slugá.

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

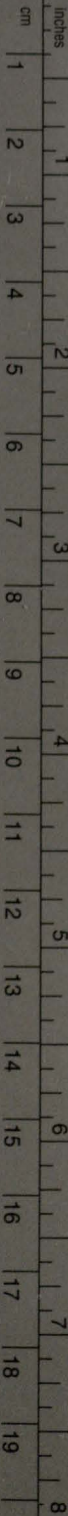
Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtora część/

ie. **A** položyl vsta moie iako miecz ostrzy / w łieniu reki swey
zakrył mie : y položyl mie (sobie) zá strzale wypolerována :
w sąyda ku swym zakrył mie : y rzekl mi / (to iest Bog) slugás
ty moy Izraelu / (zowie Mesyasa Izraelem / i z Izraela po
sedl.) bo sie w tobie chlubic bede. A ia (Mesyasz w osobie E
zaiasowey mowi : tak macie rozumec.) rzeklem : ná proznom
pracował : nádárennom y poproznicy zniszczyl síle moie. Jes
dnák sad moy od Jehowy / á vczynek moy od Boga mego.
A teraz mowi Jehowáh / ktory mie vtvorzył sobie zá sluge z
zywota / abym do niego przywiodl Jakóba / á Izrael zgro
mádzon nie bedzie : á bede chwalebny w oczach Jehowí
nych : á Bog moy bedzie síla moia zc. Co tez / wedle wyklás
du Páwlowego / nie komu infemu sluzý / iedno Mesyasowi.
Dzie. 13 v 47. Trzecie v tegoz Ezaiasa 52 v 13. A to wedle
wykládu Páwla s. Rzym. 15 v 20. 21. tymi slowy opisane iest.
(mowi Bog) Oto rostopnie sobie poczynác bedzie moy sluz
gá / wy wyššy sie y wyniesie sie / y bedzie bárzo wy wyššony zc.
Czwarte v tegoz Ezai. 53. v 11. w swey vmiertności wiele
ich vspráwiedliwi slugá moy spráwiedliwy zc. A i z to wšytz
ko / co w tey kápitułe piše Ezaiasz / sluzý Jezusowi Mesyaso
wi / acz żaden z Christyan nie watpi : iednák ktoby watpil / á z
bo co infego dumal : tedy sie w tym spráwi / z oney Silippos
wey rozmowy z Ewnuchem : ktory the kápitułe o Jezusie
Christusie wyložyl. Dzie. 8. v 32. 35. Piáte / gđzie iuz te zász /
tegoz syná swego y sluge názywa Bog Krol w obietnicy /
ktora czynil ludowi swemu : Jerem. 23 v 5. Oto dni przyida /
mowi Jehowáh / á wzbudze Dawidowi látorol spráwiedlis
wa : y Krolowác bedzie Krol / á rozumnie sie spráwować bez
dzie : y vczymi sad y spráwiedliwośc ná ziemi. Ku ktore^o swiá
dectwu mozećie záraz przydać y ono / ktore iest Oze. 3 v 5. w
ty slowá : Potym náwroca sie synowie Izraelscy / y sukác be
da Jehowy Boga swego / y Dawidá Krolá swego. Takze
Ezech. 34. v 23. **A** wzbudze nád nimi Pástyzá iedne^o á pásć
ie bedzie slugá moy Dawid (przez Dawidá rozumnie Mesas
sa po. omká

*Jako Bog tegoż me
hasa syná swego
názywa krolom y
Pástyzem.*

o iedynym synu Bozym Mefyasfu.

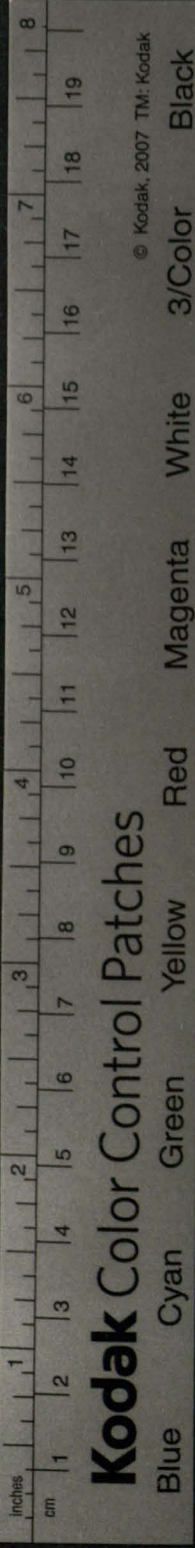
60

śa potomka Dawidowe: który iż z Dawida miał być / przez
to go Dawidem nazywa.) iako y Jer. 30 v 9. On pascie ie be
dzie / y on im będzie za Pasterza. A ia Jehowah bede im za
Boga: a sluga moy Dawid przelozonym w posrodku ich:
ia Jehowah mowilem. Takze Kap. 37 v 23. 24. mowi Bog:
Ja bede im za Boga / a sluga moy Dawid Krolem nad nimi /
y iednym Pasterzem będzie nad nimi wszytkiemi: a chodzić
beda w sadziech moich: y wstaw moich strzedz beda / y czynić
ie beda. A troche mzej na koncu v 25. A sluga moy Dawid
będzie ich przelozony na wieki. A tego wszytkiego co sie tknie
przelozenstwa y zwierzchnosci Pasterstey / zali sam I E-
Z 17 8 Christus o sobie nie wylozyl Jan 10. v 11. nazywając
sie dobrym Pasterzem: niewiem Echoby temu miał być na
odpor: A iż to powszechne panowanie Mefyasfowe y wieczne
miało być / a k temu od Boga mu dane / ono Dawid Kap. 7.
v 13. z widzenia swiego ktore o tym miał od Boga / nam to
przed oczy wystawia / tak mowiac: Widzialem w widzeniu
nocnym / a oto w oblotkach niebieskich siedziało syn cztowie-
czy / aż do starodziejnego przyszedł / y przez den przyprowadzono
go: y dal mu zwierzchnosc / y chwale / y krolestwo: a wszyscy
ludzie / narody / y iezyki sluzyc mu beda. Zwierzchnosc iego /
zwierzchnosc wieczna / ktora odietá nie będzie: a krolestwo
iego / ktore skazone nie będzie. Jakoż potym Aniol pánsti /
sprawuiac poselstwo od Boga do panny / powiedaiac iey iż
miała poczac w żywocie y porodzić syná / iásnie o tym kroles-
twie wiecznym tegoż to syná / ktorego poczeta y porodzila /
wszytko to wylozyl / mowiac tak do niey: Da mu pan Bog
stolice Dawida oycá iego y krolowac będzie nad domem Jas-
kobowym (przez dom Jakobow wybrane Boze a nie same
tylko cielesne zydy / rozumiec macie / wedle Pawla Rzym. 2.
v 28.) na wieki a krolestwu iego konca nie będzie. Ale rzecz
tak iásna y otworzysta dlugo sie nie zabawiáac / oto inż wam
Krociusiemieczko / przedsiwzięcia moiego cel / przed oczy wy-
stawie / abyście wiedziály ku ktoremu koncowi tych wszyt-
kich

Ku ktoremu kon-
cowi wszytko tho
pokazuje o Mefy-
asfu synu Bozym.

8 3 8

Wtóra część /

Tich písmá s. svědectw vjyváć maćie / y czego sie z nich w
cżyć : to jest / iž áčk olwíek Bog wíelce wćzít Měsyašá syná
swęgo / dawšy mu wšytkę zwierzchność ná niebie y ná zímí :
dawšy wšytko / y sad do rěku dawšy / imíe nád wšytkiá mío
ná / práwica go swá wywyzšy wšy : ná práwicy swęy posádzí
wšy / cžcia y chwála w kóronowawšy / y dšiedzím wšytkie^o
posthánowí wšy : žeby przed nim wšelkie kóláno niebieštie /
žiemštie y nádolne w pádlo : iáť ož tego pełne sa kšiegi nowe
go přymírza : k tóre tak tuše y cžesto sobie cžytáćie / y w nich
rozmyšláćie : Že po Bogu oycu onym íedyným / wprzod wám
wypíšaným / niemáš nic ná niebie y ná zímí wíetšęgo / přeš
dníešęgo / zacníešęgo y swíetšęgo / nád tego Jezusa Chris
stusa syná íedynęgo wlášnego y namíleyše^o Bóžęgo. Jednáť
to wćzćenie y wywyzšenie tego tak maćie rozumíć / iáť oby
šćie předešie oney cžci y chwály oycowškiey Bostiey náń iáť o
nieopátrzníe nie wkládały / áni go w íedno z Bógím mēšá
ly : ábo go oycem dšílały. Pámíetáćac ná ono / co sam Bog
mowíac o tymže synu swým / y mowíac tež o bátwánách / po
gánškich Bógách / powíedšíc raczył přez kšáťašá Proroká
w ty stowá : Jam Jehowáh / toć imíe moie / á stáwy moiey
nie dam drugíemu / y chwály moiey strugátkám. A ná to tež /
že oto w íednych svědectwách / tu y índšiey náznáćonych /
áčť olwíek Bog zowíe Měsyašá synem swým wmlowáným
y přyzwáťežja mu pánowánie y kólestwo / rě. íednáť go slu
ga swým předešie názywá. Ješće y ná to maćie mīć bacžes
nie / že coť olwíek íedno má ten Měsyaš syn Bóžy wšytko
ma od Boga / y wšytko cžyńíe nie tylko iáť o syn Bóžy / ále tež
iáť o slugá Bóžy. Bo choćiaž dobrze íest synem Bóžým / íe
dnáť tež íest y Abrahámowým y Dawídwým.

1. *Aby to oba-
cžáli ludzje, iž po
Bogu nie máš ná
zímí y ná niebie
nie zacníešęgo.*

2. *Aby přede-
šie Bog Bógím á
Měsyaš Měsya-
šem synem Bó-
žým góštal.*

3. *Iž předešie
Bog tak začęgo
syná swęgo slugá
swým názywá.*

4. *Iž tenže syn
Bóžy wšytko má
od Boga y wšytko
cžyńíe wedle wo-
leý Bóžęy.*

Alć sie to íešće tym snádníeý pokaže z dálsých stow / k toš
re sie přyzdážja / gdy tež oto záraz o tym będšiemy mowíć / iáť
ťo sie ten syn Bóžy přećíw oycu swému stáwíť / y záchowáť :
takže gdy y syná tego opíšowáć z písm Prorockých y nowego
Testámentu będšiemy.

Rápíkulá

O iedynym synu Bożym Mesyafu.

Kapitulá 7.

BOthy morwilo sie o BOgu nákrótce y po części / ile o nim z pism s. starego y nowego przymirza potrzeba wiedziec: tak co o nim zgola infty abo y sam o sobie mowii / tak teź co mowii o sobie wzgledem infty Bogow / y Mesyafá syná swego. Czas iest / aby sie iuz teź mowilo y o Kazáto to / co teź o nim mowi / rozumie / y co teź samemu przyczyta syn ieo namileyfy Mesyaf Jezus. Aby y stad sam Bog iedyny y prawodziwy / nie tylko byl poznány / ale aby teź y Chryste swoie / ktora iemu samemu wlasnie nalezy miat: ktora by ná niekogo inzego / wedlug tego wlasnego oświadczenia sie w tym / przenosóna nie byla. Prorocy starzy y Krolowie mnodzy / máiac miárke Duchá s. ktorym miánowicie o przyslym Mesyafu prorokowali nie tylko iáko Piotr s. mowi o czasie sie wywiadowali (z ducha oneo ktory mu byl dány z strony Chrystusa abo Mesyafá) przyscicia iego / takze o wstrapieniach y chwale teź ktora potym nád nim pokazac sie miála 1. Petr. 1 y 11. Ale teź iuz w niektorych rzeczach / práwie iáko by osobe ieo biorac ná sie / to teź pokazowali swym sposobem ná siebie / co sie potym w samym Mesyafu skutkiem pokazac miálo. Závždy przedsie tego prágnac / aby go raczej ocymá swymi sami widzieli / y wšymá iuz samego mowiaco slyfeli / niźby tak iáko pod zastona ná sobie osobe iego nosili. Jákož nie bez przycjny dáie im w tym samje Mesyaf Jezus syn Boży świádectwo / tymi slowy o nich do wezmior swych mowiac / y iuz ie nád Proroki przekládáiac / tym obyczáiem: á obróciwšy sie LEZVS do wezmior swych zosobná / rzekł. Slicjesliwe oczy ktore widza co wy widzicie. Boć wam powiedam / że wiele Prorokow y Krolow žádało widziec co wy widzicie / á nie widzieli: y slysec co wy slyšycie / á nie slyfeli. Mat. 13. y 16. Luk. 10. y 23. Poniewaž tedy tak sie rzecz ma / otóż wam tego kilka przykladow iáshnych y nie watpliwych dowiódé y wam to iáko we zwiésziedle przed oczy wystáwies á wy rzecj te pilno do serca przypuscizajcie.

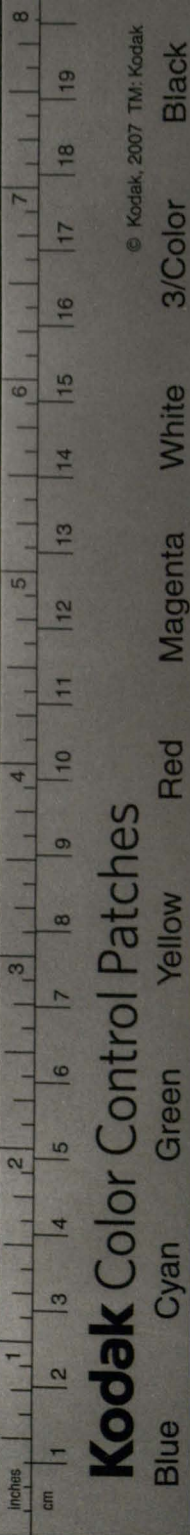
A náprzod

Co y iáko mowi teź o iednym Bogu, syn iego miły Mesyaf naprzod w Prorockim duchu, ábo rádšey Prorocy iáko by w osobie iego gdyž go niź ieszce hyl figurowali.

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

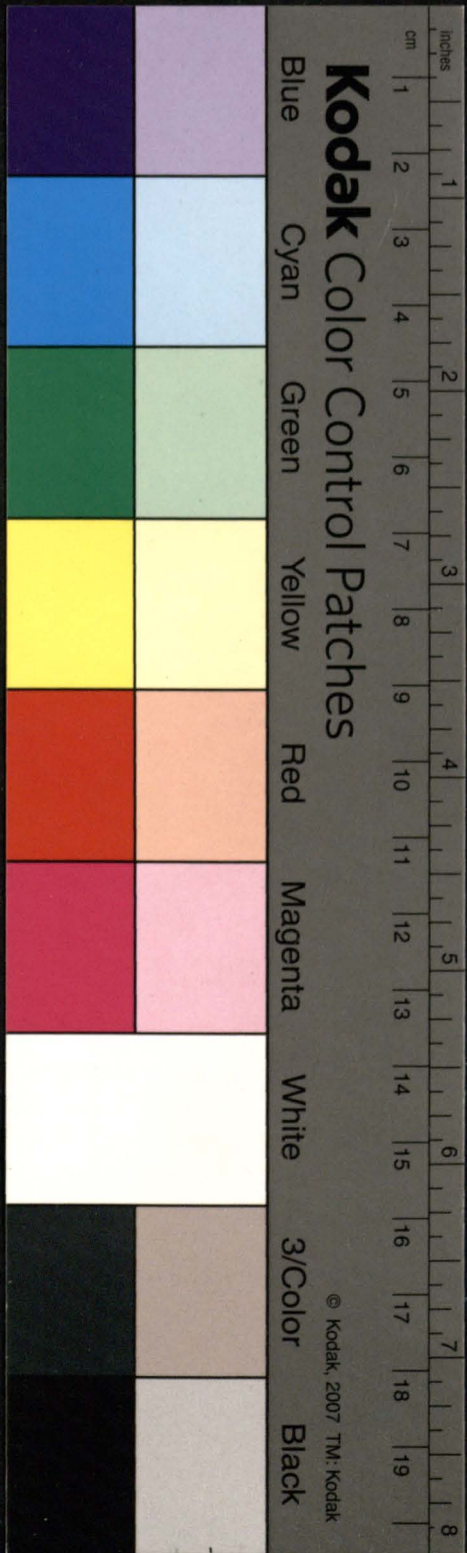
Wtóra część /

A naprzód Dawida Krola y Proroka zacne° sluchaycie co mowi o swym wlasnym synu Mesyasu a miánowicie o Jezusie Christusie w ktorym sie to skutkiem wykonalo. A mowi kilka set lat przedtym niz sie ten Mesyas narodzil: y niz sie to w nim wypelnilo: a przedsie tak mowi / iakoby to nie iego samego miała być mowa (bo tej iednak skutecznie y wlasnie w Dawidzie to nie bylo) ale Jezusa Mesyasa syna Boze° naszymileyszego / a to tym sposobem / w Psal. 2. y 7. Oporciem postánowienie: Jehowáh rzekl do mnie: Synes ty moy / iam ciebie dzis wrodzil. Tu Mesyas sam o Bogu swym Jehowie to przez Dawida mowi: chociaj ieszcze na on czas nie byl / gdy to o nim duchem Prorockim Dawid prorokowal / y imieniem iego Boga / Bogiem swym Jehowa nazywal. A iz to o Mesyasu Jezusie synu Bozym z ducha s. poczytym / a z Mariey panny narodzonym / ma być rozumiano / a miánowicie o ie° od umarłych wzbudzeniu / y prawica Boza na vrzad Krolawski y Ofiarowniczy wywyższeniu / to iacno z onych swiadectw Dzie. 13. y 33. Hebr. 1. y 5. a 5. y 5. Ethore sie y przedtym wspominaly / wyrozumiec mojecie: gdyz to tak Apostolowie Christusowi nam wylozyli. A to tez zas wsfytko wedle onego drugiego Dawidowego prorocstwa / ktorym wyrazil wmielbienie to y posadzenie na Bozey prawicy syna swie° Mesyasa: powiedaiac to o tymze swym synu / co Bog do niego mowil w ty slowa: Rzekl Jehowáh panu mojemu / siadz po prawicy moiej / az nieprzyiacioly thwoie poloze podnozkami nogam twoim ic. Psal. 110 y 1. Co wedle wykladu nowego przymirza / sluzj takze Jezusowi Christusowi / iako ty mieysca swiadecza Mat. 22 y 44. Mar. 12 y 36. Luk. 20. y 42. Dzie. 2. y 34. 1. Kor. 15. y 25. Hebr. 1 y 13. a 10 y 12. A mowi to Dawid / me o rzeczy iuz w skutku na on czas bedacey: bo tez ieszcze w skutku Mesyasa tego nie bylo: iako mowi o nimze tez Ezaias. Dziecie sie nam narodzilo / syn nam iest dany Ezai. 9. choctiaz sie cho me spelnilo az w kilka set lat potym: ale mowi duchem Prorockim: iako rzeczyiemu od Boga oznajmiono pes
wina y

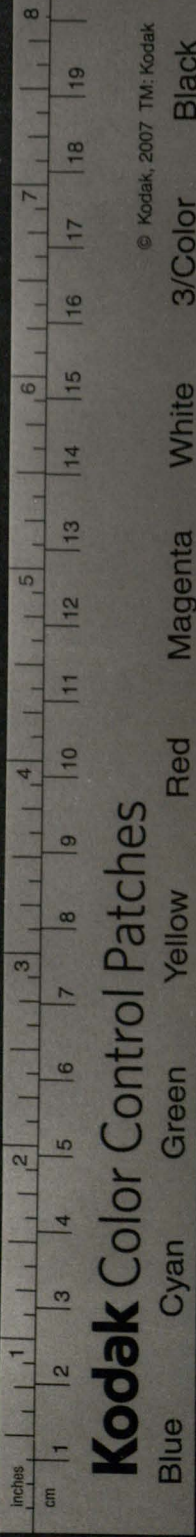

o iedynym synu Bożym Mesyafu.

wna y nieodmienna : je sie tak pewnie y prawdziwie stois
 czyć y wypełnić miała / iakoby iuz y sam na nie oczyma swois
 mi patrzał / y Bogá samego z Mesyafem mowiac^o słyszał.
 Takie gdy ono psal. 22. v 1. tenze Dawid do Bogá w osobie
 Mesyafowey wola: Boże moy / Boże moy czemuś mie opu-
 ścił: Co potym sam Mesyaf na krzyżu wiszac dopiero wyko-
 nat Mat. 27. v 47. Takze ono rozdzielili sobie odzieme mo-
 ie / á o sukna moie losy rzucili. Tamze psal. 22. v 19. Jan. 19.
 v 24. A potym iakoby iuz do grobu wlozony na inszym thez
 miejscu tak mowi : Zawszym pokladal Jehowe przed soba /
 bo [on iest] po prawicy moiey / nie poruše sie : Przetoz rozwe-
 selilo sie serce moie / y chwalá moia [to iest iezyk moy] rozrá-
 dowalá sie / ciáto teź moie mieszkáć bedzie w wfnosci. Albo
 wiem nie zostawis dusze moiey w grobie / nie dopuscisz ogle-
 dáć vmlowanemu swoiemu dolu. psal. 16. v 8. Dšie. 2 v 25.
 Takze czyni y Zaias Prorok / nie rychlo po Dawidzie / mo-
 wiac teź rzeczy przyszle o Mesyafu / y osobe iego na sobie no-
 šac / iakoby iuz tho sam Mesyaf mowic y na sobie odnosic
 miał : á to tym obyczaiem. Ciáto moie dalem bñacym: y iágo
 dy moie [ábo policzki moie] stubiacym: twarzy moiey nie kry-
 lem od hanby y plwoćin : A Pan moy Jehowá ratowác mie
 bedzie. Przetoz nie zawstydam sie. Ezá. 50 v 6. Co sie teź wy-
 pełnilo prawdziwie y iásnie w Mesyafu Jezusie Panu nás-
 Ńym / iáko Mattheus świadczy káp. 26. v 67. Takze y ono
 co sie teź iuz wyšsey wspominało w káp. przestley / iáko teź Z-
 aias w osobie Mesyafowey mowit : Proznom pracował :
 nádaremnom y poprozniczy znišczył síle moie: iednak sad moy
 od Jehowy / á vczyneł moy od Bogá mego zc. Ezá. 49 v 4.
 Albo y ono : Duch páná mego Jehowy nádemna : przeto mie
 pomázal Jehowáh / ku przepowiadaniu cichym : Poslal mie
 abym obwinat chustkami struszone ná sercu : abym obwoły-
 wal poimancom wolnošć / á wieszniom otworzenie ciemnice
 zc. Ezá. 61 v 1. Co nie tylko iz mowi Prorok w osobie Mesy-
 afowey / iakoby to on sam iuz mowic miał / vkazuiac od Bos-
 gá swe

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtóra część/

gá swe pomázanie/ y ná ten wrząd wysłanie: ale to tak mowi/
 takoby sie to ieszcze zá Ezaiasa dšiac miało. Gdyż/ kiedy wy
 szremy w świadectwo nowe° przymirza / to sie nie dšialo aż
 potym/ gdy ono Jezus Pan zwróciwszy sie po swym poruże
 niu/ y pokus śaćánstich zwyciężeniu z pušcży przyszedł był do
 Nazaretá/ w ktorym był wychowan: ponieważ te° znacznie
 dokláda Lukás káp. 4. v 21. iż Jezus przeczytawszy w zgro
 mádzeniu żydowskim ty słowa Ezaiasowe/ rzekł: Dšiac sie
 wypelnilo to pisino w vsach waszych/ to iest/ izem ia ten iest/
 o ktorym Ezaias prorokował / y ná tom od Boga posłany
 przyszedł. Z ktorych wšytkich świadectwo / y z inšyich wielu
 tym podobnych/ takze y z figur Testamentu stárego / iuž tá
 cno przedšiewšicie moie obáczyć y poznác możecie: to iest/
 co Mesyasz Jezus syn Boży trzymác y rozumieć miał o Bogu
 Oycu swoim/ y iáko go miał ważyć y świadectwo mu wydaś
 wác/ iáko w czym inšym tak y w tym zosobná/ iz był od nie° du
 chem pomázany/ y tu náuczeniu ludzi posłany: á iz też wšytk
 o od niego wziął/ y dla chwały iego wšytko zle ćierpiał. A
 le izem to nie tylko z figur/ y z opisánia wzorow stárego przy
 mirza pokázac obiecá/ ale też z samey własney rzeczy: przetoż
 też iuž y te° sluchaycie/ iáko wam to krótko pokázowác b. de.

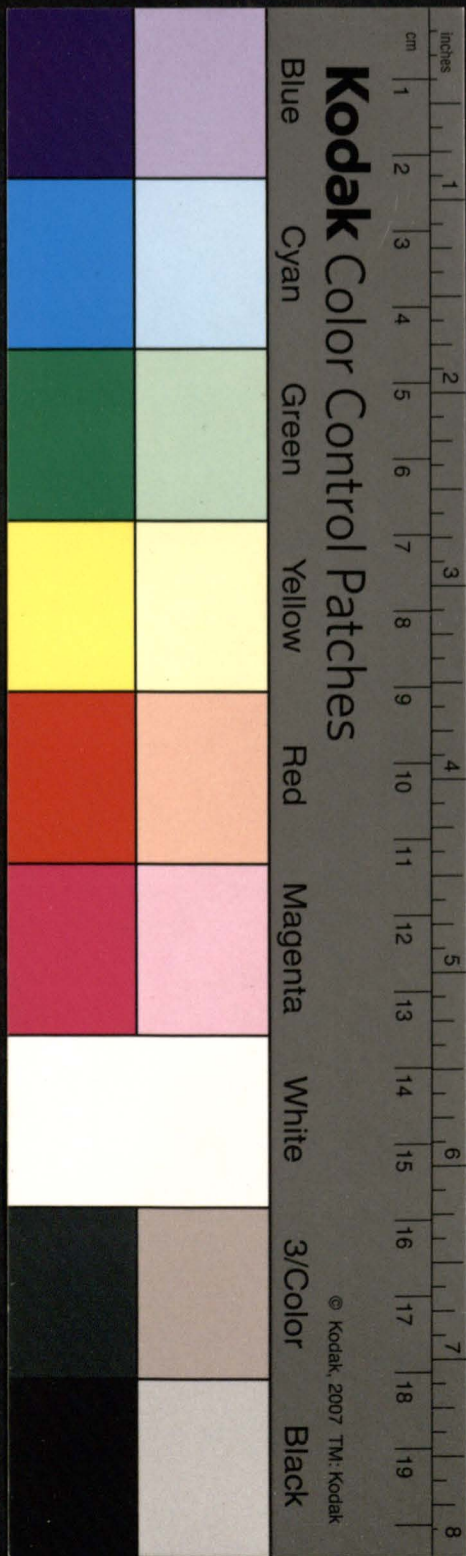
Kapitula 8.

*Iáko potym iáśnie
 bez figur sam Me
 šas syn Boży ná
 rodziwszy sie, y be
 dze duché bożym
 nádmázány, o Bogu
 y oycu swym mo
 wíl y trzymał.*

S Dy iuž tedy przyszło wypelnienie czasu / ktorego thež
 Bog obietnice swoje ziscił / że ono obiecáne nášies
 onie niewiešcie dał y wysłał. To iest / Jezusá Chrístus
 sá / iáko Apostol mowi pisac do Galátow káp. 4. v 4. Iž
 gdy przyszło wypelnienie czasu/ wysłał Bog syná swego z nieš
 wiášty spráwione°: á wysłał go iáko Apostolá y Ošiarowniká
 wyznánia nášego Hebr. 3. v 1. y iáko sluge pierwszym wzgled
 dem Izráelstiego: aby przezeń utwierdzone byly obietnice
 oycóm wezjynione Rzym. 15. v 8. wysłał mowie aby był wierš
 nym onym świadkiem Bożym / z darowá ná to obiecánym
 Ezai. 42. v 1. á 43. v 10. á 55. v 4. Psál. 89 v 35. Ošiar. 1. v
 5. á 3 v 14. A byl też posrzednikiem/ iednaczem y ubláganím
 nášym

O Iedynym synu Bożym Mesyafu.

nafym I. Tim. 2 v 5. I. Jan. 2 v 2. przez ktore^o nas sobie Bog
 poiednal / 2. Kor. 5. v 18. Tedy mowie zawždy tego pilnowat
 wedle Kza. Kap. 43. v 11. 12. 13. je wybawicielem / y Bogiem
 ymowa swoia Boga samego nazywal Kza. 49. v 5. Jakoż
 (to pewna) i j Bog sam iedyny stworzyciel wsfytkiego stwo-
 rzenia / on je te j sam tylko Bogiem iest y panem y oycem Me-
 syafowym : Gdyż w tym samym y my wsfyscy żywiemy / iestea
 smy y rufamy sie. Dzie. 17. ktory / gdy odeymie ducha swego /
 wsfytko prawie naporzad ginie : a gdy go zas wypusci / wsfyt-
 ko obzywiono bywa. Psal. 104 v 29. 30. z ktore^o te j oswiad-
 cza sie miec / ten je syn ieo Jezus Christus / iako wsfytko in se /
 to iest / wsfytke mocna niebie y na ziemi / y wsfytke in se rze-
 czy do reku dane y pod nogi podrzucone / Mat. II. v 27. a 28.
 v 18. Jan. 3 v 35. a 6. v 46. a I. Kor. 15. v 27. Tak je te j so-
 bna y żywot Jan. 5 v 26. z ktorego oswiadezania iego / mo-
 zemy to v siebie naprzod postanowic / za iedno niewatplive
 swiadectwo / i j on wsfytki sprawy swe od Boga samego po-
 czynal / w modlitwach go wzywaiac : y do niego oczy wzgo-
 re podnosiac : y ieo zawždy dziekuiec. Jako gdy przyfiedl do
 Jana / aby od niego byl ponurzon / modlit sie : y tam sie mu
 niebo otworzylo / y duch nań stapil. Luk. 3 v 21. Gdy chleb kie-
 dy lamac miał / zawždy pierwey dzieki czynil / do nieba pozrza-
 wsfy. Mat. 14 v 19. a 15 v 26. a 26 v 26. Mar. 6. v 41. a 8. v
 6. a 14. v 22. Luk. 9. v 16. a 22 v 17. 19. Jan. 6 v 11. a I. Kor.
 II v 24. Czym wsfytkim izali nie zacney czci y chwaly Bogu
 oycu samemu wyrzadzal : Tak je gdy wykonawsfy na iednym
 miejscu wola Boza / y onego przez cuda w wielb wsfy / na mo-
 dlitwe osobna odchodzil : Mar. 1. v 35. a 6 v 46. Luk. 6. v
 12. a 9 v 18. A potym zas in se rzeczy swe odprawowal. Gdy
 ono Lazarza wzbudzil miał / azci wzgore oczu podniowsfy /
 mowi : Oycze dziekuiec / jes mie wysluchal : y wiedzialem to
 je mie ty zawždy wysluchawaf : wsfak zem to rzeki dla tłumu
 okolo mnie stojacego / aby wierzyli jes ty mnie postal. Jan.
 II v 41. Tak je potym rychlo / wpatruiac bliski czas meki swey /

Wtóra część /

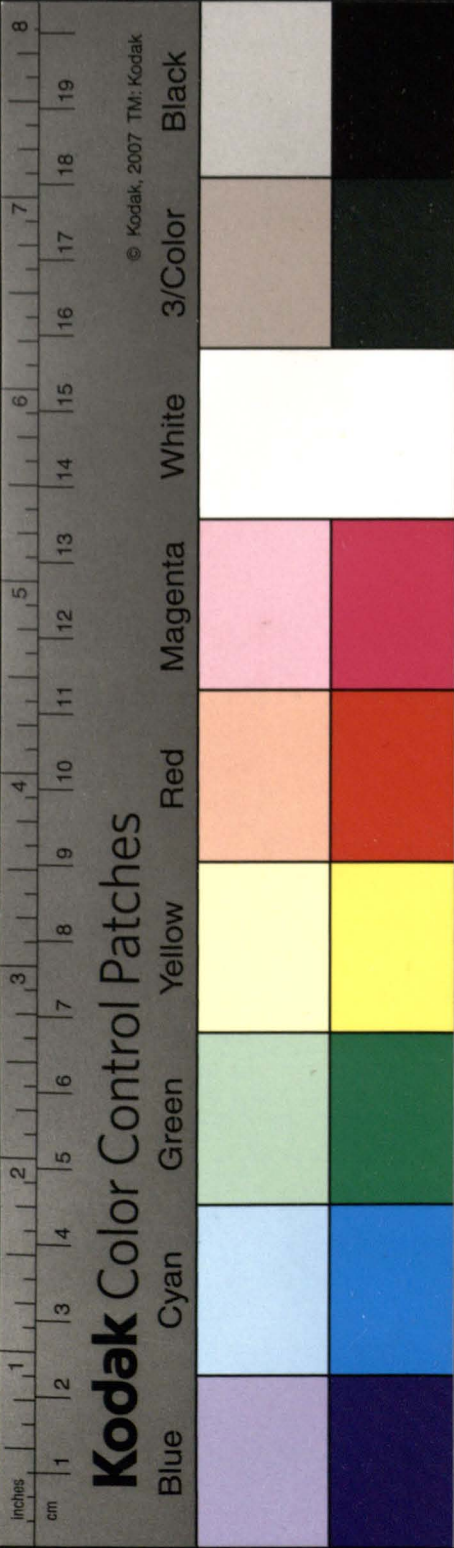
mowi: Teraz dusza moja zatruwajona jest: y coż rzekę: Oycze zachoway mie od tey godziny: wsak ojem dla tego przyśbedł na te godzinę. Oycze w wielbi imię twoie rz. Jan. 12 v 27. Wi działli też je ich mało było / y to ieficze podiyh / ktorzy iakże tego o Bogu przyjmowali: a tych wiele ktorzy nie gárdzili: tedy y to skromnie przymuiac / oycu swemu za to dżiekował / y onego same^o z tego chwalił: iako Mattheus świadczy Kap. II v 25. thymi słowy pisac: w on czas odpowiadac Jezus rzekł: Przyznawam tobie Oycze Pámie nieba y ziemi / żeś ty rzeczy zakrył przed mądrymi y rostopnymi / a obiawiles te niemowiakom: tak ci Oycze / iż sie tak tobie w podobalo. Jesli mu też kiedy tho przyczytano / po iakiey wielkiey y zacney sprawie / żeby sie abo rownym Bogu czynił / abo chwały swey szukał: (iakoż go nie raz od zlych żydow tho porykało.) tedy tego nigdy nie zamulczal: ale to zaraz z siebie z niejakim oswiadcżaniem sie skladał: iż y z samego siebie nic nie czynił: y chwały swey nie szukał: y Bogiem sie nie dżiałal: y swego nic nie morił: ale to co mu Bog oćieciego / ktorzy go posłał / rozkazal / wkażal / nauczył: ktorego zawżdy chwały przestrzegał. Iakoż to z słow tych iego własnych bårzo snadno poznac y wyrozumiec mozećie / gdy tak mowi: Amen amen mowiam / nie mozeć syn sam od siebie nic czynić / iesliby nie wia dżiał oycá co czyniacego: Abowiem coby kolwiek on czynił / toż także y syn czyni. Boć oćiec miluje syná / y wszytko mu wkażuje co sam czyni rz. Jan. 5. v 19. Item tamże v 22. y 23. Wszytek sad dał oćiec synowi / aby wszyscy czćili syná / iako czćia oycá: Ktoć nie czći syná / nie czći y oycá ktorzy go posłał. Tamże v 30. Nie mozeć ia nic sam od siebie czynić: iako slysał se sadze: a sad moy sprawiedliwy jest: iż nie szukam woleymey / ale woley oycá ktorzy mie posłał. Jesliż ia świadcze o sobie / świadcetwo moje nie jest prawdziwe. Item / Jam przyśbedł w imię oycá mego / a nie przyjmiećie mie. Tamże v 43. Item / Jan. 6. v 38. Stąpitem z nieba / nie abym czynił wola moie / ale onego ktorzy mie posłał. Item / Jan. 7 v 16. Wia

Doctrina mea non est mea sed eius qui misit me

o iedyonym synu Bożym Mefyasfu.

ułka moia nie iest moia / ale onego ktory mie poslat. A wnet
 potym : Kto od siebie samego mowi / chwaly wlasney szuka :
 ale ten iest prawdziwy / ktory szuka chwaly tego ktory go po-
 slat. Samze 28. A wolal Jezus w kosciele uczac y mowiac :
 A mnie znacie y skad iestem wiecie : przedsiem od siebie sa-
 mego nie przybedl : ale prawdziwy iest ktory mie poslat / kto-
 rego wy nie znacie zc. Item / Jesli z ia samego siebie stawie /
 slawa moia nic nie iest. On otec moy / ten iest / ktory mie sta-
 wi / Jan. 8 v 54. Item / Potrzeba mi czynic uczynki te° ktory
 mie poslat / po ki dzien iest. Jan. 9 v 4. Item / Uczynki ktore
 ia czynie w imie oycá me° / ty swiadcza o mnie. Tamze v 34.
 Odpowiedzial Jezus zydom mowiac : Zali nie iest napisano
 w zakonie waszym : Jam rzekl Bogowie ieste scie : Jesli oz-
 ny nazwal Bogami / do ktorych sie stala mowa Boza (a pi-
 smo rozwiazane byc nie moze) [iako z] wy powiedacie / abym
 ia ktorego otec umilowal y poslat na swiat / bluznit / izem
 rzekl iestem synem Bozym : Jesli nie czynie uczynkow oycá
 mego nie wierzcie mi : A iesli czynie / chocia zby scie mnie nie
 wierzyli / wierzcie z uczynkom : aby scie poznali / iz Otec we
 mnie / a ia w ocy. Item / Abowiem ia nie mowilem z samego
 siebie / ale otec ktory mie poslat / on mi rozkazal co rzeka y co
 powiedac bede : y wiem iz rozkazanie iego iest zywot wieczny.
 Aprzetoz co ia mowie / iako mi powiedzial otec / tak mowie.
 Jan. 12 v 49. y wiele inszych tym podobnych. Jesli tez kiedy
 kto go o co pytal / abo oco zadal / a on tego od Boga oycá
 zleconego y oznajmionego nie mial / tedy y w tym czcil oycá
 swojego / na n to wkładaiac / a sobie tego nie przywolasczaiac.
 Aby wszyscy znali iz on wszystko mial od niego / temu wszystko
 przyznawal : y o slawe sie imienia iego s. stharal. Jako ono
 gdy synowie Zebedeusowi prosili go / aby ieden z nich w kro-
 lestwie iego siedzial po prawicy a drugi po lewicy / odpo-
 wiedaiac im na to rzekl : Kubekci moy pic bedziecie / y ponu-
 rzeniem ktorym sie ia nurzam ponurzeni bedziecie : lecz siedziec
 po prawicy y po lewicy moiey nie iest moia dawac : ale ktorym

Wtóra część /

jest zgotowano od oycá me^o: Mat. 20 v 23. A o dniu sadnym mori: A o dniu onym y godzinie niékt mierwie: ani Aniołowie ktorzy sa w niebie: ani syn/iednoż oćiec. Mar. 13 v 32. Ale iż by długo bylo przypominac one modlitwe/ Etorá czyni po o státeczyney wiecierzy / w ktorey sie sam zášie naprzod modli Bogu oycu swemu / wyznawiac go byc y sámym y prawdzim wým Bogiem / potym sie modli za vcznie swe / á ná trzecím mieyscu y zá the ktorzy weń wwierzyc mieli przez ich przepowiedanie: Jan. 17. v 1. Takze y one Etorá po trzykroć wpaś dáiác ná twarz swa ná ziemie w ogrodzie do oycá swego czyni / prośac go aby on kubek (byłaliby možna) od niego oddalil: Mat. 26 v 39. Luk. 22 v 41. Mar. 14 v 35. W ktorey nam żywy przykład ná sobie pokazal/oney náukti swey w ktorey nas tež vczył modlitwy Mat. 6 v 9. wkazuiac to / iáko y my w swych doległosciach y vcistach / do tego sie tež sámé iednego Boga vciekac mamy: Bogiem go tež swým/iáko y on czynil / nazywáiác y do reku iego duchy náše oddawáiác / Luk. 23 v 46. Przetoz mowie/to wšytko dla zbytniey dlugosci opuścje: á do świádecw tež Apóstolow iego / ktore mu w tey mierze wydawali/ iuż tež przystapie.

Kapitulá 9.

Zá iedno to w nc-
wym testámentie,
zwác bogá bogiem
ábo go zwác Oycem.

Okázanie te^o przy
klády znácznymi

1.

Ní z tych kiltá tylko świádecw Apóstolskich/ktorem vmyslil wam przed oczy wystáwic / pokazje: naprzod was w tym vpominám: je tenże Jezus Kristus syn Boży/á náđ to y Apóstolowie ie^o / ná wielu mieyscách / zá ies dno to biora zwác Boga oycem / ábo go tež zwác zgotá Bogiem. A w tym was dla te^o vpominám: ábyście wy byly ostrożne y opárżne / przeciw obledliwym powieściam záwiedziosnych y pomamionych / Antichristowemi wymysly/ludzi: ktorzy gdy kedy slyśa to imie Bog / wnet ie rozrywáiá / y trzem spolne czynia. Gdyż wlasnie (iáko sie z przodku tey wtorey cześci znác dálo) me sluzy iedno sámemu Bogu oycu. Jáko to o báciac możećie z tych kiltá przykładow. Naprzod gdy ono Kristus pan mowi do vczmow swych Mat. 5. v 16. w ty slo wá.

O iedynym synu Bożym Mefyaszu.

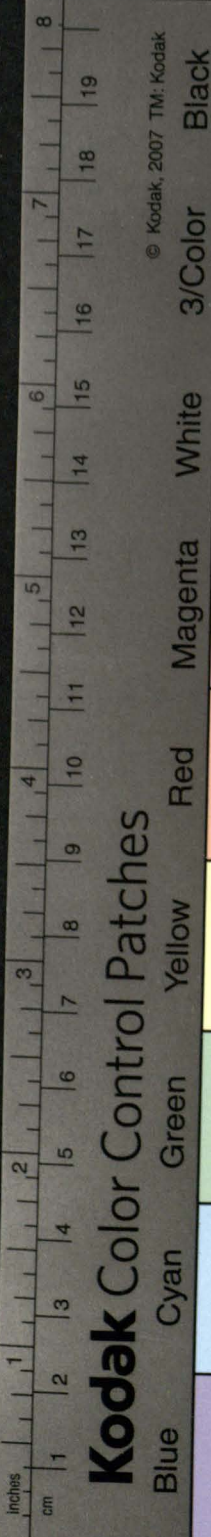
wa: Niech tak świeci światło wasze przed ludźmi / aby wi-
 dzac wasze dobre uczynki / wielbili by Oycá waszego który
 jest w niebie. Tu słyszyć i widzić / żeć Oycá tylko miánu-
 ie : á wždy prze zeń młogo infego / tho jest / nie persone iás-
 ka w Bostwie pierwsza / iako Antychrist wykláda / rozumie /
 ále Bogá samego. A to ia mówie wedle wykládu słow tych
 Piotra s. gdyż tej on tak mówi 1. Piotr. 2 v 12. Obcowanie
 wasze uczciwe mieycie między pogany : aby w tym / w czym
 was pomawiaia iako zloczyncie / z dobrych uczynkow / przys-
 patrzywszy sie im / chwalili Bogá w dzień náviedzenia. Tu
 baczyć mozeć / iż áczkó olwieć słowy nieco infymi iednák rzecż
 iedne Piotr z Christusem pánem mówi : y iednák sie o chwa-
 le Boża stara : tylko / co Christus pan oycá miánuie / to Piotr
 Bogá. Ale nie prze co infego : iedno / aby sie to okazało / iż nie
 infy jest Oćiec Pána Christusow / iedno Bog : á Bog tej nie
 jest infy iedno oćiec. 1. Piotr. 2 v 12. Wtóry przyklad ten be-
 dziećcie mieć : Mówi tak Pan Christus : Jesli odpusćcie lu-
 dšiom obrażenia ich / odpusćcie tej wam oćiec wasz niebieski ić.
 Mat. 6 v 14. Te tej rzecż / y powtarzáiac y wykládaiac Pá-
 wel / tak mówi : Badźcie iednákó przeciwko drugim dobro-
 tliwemi / miłosiernemi / odpusćcaiac sobie / iako y Bog w
 Christusie wam odpusćit. Tu nie tylko to / co y w przestym
 przykladzie obaczyć maćie : ale y nád tho / tym sie tej cieszyć
 że to v Christusa pána zároveňo naydziećie / we wszytkim nos-
 wym Testamencie / gdzie co mówi o Bogu / z strony wier-
 nych uczniow swych / że go nie tylko Oycem swym / ále tej
 Oycem ich tak je nazywa : z nimi sie náporząd w bráterstwo
 wkłádaiac / y spolnie wszytki bráćia z soba / iednego tej spol-
 nego Bogá oycá czyniac. Co wam nie ládá poćiecha bedzie /
 ieliż sie cale Pána Bogá rozmiluiećie / y onego wedle Chri-
 stusa / y przez Christusa wzywáć sćczyrze y chwalić bedziećie.

Trzeci przyklad maćie / w onych słowách Christu / owych /
 ktore mo-ut o słucháczach swych wiernych / ku onym co go
 napominali / aby do matki / y bráćiey / y siostr wyszedł / ktorzy
 go ná

2.

3.

Wtóra część /

go na dworze czekałi : tym sposobem / reka wkażuiac : Oto
 matka moja / y bracia moi : Abowiem ktobykolwiek czyni
 wola oycá mego ktory jest w niebie / ten jest brátem moim / y
 siostra moja / y matka moja. Mat. 12 v 4. Co tu Mattheus
 napisal / ktory czyni wola oycá mego : to zaś Marek Kap. 3.
 v 35. rzekł : wola Boża. Nie prze co infego / iedno iż tho v
 nich záwždy zárownó bylo : abo Bogiem tylko / abo też Oycem
 tylko / pospolicie y po wietsey części tak Boga onego ie
 dynego prawdziwego nazywac. Przewo / iż też oni żadnego
 infego Boga nigdy / wedle zakonu y wedle Chrystusa / nie zna
 li / iedno Boga oycá. Także / gdy raz mowi : Wyszedlem od
 Boga Jan. 8 v 42. á drugi / Wyszedlem od oycá : Jan. 16 v
 28. znácznie to znáć dáie : iż to iedno jest / abo zwáć Boga oycem
 / abo go zwáć Bogiem. Ku ktorey rzeczy wietsemu w
 twierdzeniu / oto wam ieszcze przykłady tego y dowody poka
 ze. Pierwszy macie w tych slowách Chrystusowych / ktore do
 zlych y wponnych yydow mowil : ktorzy go onó lzyli / á samych
 siebie wynosili / tym sposobem : Jesliż ia slawie same^o siebie /
 o^ociec Chrystá Pá-
 ná.
 2.
 Tenże Bog o^ociec
 ná^o jest, ktory y
 Chrystusow.
 Przyná tego
 cze^o tak wierzyt
 mamy, iż Bog ie-
 den nie infy jest
 iedno o^ociec.
 slawá mojá nic nie jest : jestá O^ociec moy / ktory me slawi :
 ktorego wy powiedacie byc Bogiem waszym. To pierwszy iż
 Bog Izraelczytów nie ktory infy byl y jest / iedno O^ociec Pá
 ná Chrystusow. Jan. 8 v 54. Wtóry ieszcze iásnieyszy / gdy
 ono tak do Mariey mowi Chrystus Pan / do swych ia posylá
 iac wezniow : Idz do bráciey moiey / y rzecj im : Wstepiue do
 oycá mego y oycá waszego : (to spólny o^ociec Chrystusow z w
 czniámi infemi / bo też y Chrystus brátem sie ich zowie) do
 Boga mego y Boga waszego. Jan. 20 v 17. Przyná tego
 iż sam o^ociec tylko jest Bogiem prawdziwym / moze ieszcze byc
 y bez tak iásnych / á nigdy nieprzemozonych swiáectw slowá
 Bozego / pokazána / stad : iż mowiemy wedle pismá s. o synu
 y o duchu / nie tylko to syn Oycow / duch Oycow / iáko mowi
 Chrystus o duchu s. ktory od oycá pochodzi / y ktorego o^ociec
 posle w imie moie : ale też y tak / á ieszcze częsciéy y pospoliciey /
 syn Boży y duch Boży rē. Gdzie perwie / bez wšego sporu /
 ta mowa /

*Tęże rzeczy do-
wody.*

1.
Bog Izraelski jest
o^ociec Chrystá Pá-
ná.

2.
Tenże Bog o^ociec
ná^o jest, ktory y
Chrystusow.

Przyná tego
cze^o tak wierzyt
mamy, iż Bog ie-
den nie infy jest
iedno o^ociec.

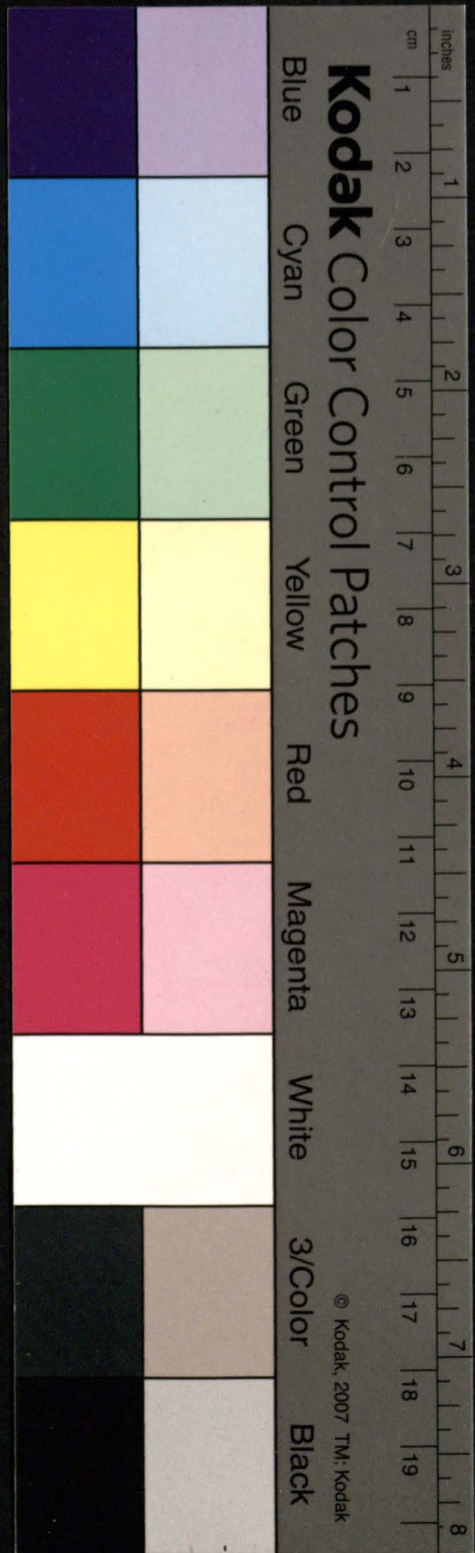

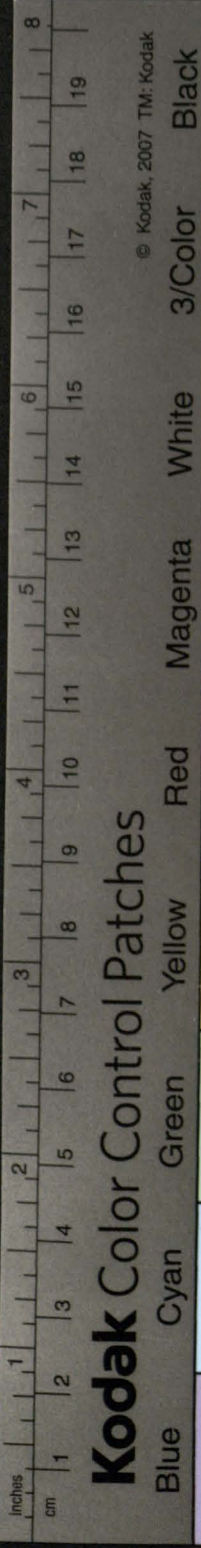
o iedynym synu Bożym Mesyasu.

ta mowa / nie możemy rozumieć / iedno Boga oycá : ktory
ma syná : także ma y ducha. Bo iesliby tego / naywietfzy wy
kretácj pozwolicie miechciat : dla zastárzalej Antychrystowey
wchwały / przeciw słowu Bożemu wniesionej : wedle ktorej
to nieboraczekowie záwiedziemi y omamieni twierdza / iż nie
sam tylko Ociec jest tym Bogiem : jest wszechmogacym / jest
stworzycielem zc. ale iż záraz jest tym Bogiem Ociec / syn / y
duch : tedyby to zá tym niewatpliwie slo / y isć musiáto / iż
poniewáz / wedle mniemania ich / Bog ten ieden jest záraz O
ciec / syn y duch : tedy koniecznie ten syn / gdy go písmo s. 30
wie synem Bożym / y duch gdy go także zowie duchem Bo
żym / musiałby być záraz syn / oycowym / synowym / y duchow
wym / synem : á duch także nie tylko oycowym y synowym / á
le też y duchowym duchem. Gdyż / wedle nich / nie infty jest
Bog sam ieden prawdziwy / iedno záraz y vgotem Ociec /
syn y duch. A z tego práwá y zwiastu niemiem iáko Oycá o
swobodza / zeby y on także nie musiał być nie tylko duchowym
y synowym / ale też y oycowym Oycem : poniewáz ci trzey /
wedle osob / iáko (pomamieni ludzie morwia) sa ieden Bog
wedle isności / w ktorym też niemáš nic pierwszego y nic po
sledniego. Czego / chociażby vporem swym / dla záwardziá
łości serca swego / wyznác y pozwolicie miechcieli / (iákoż nie
wiem czym tego porzadnie projnymi beda) iedná y tak / te
żadna miára nie wyda / iż przedsie będzie musiał być iáki in
fy Bog : ktore^o synem jest ten syn Boży / także też y duchem
duch Boży : iesliby záraz oycowym / synowym / y duchowym / nie
był. Bo mowa tá / syn Boży / nie iedne^o ale záraz dwu / przed
oczy wystáwia : iáko też y tá duch Boży. To jest / wystáwia zá
raz Boga / ktoremu syná przyczyta : także y ducha : á potym
syná : ktory jest synem tegoż Boga : y ducha / ktory też jest
duchem / tegoż też Boga. Imo to ieszcze. Gdy tak smieia mo
wić (czemu sie wy / iedno proffe przypátruycie.) iż Bog ieden /
jest ociec / syn y duch : á potym to tak zá fundáment zálożyw
fy / morwia też tho y twierdza smiele / bez wstydu y boiáźni
Bożey :

*Trojza
ypada*

*Trojca
wspolna*

Wtóra część /

Bozey: iż iako oćiec iest Bog / także Bog iest y syn / także iest Bog y duch s. Jako oćiec wſzechmogacy y pan: także wſzechmogacy y Pan syn: także też y duch s. Jeſzcze / iako stworzya ćielem iest oćiec: także y syn: także y duch. A ieſzcze z tym doo Kładem: że przedſie nie trzey Bogowie / Pánowie / stworzya ćielowie / wſzechmogacy zc. ale tylko ieden. A tey przedſie iez dnoſć / żadnym ſpoſobem oycu ſámemu przyznać niechca: a ni iey nań włożyć: ale ia Kłada záraz wgolem ná oycá / ſyná y ducha: tedy mowie iż takowa ſpráwa y mowa ſwa / wſć nie moga wiela Bogow: nád tego iednego / ktorego ſobie ze trzech w iedno zlewáia: to iest / z oycá / ſyná / y ducha. Bo to przedſie bez náruſzenia zoſtawá / iż iest ſyn Boży y duch też Boży. Abowiem / poſtánowiwyſy oto iednego tego / ktory iest záraz oycem y ſynem y duchem: áżci záś przedſie zoſobná to też ſtánowia y twierdza: iż oćiec iest Bogiem / ſyn też Bogiem / y duch Bogiem: a ſyn przedſie nád to / bedac iuż Bogiem / iest też y ſynem Bożym: y duch też bedac Bogiem / áż ci przedſie zoſtanie duchem Bożym. Ale gdy tak naprzod / iako ſie pokázáło / ze trzech / to iest oycá / y ſyná / y ducha / czynia iednego Boga zárowno: y iednáko tych trzech wwajáia / oycá / ſyná / ducha: że nie ma nic ieden przed drugim: Czemu wždy także też nie mowia oćiec Boży / iako mowia / ſyn Boży / y duch Boży: Bo / iakom rzekł / wedle nich w tey mierze / ile ſie Boſtwa dotyczy / tak ſyn Bog z duchem / iako y oćiec: a wždy Bożym Oycá nie czynia / ale zgotá Bogiem: a gdy przyidzie do ſyná y do ducha / álić wyznawſy ich też być Bogi áż ci ie przedſie takimi Bogi czynia / ktorzy przedſie zoſtawá ia Bożymi. Czym znácznie / Bogu temu ktorego ſa / ieden ſynem / a drugi duchem / nád nimi zwierchnoſć zoſtawúia: czego iuż oycu nigdziey nie przypisúia / żeby on theż miał być Bożym. To iest / Boga také^o ktoryby nád nim miał zwierchnoſć / iako ma nád ſynem y duchem ten Bog / ktorego iest ſyn ſynem y duch duchem. Połi wam tedy kto po proſtu / iáſnym / ſnádnym / y otworzyſtym ſwiádectwem ſłowá Boże^o /
procz

67

O iedynym synu Bożym Mesyafu.

procz skolney Filozofiey tego nie okaze/iakoby sie to porza-
 dnie y prawdziwie spolu zgodzić y ostać mogło:tedy wy tego
 sie mocnie trzymaycie: iż to iedna iest wedle pisma s. zwąc
 Bogá oycem / ábo go zwąc zgoła Bogiem. A iż teź / oprocz
 tego iednego Bogá Oycá/sámego iednego y prawdziwego
 Bogá/ niemáś żadne° ná niebie y ná ziemi Bogá/ ktory sam
 nád soba żadney przednieysey zwierzchności nie ma: iáko ia
 ma syn: Bo ma Bogá y oycá: tákże y duch ma Bogá ktore-
 go iest duchem / á nie iest sam swoim / ani sam od siebie po-
 chodzi: ale go Bog Oćiec dáie y posyła wedle woley swey/y
 nim sercá synow swych y corek odnawia y pieczętuje. A iásna
 to/że go dal synowi / bez miary:abyśmy y my z zupełności ie-
 cżyrpáli. A to teź iásna/iż go dawał przedtym y Prorokom/y
 dawa go tákże y teraz kó° chce pod miárka: wedle káżdego
 potrzeby. Ná to tedy możeli być co iásnieyşego: zali to nie
 iásna iż tenże Bogiem iest / ktory iest y oycem: y tenże oycem
 ktory teź iest Bogiem? Niewiem ktoby ták był baczenia y
 wzroku tepego/zeby tego widzieć niemogł: A nie tylko to w-
 pátrować wam trzeba/iż sie to zá iedno bierze / Bog y oćiec:
 ale teź y to/iż tenże Bog nie tylko iest oycem pána Christusa
 wym/ale teź y Bogiem: iákoście to iuż slyśáli z sámego wy-
 znania syná Bożego Jezusa Christusa gdy ono mowil: iż do
 Bogá swego wstepnie zc. Ktorey náuki iż sie trzymáli Apo-
 stolowie / á iż teź to wyznawali/ y ták ludźi náuczáli/że ieden
 tylko iest BOG Oćiec/ktory iest BOGIEM y Oycem Jezusa
 Christusa/ oto iuż teź (iákom obiecał) wam to nákorce po-
 káże: abyście vmiály sámego iednego Bogá znáć/y sámego
 teź iedne° tylko przez Jezusa Christusa chwalić/ y iennu same-
 mu sćczyrze y wiernie slyść.

Mowi tedy ták Apostol/do Rzymian piśac: Bog cierpli-
 wości y poćiechy niech wam da / abyście iednoź miedzy soba
 rozumieli/wedle Christusa Jezusa: abyście iednomyslnie/ iez-
 dnemi wsty/chwalili Bogá y oycá P. náśe° Jezusa Christusa
 Rzy.15 v 5. A ná inszym mieyscu ták: Błogosławiony Bog y
 oćiec

*Apostołowie nie
 ináczej vczyli y
 wyznawali iedno
 iż to iedno iest,
 Bog y oćiec.*

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

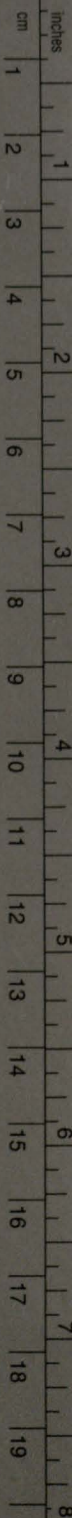
Red

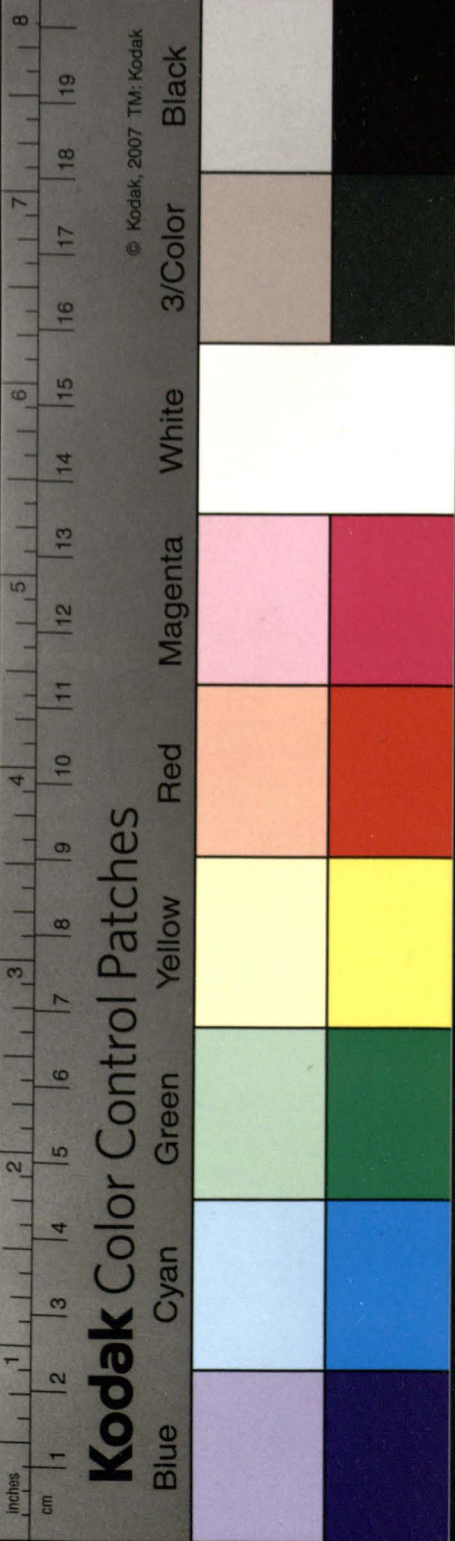
Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część /

oćiec páná nášego Jezusá Christusá / Oćiec miłosierdzia / á Bog wse^o poćieszenia. 2. Kor. 1. v 3. A potym ták : Bog y oćiec Páná nášego Jezusá Christusá wie / on bedący ná wieki błosławiony / jeć nie kłámam 2. Kor. 11 v 31. Wieć ieficze. Błogosławiony Bog y oćiec páná nášego Jezusá Christusá ktory nam błogosławił wśelákim błogosławienstwem duchowym w niebieskich [rzeczach] Christusowi. Efez. 1. v 3. Toż naydziećie 1. Piotr. 1 v 3. Ták je Efe. 1. v 17. Aby Bog oćiec Páná nášego Jezusá Christusá / oćiec on chwaly / dał wam ducha madrości y objáwienią rz. A do Kolosenczyków piśac Káp. 1. v 3. Dziećuiemy Bogu y oycu páná nášego Jezusá Christusá zá wse zá was w modlitwách. Ták je mowi w Objáwieniu / winśuiac zborom lásti y poćoiu od Boga / á to tymi słowy : y od Jezusá Christusá / ktory iest wierny on świádek / pierworodny z umártych / y Ksáje Krolow ziemie : ktory nas w milował / y omyl nas z grzechow nášych we krwi swoiey : y uczynił nas Krolmi y ofiarownikámi Bogu y oycu swemu rz. A przywodzac ábo opisuiac Jan słowa sáмого Jezusá Christusá / ták je Káp. 3. v 12. Ktore mowił do Ministrá zboru Sýladelstiego / ták piśe : Jesliby kto zwycięzył uczynie go słuzpem w przybytku Boga moiego : á wiecey z niego nie wyná dzie : y nápiśe ná nim imie Boga moiego / y imie miásta Boga moiego / nowe^o Jeruzálem / ktore stepuie z nieb á od Boga moiego : y imie moie nowe. Kto má vcho / niech ay slucha co Duch mowi zborom.

Tákich / y thym podobnych świádectw / pelno iest w piśmiech Apostolskich / ktore zgodnie y iednostáynie iednego oż te^o y sáмого prawdziwe^o Boga wyznáwáia : nie ktoryby był ze trzech osob zložony / ábo w ktorymby trzy osoby ná wśem sobie rowne byly : ktorychby teź iedno Bóstwo miáło być spolne : ále tego sáмого iedyne^o prawdziwego y żywego Boga / ktory sam wśytko stworzył : ktory teź sam wśytkiem władnie : ktory Jezusá Mesyásá przodkom był obiecał : y ktory go teź sam wedle obietnic swoich dał : iák y ony Piotr y Páwł

69
O iedynym synu Bożym Mesyafiu.

wiel mówią Dżic. 2. v 30. a 3. v 12. r. a 13. v 26. 32. wydał go
 na śmierć: wzbudził go dnia trzeciego: posadził na swej pra-
 wicy: cżcia y chwala w koronował: pánem wszytkiego wczys-
 nił y wszytko pod nogi iego poddał. Wszakże y to / tak / że
 przedsie / iakoście slyśaly / nie przestal być Bogiem ię^o / iako
 Apostołowie wyznali: y iako sam w Obiawieniu Janowym /
 iuz kroluiac w chwale oycá swego / mowi: a mowi iednostáys-
 nie / iako tu zá dni ciáta swego mawial / przedsie Bogá oycá
 Bogiem swym nazywáiac: y woley iego y chwaly przestres-
 gáiac y sukáiac. Czego nie ládá znák macie w onych słowách
 Apostolskich / gdy thák mowi o zwierchności Christusowi
 dáney y o poddaniu iemu wszytkiego pod nogi. Wszytko (mo-
 wiac) poddał pod nogi iego. Gdy mowi iż mu wszytko iest
 poddano / (to iest Christusowi synowi Bożemu od Bogá.)
 iáwna to / iż procz tego ktory mu poddał to wszytko: a gdy
 mu poddane będzie wszytko / tedy y sam syn poddany będzie /
 te^o ktory mu poddał wszytko: aby był Bog wszytko we wszyt-
 kim. A potym koniec gdy odda krolestwo Bogu y Oycu r. c.

Máiac wy tedy tak wielki / tak mocny a nigdy nieprzemo-
 żony zastęp iáshny y otworzyscie bez wśech figur y podo-
 bienstw mowiacych / y głośno rzeczy the obwoływáiacych
 świadectw: tak stárego iako y nowego przymirza: tak Pro-
 roków y Apostołow / iako y sáмого Jezusa Christusa syná
 Bożego: to iásnie wyznawáiacego / iż ieden tylko sam iest
 Bog prawdziwy / ktory iest Bogiem y oycem iego / y nášym
 też: ná tymże sie mocnie záśadzcie: ná tym tak pewnym y wie-
 dom wiecznie trwáiacym fundámenćie buduyćie. Boć wam
 to zá rzecz pewna y nieodmienna slubnie: żeć was niht z fun-
 dámentu tego nie zbije. Jesli tylko ná tho záwždy pámietáć
 będziecie: że tylko sáme^o słowu Bożemu wierzyć macie: tego
 z pierwszey cześci doszedzy / iż ono sámo iest prawdziwe / cále
 y doskonałe: a wszytkie inśe wymyslné náuki ludzkie / sa fałszy-
 we y škodliwe: ktore nie sa z niego. A gdyby was kto z tego
 chciał zbic / przez przywodzenie ktorych inśyich świadectw
 4 3 piśmá

Wtóra część /

pisma s. Ktoremby chciał pokazać Bogá troistego / od ludzi wymyślonego : toczaciątkie subtylne wywody z rozumu ludziego : tedy wy temu wiary nie dajcie : ale sie inż tylko tych tak iasných trzymaycie. Pamiataiac ná to / żeć pismo nie iest samo z soba niezgodne : ale sie zawždy czysćcie z soba zgadza. Bo gdyby nád to tak iasne imie tego iednego samego Bogá oycá miał być inşy Ktory Bog / inżby sie w nim wielka niezgodá znaleść musiała : Ktorey przedsie nie máš : gdy iedno tymi iasnými świadectwy / inşe mowy trudnieysze pisma s. o Bogu y o Chrystusie / wykładane beda. O Ktorem Jezusie Chrystusie inż też / dla dostatecznieyszego iescze poznania Bogá iednego / y poznania też tego Ktore° on poslal Jezusá Chrystusá mowić tu z osobná poczniemy.

Kapitulá 10.

*O synu Bożym
człowieku Jezusie
Chrystusie.*

Wowilo sie aż do tad / iáko mogło być nákrótcey y náśnádniey / dla was też mlodych / o samym iednym / żywym y prawdziwym / Bogu onym wśech rzeczy wśechmogacym stworzycielu : á mowilo sie przez okazanie wiele inşych y takich y owákich Bogow : Ktorzy iednáć (choć iáż názwisko Boże máia / przedsie go niektorzy z nich y niezgodni sa : bo też y samych własnje niemáš / oprócz ludziego mmimania) skutkiem tak mowie oni bátrwani stárzy pogánşcy iáko y teráznieyszy nowi papiescy / nic w sobie Bostie° nie máia. Bo geba Ktora máia nie mowia : všymá / máiac ie / vstrugáne / nie slyša : ocymá nie pátrza : rekomá nie mácia / nossem nie womáia : ná nogách nie chodza á nie tylko ci Bogá mi nie sa własnje : ale też y oni / Ktorzy od Bogá samego / słusnie / z miłości Bozey dla zacnych spraw Bożych / dla wrzedu Bożego / Ktory ná sobie nosili / Bogáni byli názwáni : przedsie iednáć y ci všyscy własnje y prawdziwie Bogáni prawdziwemi nie byli. Poniewáż to samo wiecznie y gruntoownie bez stázenia stać musí / iz ieden tylko sam iest Bog prawdziwy : Ktory iest Bogiem y oycem Pána Chrystusowym / y wśech wśchraných díaték Bożych : O toz iákim sie porzadkiem mowiac

O iedynym synu Bożym Mesyasu.

69
mowiac o wielości bogow/ Bog ten ieden prawdziwy oćciec
pokazował y dowodził: takimże sie też pokazować będzie /
miedzy wiela synow / abo dzieci Bożych/ ieden prawdziwy/
własny/ namileyşy/ iednorodzony y pierworodny syn Boży:
ktory jest Jezus Christus pan y zbawiciel náš/ od Bogá nam
ná to dány: abyśmy prze zeń uwolnieni y oswobodzeni bedac
od śatána/ od grzechu / od śmierci y piekła/ z Bogiem byli
pojednani y do dśiedzictwá królestwá niebistie° przypuszcze-
ni. Gdyż to jest napewniemyşa/ iż ten syn namileyşy Boży Jez-
zus Christus jest sam droga do Bogá: oprocz ktorego / za-
den inşy syn Boży/ przysć do Bogá Oycá swoie° nie może.

Naprzod tedy to wiedzieć jest wam potrzebna / iż y tu ná
ziemi/ y tám ná niebie / ma ten Bog náš iedyny wiele dzieci:
ma wiele synow. Miedzy ktorými sa też drudzy wyrodkami/
y nie własnymi dziećmi Bożymi: aczkolwiek sie niektorzy za-
takie wdác chca: aczkolwiek też y pismo swiete onych synmi
abo dziećmi Bożymi nazywa: Co iuż z pismá s. poznawác bez-
dziemy. Aby ták to naprzod poznawşy/ ktorzy wedle káski y
dárówanía Bożego sa prawdziwemi dziećmi iego: mogli sie
potym tych wszytkich on sam iedyny pierworodny brát / á syn
namileyşy Boży y dśiedzic wszytkiego prawdziwy/ przez kto-
regó też inşy wszyscy wszytko od oycá biora/ pokazác.

Kápituła II.

Q Tak nie bawiac sie tym co jest káždemu iáwno/ iż má-
to nie wszyscy ludzie / ktorzy iedno wyćwiczeni sa w iá-
kimkolwiek nabożeństwie: y ktorzy to wşty wyznawáia
iż jest Bog ieden/ ktory wszytko stworzył: y wszytkim też stwo-
rzenim on sam włádnie: y od wszytkiego stworzenia chce być
chwalon: że ci pospolicie z ćwiczenia y nálogu / ieszcze w dzie-
ciństwie/ gdy nic Boskich rzeczy nie rozumieia/ przedsie Bo-
gá oycem nazywáia: tákże y dorozşy toż czynia. Choćiaż Bo-
gá áni znáia: áni miłua: áni weń / iáko przystoi/ wierza: áni
sie go iáko sie godşi boia. Bo naydşie tych wiele ktorzy z roz-
boiu żywia: ktorzy máietności swe z cudzego potu zgroma-
dzáia:

Pospolita to iż
sie y gli dziatka
mi Bożymi cży-
nia, gowiac Bogá
oycem, choćiaż
przedsie dziećmi
Bożymi nie są.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtóra część/

*9 listow
z roku 1694
dziej
syc. 1694*

Dzicia: ktorzy sie lichwa zywia: ktorzy cudze wydzierai. Nay
dzie cudzolozniki/ bialwochwálce/ czárowniki/ piánice/ wosza
reczniki/ kłamce/ zwayce/ ożurce/ lákomce/ mátaće: o kto
rych znacznie duch s. przez Apostola mowia: ktorzy takowe
rzeczy czynia/ Krolestwa Boze^o dziedzicmi byc nie mogá: tes
dy pogotowiu ani syny Bozymi. A wzdy/ mowie/ ci wszyscy/ y
im podobni/ nigdy po sobie pokáiania zadne^o nie pokazuiac/
ani zlosci swych poprzestawiac/ smiele y bezpiecznie dziecni
sie Bozymi/ syny y corkami nazywaia/ mienia/ wyznawiaa:
a to gdy ono z czestym slow tych powtarzanim / Oycze nasz/
oycze nasz/ ktorys iest na niebiesiach/ iedni poseptem mamro
ca/ a drudzzy glosom wielkim wolaiá: a trzeci tez/ tak w koscio
lach/ iako y w karczmách pod wiecha spiewaiá. O ktorych
wiele mowic nie trzeba: Bo to iáwna/ iz przedsie synmi Bo
zymi nie sa. Mowiac/ to prawda/ gesto o Bogu y chwala go:
ale serce ich dalekie iest od niego. A tez to wszystko na prozno
y daremnie czynia. Eza. 29. v 13. Mat. 15. v 8. Bo wsty Boga
wyznawiaac/ uczynki sie go przá: bedac obmierzlymi y nies
poslusznymi/ y w iednym uczynku dobrym niedoswiadczoney
mi Tit. 1. v 16. Otoz mowie tym sie iako rzecza iasna y glosna
nie barwiac/ tak barzo wedle zdania naszego/ patrzmy w to z
pisma s. iako ono synmi Bozymi/ y ludzi y duchy one abo An
ioły nieśmiertelne / pismo s. nazywa. O duchách onych nieś
miertelnych iáwna iest z ksiag Jobowych / w ktorych tak
o tym napisano czytamy: A bylo dnia [iednego] y przyfli syno
wie Bozy aby stali przed Jehowa: y przyfiedl tez miedzy ni
mi sátan zc. Job. 1. v 6. a 20 v 1. Takze ono co Bog sam do
Joba mowi: Przepasz teraz iako mocarz biodra twoie: a zo
pytam cie/ a oznaymiż mi: Gdzieś byl gdym ia zakládal fun
damentá ziemie: Opowiedz vmiesfli wyrozumienie. Wiefli
Kto polozył pomiary iey / abo kto rozciągnal ná niey smur:
ná czym zatopione sa filary iey: abo kto kámién iey węglowy
zalozył: gdy spolu wyśpiewawaly gwiazdy záranne / y wy
Przykáli wszyscy synowie Bozy zc. Job. 38. v 3. zc. Tymze tez
spojobem

*Pismo s. duchy
nieśmiertelne go
wie dziecni Boży
mi.*

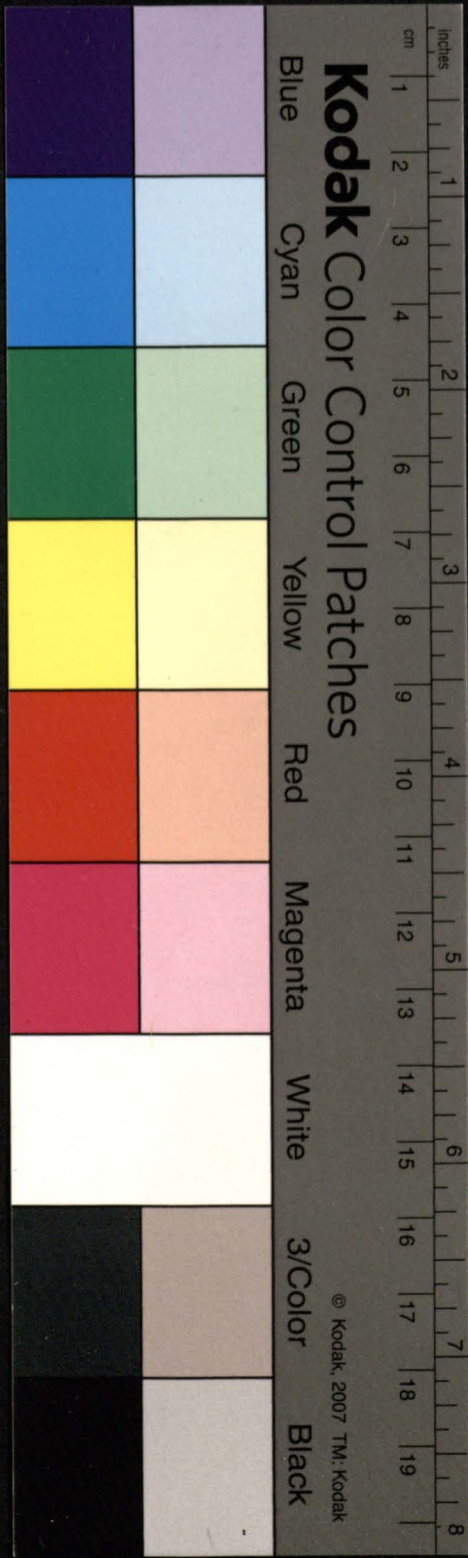
O iedynym synu Bożym Mesyasu.

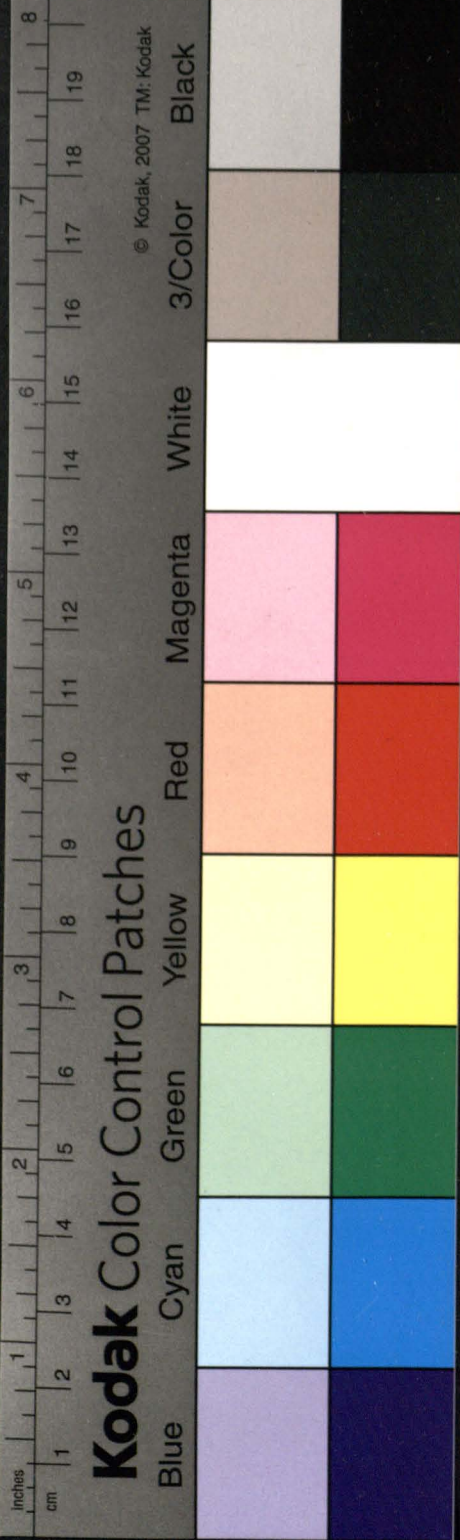
70

spůsobem mowi Echan Ezraiczyc / o tychze bez wšego spo-
 ru / w ty słowa : Abowiem ktož ná niebiosách rowny bedšie
 Jehowie : [kto mowie] podobny iest Jehowie miedzy syny
 Bożymi : Psal. 89. v 7. Z kthorych oto świadectw ták iá-
 snych y otworzystych / uiz to baczyć mojećie / iż pismo s. názy-
 wa Anioły / duchy ony mesmiertelne / synámi Bożymi : o kto-
 rzych to psalm znácznie spiewa / že przedšie żaden z nich one-
 mu sámemu iedynemu y prawdziwemu Bogu Jehowie / ró-
 wny / ani podobny nie iest. Bo wšyscy sa stworzenim tego zc.
 Co obaczymšy / pátrzcíež iáko tež tákže synmi Bożymi názy-
 wa ludzi / zle pod czás / á dobre pospolície. Zle zowie wzgle-
 dem tym / iż z przodku od Boga dobre ná to byli wezwáni /
 áby synmi tego byli : ábo iż z dobrych synow Bożych zrodzeni
 byli : ále sie potym od onych dobrych przodkow swych wyro-
 dšili : A ták tež z opieky z kárnosci Božey wypadli. Jáko to
 z tych kiltá świadectw słowa Božego / ktere wam w thym
 zwieršciedle przed oczy wystáwíe / poznác mojećie. Mowi
 ták Mojšes I. Moy. 6. v 2. 4. A stálo sie / gdy sie poczał roz-
 zmnázác człowiek ná ziemi / y národšilo sie im corek : Vyžrze-
 li synowie Božy corki człowieká / iż piekne byly / y wzięli sobie
 žony ze wšytkich ktere obráli. A rzeek Jehowáh / Nie bedšie
 sie sprzecát duch moy z człowiekem ná wieki / z tey strony / iż
 tež on iest cíalem : y beda dni tego sto y dwádšiestá lat. W
 one dni byli obrzymowie ná ziemi : y potym tež gdy wšfli syno-
 wie Božy do corek człowiecznych zc. Tu znácznie zowie przed-
 šie zlych synmi Bożymi / ktorzy oto správámi swoimi Boga
 ku gniery y kašni wzrusyli : á to przeto / že sie bedac z przod-
 kow swietych y Bogu milych / spowinowácili ze zlym Kais-
 mowškim narodem / Bogu obmierzlym. Dla czego tež po-
 tym spolu wšyscy potopem wygineli. A ták sie temu nákrot-
 ce przypátrzcíe / iáko sie Bog oto gniewá / y máci sie tego
 srodze / gdy wierny niewierna poymnie / ábo wierna zá nie-
 wiernego idšie. Tákže o zlych synách mácie Ezá. 1. v 2. Ná
 ktere sie ono sam Bog vštářa przez Proroká mowiac : Slu-
 chaycie

Ludgie pismo s.
 názywa syny y
 corkámi Bożymi.

Zle pod czás.

Wtóra część

Chaycie niebiosá / á przypusć do vsu ziemió / boć Jehowáh mowi. Synym w wielmożnit / y wywyżsyt / á oni wystapili przećiwko mnie. Zna woł dšierzawce swego / á ośiet iásle pánow swych [á mnie] Izraél nie poznał: lud moy nie zrozumiał. Biá dá narodowi grzeszácemu / ludowi obćiażonemu niepráwosćia / nasieniu złośnikow / synom záturáciacym zć. A ná inszym mieyscu: Syn czći oycá / á slugá Páná swego : ieslim ia te dy oćiec / gdšiej wćciwość / ktorabyście mi wyrzadzili : Jeslim Pán wás / gdšiej boiażń mnie powinna: Mal. 1 v 6. A w liście do zebrew / wćazue / ktorzy są dobrymi y własnymi synmi Bożymi : á ktorzy też nie własnymi / ábo nie dobrego lożá : á pokázue to / z kárności Bożey y z miłości. Dáiac znáć / iż Bog syny swe / ktore milnie / kárze / y ćwiczy / á oni też to od niego wdšiecznie przyjmia : y stád znáć iż są synmi Bożymi. Ktorzy zás niechca ćierpieć káránia Pánstiego / ábo ktorych też Bog nie kárze / ci nie są synmi iego : ále są nie dobrego lożá dšieci. Heb. 12 v 5. zć. Ktorem sie też teraz do czásu folguie / ázby potym ná wieki byli wćieci. Ale pusćiwšy iuz złe ná strome : iáko ty ktore y Bog sam opuścza / y znáć sie do nich nie chce : Pátrzymy iuz iáko sie z dobrymi obchodzi : w pomina iez o nie sie stára : y ná inszych sie zlych dla nich gniewa. W pomina mowiac. Przynosćie synowie Boży / [há kłoin] przynosćie Jehowie chwale y moc. Psál. 29. v 1. Tákże ono / dla Izraelczyków Moyżesz mowi / wćzac ich iáko sie spráwowáć mieli po smierći powinowátych swych / tymi słowy: Synowie sćie Jehowy Boga wászego / nie drapćiez sie ábo nie rzesćie (mowi to przeciw poganškim obyćzaióm záturáiac im ich / ktorzy wiec po smierći krewnych swych / ábo páznogćiami ćiało swe drapáli / ábo nożykami kátáli / y wólšy swe golili.) ámi sobie lysiny czynćie miedzy oczymá wászymi / dla wmarle^o. 5. Moy. 14 v 1. Do tegoż Izraela mowi Bog sam ćieszac go: Nie boy siešo Jákobie / boćiem ia iest z toba: od wšchodu przywiode nasienie twe / á od zachodu zgromádze ćie. Kze ke pul nocney stromie / day : á południowey nie hámu y : przywiedź syny

*A dobre pospoli-
cie.*

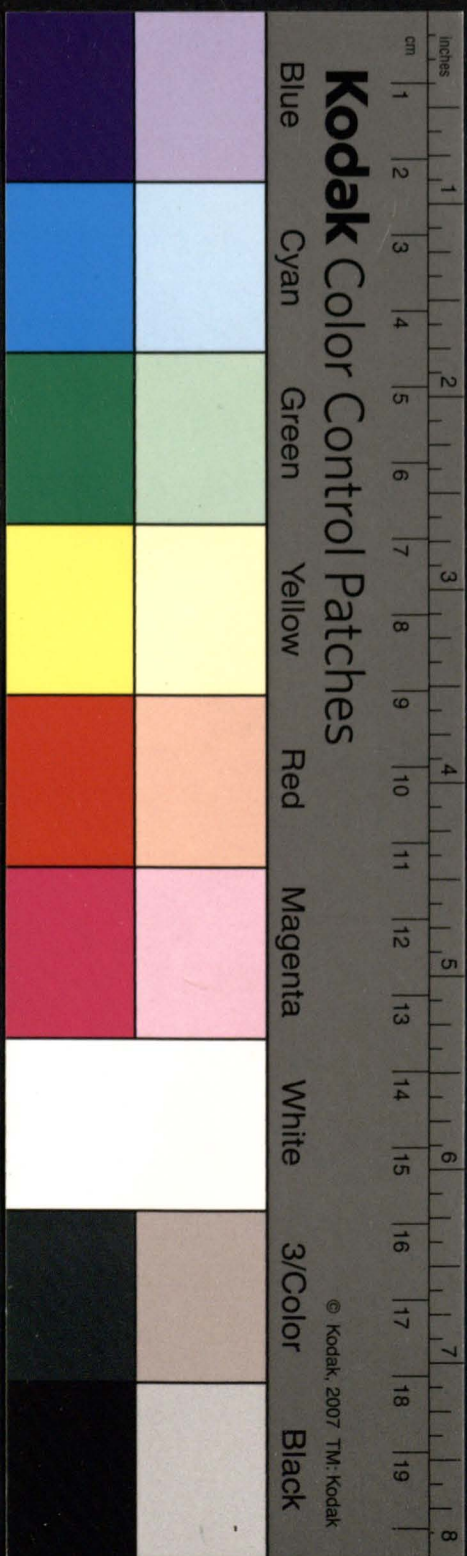
O iedywym synu Bozym Mesyafu.

syny moie z daleka / a corki moie od konczyn ziemie. **Łza. 43**
¶ 5. Także przez drugiego Proroła mowi: A bedzie liczba sy-
 now Izraelstich iako piastu morstie^o / ktora ani zmerzona /
 ani zliczona bedzie mogła być: y bedzie miasto tego / iż gdsie
 im mowiono / Nie iestescie wy ludem moim: tam ich nazo-
 wia synmi Boga naywyzszego **Oze. 1 ¶ 10.** Ktore syny Boze /
 iż często gabali y w grzechy wprawowali inszy zlosnicy / y nad
 nimi przewodzili: tedy sie otho na nie Bog gniewa y onym
 grozi: iako mianowicie Jerozolimczykom zlym / ktorzy inse-
 ficzyre y powolne Izraelczyki psowali y dziatki swe baltwa-
 nom ofiarowali / tak przeciwko nim mowiac. Wzielos [o Je-
 ruzalem] syny twoie y corki twoie / ktorzyhes mi narodzilo /
 y ofiarowalos ie baltwanom / ku pozarciu: maloeli na wfete-
 cienstwach troych: y ofiarowalos syny moie **ic. Oze. 16 ¶ 20.**
 A do Saraona przez Moyzesa mowi: Izrael iest syn moy pier-
 worodny: iaciem do ciebie mowil / Pusc syna moiego / aby mi
 sluzyl: lecz iż sie zbraniał wypuscic go / oto ia zabije syna two-
 iego / pierworodnego twoie^o. **2. Moy. 4 ¶ 22. 23.** A tyć wfyt
 kie macie z samego stare^o Testamentu swiadectwa o synach
 Bozych zebrane: a gdy samy pilno w nowego przymirza pis-
 sina weyżrzycie / tedy ich daleko wiecey y iasnieyszych y pocie-
 snieyszych naydziecie: bo sie ia tu rzecza barzo iasna y lacna ba-
 wiec niechce. Dofyc na tym ze sie wam iuz to pokazalo / y do-
 wiodlo: iż iest wiele synow Bozych y corek: a nie tylko sam
 ieden. A iż teź nie tylko sa dobrzy / ale teź y zli: y nie tylko ludzie
 ale theż y Aniolowie / duchowie oni niesmiertelni / y zawse
 Boga chwalcacy: iuzej nam tedy daley postapic potrzeba.

Kapitula 12.

¶ Z sie rzecj ta / dla starych bledow y wymyslow Anty-
 chrysta ztego / zda być wielom barzo trudna: ze by wla-
 snie / prawdziwie y przystoynie / miedzy tak wiela sy-
 now Bozych / mogli być ieden naosobliwshy / napzednieyszy /
 nawlastnieyszy y namileyshy syn Boży pokazan: iakoz y ia to ze-
 znam⁴ / nie iacna iest rzecj / to pokazac temu / kto iest z lu-
 dzi

Okazanie miedzy
 wiela synow Bo-
 zych iednego wla-
 snego y namiley-
 shogo.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część /

Dziwiare ma: y kto sie na stare nalogi oglada: a słowa Bożego abo meswiadom dobrze / abo go też ięscze / iakoby miało być / nie rozumie: Przetoz ia / za Boża pomoc / maiać wždy meco w piśmie s. z dāru Bożego / znaomosci y wyrozumienia snuru wiary / oto sie napilniey postaram / iakoby wam rzecz the co nasnadniey y nakrotcey / iako też ięscze mlodym pamiętkam / przed oczy wystawil.

Juz o tym / tak trzymam / nie watpicie: iż iest nie sam ieden tylko syn Boży / ale ich iest wiele. A te^o też wierze / ięscie w tym wyćwiczone iż wiecie y wierzycie / iż między tymi wshytkami / Jezus Christus przoduie: bedac głowa y panem wshytkich. Jako ten / ktore^o Bog oćiec dał wshytke moc na niebie y na ziemi: y ktoremu wshytko pod nogi podbil. Ale niemiem abyscie y te zwierzchnosc ie^o y zacnosć nad wshytкими synmi Bożymi rozumiały: Takze iesli ten syn Boży iest duch iaki / przed stworzeniem swiatā zawždy bedacy / a od Bogā z isnosci (iako Antychryst zbāial) zrodzony: abo tak iako sa Aniołowie oni ktore pismo synmi Bożymi nazywa / sprawiony: czy li iest cżlowiekiem. To iest / iesli iest z pocztu synow Bożych onych niebieskich duchow: czyli z tych synow Bożych ktorych tu Bog ma na ziemi z ludzi. Choćiaz go iuz tak cielesnie y oblicznie niemāsi między ludzmi / ale iest w niebie na prawicy Bożey. Otoż wam ty dwie rzeczy naprzod pokaze: a poty drugie dwie po nich przydam. To iest / przez co sie to wždy takie^o ludzie synmi Bożymi stawāia: a potym iako też ten ieden nasz przednieyszy y namuleyszy y przez co iest synem Bogā naywyższego: gdzie sie też y zacnosć ie^o wshytka przednieysza pokaze.

Ktorem sposobem do te^o przysć aby sie zacnosć iednego synā Bożego pokazała nad insec. Sego.

Czym niektorzy dowodzą zacnosć iednego synā Bożego, y tego przedwiecznego rodzenia.

Sa ci / ktorzy / chcac zwierzchnosc y zacnosć Jezusa Chrystusa synā Bożego nad wshytki insec syny Boże wystawic / pokazac y oney obronic / a drudzzy z Bogiem zrownac / a trzeci ięscze y Bogiem iednym wezyniec. Zwykli sie chwytac za słowa abo za nazwiska niektore / ktorymi tego synā Bożego pismo s. nazywa: a potym y za niektore swiadectwa abo sentencye / tak od inshych o nim / iako y od samego o sobie powiesz
Dziaw.

O iedyonym synu Bożym Mesyasu.

dziáne. Trzecia za sprawy y uczynki ktore czynil: á to wsytko czynia/mehcac go miec cztowiekiem/ cjasu perwne^o wrodzonym: ále duchem zawždy przedtym bedacym. Ale przedsiate^o wlasnie y prawdzliwe/iak^o o potrzeba nigdy nie dowioda.

Bo ácz pismo s. slow tych/ o nim mowiac vzywa/ zowiac go pierworodnym/ namileyshym/ iedyonym/ ábo iednorodzonym / y wlasnym też synem Bozym: iednak^o to samo iz jest y od podobienstwa y od zwyczajiu mowy ludzkiej wzieto (ácz Kolwiek jest rzecz wielka y zacna: Kazdy to zeznac^o musi.) cáley zwierzchnosci tego/ ieszcze w sobie nie zamyla: áni ley też cále wyraża. Bo ktoby pierworodztwem chciał dowiesć te^o/ iz sie on przed wsytkimi inshymi syny Bozymi/ tak onymi niebieskimi/iako y przed tymi tu ziemskiemu/ skutecznie wrodzil: tedyby mu to slowy prostymi/ nie od podobienstwa wzietymi: slowy iasnymi y otworzystymi/ á nie trudnymi y zakrytymi: z bliza á nie z daleka/ pokazac^o potrzeba. A ktemu/ y tego też dowiesć iasnymi swiadectwy slowa Bozego / iz tho slowko Pierworodny/ nie moze nigdy byc^o żadne^o inshemu synowi przy czytane/ iedno ktoryby sie sam napierwey przed wsemi inshemi braty y siostrami wrodzil. A co wietsha/ zeby nigdy żaden ze wsytkich inshych synow Bozych/ oprócz tego same^o iedne^o pierworodnym nie byl nazwany. Ale iz tego żaden nigdy slowy iasnymi nie pokaze/ aby tak pismo mowic^o miało/ iz Jezus Kristus/ ktory jest sam tym pierworodnym synem Bozym/ wrodzil sie naprzod z Bogá/ ábo / iz go sobie Bog naprzod skutecznie wrodzil/ niz ieszcze ktora rzecz od niego wrodzona/ stworzona y spráwiona byla: Takze y stad/ iz to slowko nie też mu tylko/ co sie wprzod przed inshymi rodzi/ á nie samemu iesdynemu synowi Bożemu sluzi / ále y inshym: Tedy iuz dla tego dowod ten gruntowny byc^o z tey strony nie moze. Bo ácz Kolwiek o nim pismo s. twierdzi/ iz jest pierworodnym: wshak^o ze tego nie mowi / aby sie przed wsytkim inshym stworzenim wrodzil: ále iz wsytkiego stworzenia jest pierworodnym Kol. 1 y 15. To jest/ iz ma prawo/ ma zwierzchnosc/ ma gore y zas

Naprzod tymi tytułami, ábo nazwiskami, iako to.

1. Pierworodny.

Ále ten dowod nie jest ważny.

Wtora część /

*Syn Boży, nie
nazwiska tego
Pierworodny, za-
cność ma: ale z za-
cności ktora od
Boga wziął, tak
jest nazwany.*

chność y pánowanie nád wsytkim inszym stworzenim. Które pánowanie iego nie idzie z nazwiska tego / Pierworodny: ale z mocy y zwierzchności / Ktora ma od Boga: dla ktorey też imie to ma: to iest / Pierworodny: a nie z imienia tego / táz Kiey zwierzchności. Co stad poznac mozeć: iż iako go pisino zowie pierworodnym wsego stworzenia: táz go też zowie Pierworodnym z umarłych. Nie aby on sam naprzod między wsytkimi umarłymi wzbudzony był od śmierci: boć y Prorocy przedtym niektore umarłe wzbudzali: y on ich sam kilka przed śmiercia swa wzbudził: y ná ten czas gdy on ná Krzyżu umarł wiele swietych umarłych ktorzy powstawali po iego wzbudzeniu z grobow wysli / y wesli do miasta s. y wielom sie wkazowali Mat. 27. y 53. Lecz dla tego / iż on nie tylko ták iest wzbudzony / że iuz wiecey vmrzec nie moze: ani mu też wiecey (iako onym wsytkim przedtym wzbudzonym) śmierć pánować bedzie / iako to twierdzi Apostol Rzym. 6. y 9. ale iž też ma pánstwo y zwierzchnosc od Boga dána / nie tylko nád żywemi / ale też y nád umarłymi Rzym. 14 y 9. Które wez dziele mocy ktora ma / z prochu ziemie wzbudzi: iako wam o to rzecz te przed oczy wystawiaia ty swiádectwa / Które sa Jan. 6 y 39. 40. 44. 54. A teraz iuz mocnie żywe rzadzi y w posrzed nieprzyaciol pánuie. A co sie tknie tego / iż Pierworodnym pisino zowie / nie tego tylko co sie wprzod rodzi / ale też y tego ktory posledzey sie wrodziwszy / przedsie nád wprzod wrodzonymi zwierzchnosc y przodek ma: ono thego macie przyklad z synow Jozefowych / ktorzy sie posledzey dobrze rodzili niž Stryiowie ich / abo bracia oycá ich Jozefa: a wždy ie wzgledem onych starszych / pisino pierworodnymi zowie. I. Kron. 5 y 1. Jere. 31 y 6. Nowiac / iż Efraim był pierworodnym. Tymże sposobem nie pierwyc sie ci przed inszymi wrodzili / Które Bog przez Mojzesa wywiódł z Egiptu: bo byli przedtym inszy / ktorzy sie z Jakoba zrodzili: a ci iuz ná ten czas pomarli byli: a wždy tego nie czytamy / żeby onych pierwszych pisino s. synem pierworodnym / iako tych posle-

*Pismo s. nie tego
tylko zowie Pier-
worodnym, ktory
sie wprzod rodzi.*

dnich

73
O iedyonym synu Bozym Mefyafu.

dnich nazywać miało. Także nie Dawidci był pierwszy krolom
na świecie / ani v samych Izraelczytow : boć inż / przed nim
dobrze / inſy krolowie byli : Wſſakże tego dla zacności kto
ra miał od Boga nād inſymi / y dla ducha ktorego mu Bog
wyczył przed inſymi / y dla obietnic ktore mu Bog wczymil /
Pierworodnym krolow ziemie nazwany był Psal. 89. v 28. to
ieſt / nād inſemi zacnieyſy / iako tamże zaraz tego dolożono /
mowiac tak / A wyiſy nād krole ziemſkie. A nād to / wiecie to
zprzeſley kápituly / iż Izrael nie tylko synem Bozym był na
zwany / ale teſz y pierworodnym. Otoż inż báciyc mozećie / iż
tá zacność y zwierzchność z tego tytułu pierworodny pożąá
na y obronioná być nie moze. Gdyż nie tylko temu ſluzi to na
zwiſko coby ſie wprzod vrodził przed inſemi / ale teſz y poſle
dnieyſemu : także nie iednemu tylko onemu ſynowi Bożemu /
ktory ieſt wſytkich inſych pánem / ale teſz y inſym ſynom Bo
żym.

Co ſie theż tknie nazwiſká ábo ſlowká tego / Namileyſy : 2. Namileyſy.
prawdá iż nie ládá co ieſt być namileyſym ſynem Bozym :
wſſakże y to przedwieczności rodzenia / ábo teſz o ycowſkiey
iſtności vrodzenia w ſobie nie zámyka. Bo nie dla tego iż go
piſmo s. namileyſym zowie / ieſt nazacnieyſym ſynem przo
duciacym / y zwierzchność máiacym : ale iż od Boga ſamego
ieſt vmiłowány / Pánem y Chriſtuſem wczymiony / y duchem z
niebá zápieczetowány : przeto teſz dla tego ieſt y namileyſym
nazwany. A teſz nie tylko on ſam ieſt namileyſym / chociaż
ieſt przednieyſy y nazacnieyſy : ale teſz y inſy. Jáko czytamy /
o tychże Izraelczykách / ktore pierwey nazwało piſmo s. pier
worodnym ſynem / tychże potym vmiłowánymi ábo namiley
ſymi / zowie Apoſtot dla Oycow. To ieſt / dla Abraháma /
Izááka / Jákobá. Rzym. 11 v 28. Bo wedle greckiego iezyká /
tegoż ſlowá o nich iako y o Chriſtuſie vjywa. Toż teſz naydzie
cie 2. Kor. 7. v 1. o wiernych Koryntezykách : Toż Efe. 5 v 1.
o Efezyánách. Ale przeczby wždy Jezuſá Chriſtuſá Bog v
miłował Cnie wſtepuiac w táiemna ráde Boża / nam nigdy
w tym

Wtóra część /

W tym wieku niedościgniona) tedy iedną z słow jego samego wyrozumiecie / gdy ono tak mowi : Dla tegoć mie Ociec miłnie / iż ia klade dusze moie abym ia zaśie wziat. Jan. 10. v 17. A nas zaś dla tego / iż Christusa miłniemy y mowe y rozkazanie jego chowamy. Jan. 14 v 15. 21. 23. A iako jego oćiec vmiłował / tak on teź nas. Jan. 15 v 9.

3. *Iedyny albo iednorodzony.*

Jesli teź idzie o Jedynego albo iednorodzonego (bo to na przod wiedzieć macie / iż te dwie slowie / Jedyny albo iedynak a iednorodzony / rzecz iedne znacza : Bo co w starym Testamencie wedle Żebreyckiego ięzyka mowiemy iedynak / to w nowym wedle Greckiego iednorodny.) tedy y to nazwiśko / nie tylko temu sluży coby sam tylko iedyny byl w oycá / żadney insey bráćiey nie máiac / ale teź y temu ktory chociaź ma bráćia / iednak iż on między inšymi iest w osobliwym kochaniu w oycá / a prawie iak oby go zawždy náđ inše ná lonie piástowác miał / przeto tego iednorodzonego albo iedynakiem nazywa. Jako byl Izáák v Abraháma / chociaź miał bráćia Izmaéla. 1. Moy. 16 v 15. y inše ktorych národziła Beturá 1. Moy. 25. v 1. a wždy onego samego piśmo zowie iedynakiem / albo iednorodzonego 1. Moy. 22 v 2. 12. Hebr. 11 v 17. Także wiemy / iż y Salomon miał bráćia / nie tylko z inšych żon Dawidowych zrodzona / ale teź y z samey Betsáby mátki iego. A iest iestże nie on sie pierwey rodził / ale on co pretko potym vmárk : a wždy áczkolwiek miał bráćia inša przedsie Dawid Oćiec ie^o zowie go iedynakiem 1. Kron. 29. v 1. y on samego siebie także nazywa Przy. 4 v 3.

4. *Własny.*

Jdzieli teź iestże oto słowko Własny syn / tedy y to nie tylko iedności náturey albo przyrodzenia doskonałe y dostatecznie w sobie nie zámyka / ani wyraża / ale sie często y o rzeczach ktore są inšego przyrodzenia bierze / ktore niakiem sposobem iemu služia albo ktore iego są / y iemu naležia / a on teź ma do nich iakie práwo. Jako ma Pásterz do owiec swoch : pan do slug : gospodarz do do^o y do domowników : y inšych wiele. Jakoż to widza / ktory słow Boże z rozsádkiem czyni :
caid:

O iedynym synu Bożym Mefyaszu.

taia : że sie mnie tym / iako rzecz a snadna / bawic nie trzeba.
 Bo iesliby to Christus a z Bogiem iednoczylo / żeby dla tego
 miał być z isności iego zrodzony / iż go pisano s. własnym nā
 zywa : tedyby też także iednoczylo wcznie Christusowe z nim /
 żeby też z iego isności być musieli / iako on z oycowstiey : po
 nieważ ie też pisano swiete zowie własnymi iego / mówiac o
 nim y o wiernych ie^o : iż on sive własne vmitowawşy / ty ktos
 rzy sa nā s wiecie aż do końca ie vmitował / Jan. 13 v 1. Także
 mówi o sobie sam Pan Christus w podobienstwie Pastyrza
 dobre^o y owiec / iż on pastyrem dobrym bedac / nā imie owce
 własne nāzywa Jan. 10 v 3. Przetoinşa y inakşa / y stad inad
 też bedzie cie wważać zacność y zwierzchność synā Boże^o Jes
 zusa Christusā / a niż stad y te / ktora niektorzy z tych slowek
 pokāzāć chca : a pokāzāć iey przed sie własnie nie mogā.

Kapitula 13.

M Jem rzekł / że nie tylko tymi slowy / abo nāzwoiskāmi
 pokāzāć te zacność y zwierzchność vsilnia / ale też y pe
 wnymi niektórymi sentencyāmi / abo swiādectwy pi
 smā s. ktore inşy o nim mówili / y ktore też sam o sobie powie
 dzieć raczył / a potym też y cudāmi : Przetoz też ktociusienka
 wam okolo tego przestroge podam. A to dla tego / iż win
 şych ksiāstkāch moich şyrzey sie rzeczy te rozbieryly. To co in
 şy o Jezusie Christusie synu Bożym przedtym mówili / iż też
 niektorzy teraz przed sie biorā : y tym zacności ie^o y rodzenia
 też przedwieczne^o dowieść chca : iako naprzod onym co Da
 wid psal. 2 v 7. nāpisał. Jam ciebie dzis vrodził : y zās onym
 psal. 110. Przed wtrzentkam cie vrodził ic. chca to stad po
 kāzāć / iakoby to Bog o onym tām przedwiecznym vrodze
 niu z siebie synā sivego mowic miał : Tedy wy temu sie zwo
 dzieć nie daycie. Bo chociaż z psal. 2. własne slowā biorā : g dzie
 Bog mowi / abo Dawid mowiace^o / o sobie wprzod a potym
 o Mefyaszu / przywodzi : iż rzekł Jam ciebie dzis vrodził : ies
 dnał nā wykład sie ducha s. nie przestāwāiac : ktory znaczny
 jest w nowym Testāmentie slow tych Bożych / swoy obledli
 wy y zārāżliwy

*Mowy inşy o
 Christusie ktory-
 mi też zacności ie
 go przedwieczney
 dowodzi.*

*Jam ciebie dzis v-
 rodził iako rogu-
 miec.*

Wtora część/

wy y zarázliwy upornie wtracáia : y nim nieopátrznie prosta
 czi zwodza : Gdyż Páwel s. znacznie przez tho dzis wrodze
 nie / wykłada ono Chrystusowe dnia trzeciego od umarłych
 wzbudzenie / Dšie. 13 y 33. A potym Pisarz listu do Hebreow/
 tegoż Jezusa Chrystusa wywyższenie / ná stolice posadzenie y
 ofiarownikiem wiecznym wezynie / przez to dzis wrodzenie
 rozumie / Heb. 1. y 5. á 5. y 5. A nie żadne zmyslone przed wie
 czne rodzenie. A to co przypisują z Psal. 110. Przed zorza ábo
 utrzenie á cie wrodził: uest slow żydowskich zle przetożenie. W
 ktorých słowách żydowskich tego niemáš / nie tylko słowki /
 ale ani podobieństwem rzeczy. A chociażby była: tedyby sie
 tym przedsie przed wieczne rodzenie nie obroniło. Bo przed
 utrzenie sie wrodzić nie coby inšego znaczyło / iedno ráno/
 przede dniem. Bo wiemy iż gwiazda ktora utrzenie zowia/
 ábo zorza nie była záwždy przed wieki / ale była czaśu pewne
 od Boga stworzona zc. Co y o inšych niektórych świádecz
 twách / przypátrzywszy sie pilnie Biblii s. słowam / ktorými
 by kiedy dowodzić chcieli przedsiwzięcia swego / bedziecie
 mogły rozumieć : y wedle tego ie záwždy / iáko sa w nowym
 przymirzu wyložone radšey / niż wedle głowy czyiey / wykła
 dác y przymowác : á nie tak iáko ie ludzie záwiedzeni / wedle
 zfałšowania Antychrystowego wykłádáia. A to záś zgoła
 záwždy záraz odrzucić coby me włásnie wedle tertu żydow
 skiego z stárego przymirza / á wedle nowego z Greckie^o przy
 wodzono bylo. Bo ná to záwždy pámietać maćie / jeście nie
 powinne wierzyć / iedno tylko samemu písanemu słowu Bo
 žemu : á nie temu coby kto / ábo Papiesta / ábo Kościelna
 zwierzchnościa / stánowić / ábo dawnym zwyczajem dowo
 dzić chćiał.

*Tego przed utrzenie
 ka cie wrodzil nie
 masz w slowie Bo
 žym prawdziwym.*

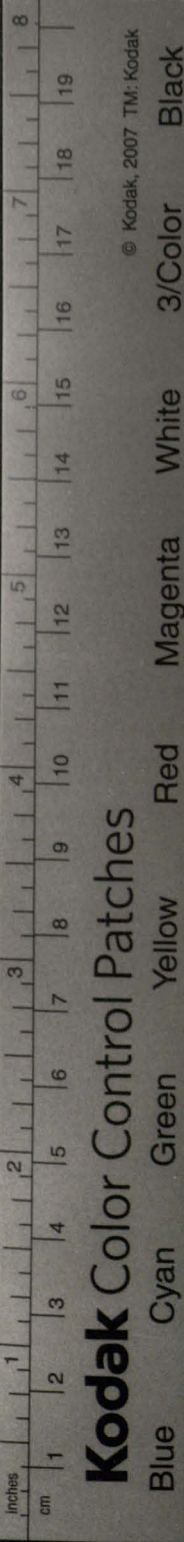
*Mowy samého
 Chrystusa o sobie
 ktore przedsie lu
 dzie biorą.*

Co też Chrystus Pan kiedy o sobie mowił / á oni was tym
 beda chćieli doiezdžac / iáko zstapilem z nieba zc. y záś. Pier
 wey niż sie stat Abrahám ia iestem / Jan. 6 y 38. á s y 58. Tak
 ze wyszedlem od oycá y przyszedlem ná swiat. Jan. 16. y 28.
 Jescze. Zaden nie wstapil ná niebo / iedno kto stapil z nieba
 syn cztowie

o iedynym synu Bozym Mesyafu.

syn człowieczy ktory iest w niebie Jan. 3 v 13. Tedy was y to
niech nie trwoży. Bo ná ty wszytkie y tym podobne mówie-
nia/ iedne záwždy możećie mieć/ pewna / prawdziwa y nieo-
mylna odpowiedź/przeciw każdemu pytającemu sie was/ á-
bo wam to zádawáiacemu: iż slow tych nie mówi/iáku! Bog
przed wfsemi wieki zrodzony/ábo duch początku nie máiacy:
áni Aniół/ále człowiek Jezus Christus Pośrednik náš: iá-
ko sam o sobie świádeczy/ y tym sie być odzywa. Bo to podo-
bno z inszych ksiáżek moich / ábo z nápomínania mego / uż-
macie ná báczności: iż to wszytko iedne rzecz wáży / mówić
syn człowieczy/ ábo mówić człowiek. Jesli teź idzie o to zacne
y świete imie Jezus/ to teź wiedzćie y pámietáć macie/iż nie
Bogu iest dáne/ále człowiekowi: pierwey iescze/niz sie w ży-
woćie pámenńskim począt / przez Aniólá od Boga wlozone:
iáko macie Mat. 1 v 21. Luk. 1. v 31. á 2 21. A Christus záś iest
názwisko temuż człowiekowi przydáne / z strony vrzedu kto-
ry Bog náń wlozył: gdy go iáko Piotr s. mówi Bog pánem
y Chrustusem uczynił Dże. 2 v 36. To iest pomázal go y uczy-
nił Krolém náđ wfsemi krolmi / y ná práwicy swey posádził/
y uczynił przedmiejşym ofiárownikiem wedle porzádku Mel-
chisedekowego: áby záwždy żywiáć / záwždy sie teź przyczyni-
niáć zá námi. Poniewáż tedy iáwna to iest ze wfsech okoliczno-
ści / iż to ten ieden y sam o sobie mówił: A iż záś y to pewna
iést/iż sie ten człowiek pewnego czásu począt / y pewnego w-
rodził / wedle písma s. iáko teź y pewnego tho wszytko czásu
mowił: á nie tám przed wfszymi wieki: tedy stad/ nie tyl-
ko to macie mieć ná pieczy/iż ty slowá nie máia być wykłáda-
ne/iedno o człowieku: ále teź y to iż tymi mówámi przedwie-
czności rodzenia y skuteczne° przed tym w niebie mieşkánia/
y skutecznego ábo cielesnego z niebá stápienia / záden nigdy
nie dowiedzćie: chociażby sie niewiem iáko z motyka ná stón-
ce tárgal / áby ie z niebá ná ziemié stárgnal. Razci tylko wes-
dle písma s. Pan náš Jezus Christus przed oczymá świáde-
kow ná tho obránych wstápil do niebá: raz teź záś przyidzie
wedle

Wtóra część /

wedle piśmá: áby oddat każdemu wedle wczynków iego: A peronie iáko go ná on czas wstępujacego widzieli / ktorzy z nim przebywali: tak go też y czasu onego ostateczne^o wyřzy każde ciało. Otoż baczyć możecie / żeć tymi sentencyami / abo świadectwy / nic nie spráwia / či ktorzy sie do nich wciekają: cżego inřego nimi chcąc dowieść / niź ony w sobie zamýkają / abo niź znacza.

*Spráwami zacny
my y cudami do-
wodzą drudzy
przedwieczney by-
tności y mocy
Christusowej, ále
iáko dobrze bá-
czyć trzeba.*

Wciekąc sie też zwykli niektórzy do zacnych spraw Jezusá Christusá / do cudow / znamion y inřych wczynków / ktore on czynił: y tegoż też z nich / cże^o y z nazwist y sentency abo swiá dectw piśmá s. dowodzić chce: ále y to słaby dowod tak rze- czy wielkiey / o ktorey oni sobie bez iásnego y řczyrego słowa Bożego / tak śmieley y bezpiecznie dumáli: palcem práwie w słowie Bożym tekstu o thym nie pokazowřy. Abowiem iesli idzie o cuda: tych nie sam tylko / ani naprzod Jezus Christus syn Boży czynił: choćiáż wielkie y zacne czynił. Czynił ie przed tym Moyses / á potym Prorocy / y tak wielkie y dziwne / że takich po nim y przed nim żaden nigdy nie czynił. Czynili ie też y Apostołowie Christusowi potym. A ieszcze / wedle wła- snych słow Christusowych / wieře czynić mieli Ján. 14 y 12. A wždy przed sie dla nich / o żadnym z nich te^o nie rzecżemy / áby nie tylko przebrać / ále y zrownać miał z zacnością onego samego / iedynego y naosobliwře^o syná Bożego Jezusá Chri- stusá. Cżemu: iż y ich zacność ktora też w siwey mierze mieli od Boga / (iáko ia też od tegoż Boga miał bez miary Chri- stus Pan.) nie z cudow im przychodźiła / ani z cudow była da- ná: ále iż ia niź pierwey mieli dána od Boga przez Christusá: bedąc wpisani w księgi żywota: przetoż im y ty przydane by- ły zá iedno świadectwo: aby im wierżono / iż od Boga vmiło- wani y posłani byli. Co możecie stad poznaczać: gdy zwroćiwřy sie oni siedmđziesiąt wczniow / do pána y mistrzá swojego Je- zusa Christusá / z radością mu to nieiáka powiedzieli / iż im y cżartowie poddani byli: tedy im ná tho odpowiedział mo- wiąc: nie stadze sie weselcie / iż sie wam duchowie poddania: lecz

O iedynym synu Bozym Mesyasu.

76

lecz wiecey sie stad weselcie / i z imiona wasze napisane sa w niebie Luk. 10 v 20. Przetoz y on sam / nie przetoe czynil cudow onych tak wielkich y tak zacnych / aby sie z swa zacnoscia w rodzenia niakiego z istnoscia Bozey przed wfsemi wieki / abo w rownoscia z Bogiem popisal / y zalecił: ale ie dla tego (iako sam wyznawal Jan. 5 v 35. czynil / aby ludzie poznali y wiezrzyli / i z byl od Boga poslany : i z byl w Bogu / a Bog te z w nim. Jan. 10 v 37. a 6 v 38. to iedna. Druga / aczkolwiek ie czynil / tedy ich sobie samemu nie przyczytal / iakoby ie z siebie samego czynic miał : ale to iasnie wyznawal i z ie otec w nim mieszkajacy czynil. Jan. 14 v 10. Abo gdy ie czynil / tedy tak czynil / iako mu otec pokazal / y rozkazal. Jan. 5. v 19. 20. Gdyz dokladal znacnie tego v 30. i z ia sam od siebie nie moge nic czynic iako macie. Jan. 8. v 29. 38. a 9 v 4. a 14 v 31. Alec nie tylko o cudach / lecz te z y o nauce swey / to z te z powie dzial / i z nauka tego / nie tego byla / ale onego ktory go poslat. Jan. 7. v 16. a 12 v 49. a 14 v 24. Jawnna to tedy z tych wfszych / tak iasnich y prawdziwych / swiadcetw pismas. y z prostego rzeczy te z przed oczy / iako we zwiersciedle / wystawienia / i z tym wfskim nie moga ludzie / cale y doskonale nad wfteki inne syny Boze / pokazac zacnoscia / naprzednie z tego syna Bozego Jezusa Christusa : a to z te z strony / zeby dla tego miał byc przed wfsemi wieki wrodzony : iako z oni nie stad inad zacnosc the tego / iedno stad wywieśc y okazaby chcieli : ale sie w tym myla. Potrzeba ia wam bedzie koniecznie stad inad a niz stad / abo z wrodzenia przedwiecznego wpatrowac y poznawac. A poznawac te z to chwale y zacnosc tego / nie zmyliona iako od ludzi: ale ktora wlasnie y prawdziwie ma od Boga. Ale sie to potym pokazowac bedzie / gdy sie pierwey odprawia dwie pierwsze rzeczy / to iest / tam gdzie sie o tym mowic bedzie. Stad tho y przez co ma Jezus Christus / i z iest namiley sym synem Bozym y nade wfteki nazacnie sym / i z te z iest iednorodzonym y pierworo dnym w tego stworzenia.

Wtóra część /
K A P I T V L A 14.

Qazało sie to przedtym / iż niemaś między wiela taa-
kich y owakich Bogow/iedno ieden tylko Bog żywy
y prawdziwy. Ktory jest oćiec: okazało sie y to potym
iż ten sam ieden Bog oćiec/ ma wiele rozmaitych synow / y
z niebieskich duchow dobrych / y z ludzi ziemskich zlych y do-
brych : y to sie też przypominalo / iż między ta wielkością do-
brych y Bożych synow/ jest ieden naprzednięszy y nazacnię-
szy : Ktory jest wshytkich inshych pierworodnym : tho jest gło-
wa y Pánem. A jest Pánem nie tylko nad samemi syny Boży-
mi/ ale też nad wshytkim zgoła stworzenim Bożym/ nie tylko
ziemskim/ ale też y niebieskim. Już tedy czas też jest aby sie to
pokazało/ iesli ten syn Boży jest duch z duchow/ czyli jest cżło-
wiek z ludzi. Byli ci dawno przedtym/ ale y teraz ieszcze sa/
z ktorych niektorzy nie tylko go Aniolem być twierdzili/ abo
iednym przednięszym z Aniołow / to jest Pánem y Ksiaż-
ciem Aniołow/ y wielkiej rady Aniolem nazywali/ lecz procz
wszego pisma s. ale go też y tak synem Bożym działali/ ze cho-
ćiaż go pismo (iako o ni mówia) Aniolem zwalo / przedsie
nie był z Aniołow/ ale z samego Boga iśności/ abo z serca oys-
cowskiego / abo z myśli przed wfsemi wieki wrodzony. Ties-
ktorzy zaś y to rodzenie w niwecz obracaiac (choćiaż ie też
rzekomo wsty wymawiali.) mówili / iż Ktoby to smiał mówić
iż to było/ Kiedyby go nie było/ zeby ten miał być przeklety: to
jest / iakoby tak rozumieiac / iż Ktoby o tym myśleć chciał / iż
wrodzony był z oycá / tedy go oćiec vprzedzić musiał / á iesli
sie potym z tegoż oycá wrodził / tedyby to musiało być / iż nie
był niż sie wrodził : á takby to za tym isć musiało / iż jest y in-
shy y rozny od Oycá. A przetoż mówie / iż oni w tho subtylnie
wgladaiac/ y to rozumem swym ogarnuiac/ zeby sie tak mo-
wiac y trzymaiac / dwu Bogu nie vchromli : á ieszcze iedne-
go wietszego á drugiego mniejszego : onego też zaś pierwsze-
go á tego poslednięszego : Otoż/ nie mogac tak zgoła przed-
in, emi zaprzec tego rodzenia : tak go rzekomo pozwoli / ze
przedsie

*Iesli Iezus Chri-
stus syn Boży, jest
z ludzi synem Bo-
żym, czyli z du-
chow.*

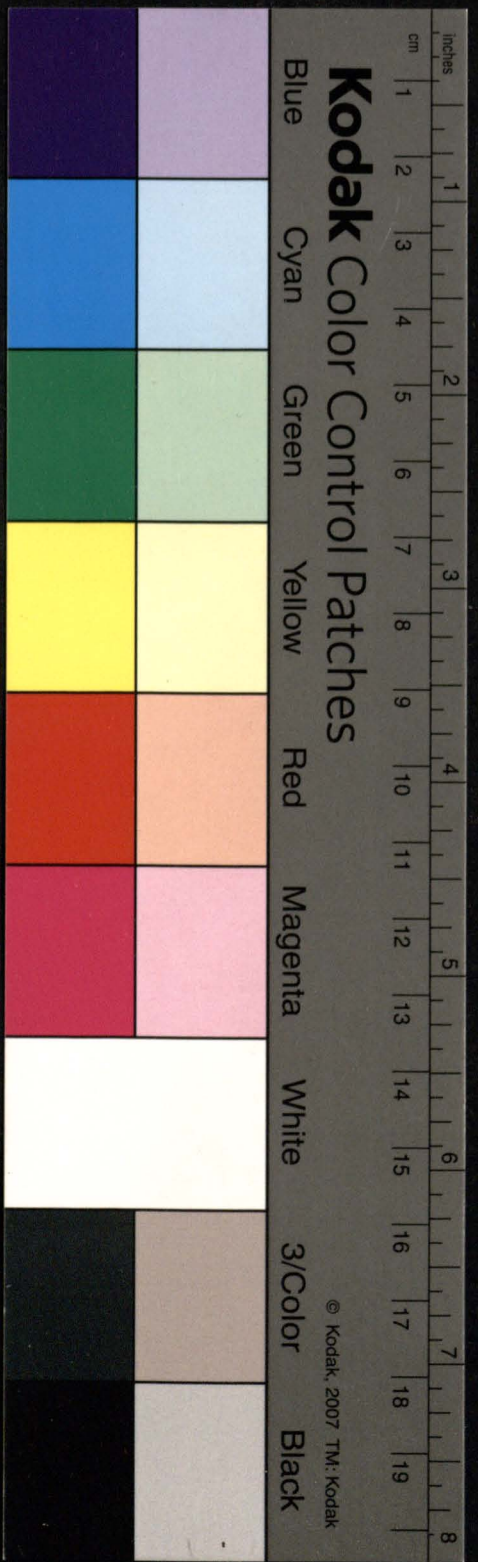
*Dumy ludzkie o
rodzeniu syná
Bożego.*

o iedynym synu Bożym Mesyasu.

77
 przed sie nigdy nie bylo to rodzenie. Bo ktoby rzekł / iż to
 wozdy bylo / kiedy go nie bylo : tedyby miał być przeklęty : A
 ktoby rzekł że tego nie bylo / kiedyby go nie bylo / co nie jest
 nic innego / iedno ze sie nigdy nie rodził: ten v nich był błogo-
 sławiony. A tak / to trzeba było wedle nich mówić y wierzyć /
 iż ten syn Boży jest sam Bog oprocz ktorego żadnego in-
 Bogá niemáß : iáko ich wiele niebácznie mówi y pise : y wie-
 ly thym podobnych mów uczyli / y wiele tej rzeczy sobie o
 nim procz písma s. pozwalali. Ale iż to wszystko z głowy swey
 y z rozumu swego / pogańska Filozofia opoionego / mówili y
 stánowali : á iam to wziat przed sie / abym wam odrzuciwszy
 ludzkie wynalaski / y babie ábo gorsze niż babie bajki / z sámych
 źródel słowa Bożego / prawdę zbawienia / iáko we zwier-
 ściedle przed oczy wystáwił : przetoż też krociszenieczko An-
 iolow / ábo Aniolá z ktorego sobie tego syná Bożego zmyslá-
 li (bo pierwszey bajki / że był Bogiem / ábo z Bogá przed wie-
 ki myśla zrodzony / wspominać niechce : iżem ja falsywa być
 w inszych písniach swych pokazal : y tu w tych tożem iuz po-
 kazal / gdy sie o iednym Bogu písalo.) dotknawszy y omyl-
 ność w tym mniániu pokazawszy : okáże to písno iásne y tá-
 cne / ktore okázuie go być synem Bożym z ludzi.

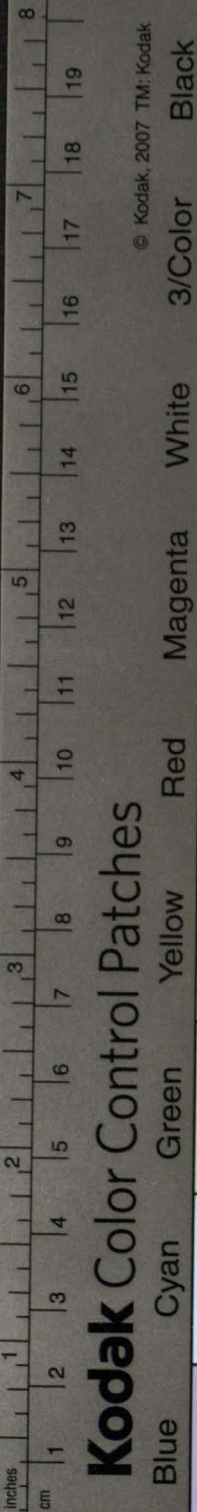
Iż z Aniolow nie był / áni jest / Pan náš Jezus Christus syn
 on namileyszy Boży / z onych mówie duchow od Bogá stwo-
 rzonych / przez ktore przedtym z ludzmi Bog mawial Dzie.
 7. v 38. Heb. 2 v 2. y ktorzy ku służbie / y strážey násey / wysy-
 łani bywáia Psál. 34 v 8. á 91 v 11. Heb. 1 v 14. o thym macie
 iásne świádectwa. Pierwsze gdy tak zgoła y iásnie duch Bo-
 ży mówi : Iż Bog ktory ostatecznych czasow mówić z námi
 pocjal przez syná / ktorego dziedzicem wszystkiego postáno-
 wil : á on też przez sáмого siebie oczyszczenie grzechow ná-
 szych nam spráwił / y vsiadł po prawicy wielmożności ná wy-
 sókościach : nigdy żadnemu z Aniolow tej czci nie dáł / iáko
 temu synowi dáł : áni (dokláda támsze dáley Heb. 1 v 5.) tak
 żadnemu z Aniolow rzekł : Tyś jest syn moy / iam ciebie dziś
 vrodził.

*Okázane iż Jezus
 Syn Boży nie jest
 Synem z ániolow.*

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtóra część /

wrodził. Am tak: ia iemu bede oycem / a on mnie synem. Ant
 tej tak: Siadź po prawicy moiey / ażbym położył nieprzyja-
 cioly twoie / podnośkiem nog twoich: tamże v 13. Wtore / iż
 tego potym znacznie / o tymże synu Bożym Jezusie Christus-
 sie dotkłada: iż on nie przyiał Aniołow / ale przyiał nasienie
 Abrahámowe. Żeb. 2 v 16. Co nie inszego nie iest iedno / iż ten
 syn Boży Christus Jezus / nie iest z iedney / iż tak rzeka / nátu-
 ry / y z iedney tej społeczności Anielstkey synem Bożym: ale
 iest z náтуры y społeczności ludzkiej. To iest / krotko mowiac:
 nie iest Aniołem z Aniołow / ale człowiekiem z ludzi. Bo miá
 nowicie z nasienia / abo z potomstwa / Abrahámowego: kto-
 remu o tym z osobná Bog obietnice wezmył: iż w nasieniu ie-
 miały być błogosławione wszytkie narody ziemie. A iż to iest
 własny zmysł ducha Bożego / tedy to z vprzedzających y z po-
 zad idacych słow łączno poznacie / ktorými tak mowi v 10. A-
 bowiem przystało temu / [to iest Bogu] dla ktorego wszytko
 y przez ktorego wszytko / aby wiele synow do chwaly przywo-
 dzac / Książę zbawienia ich [to iest Jezusa Christusa] przez
 wtrapienia doskonałym wezmył. Bo y ten ktory poświęca /
 [to iest Jezus Christus.] A ci ktorzy bywáia poświęceni / [to
 iest wybrane dźiatki Boże.] z iednego sa wszyscy. [to iest z Bo-
 gá Oycá] Dla ktorey przyczyny / [to iest ten Jezus christus od
 Boga Książęciem nad inszemi syny Bożymi postanowiony.]
 nie wstydał sie bráć ich nazywáć [to iest inszych ludzi od Bo-
 gá za syny obranych.] mowiac: Opowiem imie twoie [to iest
 twoie Boże.] bráćiey moiey: [to iest ludziom a nie Aniołom.]
 w pośrodku zebrania [ich] wysławiac cie bede. A zaśie: Ja
 w nim dufáć bede [to iest / ia Jezus Christus nasienie Abrah-
 ámowe dufáć bede w Bogu.] A zaśie: Oto ia [to iest Jezus
 Christus] y dźieci ktore mi dał Bog. Co wymowiwšy duch
 Boży przez Apostoła: ażci potym takie z tego czyni zámknie-
 nie: Gdy tedy dźieci [to iest ludzie ktore sobie Bog bierze
 za dźiatki.] máia społeczność ciała y krwi [to iest sa ciałem
 y krwią / abo ieseje krotcey y łacniey mowiac sa ludźmi.] tym
 że sposobem

O iedynym synu Bożym Mesyaszu.

Jeć sposobem y on tychże sie [to iest ludzi] wczesnikiem [abo to warzysem spolnym] stat: aby przez smierć skazil tego/ktory miał władze smierci: to iest/dyabla. A tam dopiero/po onych słowach ktorem przywioldl o przyieciu nasienia Abrahá mowego / przydaie też y słowa ty: skad powinien byl podobnym być we wszytkim bráciey: aby byl miłosiernym y wierzonym przednieyszym Ofiarownikiem/w sprawách Bożych/ku wbláganíu grzechow ludu. Abowiem/iż on kusony bedac cierpiat/ moze w pokusách bedacych ratowác. Otoż tu iuz z tak iasných słow ducha Bozego/iáwna wam to moje być/iż syn Boży namileyszy/on pierworodny wse° stworzenia/ nie iest z narodu/ani z pocztu synow Bożych duchow(ktorzy ciała á ni kósci nie máia/iáko on ma Luk.14 v 39.) od Boga stworzonych/ktore pismo s. ániolami nazywa: ale peronie iest z pocztu inse° / to iest z ludzi. Co iż tak iest / oto wam to tak náprotce kilka swiádectw pisma s. pokaze. Naprzod/iż tak iásnie o nas y o nim też pismo s. mowi: je my/iestesiny cżlonkami ciała ie°/z ciała iego: y kóscia z kóscie°. Efe. 5 v 30. Potym/iż go okázuie być nasieniem/abo synem Abrahánowym/Izáákovym/ Jákobowym: 1. Moy. 22 v 18. á 26 v 4. á 28 v 14. Mat. 1 v 1. 2c. Luk. 3. v 34. Dżie. 3 v 25. Trzecie/ iż go okázuie być Izraélczykiem/ abo żydem z żydow: A to gdy tak Bog sam o nim przez Moyżesá do Izraélczykow mowi. Pro roká wzbudzi wam Pan BOG wás / z bráciey wászey iáko mnie 2c. 5. Moy. 18 v 18. Dżie. 3 v 22. á 7 v 37. Czwarte ono/ gdżie tak mowi duch s. przez Páwla Apostola do Timotheusza: Pámietay/jeć Jezus Christus/ktory iest z nasienia Dawidowego/wedle Ewáneliey moiey / wzbudzony iest od wmarłych. 2. Tim. 2 v 8. A drugi mowi: Jáwna to iest rzecz/iż pan náš wyniknal z pokolenia Judá: wżgledem ktorego pokolenia/nic nie mowil Moyżes o ofiarownictwie: Heb. 7. v 14. Dla czego/zowie go też y Aniol/Lwem z pokolenia Judżinego / y Korzenim Dawidowym/ Obia. 5 v 5. A to wšytko / wedle onych prorocत्व / ktore vprzedżily o nim: iáko 1. Moy.

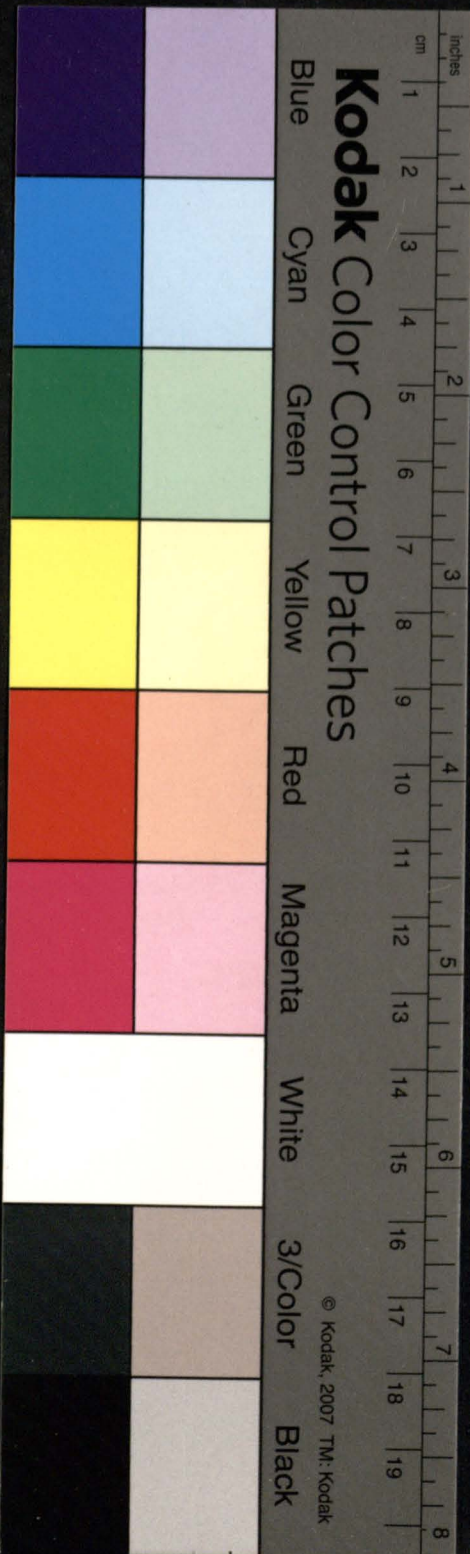
1. Iesus Christus
syn Boży iest synem Bożym z ludzi.

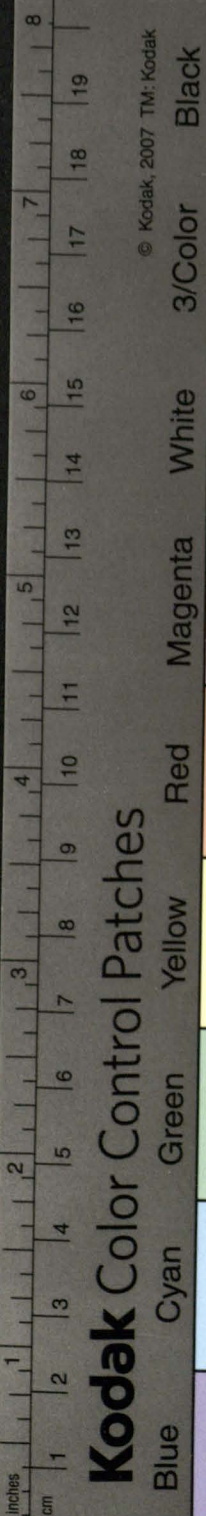
1. dżi.

2.

3.

4.

Wtora część /

- Moy. 49 v 9. a Ez. 11 v 1. Także wedle psalmu 132 v 11. Który wykład o Jezusie synu Bożym Piotr s. tak mowiac: Dawid bedac Prorokiem / y wiedzac iż mu Bog przysięgał pod przysięga / że z owocu bioder iego [wedle ciała] wzbudzić miał Chrystusa / y miał go posadzić na stolicy iego zc. Dżie. 2. v 30. Jakoż tego y Anioł / który pannie opowiedział poczęcie iego / dołożył był / mowiac: Da mu Bog stolice oycá iego
5. Dawidá / Luk. 1 v 32. Piąte / iż Bog sam synowi Dawidowemu który jest Chrystus Jezus / obiecał być oycem: a o nim też powiedział / iż miał być synem iego 2. Sam. 7 v 14. Żeb. 1 v 5. Szoste / iż wszytkie te chwale / ktora iedno przywołascza Bog człowiekowi / wedle opisania Dawidowego Psal. 8. zamknął w głowie wszytkich ludzi Jezusie Chrystusie człowieku: chociaż / dla meki y śmierci / nieco mało od Aniołow [ktorymi iako tamże mowi Żeb. 2 v 5. nie poddał światá idąc tego] wniętychonego: ale dla wtrapienia śmierci / czcía y
  7. chwala wkoronowanego. Żeb. 2 v 6. 7. 8. 9. Siódme / iż też tak iásnie mowi pismo s. że ieden jest Bog / ieden też pośrzednik Boga y ludzi: człowiek Chrystus Jezus: który samego siebie dał okupem za wszytki. 1. Tim. 2 v 5. Osine / że sie tak sam Pan Chrystus szczyrze y prawdziwie człowiekiem być / a bo synem człowieczym / wyznawa: iako ttego pelen jest nowy Testament. Co iż sie przedtym w Rozsádku pokazáło: a ttemu sie też y obietnice wszytkie Boże stare / o człowieku wczynione pokazáły y wywiodły: tedy ia daley rzeczy tey pokazáć tu y wywodzić nie chce: tam to szczyrze zebrano naydźsie.
  8. A tu iuz tey moiey rzeczy do was te zás znou krotka summe tego wszytkiego weźmiecie. Iż poniewaz syn Boży nie jest z pocztu Aniołow / abo z iákich duchow nieśmiertelnych / ale jest człowiek z ludzi: iako sie to tu nákrótce pokazáło: też dy też ná nim samym przedstawiac / oprocz inego / nie mamy sobie zmyslać żadnego inzego: ale ná tym samym przedstawiac / onego samego winni smy slucháć y chwale Bogu z niego zámwzdy oddawáć.

Summa krotka te
go co sie wprzod
mowilo.

Tu bardzo mylnie i
przeciwko wypracowa
pism s. wiadacemu, iż
zelmaniu samego s. krotki
Pana. Bo ja matke ty
Maryi Pannie z ludz. pokod.
wiczony ras przy
braz 2 pamego dyu
niechcie krotki, to jest: Boga.
a ile tego, iż synem Bozym
mianie

Zápitulá

o iedywym synu Bozym Mesyafu.

Kapitula 15.

Kazaly sie iuz dwie pierwsze rzeczy: to iest / skad ludzie
 zmyslaja sobie / y czym dowodza przedwieczney zwoier
 zchnosci syna Bozego: a potym tezy to z ktorych sy
 now Bozych iest ten ieden naprzedniwszy syn Bozy. Ktora
 rzecz / aby sie tym lepiej poiac y wvazyć mogla: trzeba nam
 tu teraz / za rzecz trzecia / to wvazyć: przez co tezy y ludzie sami
 tey zchnosci dostawaja / ze sa synmi Bozymi. Poniewaz to
 iuz pokazano iest / ze ie pismo synmi / a synmi pierworodnymi
 y namileyszymi Bozymi / y Bogami tezy nazywa: iako to z o-
 nych samych slow psal. 82 v 6. Ktore sie wprzod wspomina-
 ly / wy iuz sobie przywieśc na pamiec mozećie / gdzie ono tak
 B O G przez Dawida mowi: Jam rzekł Bogowie iestesćie
 wy / y syny naywyszego wshyscy. Abowiem tu nie dwoy rzeczy
 mowi / ale iedne: mowiac: Bogowieście: y zas / synowieście
 naywyszego wshyscy: nie iakoby inshy mieli być Bogowie / a
 inshy synowie Bozy: ale to pokazue / iz to iest rzecz iedna / byc
 cslowiektowi Bogiem / a byc synem Bozym. Gdyz to iest rzecz
 perona / ze Bog syny swe / wshytke (mowie) wybrane y vmi-
 lowane / czyni wezestnikami Bostiego swego przyrodzenia.
 A tak byc synem Bozym wedle pisma s. iest tezy byc Bogiem.
 A to wzgledem nas / z strony nadzieie odlozoney nam w nie-
 bie. Bo chociaż iestesmy teraz tymi syny Bozymi / ktorzy wie-
 rzymy w imie iednorodzonego syna Bozego Jezusa Christu-
 sa: iednak sie iestce nie okazalo czym bedziemy. Ale gdy sie
 on okaze / tedy iemu podobni bedziemy: iz go wyrzymy iako
 iest / 1. Jan. 3 v 2. Gdy tezy y ciála nase / podobne beda ciálu w
 wielbionemu Jezusa Christusa syna Bozego: Filip. 3. v 21.
 Bo z smiertelnych / stamemy sie niesmiertelni 1. Kor. 15 v 53.
 y Ismac sie iako słońce / w krolestwie oycá swego / bedziemy.
 Mat. 13 v 43. y chwalebnyimi sie okazemy: gdy sie tezy okaze
 on jywot nasz / Pan Jezus Christus. Kol. 3 v 4.

Wszakze w tym przestrzegam was y napominam / ze byście
 tak nie wykladaly ani rozumialy: ze bysmy sie tak w tym od-
 miemie

*Iz ludzie sa synmi
 Bozymi, co to
 wzydy iest przez
 co sie imi stawia*

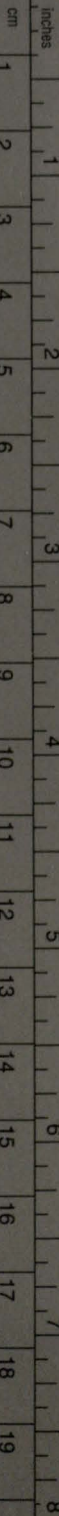
*Byc synem Bozym
 iest byc Bogiem.*

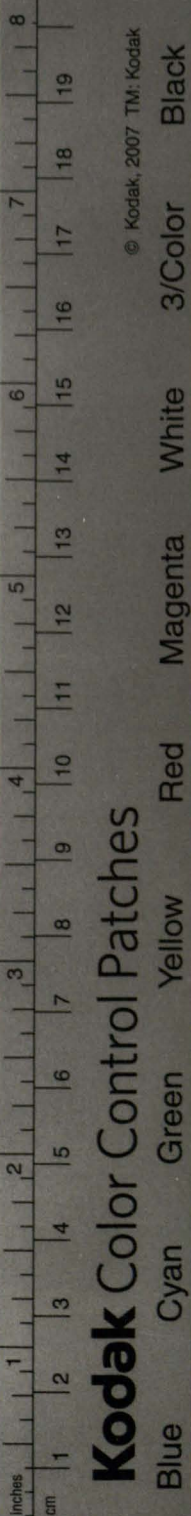
*Przedtoga, z stro-
 ny nasego prze-
 mienienia, y zchno-
 sci.*

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtora cześć/

mienie mieli/iakobysmy ludzmi na potym nie mieli być: abo/zeby ciáło naše w ducha sie miało obrocić: abo zebysmy tak zgoła we wsytkim odmienie sie mieli/ z strony przyrodzenia našego człowiecze/ zebysmy przestawsy być ludzmi/ w Bogá sie przemienili. Tę to jest wymysł moy: ani to przedsięwzięcie: ale to/ że ja biorac to za iedno/ być synem Bożym / a być Bogiem/ ku temu końcowi biore: aby z wważenia tak wiela tęj zacności našey/ ktora nam Bog daie/ ktora nas raczy/ y ktora nas czci/ wważyciesmy potym mogli/ nie rowno wietśa zacność Chrystusa Pána Pierworodnego syná Bożego: nie nád ktorým z osobná iednym synem Bożym/ ale nád wsytkimi zgoła wobec. Boć Chrystus nie iednego jest Pánem: nie iednego głowa: nie iednego pierworodnym: ale wsytkich zaráz. A potym/ te też tak obaczysz/ ktora ma Chrystus: a byście dopiero samego Boga/ y one iego napřednieysza y nazacnieysza chwale/ poznawac też y wważac mogli: ktory nie ma sobie rownia. Gdyż on sam/ nas tak sobie syny uczyni wszy: a náwet wsytkę zwierzchność y ná niebie y ná ziemi ná iednego swoięgo pierworodnego y namileyşego syná Jezusa Chrystusa wlozyszy: przedsie jest głowa ięgo: jest y Bogiem y Pánem ięgo. A w tym sie nigdy ani odmienia: ani tęj swoięj zwierzchności y máiestátu traci: chociaż nam z łáski swoięj tak wiele w namileyşym swoim daie. Ale iakoby to bylo sluchaycie.

! Także zacności Chrystusowej nádnami.

A potym Bożey nádn Chrystusem.

Kpituła 16.

Kto chce dobrze zacność swoię ktorą ma z Bogá poznac: ten pierwey poznac ma do siebie swoię wrodzoną nięczymność z wważenim zacności Chrystusowej y Bożey dobroci.

D Dy tedy to wiedziec y rozumiec chcecie/ ktorým sposobem/ od kogo/ y przez co/ stawamy sie tęj tak wielszą tęj zacności wczesnikami / że iestesmy synami y córkami Boga najwyżşego: tedy napzod/ chcecieli sie wwarowac/ z inşymi wiernymu/ obludy Saryzaystkiey/ mnichowstkiey: y pychy iakiey stryctey duchowney: a nád to chluby glupiey / y nádymania sie pysnego / y wielkiego o sobie rozumienia: a chcecieli z drugiey strony zacność poznac Chrystusowe / o ktozey sie potym mowic bedzie: A z tego wsytkiego poznac wielka

o iedynym synu Bożym Mesyafu.

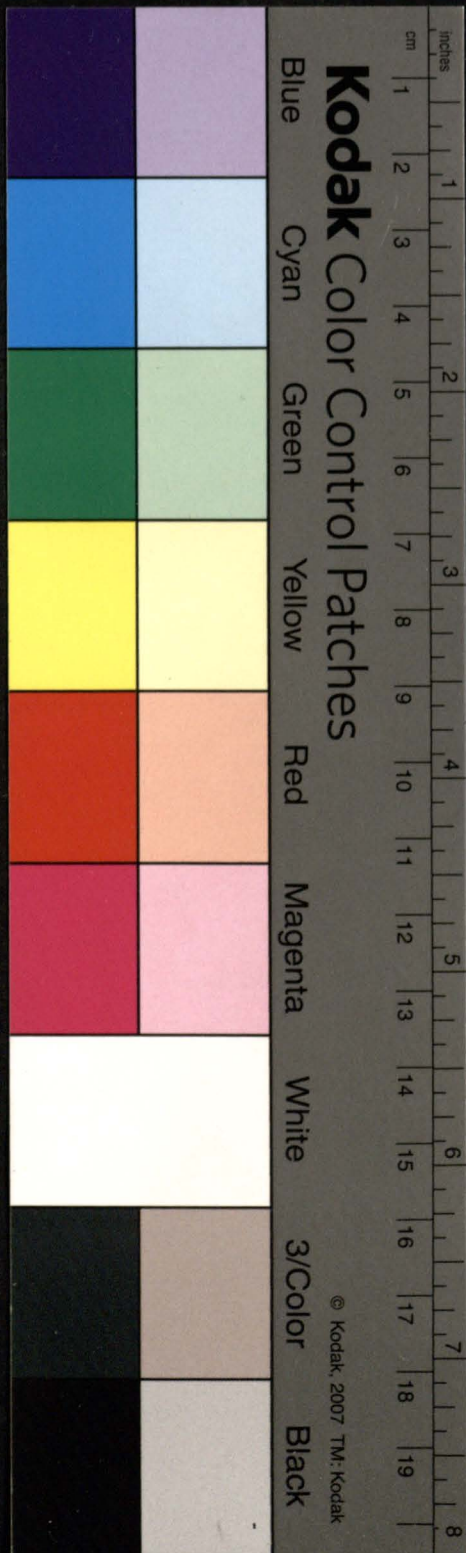
wielka a żadnym ięzykiem nigdy słusnie nie wyflowiona do-
broć Boga przeciw sobie: y nasze też przeciwie^o powinność:
tedy mówie y powtore / potrzebá nam naprzod samych sie-
bie poznać / y ná wšytkim dobrze obráchowác. Abyšiny ták
nigdy o sobie nie dumáli / zebyšiny ábo z swego przyrodzenia/
ábo z vrodzenia/ábo z wychowania/ábo z náuki/ábo z iákiey
godności nášey / ktoraby sie w nas nád inše náydowála: ábo
z dobrych nášych vczynkow: postow / iátmužn/ y inšych ták-
kowych / tákimi sie stawáli / ále zgotá to wvázáli / y ná tho
pámietáli / iž to wšytko nie iest z nas samych / ále iest z Bo-
gá. Bo my á czym inšym iestefmy z przyrodzenia/ iedno syne
mi gniewu: Efez. 2. v 3. Jedno vmárymi: Támže 2. v 1. 5.
iedno ciemności: Efe. 5. v 8. iedno wšelákich złošci y nie-
práwošci / iž ták krotko rzeké / nápelniemi: á zgotá w sobie
nic dobrego nie máiacy: Jáko wam to z kiltá iášnych šwiát-
dectw pišmá s. pokáze. Wywodzi to bárzo dlugo/dowodnie
y mądrze Páwel s. poczáwšy od polowice káp. 1. áž do kónca
4. w lišcie do Rzymian/ y często to potym wšpomina rozmá-
itými sposoby / iž y Grekowie y Zydowie (przez Greki rozu-
mieiac wšytki narody pogáńskie) wšyšcy sa złymi / grzešne-
mi/ y żadney godności w sobie y špráwiedliwošci nie máiacy-
mi. Wšakže zošobná / to nákrótce z tych šlow iego obáczác
možećie / gđšie ták mowi Rzym. 3. v 10. zé. Nápišano iest / iž
niemáš y iednego špráwiedliwego: niemáš rozumieácego:
niemáš coby Ńukáł Boga wšyšcy sie odchylili: spolu stáli sie
niepožytecznymi: niemáš czyniácego dobroćliwošci: niemáš
áž do iednego. Gárdlo ich iest grobem otwártym: iezykow
šwych vzywáli ná zdráde: pod wárgámi ich iád Áspidow.
Ktorych vštá nápelnione sa przeklinánia y gorzkošci. Nogé
ich sa predkie ku rozlewánin krwie. Potáracie y znedzenie ná
drogách ich: á drogi poškoiu nie poználi. Niemáš boiážni
Božey przed oczymá ich. A wiemy iž cokolwiek zákon mowi/
[tym ktorzy w zákonie sa] mowi / aby wšelkie vštá byly zá-
tulone: á ižby winien byl wšytek šwiát Bogu. A ná inšym

9 3 miejscu

80

*Wšyšcy ludžie z
Adámá biegiem
przyrodzoným
grodzeni nie máš
w sobie nic dobre.*

80.

Wrora część/

miejscu mowi: iż my sami z siebie nie jesteśmy tak dostateczny
mi / abyśmy mogli pomyslić [rozumie w tych rzeczach] duchow
nych w niebieskich / o Bogu y naszym też dobrze duchowa
nym. I tak oby z nas samych: Bo dostateczność / albo sposo
bność ktora by sie w nas kiedy pokazywała / z Bogą jest 2.
Kor. 3. v 5. Ale / iesliby sie kto zdał sobie być czym / gdyż nie
jest / ten samego siebie zwodzi. Gal. 6. v 3. Lecz iż tego peł
no jest w piśmie s. Ktore nam wszedy tho przed oczy wystaa
wia / że w nas / gdy sie na swe własne przyrodzenie y na spraa
wy pilno obezrzemy / niemają nic dobre / ale wszytko złe: tak
daleko / iż gdybyśmy mowić chcieli / że w nas grzechu niemają /
Kłamcami zostać musimy: Bogu też kłamstwo zadarowy: 1.
Jan. 1. v 10. Przetoż to wprzod dobrze do serca przypuszcia
wszy / y themu v siebie miejsce zostawowy / iż nas przedcie
Bog w slowie swym sczyrze y prawdziwie działkami swymi
nazywa: y dziećmi krolestwa niebieskie / czyni: to potym trze
bą obaczyć / wważyć / y do serca swego przyać: skąd wždy to /
y od tego / y przez co nam przychodzi: iż z tak złych / zostawa
my tak dobrymi z tak umarłych / tak żywymi: z tak zginelych
tak wybawionymi: y z tak niegodnych dziećmi gniemu / tak go
dnymi syny Bożymi umiłowanymi ic. Wszytkiego tego jest
naprzednieysza przyczyna / bez szrodtku wśelakie / sama sczy
ra łaska / miłość y dobroć Bogą wśechmogacego: ktoremu
sie tho tak wpodobalo / ludzi sobie za działki nabrac / y ony
Boskiego swego przyrodzenia uczestnikami weczynić: dzie
dzicmi wszytkiego postanowić: a to odrodziwszy sie sobie przez
duchą swojego s. przez slowo swoje s. y przez wiare / dawszy
ja im. Czego wszytkiego skutek pokazal / w onym swoim naz
przedmiesym / pierworodnym / y namileyszym synu: Ktore
wszytkich głowa postanowil: y onego samego okupem za
wszytkich inszych grzechy / weczynil: dawszy go wprzod na há
niebna y przekleta śmierć: wlożywszy nań wszytkich inszych
dziatek swych złości y nieprawości: aby ony oczyszcione bez
doc przez krew iego / staly sie w nim sprawiedliwoscia Bo
żo / y dziećmi

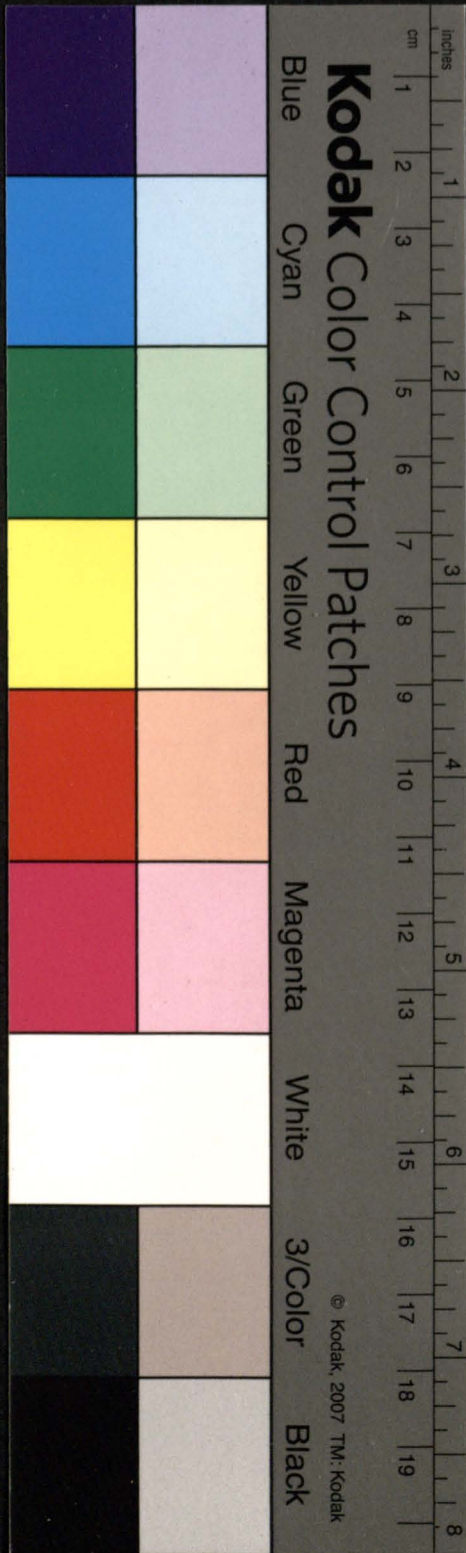
Gdyżesmy tak
złymi z przyrodze
nia, skądże sie
tak dobrymi dzia
kami Bożymi sta
wamy.

Z miłości Bożej
przewieczney te
go wszytkiego do
stawamy.

o iedynym synu Bożym Mefyasu.

Ja / y dżiećmi Królestwa niebieskiego. Jakoż to porządkiem
 swym z peronych świadectw pisma s. nakrotce powiem. Na
 przod / iż Bog bogaty w miłosierdziu / sam to uczynił z łaski
 swey / iż nas przed założeniem fundamentow swiata wmiło-
 wał y obrat: onoz o tym maćie thak mowiącego Apostoła
 Efez. 1 y 3. Błogosławiony Bog y oćiec pana nase^o Jezusa
 Christusa / ktory nam błogosławil wśelakim błogosławie-
 stwem duchownym / w niebieskich [rzeczach] Christusowi:
 Jako nas wybrał w nim przed założeniem swiata / abyśmy by-
 li swietymi y nienagannymi przed nim / w miłości. Przed-
 thym nas naznaczywszy / ku przysposobieniu za syny / przez
 Jezusa Christusa ku sobie / wedle wpodobania woley swoiey:
 ku chwale sławney łaski swoiey / przez ktora nas w dżieczny-
 mi uczynił / w onym namileyfym: w ktorym mamy odkupie-
 nie przez krew iego / odpuśczenie wpadkow / wedle oney bo-
 gárey łaski swey / ktora obfitował przeciwko nam w każdey
 mądrosći / y roztropności: oznaymivfym nam tajemnice wo-
 ley swoiey / wedle wpodobania swoiego / ktore byl postano-
 wil w sobie. A na drugim miejscu / Rzym. 8 y 29. tenże mowi:
 Pan Bog ktore z ludzi przedtym poznal / ty też przedtym na-
 znaczył / aby kształtem podobni byli obrazowi syna iego: zeby
 on byl pierworodnym między wiewem bráćiey. Tu inż oto / wi-
 dżicie iż wystawioná nam iest w tych słowách / miłosć y łaska
 Boża / y ono iego nas przed założeniem fundamentow swia-
 ta wybranie / y koniec też pokazany / ku ktoremu sie to / z mi-
 łości obranie nase / ściaga. Patrząć inż też szrodekow / przez
 ktore tho potym tenże sam Bog przeciw każdemu z osobná
 wykonywa. Naprzednieyfy iest szrodek odrodzenie nase /
 przez ktore nas sobie Bog za syny przyimnie: duchem nas so-
 bie swoim pieczętuie. A po nim drugi iest / syn on iego pier-
 worodny namileyfy / w ktorym nam y miłosć swa skutecznie
 pokázuie / y nas w pewnia o swey tey przeciw nam miłosći: y
 prawie skutecznie za dżiatki swe przysposobia. Bo gdybyśmy
 pierwey nie mieli być znówu wrodzonymi przez wżyczenie dus-
 chá s.

*Przez pewne szro-
 dki tego dostawa-
 my.*

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

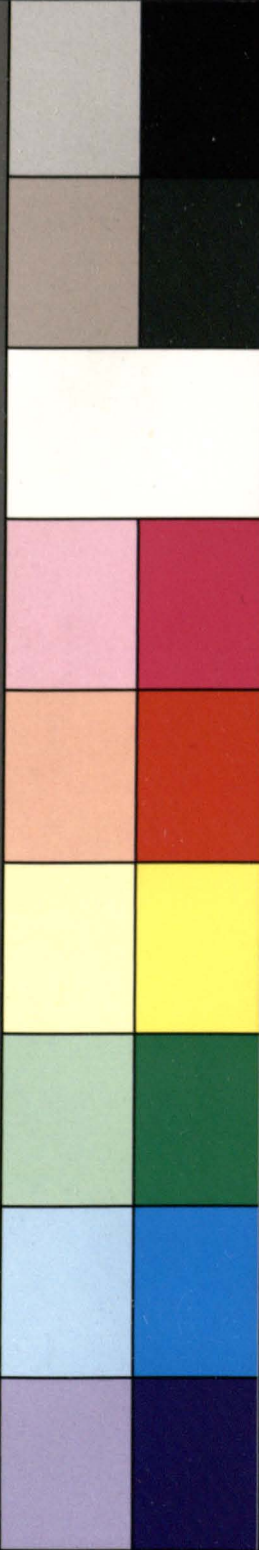
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Wtora część /

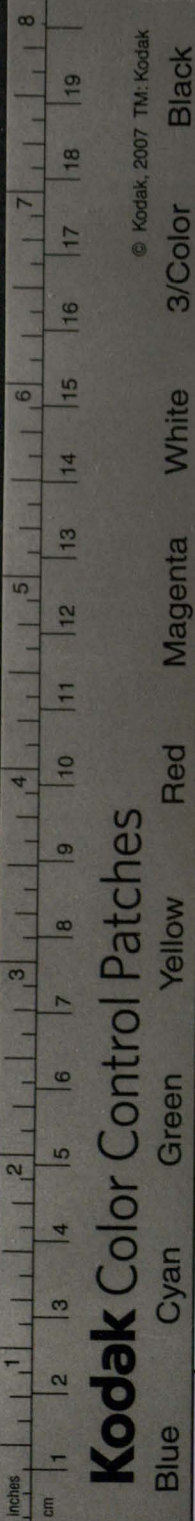
Chá s. tedybysmy Christusa poznac y prze zeń do Boga przy-
 stąpić nie mogli : á co wietřa / y Bogábysmy samego nie poz-
 znali. Al przytym slowo Boze iest / przez ktore sie o tym z nás
 mi rozmarwia / nas uczać o wolej swej / y powinnośc naše
 nam przed oczy wystawiaiac y Christusa nam syná swego za-
 lecaiac: przez ktore nas teź nie tylko do siebie wzywá / ale teź
 práwie dostateczniey odradza. A do tego potym przystepuie
 teź y wiara naša / ktora teź onze sam nam dáruie : ná to / aby-
 smy przez nie / o ie^o przeciw nam miłości w christusie iuź nam
 pokazány / y pemienni byli. Czego teź wřytkiego oto ty pe-
 wne swiádecťwá mieć bedziecie. Jáko to / gdy tak mowi Jan
 s. o oney morwie Bozey / ktora byla ná poczatku : Jź ktorzy-
 kolwiek ia przyieli / dála im zwierzchnośc aby byli dziećkami
 Bozymi / wierzacym w imie iego : ktorzy nie ze krowie ani z
 z chćiwosci ciała / ani z chćiwosci meźá / lecz z Boga sa ná-
 rodzeni. Jan. 3 v 5. Ale y to wřytko iest z Boga: ktory chce
 porodźit nas slowem prawdy : ku temu jebysmy my byli niez-
 iátkimi pierwiáskami stworzenia iego Jakub. 1 v 18. A to záś
 naše odrodzenie z cielesnych ludzi w duchowne / nie idzieć z
 nasienna káżacego sie / ale z tego ktore nie zna skázy: Bo przez
 mowe Boga žywego y ná wieki trwáiacego : iáko to Piotr
 s. piseť. Piotr 1 v 23. A iź sie to wřytko z miłości Bozey prze-
 ciwo nam dzieie / á nas teź ku miłości BŌzey ciągnie y ku
 miłości teź bráćiey našych : oto y te^o dokláda duch Boży / mo-
 wiac tak do tychže dziećek Bozych: Báčcie iáka miłość dáť
 nam oćieć / abysmy nazwáni byli dziećkami Bozymi: Dla te-
 goć nas swiáť nie zna / iź teź onego nie poznáť. 1. Jan. 2 v 1.
 A ku cjemuby nas tak Bog znouu sobie vrodźili / y zá dzieć-
 ki przyial / chcećieli theź wiedzieć : onoź maćie / náď przest-
 swiádecťwá / y tego iásne dołozenie : iź ku temu / y dla tego /
 abysmy go miłuiac / bráćia teź naše miłowáli / á grzechow
 nie pelnili. O czym tak mowi / v kázuiać drugi sřzodek tego
 naše^o vrodzenia : wřelki co wierzy iź Jezus iest Christusem /
 z Boga sie národźil : á wřelki co miłuiie tego ktory vrodźil /
 miłuiie

o iedynym synu Bożym Mefyaszu.

milnie tej tego ktory z niego iest narodzony. 1. Jan. 5. v 1. A
 wszelki tej co sie narodzil z Boga/grzechu nie czyni: i3 nasies
 nie iego w nim trwa: y nie moze grzeszyć/ i3 z Boga narodzi
 ny iest. 1. Jan. 3. v 9. A i3 sie tho dzieie vrodzenie nasze przez
 Duchá Bożego/ ktore^o nam daie: to áczescie iuz z przestlych
 swiádecw obaczyć mogly/ wśakże to iescze z tych/ tym lás
 cniey obaczyćie / gdy tak o tym mowi Apostol: Ktorzykol
 wiek duchem Bożym bywáia rzadzeni / ci sa synmi Bożymi.
 Boście nie wzięli ducha niewolstwa [mowi to Páwel s. do
 wiernych] znouu ku boiázi / áleście wzięli ducha przysposo
 bienia/ przez ktorego wolamy Abba Oycze: ktory to duch po
 swiádcza duchowi násemu/ i3 iestesiny dziećmi Bożymi. Rzy.
 s. v 14. A ná insym micyscu/ tej rzecz wypisuiac / y drugiego
 tej iescze szrodku doktáda/ y to náše synostwo/ nám/ z dzie
 dźictwem wolności/ przed oczy wystáwia/ mowiac tak: Gdy
 przyslo wypelnienie cjasu / wyslal Bog syná swojego / vro
 dzonego z niewiasty: wrodzonego pod zakonem: aby ty co by
 li pod zakonem wykupit: zebyśmy przysposobienie synowstie
 wzięli. A i3 iestescie synowie / wyslal Bog ducha syná swoe
 go w serca wasze woláiaczego Abba Oycze. A tak iuz nie iestes
 wiecey sluga/ ále synem: á iesli synem/ tedyć y dziedzicem Bo
 żym przez Christusa. Gal. 4. v 4. ktore^o Christusa syná swoe^o/
 Bog/ swiat vmitowawšy/ dal/ aby wszelki ktoby weń wie
 rzył nie zginá: ále aby miał żywot wieczny Jan. 3. v 16. A tak
 że przez wiare w tego to Jezusa Christusa / wšyscy sie tej sta
 wamy synmi Bożymi/ wedle postanowienia y obrábia Boże
 go: ktory nas sam przez ducha swojego s. y przez slowo swoe
 ie znouu práwie rodzi: abyśmy my ktorzysmy przedtym byli
 dalecy/ bliskimi sie stali: ktorzysmy byli bez miłosci / byliby
 smy vmitowanymi: ktorzysmy byli nie ludem Bożym / Bo
 żymesmy sie ludem stali: y krolowškim teź ofiarownictwem/
 ku spráwowanu duchownych ofiar / przyiemnych BOgu
 przez Jezusa Christusa. Jáko to iescze w sobie ty pisiná zamy
 káia Oze. 1. v 10. á 2 v 23. Rzym. 9 v 25. á 1. Piotr. 2 v 9. O
 3 wa krotko

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Wtóra część /

wa Protko mówiac / y rzecz te zamykając: to jest napewnleya
fia / iż wszytká nášá zacność y godność tá synowsta / nie idzie
z nas samych / ale idzie z samego / iedynego / żywego y prawy
dżywego Boga nášego / z ktorego wszytko : ktory nas sobie
poiednal przez Jezusa Chrystusa / sam práwie w nim będąc
(iako Apóstol dokłada 2. Korin. 5 v 18.) y sam nas z soba iez
dnając : a to w nie przycyżtaniu nam grzechow nášych / owy
sem syná onego swego namileyšego ktory nie vznał grzechu /
grzechem zá nas vczymivšy / abyšmy my byli spráwiedliwo
šcia w nim. A w ty mci záwišlá godność nášá / y wszytko dus
chowne blagosławienštwo náše.

Kapitula 17.

O zacności ofobli
wey Jezusa Chri
stusa syná Bože
go ktora wszytkę
ma też od Boga.

Wo thákowym okazaniu rzeczy przedtym námienio
nych / a z osobná godności y zacności nášey / ktorey
Jiesny od Boga z lásti ie^o dostali / nie będąc iey sami
z siebie godnymi: trzeba nam też iuž wedle obietnice / ktora
sie wprzod vczynila / okázac y te zacność / o ktora nam idzie /
Jezusa Chrystusa onego namileyšego / y nád inše wszytki sy
ny Bože nazacnieyšego / y miedzy wszytkiem i przoduiacego
syná Božego: ktoregom przedtym pokazal być z ludzi. Aby
sie to pokazalo / iż tá tak wielka y rozumem czlowieczym nie
ogárniona zacność y wielmožność iego / nie idzie z onych rze
czy / ktore niektorzy przedsie biora / y nimi tey zacności iego
y zwierzchności dowodzić chca: o czym sie w káp. 12. y 13. wyš
šey morilo : ale idzie škad inad. Z ktorey zaś dopiero / ono
wszytko / iako z iednego Źródla / wyplywa. To jest / iż jest pier
worodnym / namileyšym / iedynym / wlašnym : iż też dla
tego mówili o nim tak zácnie šwieci / y moril też sam o so
bie y o tey swey tak wielkiej zacności : y czynil też vczynki za
cne y wielmožne. Boć on nie škad they zwierzchności zgoła
przez sie dostal / iż to czynil / y moril : abo iż to jest synem ná
zwany pierworodnym: ale iż iuž pierwey škad inad te zacność
tak wielka y zwierzchność wszytko przerwyšáca y to je jest
synem Božym namileyšym miał: co / gdyby nie vprzedšilo /
tedyby

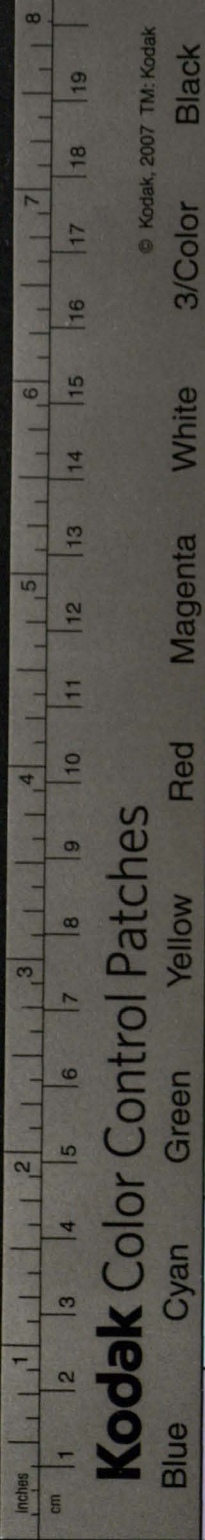
O iedynym synu Bożym Mesyasu.

tedyby y to potym nie bylo. Gdyż on sam nawiecy tego do-
 kładal / iż im wszytko opowiedal y podawal kute^o Koncowi /
 żeby to stad poznali / iż nie od siebie przyszedł / ale iż go Bog
 oćiec posłał. Jan. 17. v 8. 21. 23. 25. Jako też / nie stadci sie
 my Bogu podobamy / albo / nie dla tegoć onnas miłwie / iż
 my weń wierzymy : ale iż on nas sam pierwey vmitował / y
 nas sobie polubił : przetoż nas też y wiara dąrował : abyśmy
 stad weń wierzyć mogli. A thak oto nie iest miłości Bożey
 wiara nąsą przyczyna : ale miłość Boża wiary nąsę : ktora
 gdyby nas nie vprzedziła : tedybysmy y wierzyć weń nie mo-
 gli. Żadacieli tedy wiedzieć / nakrotce y poprostu / coby to by-
 ło / w czym wszytką nawietśa zacność / w czym chwala / sła-
 wa / cześć / moc y wśelaką zwierzchność Jezusa Chyistusa sy-
 ną Bożego namileyse^o zawiśła : tedy to wiedzieć macie / iż nie
 co inego / iedno miłość także Bogą one^o iedynego y wśelch-
 mocnego / Dycą iego świętego / ktorego świat niezna : z ktore-
 rey on wszytko miał / co iedno miał : y czynił / co iedno kiedy czy-
 nił : y mówił / co iedno mówił : ktory go vmiłował / pomazał /
 poświęcił y na świat posłał. Co iż iest rzecza prawdziwa / o-
 toż inż o tym świadectw słowá Bożego / y iego własnego wy-
 znania słuchaycie. Co sie tknie świadectw písma nowe^o przy-
 mirza / onoż pierweśe macie w tych słowách Janá Pomurzyćie
 lá / gdy tak iakoby wykłádaiac inż prorockie obietnice mówi.
 Oćiec miłwie syná / y wszytko dał do reku iego. Jan 3. v 35.
 Gdzie oto miłość wprzod za fundament kładzie / a potym sku-
 tek tey miłości pokazuje / on datek wszytkie^o do reku. A stad-
 by Jan tego dochodził / iacno sie domyslić mozećie : iżci nie
 stad inad iedno z ducha Prorockiego : ponieważ miedzy syny
 niewieścimi wietśy nádeń Prorok nie powstał. A ten duch
 Prorocki / gdzie to y przez kogo oznaymiał / chcećieli też wie-
 dzieć : Otoż go wam nakrotce pokaze. Ono kładai Prorok
 tak o Bogu y o miłości iego przeciw Mesyasowi / ktory iest
 Pan Jezus syn Boży / mówi tym duchem Prorockim. Oto
 slugá moy / ná ktorym sie podepre : wybrany moy / vlubila

*Z miłości Bożey
 wszytkę swoje za-
 cność y zwierz-
 chność ma syn Bo-
 ży Jezus Christus*

3 2 [go sobie]

Wtora cześć /

[go sobie] duszą moją: dałem ducha mego nam: wywieďte
sąd poganom zc. Ezai. 42. v 1. A potym tamże troche niżej v
6. mowi Bog do niego: chociaż go ieszcze nie bylo (iako też
potym Kap 45. v 1. mowi do Krola Cyrusa Ktory sie też iesz-
cze nie byl narodzil.) Ja Jehowáh wezwálem cie w sprás
wiedliwoći / y vchwyce cie za rękę twoie: y strzec cie bede / y
dam cie za przymirze ludowi / a za światło poganom: abys o-
tworzył oczy slepe: abys wywodził z zamknienia więźniá / z
domu turmy siedzace w ciemności zc. Co też idźie z oney ofo-
bliwey obietnice Bożey / Ktora Dawidowi uczynił / o tymże
Mesyasu synu iego / Ktory po śmierci iego wynisć miał z na-
sienia / abo z potomstwa iego / gdy ono mowił: Ja iemu be-
de za oycá / a on mnie bedzie za syná. 2. Sam. 7. v 14. á to we-
dle wykładu Heb. 1. v 5. Ale co potrzeba dáleko zachodzić:
gdyż sam syn Boży Kristus Jezus to iásnie wyznawa vsty-
swoimi / iż go Bog Oćiec vmiłował: y z miłosci wšytko mu
pokazał: y wšytko dárował: tak o tym mowiac. Amen amen
powiedam wam / żeć syn nic moze nic sam od siebie czynić: ies-
liby nie widział Oycá czyniacego. Abowiem coby Kólwiek on
czynił / toż także y syn czyni: Boć Oćiec miłnie syná / y wšytko
mu wkaże / co sam czyni. zc. Jan 5. v 19. A ná drugim mieys-
scu / tak do uczniow swych mowi: Jáko mie vmiłował O-
ćiec / y iá vmiłowalem was: trwajcież w miłosci moiey: Jan
15. v 9. A potym do Boga Oycá swego / w modlitwie za v-
czniámi swymi / o miłosci iego tak mowi. Oycze te chwale
Ktoras ty mnie dal / dałem im: aby byli iedno / iako my iedno
iestesmy: iá w nich / á ty we mnie: aby byli doskonálymi w ied-
dno: á iżby poznal świat / żeś ty mnie posłał / y vmiłowałeś ie-
iakoś mnie vmiłował. Jan 17. v 22. A troche potym niżej / v
26: Oznaymiłem im imie twoie / y oznaymie / aby miłosc / Kto-
ras mnie vmiłował / w nich była / á iá w nich. A kiedyby sie
go tak Bog rozmiłował / troche przedtym to powiedziáł.
Oycze / ty Ktores mi dal / chce aby gdźie iá iestem / oni byli ze-
wna: aby ogládali one moie chwale / Ktoras mi dal: Abo-
wiemes

o iedynym synu Bozymi Mesyafu.

84

wiemes mie vmiłował przed zálozeniem sviátá. Jan 17. v 24. Co mowi wedle onego / iáko tej przedtym slyšalyšcie Pávla mowiacego o Bozey miłosci przeciwko nam : Ktory nas sobie wdziecznymi vczyml / w tym to namileyšym. Efe. 1. v 6. 2c: A nie tylko nas vmiłował przed zálozeniem fundá mentow sviátá / ále tej y lástka dárowal : á dárowal iefcze przed czasy wiekuištymi: iáko tenze dokláda 2. Tim. 1. v 9. Cho ciázejšmy iefcze nie byli: ále teraz to iuž baczymy / bo sviary wen / te° dochodžymy: iž nas tám sam w sobie vmiłował / iáko y Jezusá syná swe° pierworodne°: y lástka nas tej svoia dáro wát. Ale aby wam ná niczym nie zchodžilo w tym iž to Bog syná swe° vmiłował / á z miłosci mu tej svoiey ducha bez miá ry dal: y wšytká zwierzchnosciá podárowal: y czcia y chwá la vkoronowal : sluchayciež tej iefcze Boga sámego / ták o tym mowiacego. Ten iest syn moy on vmiłowány / w Ktorem mnie sie vpodobáto. Mat. 3. v 17. y 17. v 5. Mar. 1. v 11. Luč. 3. v 22. á 20. v 13. Co tej y Piotr sviety wykłádájac y rozšie rzájac / ták mowi: Nie oznaymilšmy wam mocy y przyscia Páná nášego Jezusá Chrifusá násláduiac madrošcia oz do bionych bašni / álešmy sie sámí przypátržyli wielmožnosti iez go. Abowiem wšial od Boga Dycá czešć y chwale / gdy mu byl przyniešion glos tákowoy / od wielmožney chwaly : Ten iest syn moy namileyšy / w Ktorem sie mnie vlubilo. A iž wšial naprzod od Boga ducha bez miáry / Jan to ponuržyciel nám oznaymil / támže záraz gdje tej on mowił: Ociec miłue syná y wšytko mu dal do reki iego / ták mowiac: Ten Ktoré° Bog pošial / slowá Bože powieda: boć [te°] nie miára dáwa Bog ducha. Jan 3. v 34. A wyžšey Ewángełistá powiedžial / iž iest nápełniony lástka y prawda. A to tej wšytko wedle onego / co przedtym Ežáiaš powiedžial Ežp. 11. v 1. y wedlug 42. v 1. Jáko potym tož wykłáda duch Božy w nowym przymurzu mowiac: je sie to wypelniło w Jezusie co bylo opowiedžiano przez Ežáiašá Proročá mowiacego: Oto slugá moy / Ktoréž gom obrat: vmiłowány moy / w Ktorem sobie vlubilá dušá

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Okazanie tego iż
 aczkolwiek z miło-
 ści, Bożey ma
 wszystko Jezus
 Christus syn Bo-
 ży, iako y my, ie-
 dnak sie z nim ro-
 wnać ani mamy,
 ani możemy.

Daćby przystało było zaraz / wkrząc theż stopnie y
 szrodki/przez ktore Christus Jezus syn Boży/słutez
 cznie/po oney mocy y zacney zwierzchności/ktora za-
 dni ciała swego na ziemi w ludziach pokazywał/ do oney nazi-
 zacnieyszey y nadośtonalszey czci/chwały/zwierzchności y ma-
 iestatu niebieskiego/na prawice Bożo/ wśedł y imienia nado-
 wśelkie imie od Bogá danego dostał: iednak / obawiaac
 sie iakiego nieprzystoynego śiacunku / ludzi ieficze nie dobrze
 w tych rzeczách wkołysłanych: wole tu pierwey nákrótce ku
 przestrzodze nieco powiedzieć: ku temu koncowi: zeby kto o
 bledliwie

Wtóra część /

moia: Poloże ducha moiego na nim Mat. 12. y 18. Do czego
 przydać możecie / a potym sobie powoli przeczytać / y to co ná
 pisał Łzaiasz Kap. 61 y 1. Co też sam Pan Jezus o sobie wyło-
 żył / iako świadczy Łuk. 4 y 18. A y Janá to o sobie powiáda /
 iż go Bog oćiec zápieczetował / Jan. 6 y 27. Cá czymby zá-
 piecetowany byl / ono ponurzyciel wkrázuie / mowiac iż widział
 ducha s. nan stepniacego iako golebice / ktory też ná nim zo-
 stal Jan. 1. y 32.) poświęcił go y ná świat posłał Jan. 10 y
 36. A iż mu y żywot dał mieć w sobie / y wśytkę moc y zwierz-
 chność ná niebie y ná ziemi. O tym też iesli nie pámietaćie /
 czytać sobie możecie Jan. 5 y 26. Mat. 11 y 27. á 28 y 18. Jan.
 3 y 35. á 6 y 46. Owa krotko mowiac / z miłości Bożey / tak
 iest wśytkim nápełniony / y tak w nim Bog sam byl / y śárby
 wśytkie w nim vmietności y wyrozumienia zámknal / abyś-
 sny my też wśyscy ziego zupełności czyrpali / y lástke zá lástke
 bráli.

Otoż iuz baczyć możecie / iż ci z miłości Bożey / ktora go
 przed zálozeniem świata vmilował / tá wśytká iego narwiet-
 śa y naprzednieysza zacność / moc y zwierzchność idzie / á nie
 opák: iako sie mnodzy mylac mnimaa: gdy sobie z niego nie
 syná Bożego vmilowanego y od Bogá wśytko máiacego / á
 le iakiegoś też drugiego práwie Bogá przez sie záwždy beda
 cego zmyśláia / czynia / y stánowia.

Kapitula 18.

o iedyonym synu Bozym Mefyasfu.

bledliwie nie minimal/zebych ia / Chyistusa Jezusa syna Bo-
zego pierworodnego y vmiłowanego/ miał za rowno wazyć
z infymy wſytkimi synami Bozymi: ijem to okazał z piſmá s.
o nim / co teſz y nam ſuży: to ieſt miłość Boża / ktora / bez
wſzego ſrzedku/ onego/ y nas teſz/ vprzedziła. Z ktorey miło-
ſci Bozey iako on wſytko ma: bo mu teſz wſytko dal Bog:
tak teſz my to mamy co kolwiek iedno od Boga mamy a nie
ſkad teſz inad/ iedno z onego: nas od Boga przed wſem w
ki vmiłowania. Bo áczkolwiek tego żaden nawieſty prze-
wnik záprzec nie moze/ zeby piſmo s. rownać z nami w wielu
rzeczách nie miało/ onego namileyſzego ſyná Bozego Jezusa
Chryſtusa: wſakże ſie teſz to dobrowolnie/ ſciżyze y prawdzi-
wie / każdemu / od nas to wiedſieć chcacemu / wyzna: iż w
wiecey rzeczách / iakoby zgoła żadnego podobieńſtwa poro-
wnania náſzego z nim/ niemáš. A ieſli teſz ktore pokázáby ſie
mogło/ z ſtrony onego żywota ná potym przyſlego: tedy iuż
y to / z niego od Boga do nas y ná nas przychođzi: nie iná-
czej iedno iako z głowy ná inſe członki: á to/ gdy z oney iego
zupelney zupelnoſci/ y z pelney pelnoſci cżyrpamy. Zowie pi-
ſmo Jezusa Chryſtusa namileyſe^o ſyná Bozego cżlowiekiem/
y ſynem cżlowieczym / y ieſt nim prawdziwie: Bo piſmo s.
w tym nie klama: y on ſam tak ſie názywáiac: zowie teſz także
y nas/ y tym ieſteſmy wſyſcy. To iuż tu w tym ſpolnoſć ma-
my: y dla te^o ieſteſmy koſcia z koſci iego / y ciałem z ciałá iez-
go: ieſteſmy brácia iego/ zá ktore ſie on nie wſtydal. Bo nam
w tym miał być podobny ná wſytkim/ áby nam ſolgować v
miał/ y był nam miłościw w thym / co z ſtrony nas v Boga
miał odpráwdować. Wſakże gdy y w to ſámo pilno weyſrzy-
my/ iako on ieſt cżlowiekiem/ á iako teſz my / tedy ſie y tu nie
mála roznicá pokáże. Abowiem my ieſteſmy ludzmi ſtárymi
z vrodzenia/ z onego ſtárego cżlowieka oycá náſzego Adámá:
á on iuż ieſt wthorym nowym y niebieſkim cżlowiekiem. Ku-
czjemu y my potym dopiero znouu przez wiáre weń/ y to pod-
miárka / przychođzimy: á byſmy noſili ná ſobie obraz iego /
bedac

W cżym podobni
ieſteſmy Ieżufcwi
Chryſtuſowi ſyno-
wi Bożemu.

W cżym wielce nie
podobni.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Wtóra część /

bedac ku niemu przykształtowaniami : iakośmy przedtym siemi
stiego onego oycá nášego ná sobie obraz nosili. Tużej ieszcze
my ludzini bedac / splodzeni ieszemy biegiem przyrodzonym
zwoley meżá y niewiásty : á on poczety iest z ducha s. ábo z
mocy Bogá naywyższego : w czymesmy iuż my dálecy od nie-
go. Bo też áż potym nie rychlo ku rodzeniu nowemu z ducha /
y to prze zeń / y przez slowo ie^o / przychodzimy. A tak y w tym /
nigdy z nim w tego zacności / zrownac sie nie możemy. Nád
to wsech nas písmo s. przekonywa / izesmy grzesnymi : izes-
smy dla grzechow y wpadkow / w ktorychesmy żyli / byli w-
márymi / y syny gniewu : á onego od grzesników odlacza : iz
bedac kusony we wseytkim / iednak iz przedsie kusony nie byl
grzechem / to mu znaczne świadectwo dawa. Owszem ieszcze
nád to y tego iásnie dokláda / iz grzechu nie popelnil : iz też y
zdráda nie byla należóná w wsciech iego. A tak tu w tym zro-
wnac z nim nie możemy. Także / cokolwiek my od Bogá z lá-
sti iego godności mamy / y do czegokolwiek przysc w nádziei
oczekawamy : tedy tego wseytkiego w nim y prze zeń dosta-
wamy : Bosmy w nim obráni / w nim też wmiłowáni / y w nim
zá syny przysposobieni. Prze zeń Bogá oycem swym pozna-
wamy : prze zeń z nim poiednání mamy : prze zeń do niego
przysc mamy. Bo on iest náša droga : iest theż y wodzem
do niego. Mamy my tedy prze zeń y w nim wseytko dobro ná-
še / y wseytke zacność náše : á nie on z nas. Jáko też on sam
wseytko ma od Bogá Oycá swoje^o / y żywot / y zwierchność /
y moc / y krolestwo / y máiestat. A Bog thego nie ma nic od
niego. Owa krotko wówiac / á dlugo po czasteczkách wseyt-
kiego nie rozbiérac / dla przedluzenia : sczyrze to y iásnie wy-
znawamy / iz nie tylko w zacności / w máiestacie / w mocy / w
zwierchności / w chwale / w duchu ktorego on ma od Bogá
bez miáry : mówiac też o násey zacności / ktora nas też Bog
z miłości wyciil : z nim sie nie rownamy / áni sie w pyche iáko
wynosimy : ále z wpokorzonego sercá / wseytke iemu zacność
y zwierchność / ktora go Bog wyciil / przyznawszy / z pocás-
towánim

o iedynym synu Bożym Mefyaszu.

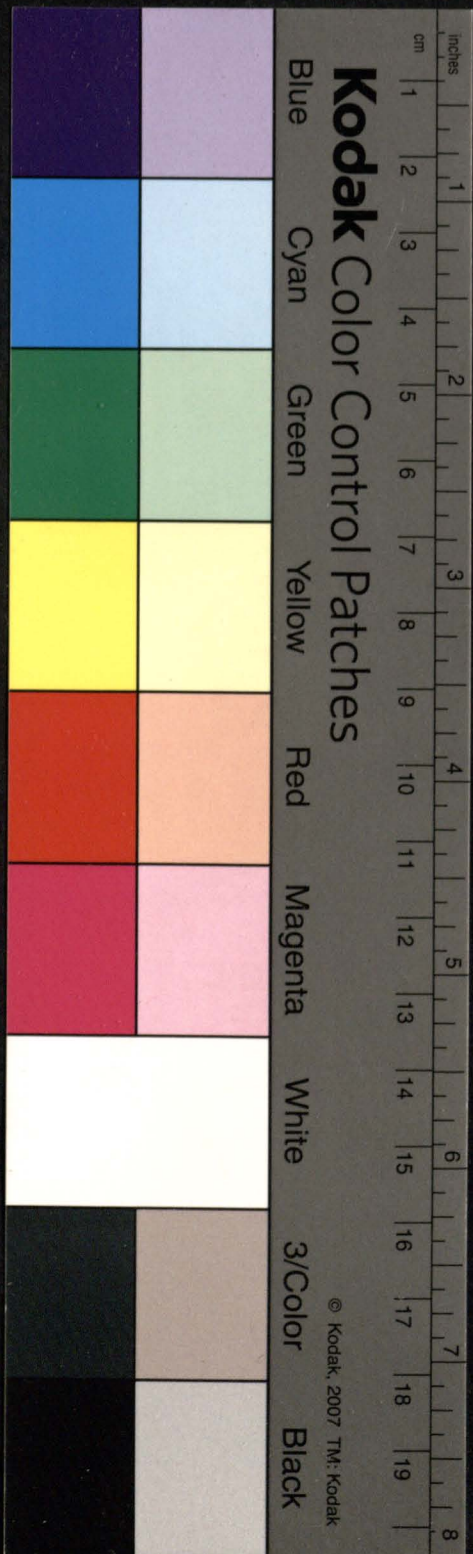
łowaniem tego / y z upadaniem przed mającym tego / całej
sie mu za niegodne slugi oddawamy. Choć i on nas z miło-
ści swej przeciw nam / iuz daley nie chce zwąc slugami / ale
przyiacioly: a te krotka przestroge / na wselakie opaczne nas
ścawanie / gotowa mieć będziecie: gdyby to / abo nam / abo
wam / kto zadawał / ze sie z synem Bożym namileyfym ro-
wnamy / abo go sobie lekce wazymy.

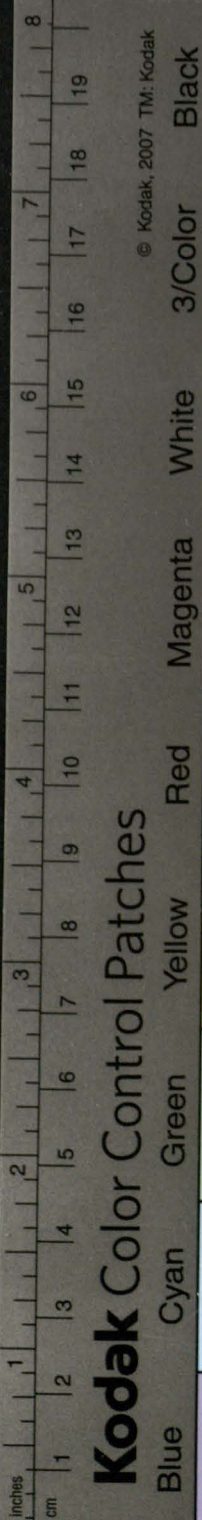
Kapitula 19.

Wo takim iuz tedy okazaniu zacności Chrystusowej /
y o naszym też o nim rozumieniu / y wierze z słowa Bo-
żego fundament mający / za oświecenim z łaski Bo-
żey umysłu naszego: godzi sie też nakrotce także y to okazać /
iako sie on też wdzięczjen bedac miłości Bogá Oycá swego
zawždy przeciwko niemu zachował: y przez ktore szrodki iuz
nie do oney vprzedzaiacey miłości / ale do wiecznie y na po-
tym trwaiacey / y do chwaly też y cęci / ktora y teraz ma przy-
chodzić. Ji go pan Bog umilował iefcze przed zalożeniem
fundamentu swiata / a w nim wsfytkie inſe ſyny y corki ſwe:
wedle ſwego przedwiecznego postanowienia: dla czego go
też zaraz po stworzeniu swiata obiecal: y z miłości / w wypet-
nienie czaſu / wedle obietnice dal: y duchem ſwoim s. napelz-
niwszy / na ſwiat wyſtal: aby tak wola Bogá oycá ſwego lu-
dziom opowiedal: a onych tu ziednaniu ſie z bogiem napomi-
nal: tedy on też vpatruiac miłość Boża przeciwko ſobie / za-
wždy Bogá oycá ſwego milował: przetoż też zawždy to co ſie
jemu podobalo wytkonywał: iakoż to y ſam oſobie powiedal
mowiac: Ten ktory mie poſtal zemna ieſt / a nie zoſtawil mie
ſamego oćiec: bo ia to co ſie jemu podobá zawždy czynie. Jan.
s. 14. 29. A czynil to wſytko / nie podobaiac ſie ſamemu ſobie /
ale Bogu: iako mowi Apoftol Rzym. 15. 13. Ji Chriſtus nie
ſpodobal ſie ſam ſobie: ale iako napisano ieſt: wragania wra-
gáiacych tobie / na mie przypady. To ieſt ze to on wſytko z
miłości bogá oycá ſwe^o na ſie bral / czymkolwiek kiedy ludſie
przeciw Bogu grzeſyli / y w czymkolwiek kiedy imieniomu iez-

*Okazanie tego iako
ko sie syn Boży Ie-
zus Chriſtus prze-
ciw Bogu oycu
ſwemu wdzięczjen
bedac miłości ie-
go, zachował.*

aa go wragali/

Wtóra część /

go wrogali/ábo go s[e] wazáli. Tak[że] mow[ia]ł o sobie y ná dru-
gim mieyscu : Już dáley z wámi mowić nie bede : abowiem
tdzie Ks[ia]z[e] swiátá tego/á we mnie nic nie ma. Ale izby poz-
nal swiát je miúie oycá/y ták iáko on mnie rostázal czynie/
Jan. 14 v 30. 31. Ktora miłosć iego / przeciw Bogu oycu /
zstacjoná bylá z boiáznia:ále prawdz[iv]a synow[st]ka. Gdyz/ z o-
nego dánego iemu ducha od Boga / pochodzila: iáko o tym
Prorok Ezaiáš Kap. II. v 2. mow[ia]ł : Zostámie / abo odpoczy-
mie ná nim duch Jehowin : duch madsóci y rozumienia ;
duch rády y mócy ; duch vmietetnosci y boiázni Jehowiney :
á wonienie iego w boiázni Jehowiney. To iest ták sie z ducha
onego pelnosci rzadzić y spráwowác bedzie / iz co[ł]owiek po-
cznie / znáć bedzie je sie pána Boga boi. Jákoz sie tho w nim
záwždy pokazowáto. Abowiem ná smierć z boiáznia B[og]a
bedl : y z boiáznia sie B[og]u modlit/ y do niego wolał : iáko
ono duch Boz[ya] tymi slowy swiádczy. Christus ofiárownik
náš wedle porzadku Melchisedekowe / zá dni ciáta swego /
gdy do one / y modlitwy y prosby z wielkim wolánim y ká-
mi odnosil / ktory go mogli záchowác od smierci / y byl wyslu-
chan z boiázní. Chociaž byl synem / wšák[że] sie náuczył poslu-
šenstwa / z tego co cierpiál. Heb. 5. v 7. Tu inž macie wyrá-
zóná miłosć iego y boiázní / ktora miáł w sobie przeciw Bo-
gu oycu swoie : inž sie tez oto y poslušenstwa žmienká státa /
ktore thež w nim bylo. O ktorym sie često przedtym wiele
swiádectw przytaczálo: á to w onym iego częstym y gestym o-
swiádczeniu sie w tym / ze nigdy nic nie czynil / ani mowil / ies-
dno co mu Bog Ociec iego rostázowál. Wšák[że] zosobná w
tym / oná miłosć iego ku Bogu / y oná boiázní ie / skutecznie
sie pokazáta / gdy sie ták poslušny Bogu oycu swo[mu] pokazál /
že byl záwždy gotow položyc dusze swoie zá owce swie. Dla-
c[ie]go tez tym wiecey Bog otec milowál: iáko to y sam o so-
bie powiedzil / mowiac : Dla tegoć mie otec miúie / iz iá ká-
de dusze moie / abym is zásie wšál / Jan. 10 v 17. Ale Páw[el] s.
dostateczniey to wymodži : wšák[że] zaráz y to / czym on iest
zá poslušen[ia]

O iedynym synu Bozym Mesyafu.

87

za posluszenstwo swie od Boga wzciony/gdy tak o tym mo-
wi: Christus poslusny byl az do smierci/a smierci Krzyzowej:
dla tego tez Bog/zacnie go wywyzyl: y darowal mu imie/
ktore iest nad wszelkie imieraby na imie Jezusowe/sklonilo sie
wzelkie kolano niebieskich/y ziemskich/y podziemnych: a i-
by wszelki iezyk wyznawal/iż pan Jezus Christus iest ku chwa-
le B. oycá. Filip. 2 v s. Wszakze te° peronie nie skad inad do-
chodzil/iedno z wpatrowania pism s. ktore o posluszenstwie y
o sluzbie Mesyafowej przeciw Bogu/ do ostateczney haniez-
bney smierci/ czesto y na wielu mieyscach swiadczyly: iż nasi
miály pierwey przysc (iako Piotr s. mowi I. Piotr. I. v II.)
wtrapienia/a potym y chwala. Ato tez wedle onego/co sam
Pan Christus powiedziec raczyl / tak do onych dwu wczniow
swych mowiac/ktorzy z nim sli do Emaus: O bezrozumni/
y leniw° serca ku wierzeniu temu wshytkie°/ co mowili Pro-
rocy. Zali te° nie potrzeba bylo cierpiec Christusowi / y wnisc
do chwaly swey: Luk. 24 v 25. Poniewaz tedy Christus Pan
on namileyfy y pierworodny syn Bozy/wwazaiac milosc te/
y wshytke co mu z tey milosci Bog darowal / tak sie zawzdy
rzadzil/ ze y milowal y bal sie/we wshytkim az do smierci bez-
dac poslusnym Bogu oycu swoiemu: A tenze iest wzorem na-
szym/ nam za wodza y droge od Boga dany: abyśmy za nim
we wshytkim/ iako powolne dsiatki chodzily / y iego w tym
wshytkim/w czym sie nam za przyklad wystawil / onego na-
sladowali/ miluiac go / y chowaiac rostkazania iego : tak iaz
to y on oycá swoiwego / y naszego tez / rostkazania pelnil. Te-
dyc sie y wam zaraz z drugimi potrzeba zawzdy w to wprawo-
wac / w tey wafsey mlodosci : iak obyscie tez Pana Boga ze
wshytkego serca/ze wshytkeiy dusze/y ze wshytkego wymyslu/y
ze wshytkich sil milowaly y baly. A boiac sie go zawzdy / po-
slusne tez temu samemu zawzdy byly. Bo/ a przez coz inzego
to po sobie pokazac macie/iż sie Pana Boga boicie/ y onego
miluiecie/iedno gdy go iako powolne dsiatki / w tym wshyt-
kim/co wam w slowie swoim s. rostkaznie/sluchac bedziecie.

aa

Bomiecznie

*Christus iest w go-
rem naszym, aby-
śmy tak ze Boga
Oycá z iego nas
v milowanie mito-
wali.*

*Napominanie z
krotkim zamknie-
nim.*

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Inches

cm

8
7
6
5
4
3
2
1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część /

Komicznie/byście go słuchając z ochotne^o sercá nie miały/ słaba baby w was musiała być nadzieia z strony wiary weni: słaba też z strony nadzieie / iego przeciw wam miłości: Gdyż on wiecey sie kocha w posłuszeństwie niż w osiárach: á nieposłuszeństwem bárziej sie brzydźi niż gusłami: ktore v niego sa obmierzle. Przetoż tu komic czyniac tey wtorey części pisanía mego/ o iednym Bogu y o iednym też synu ie^o Jezusie Chrystusie ktorego wy náśladowác macie/ y we wsytkim słuchác/ was prosze y nápomínam / ábyscie umiály dobroć y miłość Boża przeciw sobie wvazác: ábyscie łáski iego nádáremno nie brály. Ale wdziecznymi sie y powolnymi pokazuiac / Bogu oycu swemu dobrotliwemu / żebyscie sie záwždy pilno o woley iego dobrej y iemu przyiemney wywiádownály: y one skutkiem wykonywály. Wszakże aby wam ieszcze co ná tym nie schodziło / oto inż też w trzeciey części powinności wáse chrystyánskie / wam nákrótce pokazowác bede: ktorymibyscie wy wiare wáse wyrazáiac / k woli Bogu żyły/ y záwse imie iego s.czýły y wielbily: á to przez iego iedyneho y namisleyse^o syná Jezusá Chrystusá páná y zbáwiciela náse^o. Amen.

Trzecia część o powinnościach ludzi chrystyánskich przeciw Bogu y Chrystusowi / także y przeciw inszym ludziám

Kápituła 1.

Wo takowym okazaniu słowá Boże^o: y takowym też okazaniu z niego Bogá iednego prawdziwe^o/ y samego wsech rzeczy stworzyciela wsechmoga cego: ieszcze też y po okazaniu y opisaniu iedyneho wlasnego syná Bożego Jezusá Chrystusá/ ze wsyt ká iego cáła zacnośćia y powsechna / ktora ma od Bogá zwiezchnosćia: skąd też ná nas wsytko duchowne szczęście y błogostáwien

O żywocie chryſtyańskim.

blogoſławieństwo / y naſzą też wſytką godnoſć y zacnoſć o-
plywa: Godna y ſuſſina rzecz ieſt / aby ſie inż też w tej trzeci-
ejeſci piſania naſzego / namileyſe w Pánu / okazało wam / po-
winowáctwo wáſze iáko bedſie mogło byc naproſćiey y na-
krotcey / Ktoreſiny wſyſcy przeciw Bogu / przeciw ſynowi ie-
go / przeciw drugiey bráćiey naſzey y ſioſtram / tákże y przeciw
inſym ludziom pokázowác zázwdy powinni.

Lecz niſi nam do tego przyidſie: potrzebna mi ſie zda / iſz
by pierwey nákrotce niektóre przycyny przednieyſe pokázá-
ne y wvazone byly: zá Którymi on iedyny Bog wſytko mo-
gacy / dárowác nam raczył ſyná ſwoiego pierworodnego Je-
zuſá Chryſtuſá zá Pána / zá Głowe y zá Wodzá: á ieſzcze ná-
wlozywſy wſytkie náſze niepráwoſci / y onego dla nich ná-
ſmierć wydawſy: y záſ go dla náſzego wſpráwiedliwiená
wzbudſiwſy / y potym czćia y chwala wKoronowawſy: abyſz-
my / o tych ſie przycynách wywiedſiawſy / mogli ſie też pil-
niey y o náſzym powinowáctwie wywiedſieć: zá nie ſie wſiáć /
y onego zázwdy potym pilnowác. Odrzucáiac zázwdy od ſie-
bie wſytko to / cobyKkolwiek nam do tego mogło byc ná iá-
kiey przekázie.

Iſz tedy nam naprzod idſie o poznánie przednieyſzych przy-
czyn / dla Których nam dány ieſt od Boga Jezus Chryſtus /
ſyn iego namileyſy: tedy ie nam porzadnie poznáwác potrze-
bá. Z Których ia przednieyſe dwie vpátruie / wedle piſmá ſ.
Ktore Boga oycá náſzego ku dárowáníu nam Jezusá Chry-
ſtuſá / pobudſily. Pierwſza ieſt vpodobánie / ábo wola iego
ſwieta ku temu: iſz on wſytko to / co iedno chce / ſam czyni: á
bez woley ie^o nie moſe nigdy byc nic dobrego. Bo iſz ták chćiał
ſeby niebo / ziemiá / y wſytko co w nich ieſt / tym porzadkiem
było: przeto ſie to ná ſłowo iego / ná wola iego / ná chcenie y
vpodobánie iego / zarázſe ſtác muſiało: iáko cho thy piſmá
nam przed oczy wyſtáwíáia. Pſál. 115 v 3. á 135 v 6. Który też
iſz chćiał nátrzeć ná Chryſtuſá / iáko mowi Eſá. 53 v 10. á
Ktoſ to mogli odwrócić: ábo Kto to ſwym rozumem ogárníe /

aa 3 cjemu

Przycyny záKto-
rymi Bog dáł nam
ſyná ſwego Je-
zuſá Chryſtuſá.

I. Przyczyná.

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Trzecia część/

czemu tak chciał a nie inaczej: także o naszym odrodzeniu mo-
wi Jakub s. y o Bogu naszym: powiedaiac to o nim / y woley
to iego przyczytaiac / iż on chciał / przetoż nas też zrodził slo-
wem prawdy / Jak. 1. y 18. A Paweł s. mowiac o naszym dus-
chownym błogosławieństwie niebieskim / ktorym nam Bog
w christusie błogosławił / y o naszym też przeżyżeniu y wybrá-
niu: wszytko to woley y w podobaniu iego przyczyta Łfez. 1.
y 5. 9. 11. mowiac też o Jezusie Christusie / iż ony samego sie
bie wydał za grzechy naše: ażci też wnetże dołożył tego / iż to
on uczynił wedle woley Boga oycá našego Gal. 1 y 4. Owa
krótka mowiac / przyczyna przednieysza wszytkiego szczęścia
y błogosławieństwa našego duchownego / w darowanym
nam Jezusie Christusie / iest wola y w podobanie Boże / we-
dle ktorey woley swey y w podobania swego / y obiecał był z
początku / y potym w zupełnym wypełnieniu czasow dał nam
tegoż to Jezusa Christusa syná swoięgo: a z nimi wszytko.
Rzym. 8. y 32. Abowiem nam w nim zamknął wszytkie skár-
by mądrości y znaiomości / y wszytkę zupełność bostwa cieles-
nie / a my abysmy w nim nápełnieni byli / y z tey ięgo zupeł-
ności abysmy też zawždy czyrpali / Kol. 2 y 3. 9. 11. Jan. 1 y
16. Co wszytko idzie z woley ięgo.

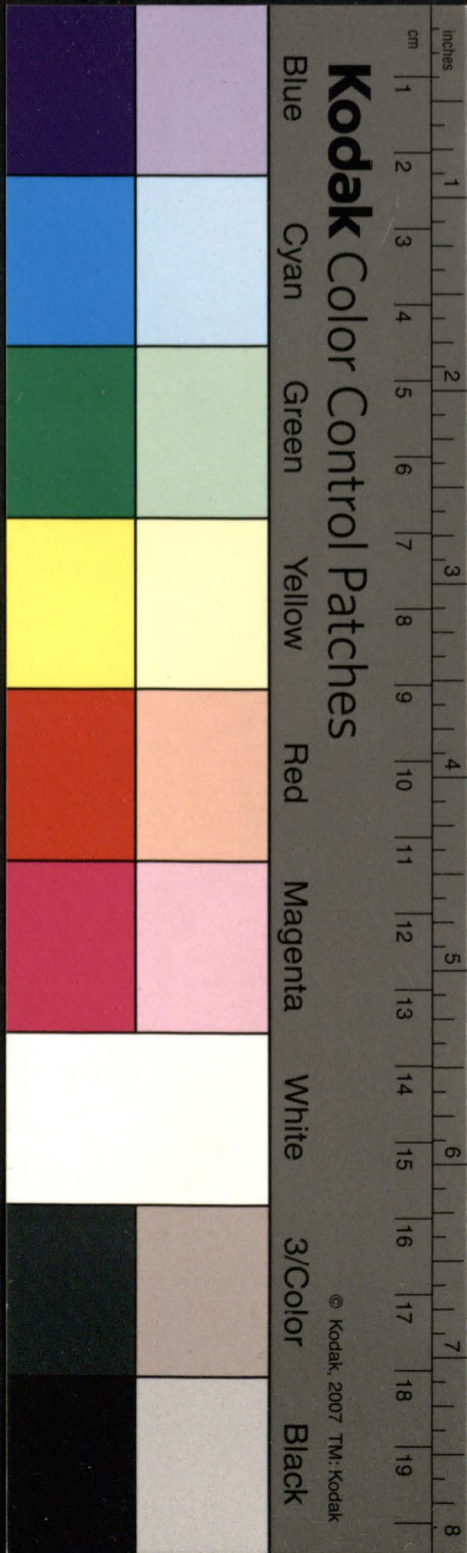
2. *Przyczyna.* Wtora potym iest / iakoby skutek znakomity tey woley / a-
bo w podobania ięgo: miłość oná wielka / y łaska ięgo niewy-
słowiona przeciwko nam. Wtora miłość / ażcikolwiek w wie-
lu inšych rzeczách / iako przeciw wšemu stworzeniu swemu /
tak y przeciw ludziom zosobná potázował: iednak w tym nay-
wiecey nam wybranym swym / gdy nam Jezusa Christusa sy-
ná swoięgo obiecał / y obiecánęgo potym skutecznie dał. A to
iż nas w nim / ięfcze przed założeniem fundamentow światá /
obránych wmiłował. A wmiłował wedle dobrośliwey łaski
swoiey / Łfez. 1. y 5. 6. 7. A iako nas tam w nim wmiłował y
obrat: także z miłości tey / czasu swęgo / onęgo nam dał: iako
to sam wšty swoimi nam oznaymił Jezus Christus syn ięgo
namileyšy Jan. 3 y 16. tymi słowy mowiac. Tak Bog świat
wmiłował

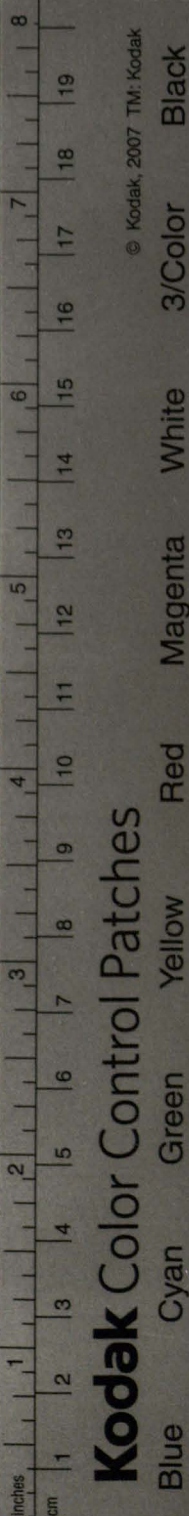
O żywocie chrystyáńskim.

89

vmitował / że syná swego iednorodzone^o dáł : aby żaden kto
wen wierzy nie zginął / ale żeby miał żywot wieczny. A Páweł
s. tak też o tym krotkimi słowy mówi powiedáiac / iż Bog
miłość swa przeciw nam záleca / iż gdysmy my ieszcze byli
grzesznymi / Christus zá nas umárt / Rzym. 5 v 8. Co wšytko
to uczynił / nie dla iákiey nášey ktoraby w nas przeciw iemu
była miłości / abo dla iákiey godności : ale tylko sám z swo-
iey przeciwko nam wielkiey miłości : iáko o tym piše Jan. 6.
w ty słowa. W tym sie okazała miłość Boża ku nam / że syná
swego iednorodzonego posłał Bog ná swiát / abysmy żyli
przeżeń. A miłość tá w tym iest : nie iżebyśmy my vmitowa-
li Boga / ale iż on nas vmitował / y posłał syná swego vblá-
gánim zá grzechy náše / 1. Jan. 4 v 9. 10. A tak nas vmito-
wał / iż iesli y my iúz teraz miłuiemy Boga : tedy tá miłość ná-
šá / nie skąd inąd pochodzi / iedno z oney iego miłości przeci-
wko nam : ktora gdyby vprzedzić nie miała : tedybyśmy my
nigdy Boga miłować nie mogli. Jákož też tego nie bez przy-
czyny dołożył Jan słowy krotkimi / tak mówiac : My go mi-
lujemy / iż on pierwszy vmitował nas. Támże v 19. A tyć sa
naprzedniysze przyczyny / ktore ia widze w piśmiach s. dla
ktorych Bog obiecał / y obiecánego dáł syná swiego Jezusá
Christusá / á z nim wšytko. Z ktorych potym y inše wšytkie
ida : y wšytko też náše duchowne błogosłáwienie. A tho
też jesmy też y my zostáli syny y corkámi Bożymi : y krolew-
skim onym ofiárownictwem / ku spráwování duchownych
ofiar : ktore sa mile y przyiemne Bogu / gdy mu ie oddáwác
bedziemy przez Jezusá Christusá : ktory nas też uczynił ofiá-
rownikámi Bogu y oycu swoiemu Obia. 1 v 6. á 5 v 10. Ku
temu kóńcowi / abysmy my będąc dziećmi y dziedzićami Bo-
żymi / wespolek byśmy (iáko mówi piśmo s. Rzym. 8. v 17.
Gal. 4 v 7.) z Christusem dziedzićyli. W czym nas sám pan
Bog vpewnia przez ducha syná swiego / ktorego dáie do
serc nášych / abysmy w nim do nie^o. Oycze oycze wóláli. Gal.
4 v 6. Rzym. 8 v 15. 16.

Kapitula

Trzecia część.

KAPITVLA 2.

Po przedniey-
szych dwu przy-
czynach wyższej
námienionych, po
trzeba potym tho
wważać dwie rze-
czy z których do-
piero trzecia poy-
dzie.

Naprzód ná co
nam dał Bog legu
sá syná swóiego.

Nie dbyśmy na-
przód ná znacność
iego pátrzáli.

NÍs to wšytko co sie nákrótce námienilo ídšie od Bo-
gá/z tych dwu przednieyŝych przyczyn/ iáko z íednego
nigdy nieprzebránego ŝródlá: o tym v wiernych wat-
pliwoŝci žadney nie máŝ. Bo z v podobánia Božego/y z mi-
loŝci íego daroney hoyney / dány nam íeŝt Christus: á z nim
wšytko. Alle ížby to íeŝtce nie bylo cála pobudka nam / ku
wykonáníu povinnoŝci náŝyeh / y ku wyražáníu íeh pobo-
žnym y ŝvietobliwym žywotem Chriŝtiánŝtim / przetož sie
godŝi tu ná wtorym mieyŝcu/y to wŝiáć przedŝie/ná co wždy
nam dał Bog z miłoŝci ŝwey tego ŝyná ŝwoiego Ježusa Chri-
ŝtuŝa: á potym iáko ŝie teŝ on przečíwko nam záchował. A
dopiero ábysmy y my zá tym/poznáwŝy tym lepiey y wvážy-
wŝy miłoŝć te Boža / á potym teŝ y Chriŝtuŝowe przečíwko
ŝobie / dopierobysmy tym wíeŝŝy pochop wŝieli ku oddawá-
níu teŝ íemu miłoŝci zá miłoŝć: á to z wŝeláka vprzeymoŝcia
z wíary pochodzaca : z powolnoŝcia : z wdŝiećnoŝcia : pod-
dáńŝtwem/ poŝluŝeńŝtwem/ cierplíwoŝcia/ y z záprzením ŝá-
myeh ŝiebie: á potym w náŝládownáníu Chriŝtuŝa Ježusa ŝyná
iego ná míleyŝe°. Bo kto tego pierwey przedŝie nie weźmie:
tedy nigdy ŝtatecznie Bogu podáć ŝie nie može: áni go cále
bedŝie miłował: áni iáko powinien przyŝtoynie chwaly íemu
bedŝie/przez Chriŝtuŝa Ježusa/ oddawáť. Áni teŝ bedŝie mogł
zá Chriŝtuŝem/w tyž ŝtopy/chodŝić/y íego náŝládownáć. Gdy
tedy w pánu vmiłowáne / bedŝiećie to chciály wyrozumieć/
ná co nam to był dał Bog ŝyná ŝwego miłego : tedy tego nie
máćie/z tey teráznieyŝey íego cžci y chwaly/naprzód vpátro-
wáć: w ktorey go być wierzyćie/y wedle poŝpolitego wyzná-
nia twierdŝiećie: íž wŝtápiť ná niebiosá y ŝiedŝi ná práwicy Bo-
gá Oycá wŝŝechmogácego/ ŝkad teŝ ma przyŝć ŝedŝić žywe y
žmarle: iáko poŝpolicie wŝyŝcy Chriŝćiánie wyznáwáia: á dá-
ley nie. Boć to íuž teŝ ŝtuckiem íednym íeŝt prac íego y poŝlu-
ŝeńŝtwá przečíw Bogu Oycu niebieŝkiemu/z miłoŝci vprze-
mey pochodzácym: ktory mu dał ímie ná wŝŝelkie ímie/y do
chwaly

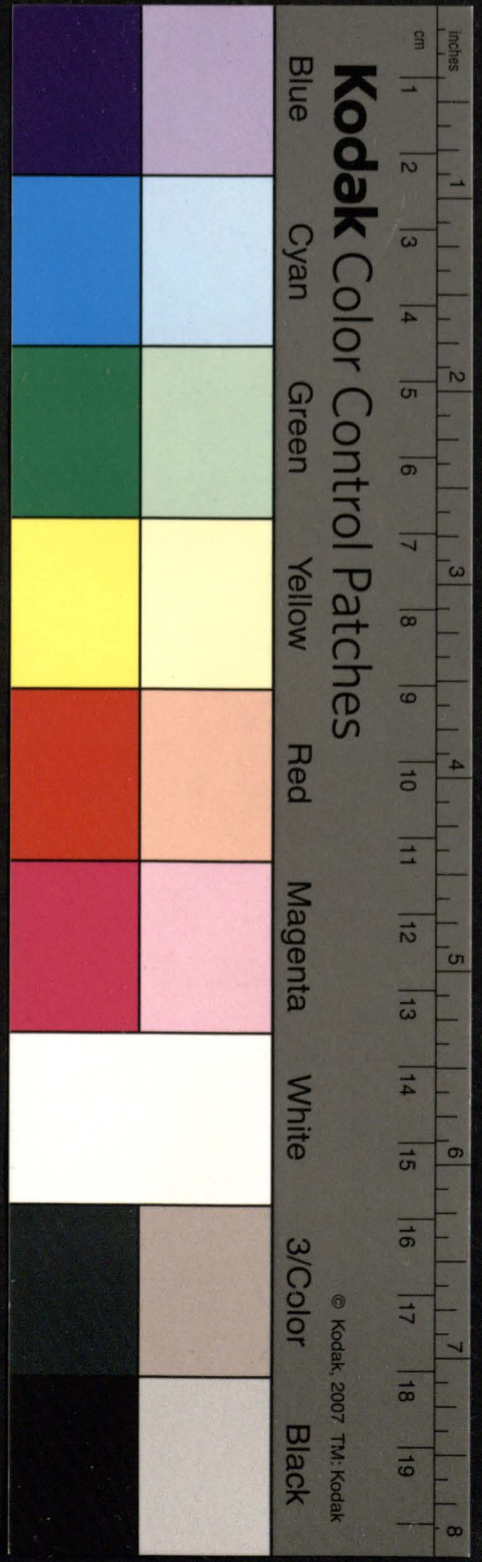

O żywocie chrystyáńskim.

chwaly tey wprowadził: iákoż to był y sam przedtym powie-
 dzał / iż tak było potrzeba cierpieć Chrystusowi y wnieść do
 chwaly swey Luk. 24 v 49. A Paweł też tego dolożył: (iáko
 sie y przedtym wspominało.) iż ponieważ posłuszny był Bo-
 gu oycu swoiemu / aż do śmierci krzyżowey / przetoż go też
 Bog znacznie wywyższył / y dał imie nád wszelkie imie / Filip.
 2 v 8. 9. Ale wam potrzeba w to pierwey pilnie pátrzyć / iáki
 tu wiódł żywot ná świecie: co sie z nim działo / gdy tu obco-
 wal: y iákie iego było dokonczenie tego tutecznego ziemskie
 go życia iego. A to wšytko ku temu koncowi: iż iesli też z nim
 czasu swego / chwaly iego / chcecie być uczestnikami / y wzy-
 wáć z nim dziedzictwá onego: tedyć wam záwždy ná to pá-
 mietáć będziecie potrzebá / iż w tyż tropy chodzić będziecie po-
 winny zá nim: wiedzac iż on sám nie tylko nam droge obno-
 wil / świeża y żywa / iáko Apostoł piše 1. heb. 10. v 20. ale też
 samje iest ta droga náša / Jan 14. v 6. á iž iest taká droga /
 je żaden do Boga Oycá przysć nie moze iedno prze zeń. Jáko
 on tedy chodził / tak też wam / y nam też wšytkim / chodzić
 będzie potrzebá / Jan 2. v 6. A iákoż tedy chodził / chcecieli
 wiedzieć: tedy to wiedźcie / iż nie ináczey / iedno iáko o nim zda-
 wná Prorocy duchem Bozym opowiedáli: y iáko nam to po-
 tym chodzić iego á ktorzy z nim mieszkáli / y wšytkiemu sie
 dobrze przypátrzyli / ná piśmie zostáwili. Co wšytko potym
 Piotr s. 3 Prorokow wpatrujac / kroćiusienkami bázro slowy
 opisał tym sposobem / mowiac. O zbáwieniu nášym / bádáli
 sie y wywiedowali Prorocy / ktorzy o lásce [Bozey] przećiw
 nam prorokowali. Bádájac sie / ná ktory / ábo ná iáki czas / v
 pewniáć duch on Chrystusow / ktory w nich był: świádczac
 pierwey o vtrapieniach / ktore ná Chrystusa [przysć miály] /
 y o sławach zá tym [idacych] i. Piotr. 1. v 10. Co iáko by było /
 puścili wšytkie figury stárego Testámentu imo sie / iáko o
 ne rozmaíte ofiáry / w ktorych nieiákiem sposobem zabijány
 był Chrystus: á przedsie mu potym iákaś też chwala w tym
 záchorywana była: (á żo osobná ofiárowanie ono Abrahamos
 bb we / yná

*Alc dbyšmy go
 pierwey w krzy-
 żu y nedzy nášlá
 dowáli.*

*Iákie było Chri-
 stusowe chodzenie
 iákie má być y ná-
 se zá nim.*

Trzecia część/

we/ syna swego iedynego Jzaka / Ktory juz byl związany na
zabiciu: y juz tam nosi na sobie y zelzywość/ bo y sam na sobie
nosi drwa/ na Ktorych związany miał być spalón: a przed sie
potym żyw został/ y potym wielkim y zacnym wrost: iż mu
Bog błogosławił. Weźmiecie przed sie one same iedne Kap.
53. Ezaiasz Prorok: a mam za to/ iż w niej/ chociaż słowy
Krotkimi y trudnymi/ iednak wshytko opisano naydziecie. Jā
to naprzod / życie iego na tym świecie miszerne y vtrapienia
pelne: aż y do hámiebney śmierci. Ale wždy potym przyszło do
pogrzebu wczciwshogo/ a potym bylo wzbudzenie zacne / wcz-
ciwe/ y chwalebne pokazane: a zátym też dopiero/ rozmnoże
nie wielkie potomstwa iego: Ktore polozywszy dusze swa ofia-
ra za grzech miał wyżyć/ zé. iako thego wshytkiego Ezaiasz
dokłada słowy Krotkimi: czego ja tu wypisowác dlugo y ro-
strzasac/ dla przedluzenia niechce. Gdyż / skoro sie porzadne-
mu opisaniu rzeczy tych w nowym przymierzu / gdsie sie wy-
pełnienie pism Prorockich w Jezusie Christusie wypisalo /
przypatrzycie: iacno to same przez sie / że tak iest / poznacie.
Jz nie drzewiey Jezus Christus syn Boży/ wszedł do chwały:
nie drzewiey ducha/ wziętego od oycā/ wylal na swoje wcznier:
nie drzewiey vsiadt po prawicy Bożey/ nad wshelkim przelo-
żenstwem y zwierzchnoscia zé. aż po śmierci swey hámiebney:
y po onym wzbudzeniu swym od vmártlych. Wshakże to przed-
tym wshytkim napilniey wważac macie: iż tey nedze/ tey hán-
by / tey śmierci okrutney / a przeklectwa y zlorzeczensthwa
zlosliwych ludzi pelney: y syderstwa/ y potwarzy / y vragá-
nia/ y zashytkami policzkowania: nie dla swey iakiey nieslu-
shney y nieprzystoyney przyczyny cierpiat: bedac od grzesni-
kow odla czony: bedac swietym y niepokalanym: Ktory grze-
chu nie popelnil y zdrada w vschiech iego należiona nie byla:
ale to cierpiat z woley Bożey dla nas. Aby nas od grzechow
nashych krwia swoia oczyscił: aby Szatana / y śmierc przez
grzech w nas pamiace/ start y na wielki zagladzil: aby nas z
Bogiem pojednal: aby vmártlych w grzechach obzywil: aby

O żywocie chrystyáńskim.

nás zá swięte y mienágánie przed Bogiem y oycem swoym
 wystáwił: á potym/ tám gdzie sam iest/ do siebie/ gdy przy-
 dzie miejsce zgotowawšy/ wšial. O czym wšytkim/ wšedy/
 syroko/ rozpráwuia pišarze nowego przymírza: y o tym sie v
 stáwicznie we zborzech nášych náuki podawáia. Skád iuž lá-
 eno y te wtora rzecz obaczyc mozećie: to iest/ iáko sie on prze-
 čiw nam záchowal/ bedac tu nam od Bogá madrošcia/ sprá-
 wiedliwošcia/ pošwiecenim y odkúpieniem/ iáko Apóstol
 piše 1. Kor. 1. v 30. dány. Jž/ iáko z miłošci vprzymey przes-
 čiw Bogu y oycu swemu záwždy wšelákie poslušénstwu pos-
 kázowal/ y záwždy we wšytkim woley iego przestrzegal/ y
 one wykonywal: Tak tež vmiłowawšy nas raz/ ájci do kon-
 cá miłowal: je tež dla nás/ chociaž iestcže ná on čás nieprzys-
 iáciol/ iáko wierny y prawdziwy pásterz/ zá swe owieczki dus-
 se polozył: wšeláka záwždy ludžkošć/ pokore/ stromnošć y
 čichošć po sobie pokázuiac: y siebie zá wzor pokory y čicho-
 šći nam wystáwuiac: y tež se vczyć od siebie roškázuiac.
 Jákož to y z slow ie^o wšasných/ y z prorockých o nim/ nátrož-
 ce obaczyc mozećie. A nád to/ z iego wšasného postepku. Slo-
 wá ie^o wšasne ty sa miedzy inými mnogimi. Podžcie do mnie
 wšyscy prácuiaacy/ y obciaženi/ á ia vspokoie was. Wežmiećie
 iármó moie ná sie/ á vcźcie sie ode mnie/ ižem iest čichy y po-
 korného sercá: á naydziećie vspokoienie dušam wášym/ zc.
 Mat. 11 v 28. Prorockie záš/ wedle swiádectwá tegož Mat.
 12. v 18. Kzá. 42 v 11. Oto slugá moy [mowi to BOG o Mefyasú
 lnušwym, ktorým iest legus Pan.] Ktoregom obral vmiłowány
 moy/ w ktorým sobie vľubilá dušá moia. Polože ducha me^o
 ná nim: á šad poganom opowie. Nie bedžie sie wáđžit/ áni
 bedžie wotál/ áni žaden všlyšy glosu iego po vľicách. Trzćie-
 ny strušoney nie žlamie/ á lnu kúrzace^o sie nie žagási zc. Ská-
 d iuž bacžyc mozećie wielka stromnošć: wielka y dšivná z fol-
 gowaním čierplivošć: osobliwa čichošć: wšeláka/ čjci y
 chwaly godná/ pokore y vľádnóšć. Pátržciež y ná postepki/
 ktorými to záwždy po sobie pokázowal/ chorych rozmaitych

bb 2 lecjac

91

Iáko sie přečiw
 nam Syn Boží I-
 žus Chrystus zá-
 chowal.

Trzecia część.

leczać: z opętanych czarty wyrzucając: tředowáte očyszcá-
iac: umárle niektore / smutnych y žalostnych rodzicow y in-
sych powinowátých / wzbudzáiac: y rekomá sie ich swymi
dotykáiac. A wiecey záwždy / y spodlymi y zgrzesnymi obcin-
iac / aby ich Bogu pozýstal / nizli z iákimi zacnemí y powas-
žnemi osobámi przebywáiac / abo sie w towarzystwie ich to-
cháiac. Dla czego teź y wćnie sobie z podlych y prostých zgro-
mádzal: y tymje potym / iáko nanižsy slugá / nogi vmywał:
wejac ich pokory / skromności / cichosći / y z miłosći prawdzi-
wey pochodzacey powolności. Ná co teź potym pátrzac w-
cźniowie iego wierni / nas teź wšytkých ku temu napomínali /
aby smy sie také / iáko on / rzadžili y spravowali. Z ktorych
ono ieden mowi: Ktory mowi iz w nim mieřka / powinien
iáko on chodzil / y sam také chodzil / 1. Jan. 2. v 6. Drugi
žás: Každý z nas ma sie podobáć bližniemu swemu ku dobre-
mu / dla zbudowánia: gdyž Christus nie spodobal sie sam so-
bie / ale iáko iest nápisano / Dragánia / vragáiacych tobie / ná
mie przypádlý / Rz. 15 v 2. A ná drugim miesty / mowi tenže
do wierných: Tož rozumieyćie / teź miłosć mieyćie / iednomysl-
ni badžćie / iedno rozumieyćie. Nie przez poswarek / abo pro-
žna chwale: ale skromnym o sobie rozumiením insých nád sie
poczytayćie zacniejšymi być. Nie pátrćie každý swego / ale
každy teź co iest drugiego. Abowiem tegoć o sobie mácie być
rozumienia / Ktore bylo y w Christusie Jezusie: Ktory bedac
w křtácie Božym / nie przyczylat [[sobie] drapieřtвом / žeby
rowny byl Bogu: ale wyniszczył same° siebie / wziawšy křtalt
služebnicy / bedac podobny ludziom / y postáwa náleżony iá-
ko cźlowiek: sam siebie pomizyl / bedac poslušnym až do smier-
ći / a smierći křzyřowey. Filip. 2 v 2. A trzeći iestcže potežniey
nas ku temu popycha / tych slow wzywáiac: Ná to wezwáni
iestesćie [abyście / niewinnie co ćierpiac / skromnie y ćierpliwie
wšytko znosili.] gdyž y Christus wćterpiál zá nas / zostáwu-
jac nám przykřlad / abyście náśladowali stop iego 1. Piotr. 2.
v 20. Ale iz tego pelen iest náš nowy Testáment / przetož do-
řyc ná tym /

O żywocie chrystyáńskim.

92

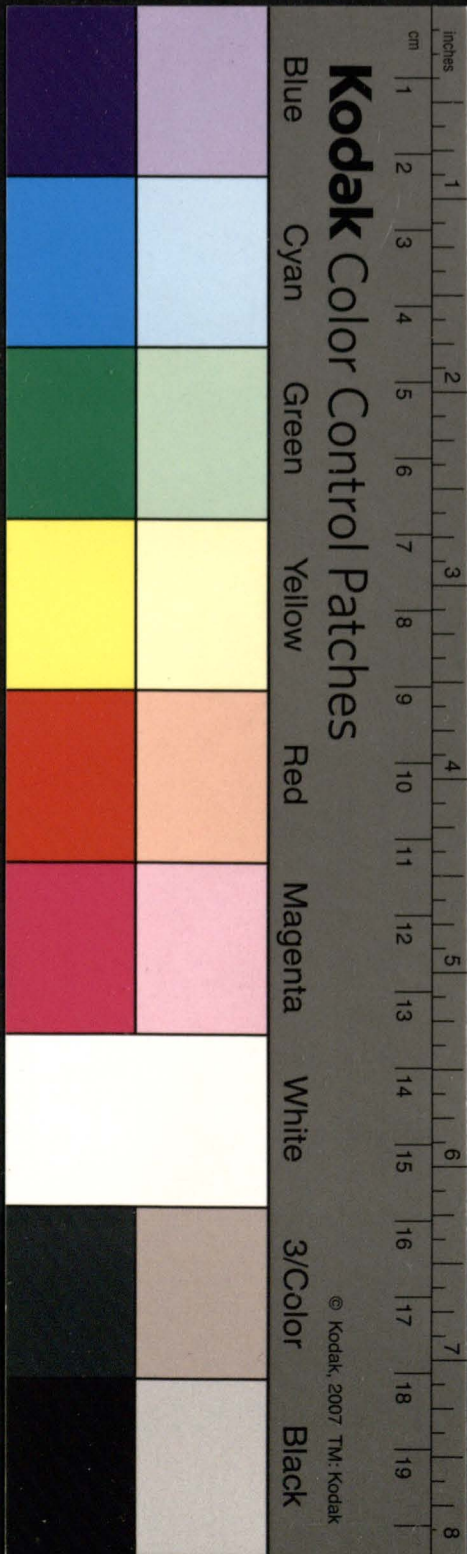
ſyc ná tym to tylko námiénie. Bo to y ſámy czytáac przez ſie potym poznácie : iáko ſtóró/tym wiecey/ ſtawſzy ſie záráz w czeſtnikámi láſki Bozey w Chrzuſtusie Jezusie / onego ſie rozmiáucie : á tego Jezusa Chrzuſtusa od niego dánego oblápis cie y pocáluiecie : á potym ſtopámi iego/ chodſic zá nim ſtáre cznie bedſiecie.

Kápituła 3.

N iſie iúž to/ co ieſt przedmiejſzego / z ſtrony w podobázi nia y miłóſci Bozey przećiw nam / táž y z ſtrony miłóſci Chrzuſtusowej / ktorá nas teſz wmiłował/ y iego teſz nedze/ wtrápienia y ſmierci/ ktorá dla nas podiał/ y pozostáwionych przyktádow cierpliwóſci/ ludzkoſci y pokory/ chociaž krotko/ ále wády znácznie/pokázalo/ potrzebna ieſt/ áby ſie iúž teſz tu/ tym znáczniey/ náſe powinowactwo przez ćiwko iemu/pokázowác záczeło. Gdyž táž poteżne/ y prawe dſiwe / y ſkuteczne pobutki wprzeđſily / które nas thež ſámy práwie ku náſey powinnoſci popycháia. Bo ieſliž nas táž bárzo Bog/ á ieſzcze zlych wmiłował: ázáz ſie nie godſi/ ábyſmy go teſz y my miłowáli: á z tey miłóſci wprzeymey/ ábyſmy ſie o woley iego wywiádownáli/ y wedle niey poſtepowáli: Jeſliž Chrzuſtus / bedac Bogu Oycu poſluſny / iáko ten ktorý znal/ y wielce wázył miłóſć Bogá Oycá przećiwko ſobie/ táž kie nedze ná ſie przyiał/ áž do hániebney y okrutney ſmierci/ á czymit to wſytko dla nas áby nas od grzechow oczýſcił / y ſmierci práwie y Szátánowi z páſcjełi wyrwał: ázáz nas to ruſyć nie ma/ ábyſmy y my wódzicznemi tego wſytkiego bezdac / á Bogu k woli żywac / żywotow ſwych y rychlo y znácznie popráwowác nie mieli: izbyſmy teſz w tyž práwie ſtopy/ záwždy y pilnie y ochotnie/ zá Chrzuſtusem bieželi: Pámietáiac ná to / żeć nas Bog nie dla tego wmiłował / y miłóſć te w Chrzuſtusie pokázal/ ábyſmy roſpuſtnie y ſwowlonie / beſpiecznie/ y zbytecznie/ ábo teſz gnuſnie y niedbále/ y oſteble żyli: ále ábyſmy od grzechow ráz oſwobodzeni / y onym teſz ráz w márwſzy/ w nowoſci żywotá potym záwždy chodſili. A ná to

bb 3 teſz/iz

*Iáko ſie my teſz
przećiw Bogu y
Chruſtuſowi záchowýwác mamy*

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Trzecia część /

też / iż nie dla tego przyszedł Chrystus / nie dla tego tak wiel-
 le zlego z woley B Ożey a z swey też przeciw nam miłości
 cierpiał / y froga śmierć podiał / aby nas ku zlemu rozpasł :
 ale abyśmy wszystko do serca przypuszciliśmy / y z dobrym rozsa-
 dkiem wważymy / na to zawždy pamiętać / co ono Apostoł
 s. mowi / tymi słowy : Oświeciła sie kasta Boża zbawieniem
 wszystkim ludziom / ćwicząca nas / abyśmy zaprzawili sie nie-
 pobożności / y świeckich pożądliwości / rostopnie / y spras-
 wiedliwie / y pobożnie żyli w terażniejszym wieku : oczęt awa-
 iac oney nadszieie błogosławionej / y oświecenia chwaly wiel-
 kiego Boga / y zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa : ktory
 dał samego siebie / aby nas wykupił od wszelkiej nieprawo-
 ści / y oczyszczyłby sobie samemu lud osobny / naśladowacy do-
 brych uczynków / Tit. 2. v II. Boć nas koniecznie teraz / tąż
 miłość Chrystusowa przyciskać ma / ktora przed tym inszych
 wiernych przyciskała / ktoryzy to na pieczy mieli / iż iesli on ies-
 den za wszyscy umarli / tedyć wszyscy byli umarliymi : a umarli
 za wszyscy / aby ci ktoryzy żywia / iuz wiecey sobie nie żyli / ale
 temu ktory za nie umarli y jest wzbudzon. 2. Kor. 5. v 14. A
 tak y wy na to pamiętać / umiećcież sie też pilno wystrze-
 gać / złych y niezbożnych mow : a niemow tylko zgola / ale y o-
 byczajow złych z ludzi : ktoryzy wiec iedni lekko myslnie / a dru-
 dzy też hardziej zwykli sobie dobrze tusczyć / y tym zlosliwe swe
 sprawy pokrywać : gdy sie wiec z iedney strony miłością tak
 wielką Boża / ktora nas umilował sam w sobie / przed zalo-
 zenim fundamentow swiat / zakladala : a z drugiey sie smier-
 ciał froga y haniebna Chrystusowa cieśa : mowiac tak : Jesliż
 nas tak darowo Bog / ktory jest nieodmienny umilował : bo-
 ieszcze niżejmy my byli / y niż swiat ten stworzony był : a iesli z
 rey miłości dał za nas syna swoięgo na śmierć / abyśmy od
 śmierci oswobodzeni byli : tedy / iako nam tho nie pomoze /
 choćabyśmy najlepszymi byli / tak nam też tho nie zaszkodzi /
 choćabyśmy y nagorzej żyli. Gdyż sie Bog nie odmienia :
 gdyż sie ięgo postanowienie nie wyspaca : gdyż darow swych ch-
 y wezwani

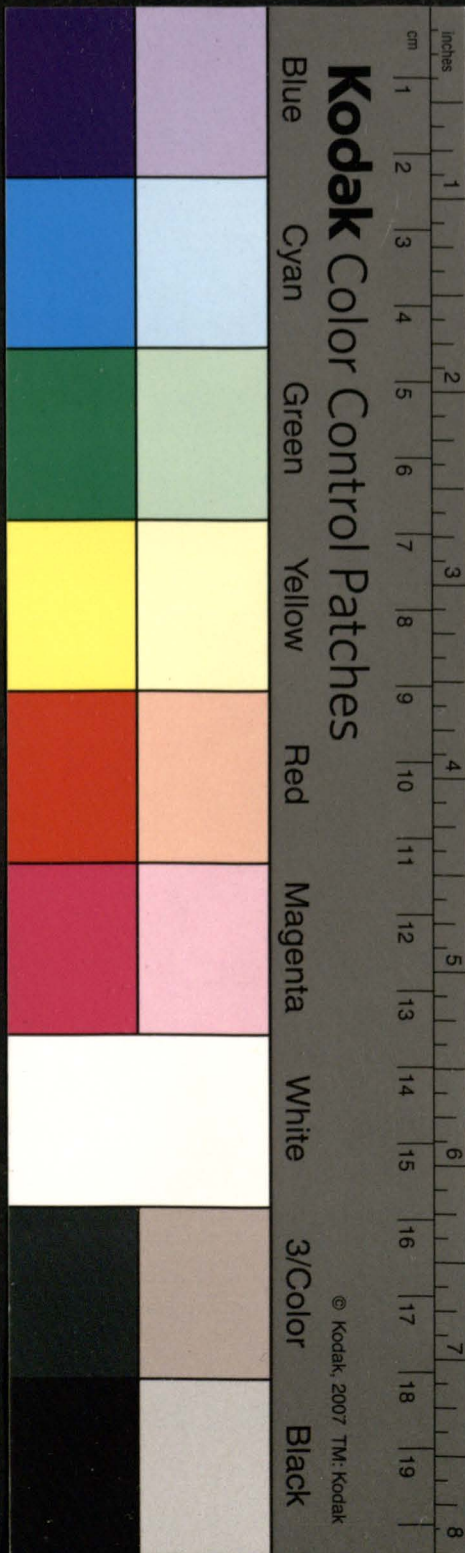
7 *Czym sie ludzie
 zli cieśa y zakła-
 dala w swych zło-
 ściach tego sie
 wierni strzedz
 maza.*

O żywocie chrystyáńskim.

93

y wezwánia nie žalnie: ani w miłości iest odmienny. A ná-
to nie chce aby/ ták stromorna y okrutna śmierć Chrystusowa
miała być dáremna/ y krew iego niepożyteczna. Bo to wiedz
cie/ żeć tego przedsie brác nie będzie/ ani tego rzecze/ ani ná-
koniec do serca tego przypusci żaden wczciwy/ pobożny / bo-
goboyny y dobry człowiek: ale tylko swowolny rozpustnik/
złego serca człowiek: przed ktorego oczyma niemaś Bogá:
w ktorego sercu zgásta boiaźń B Ożja: ktory nie myśli nigdy
polepszyć sie: owšem uż ták záwždy / iák o swiniá w błocie/
w złościach swych niepohámowanych leżeć chce. Bo w kto-
regu sercu iest wždy niaćka iskierka znáiomosci / miłości y
boiaźni Bożey: tedy ten nigdy sie ku zlemu rozpárować nie be-
dzie: nigdy w nádziecie wielkiej láski y dobroci Bożey/ y śmier-
ci też Chrystusowey / swowolnie y nieprzystoynie nic nie po-
czyni: ale záwždy z stráchem y ze drżenim zbáwienie swe sprá-
wować będzie. Máiac to ná dobrej báczności / iż stráśliwa
iest rzecż wpásć w rece Bogá żywego: z ktorych niemaś kto-
by wydart. A ná to też / iż slugá ktory wie wola Pána swego/
iesliby iey nie czynil/ strozey káran będzie/ niż on coby z niewiá-
domosci co nieprzystoynego czynil. A gdyć y te° kárac Pan
będzie co z niewiádomosci grzeszy/ á coż rozumiecie/ żeby dá-
leko wiecey kárac tego nie miał / ktory ták sobie bezpiecznie
miłościá przedwieczna Boża/ y śmiercia stroga Chrystusowa
syrnunie: y ták bezpiecznie w nádziecie iey/ ábo dobre° nic nie
czyni/ ábo nád to w złościach swych trwa: Bo nie tuśe aby
ten ktoryby to bral przedsie nie miał zgotá w sobie niaćkiej
znáiomosci Bogá y woley iego: ábo y niaćka owey iskierki du-
chá Bożego / z ktoregoby mogli to mowić y o oney miłości
Bożey/ y o śmierci też Chrystusowey rozpráwiác. Bo iesliby
nie miał zgotá nic/ procz tego co ták po zwierchowmie/ ábo
sam wpisimie s. czytał/ ábo od kogo słuchal: tedyby y ten/ zná-
iac sie wždy być rozumnym stworzenim Bozym/ y przed oczy-
má máiac wiele znácznych przykładow kárania Boże° z tych
ludzi/ miał rácej stromnie/ wczciwie y w boiaźni Bożey żyć/
niż ták

Co czynić y co w
siebie postanowić
máią ludzie nie-
chcáli w nádzie-
ie láski Bożey
grzeszyć.

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

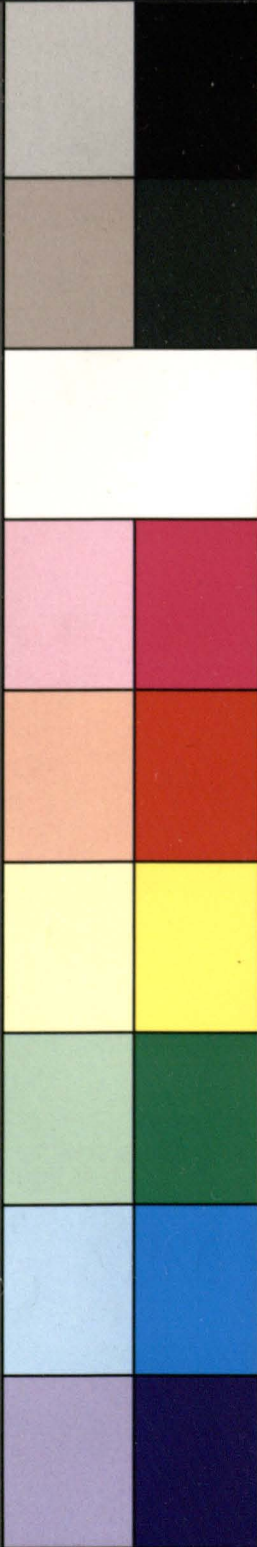
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część/

niż tak bezpiecznie y swowolnie mówić / abo myślić / abo też y
 co z tego czynić. Gdyż ich wiele / bacznych wedle rozsądku wro
 dzonego / chociaż są skłonni ku złemu y rządziby się czynili / pą
 trzac tylko na to / że yśli srodze od zwierchności karani
 bywają : tedy wždy od oney złości swey samych siebie po
 wściągają : a cożby dla każni Bożich / sroższych y cięższych /
 bo wiecznych / pohamować się y powściągać nie mieli ? A
 owsem tak sobie tufyć / przypatrując się drugim / iakimi też
 przedtym byli / a iakimi się potym stali : Jż iesli sie ten bedac
 pierwey złym człowiekiem / tak znacznie odmienił : abo iesliż
 Bog temu złemu człowiekowi / dał znaczna naprawę / oznay
 muwszy mu same^o siebie / y syna swego miłego : ażaż też ieszcze
 y mnie tegoż dać nie może : Ktory y na krzyżu złym przedtym
 rozbojnikiem nie gardził : A iesli by iuz przedtym nieiakiey
 Bożey znaiomości żądanie miał : thedy tym wiecey pilno
 wać by tego miał / iakoby onego co ma y miał / nie czemnie
 nie vtracił / y łaski Bożey nadaremno nie brał. Wo iakozby
 Kolwiek bylo / przedsie zawždy powinien człowiek každy pá
 ná Bogá miłować : onego się bać : y onego zawždy słuchac : za
 wždy go wzywać : y od niego oświecenia y naprawy / z vpo
 żorzonym sercem / brzydzac się wsem złym / a ku dobre^o przy
 stawiać / z wiary oczekawac : wiedzac go być miłosternym /
 y skutkiem obietnice wykonywacym. Czego wsfykie^o / gdy
 Kto pilnowac pocznie / perwie takich dum / y takich słow / y
 takich też spraw odstapi : a tak się też w bezpiecne swowo
 lenstwo nie wda : ani w nadzieie miłości Bożey / y w nadzieie
 śmierci Chrystusowej / w grzechach leżec bedzie. Owsem bez
 wsey waplności / chociażby tu nań nawet się pokuśy przy
 padały / onym się sprzeciwiać bedzie. A to / patrzac na wodza
 wiary y na skonczyciela J. Chrystusa : Ktory też miał wysta
 wione sobie wesele / Krzyż odnosił : zelżywość abo hańbe le
 ce powazywszy / Heb. 12. v1. A bedzie to miał zawždy przed
 oczyma / iż z god na gody żaden isć nie może : a iż też przodo
 wać tu maia / iako y w Chrystusie przodowały / vtrapiena : a
 potym

O żywocie chrystyáńskim.

94

potym dopiero do nich przyjdzie też y chwata. Boc namiley
se w Panu/nie darmo sam pan Christus/ weźmow swoch ten
tuteczny żywot na tym świecie / przypodobal niewieście ro-
dzacey: a on przysly onemu weselu/ ktore ma po boleściach
y strachach rodzenia/gdy już wyży ciałowka na świat naro-
dzonego przysć. Wkázuiac tho y slowy iásnymi: iż sie tu iego
musza śmieć y pláć/ a świat sie będzie weselić/ póki on nie
przyjdzie: ale gdy też on przyjdzie/ tedy sie też/ ci ktorzy sa iez-
go/ tak rozwesela/ ze też onego wesela ich żaden od nich nie
odymie. Także nie tylko na ono samo każdy pobożny y Bo-
gá sie boiacy pámietáć będzie/ co Apostoł mowi: Jż my ieste-
śmy dżiedzicmi Bożymi/ y społ z Christusem dżiedzicami/ ale
też y to co tamże dolożył: iestliże z nim cierpiemy Rz. 8 v 17.
2. Tim. 2. v 11. Boc konieczne przez wiele wtrapienia y wci-
skow / trzeba nam wniść do Królestwa Bożego / Dżie. 14 v
22. A pewnie też / nieiaka przestrona droga y syroka brana/
ale bázwo waśta y ciasna. Pámietáiac y ná to / iż żaden koró-
nowan nie będzie/ ażby pierwiey przystoynie woiował/ 2. Tim
2 v 5. Gdyż predko przemienna lekkość wciśku nášego/ tym
obfitša y obfitša spráwuié nam wage wieczney chwaly. Gdyż
nie pátrżamy [ani pátrżyć mamy] ná rzeczy widziáne / ale ná
niewidziáne. Abowiem rzeczy widziáne/ sa doczesne/ a niewi-
dziáne wieczne. Ale w to lácno trefi każdy / kto sie zá to wes-
źmie/ zeby był náśladowca Christusowym. Gdyż iá niewiem
coby lácniejšego y pewniejšego moglo być znależono / ku
postánowieniu y opisaniu żywota pobożnego chrystyáńskie /
nád to / zebyśmy tak sobie zá wzor spraw nášych wzięli Chris-
tusá: zebyśmy sie iego samego stopami chodźić wczyli: y one
w tym/ w czymesmy powinni/ náśladowali.

Kapitula 4.

N Jeslibyscie sie też iestliże y tego samy domyslić nie mo-
gity/ w czymby y iako Christusa wam náśladowác po-
trzeba: y iako to zawždy y wszedy zá nim chodźić: iestli-
zabyscie tam rady byty / gożie on teraz iest: tedy wam y to ná-
śladowác mamy
Christusa.

cc   Krotce

Trzecia część/

1. W narodzeniu
y w potulaniu sie.

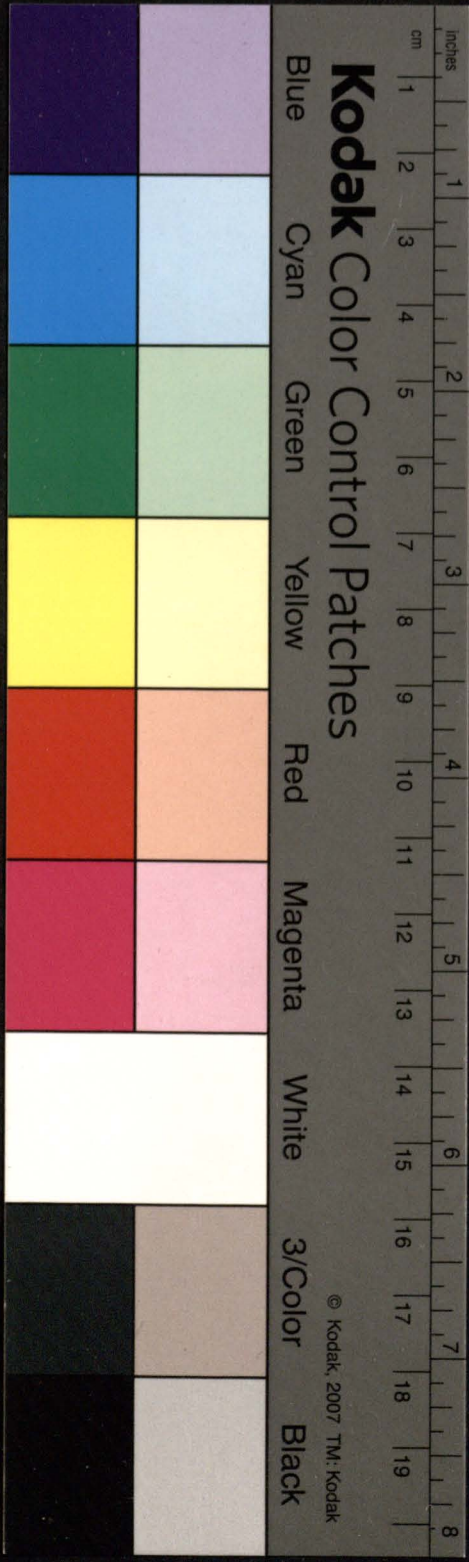
Proce pokazać tu bede: aby wam ni naczym nie schodziło.
Tia przod tedy weźmiecie przed sie poczęcie y narodzenie Chri-
sta Pana/ ktore acz z Bogá bylo: bo poczęty był z ducha s. w
ktorym też potym y w łasce Bozey rosi y pomnazał sie/ wro-
dziwszy sie: iednak przy rodzeniu ie^o/ chociaż wedle ciała siedł
z dawnych przodkow narodu zacnego/ y Bogu przedtym mi-
lego Krolewskiego/ nie bylo nic wyniosłego: nic spaniałego
nic powaznego: nic też swietnego. Ze sie też y podczas wiet-
sy dostatek / y wietśa ozdoba przy kmiecym y ogrodniczym
rodzeniu/ w własnych ich domeczkach pokazuje/ niż tam by-
ła. Bo y na gospodarze miejsca nie bylo: aż też y do ialsli byde-
cych przyszło w ktore wwiniony/ a nie iako kofstownie y ozdo-
bnie powity w pieluchy/ położony był. A bez wsey watplivo-
ści/ nie mogło to rodzenie być bez matczynie^o y małżonka iey
ściśtu y frásunku: by nie była przydana niżaka poćiecha od
oyca niebieskiego: ktory na dżiwowisko przez Anioła swego/
posłał do nich Pastyrze/ a nieiaki bogate y zacne ludzi: (acz
też potym y medrce z dalekich stron posłał/ ku porátowaniu
ich na wćieckę do Egiptu/ y na przełónanie zlego y niedba-
łego ludu Izraelskiego) aby sie onemu dżiećieciu przypatrzy-
li: o nim iż był Mesiąsem zdawná obiecánym / wiedzieli: y
inšym to iego wrodzenie obwieścizali: a tym też y smetne ro-
dżice wćiesyli. Bo nie bez przyczyny tego dołáda Ewángeli-
sta Luk. 2. v 19. iż ono wšytko co sie przez Pastyrze dżiało/
Márya w sercu swym zachowywała. Otoż / gdy y wy to ro-
dzenie iego/ tak nedzne wedle ciała/ ale wedle Bogá bogate
y zacne przed sie weźmiecie: thedy sie iuz we dwu rzeczách za-
Christusem chodzić/ stad wćyć bedziecie. W iedney / abyście
to wvazyc mogly iż cielesne rodzenie / chociaż w nazacniey-
šym domu/ w nawietšym dostátku / y z nazacnieyšych rodzi-
cow v swiata/ iednak Bogu niógo nie záleci: ani go zywo-
ta wiecznego niebieskiego domiesci: (iako też naubojše^o nie
odstrychnie / iesli by sie potym znorw wrodził) iesli by sie on
znorw z ducha Bozego nie wrodził (iako ono potym Christus
Pan

Cieleśne naza-
nieyše rodzenie
nie jest v Bo-
gá.

O żywocie chrystyáńskim.

Pando Tykodema mowil Jan. 3. v1.) a potym wrodziwszy
 sie/iako dopiero wrodzone dziecko(wedle Piotra s. i. Piotr. 2
 y 1.) przez odrzucenie wselakie/wszystkiew zlosci / y wszystkiew
 chytrosci y obludnosci / y zazdrosci y wszystkich obmowist /
 mleka onego rostopnego bez zdrady nie kosztowal / y w nim
 rosc nie miał. Za czym to poydzie/namileyse w Panu / iz gdy
 sie wy tezza Boza pomoca/nasladiuac y sluchaiac Chrystusa/
 odradzac w nowego czlowieka / psuiac starego / poczniecie:
 tedy sobie zacnego wrodzenia waszego / z ziemskich cielesnych
 rodzicow / nie tak wazyc bedziecie / abyscie kiedy / y napodley
 fego stanu czlowiekem / gardzic mialy / abo go sobie dla te
 podlosci / wbostwa y nedze lekce wazyc. Owszem to przedsie /
 z ona swieta pamientka / Marya matka syna Bozego Jezusa
 Chrystusa / brac bedziecie: iz Bog mocarze z ich stolic zrzuca /
 a pokorne wywysza : iz tezz on sam na podlosc slug swych pas
 trza : a pyfnyimi gardzi : y onym sie sprzeceiwia. Na to tezz / iz
 nie to iest w Bogu w wadze / co sie w oczach ludzkich powas
 znym zda : ale wiecey to / co oni sobie za nic nie maia / ani oto
 dbaia. Ktemu iz nie zacne wrodzenie / ale swiete dokonczes
 nie w boiazni Bozey / swietym y zacnym czlowieká czyni. A
 potulanie sie / y tam y sam / po cudzych / iako mowia / kaciech
 przemiestkawanie / z opieki Bozey dobrego dzieciecia Boze
 nie wyimnie / ani go od milosci iego odstrycha. W drugiey
 rzeczy tak tezza Chrystusem poydziecie / abyscie wola Gycá
 niebieskie^o we wszystkim tak vpátrowaly / iak obyscie mocnie
 temu wierzyly / iz sie bez niey nie stac y dziać nie moze dobrego
 y czlowiekowi pozytecznego: ktory swych klopoty y frasunki /
 umie w poctieche obracac y nedze w dostatek / y zachowac w
 nawietfych niebezpiecznosciach: iako to pokazal nad synem
 swym milym Jezusem / y nadrodzicami iego : gdy go ono y z
 nimi po nedzy y frasunku zywnoscia przez medrce opatrzył :
 y w wciezce do Egiptu od frogich rak / iadowitego Krola
 Heroda zachowal. Co pewnie y was podka / iesluby byla wo
 la Boza was tezz czym kiedy zasimucic: iesliz wy raz sie Jezus
 sa syna

6. 6. 2

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*W młodych le-
ciech tegusowych
iako go wierni ná-
sladować máiz.*

*W przystrzegá-
niu na bozeństwą
od Bogá podánego
y wolej Bożej.*

Trzecia część/

sa syná iego vchwyćiwšy / tak statecznie zá nim chodźić be-
dziecie. Gdyż on po iákim znacznym zásmuceniu / zwykł teź
znacžne y známiénite poćieszenie swoim pokazowác : á iesteže
w dzień on ostáteczny / syná swego milego / náde wšytko na
zacniemy y na doštonáley poćieszy : dawšy krolestwo przedtym
zgotowane / do włásnego vzywánia : ktorego teraz w nádziei
oczeķawáia wšech wiernych duše.

Kapitula 5.

W O tákorym podłym wedle swiátá / ále wždy wedle
Bogá zacnym vrodzeniu Jezusá Christusá / potrze-
ba w am pátrząc w młode iego látá : ná czym ie tra-
wil / y iako sie w nich sprawował : abyście go y w tym náslá-
dowác mogly. Wiedźcie tedy mácie / iż dwie rzeczy znacžne
napisał o nim Ewángielistá Luk. 2. v 42. 49. 51. Ku nášey
náuce y nápomínaniu. Naprzod pilnowanie y ćwiczenie sie
w naboženstwie oyczystym / od Bogá przez Moysesá podá-
nym : gdy ná každy rok / (škoró chodźić mógł) chadzał : z ro-
dzićcami swoimi ná swiétá vroczyšte / ná službe Boža / do Je-
ruzálem. Gdzie / nie tylkó z inszymi ceremoniy / onemu nabo-
ženstwu przydánych / pilnował : ále teź / bedac we dwána-
ście lat / z Doktorámi zákonnemi rozmawiał : pytáiac ich y
odpowiedáiac teź ná pytanie ich. A potym powolnošć y po-
slušenštwó z poddáništwem / kthore rodićom wyrzadzał y
oddawál : gdy sie z nimi w dáleka droge chodźić nie zbrániał :
y gdy im / zwroćiwšy sie do Nazáretu do domu ich / byl pod-
dány. W ktorych obudwu / wiedźcie to pewnie / że sie y wam
potrzeba Christusá páná vchwyćić / á pilnie vchwyćić : y iego
sie mocnie trzymác : y zá nim teź w stopy ie^o chodźić : nie chce-
cieli od niego zábladźić. Pámietáiac ná to / iż wiele zvodźi-
cielow wysłó ná swiát / wiele falszywych Prorokow / ktorzy
ludži proste w blad záwodza : ktorzy sie y sámego Pána Je-
zusá Christusá / ktory ie kúpil / przez swe wynaláski / ceremo-
niy / vstawki / zmyšlone naboženštwó / przez paciorki / swiá-
tošći czárowáne / modlitewki zmyšlone / przez odpusty y zau-
šne spowiedši /

O żywocie chrystyáńskim.

96

ſne ſpowiedzi / przez wodę czarowana / y inſe bałwochwala
ſtwa niezbożne / prawie náporząd zápieráa. Co iſ ſie teſz wnió
ſto byto do ludu Izraélſkiego / w nabożeńſtwa ono od Boga
ſámego roſkazáne / przez mektore zwozdźiciele / mnichy żydow
ſkie / Sárýzeuſe / Sadukieuſe / Eſeny y inſe wczone luźi:
przetoż y ná to Pan Chriſtus poteżnie wołał / y częſto z tego
Sárýzeuſe y inſe wczýciele ſtrofował / y biáde im opowiedał:
odrzucaiac náporząd (iáko Mát. 6 v 1. á 23. v 13. macie) ich
iálmuzny / ich poſty / ich modlitwy y obludne y wyſtáwne : á
ná mieyſce ich ſcýzre / poKorne y nieznáczne przed ludzmi zá
lecaiac / y do nich ſwym pobudke dáiac. A lo onych wſytkich
Ktorzy ſie zá wſtáwy ludzkie / opuſciwſzy roſkazáne Boże /
chwýcili / y wedle nich Boga chwálili / táki deKret czyniac. A
to wedle dawnego prorocwa Ezáiaſhowego Ezái. 29. v 13.
iž ná dáremno Boga chwála / trzymáiac ſie wſtaw ſwych á
nie wſtaw Bożych. O czym naydźiciele Mát. 15. od v 1. áž do
20. Przetoż wam potrzeba tu w tey mierze wielkiej oſtrożno
ſci / abyſcie ſie iáko nieopátrznie podycć zwoznikowi / Kto
remu Antychriſtowe ceche ná ſobie noſiacemu przez iákie po
ſelki chytre y obludne / nie dawáły. Pámietaycie ná to / co ſie
w pierwſhey częſci Kſiażek tych o zacnoſci ſlowá Bożego mo
wilo / Ktorego ſie wam pilno trzymáć potrzeba / y we wſytk
Kim záwždy dokládać. Co ſie teſz tákże o nie piſanym ſlowie /
ſKodliwych duſzy wſtaw ludzkich / pokazowało : Ktorých ſie
iáko ſmiertelnego iádu wyſtrzegáć macie : niechcećieli z An
tychriſtem zápámietálym / y ziego holdowntki y naſladowcá
mi zginać. Wczýciej ſie przeto od Chriſta tego tylko nabożeń
ſtwa przyſtrzegáć y pilnowáć / y w tym ſie pilnie ćwiczyć : y
dla niego y w nim nie záluycie trudu y niewczáſu wćierpieć :
Ktore ieſt od Boga ſámego przez Jezuſa Chriſtuſa poſtáno
wione y zálecone : á nie tego / Ktoregoby y nazacne wſy ludzkie
powodem y wynálaſcámi byli. Pámietaycie / iž ci uż teraz /
nie w zwierchownych ceremoniach y zabobonách ſluzba Bo
ża záwiſła / ale w duchu y w prawdzie. Nie ieſt teſz áni do miey
ſca Ktorego

*Ala z odrzuce-
nim wymyſlnych
wſtaw ludzkich.*

Trzecia część.

śca ktorego pewnego/ od ludzi wprzywileiowanego y począ-
rowanego przywiazana: Jako bylo v Izraela: a iuz dawno
iest odrzucono: ale wieżcie/ iż (iako sam Pan Christus mo-
wi) Prawdziwi chwalcy na każdym miejscu chwala Boga
w duchu y w prawdzie/ Jan. 4. v 24. Tak iako to y sam pan
Christus ku nauce naszey czynil. Ktory/ wrodziwszy sie pod za-
konem/ acz rad pilnowal ustaw zakonnych: wśakże często y
w polach y na puszczach/ y na gorach lud nauczał: y sam sie/ y
przy nich y na osobliwym też miejscu/ modlat: y Bogu oycu
chwale y dzieki oddawal. W czym też wam z inszymi wierny-
mi/ trzebá stopami iego chodzić.

2. *W posłuszeń-
stwie y w uczi-
wości, przeciw ro-
dżicom.*

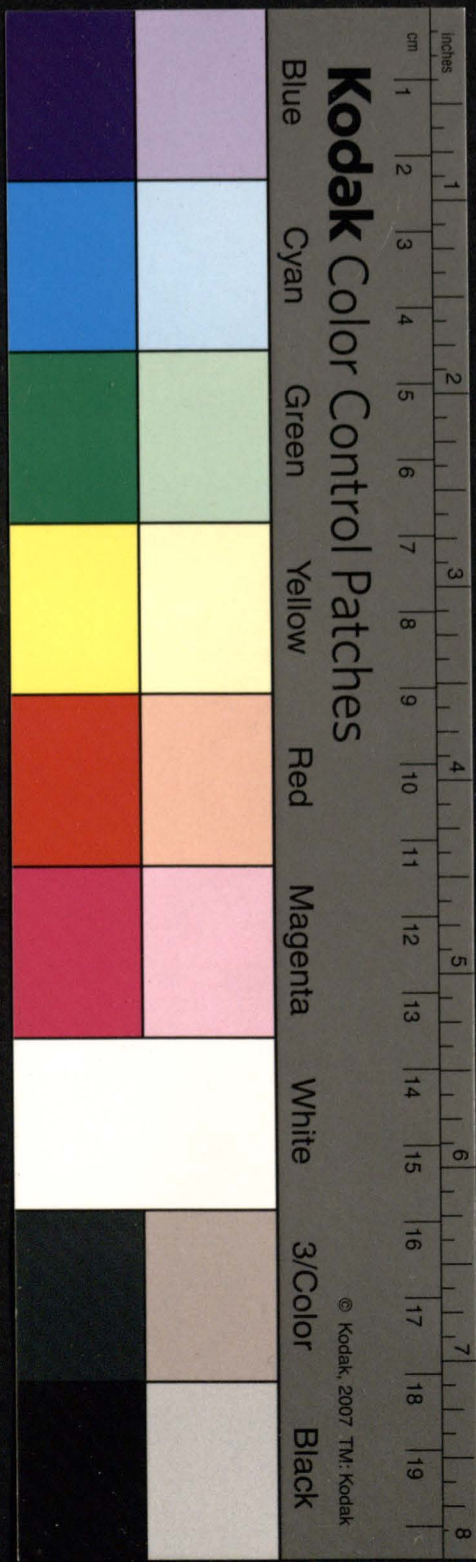
A iż nie tylko w oney młodości swoiey P. nasz Jezus Chri-
stus/ iako sie iuz pokazalo/ nabożeństwą/ od Boga oycá swes-
go postanowionego pilnowal / w czymesćie go wimi náślá-
dowac: Ale też przytym / wedle powinności swoey y Bozego
rozkazania rodzice swoie czcił/ wazyl/ onych śanowal/ y ony
poddány byl: Otoż wam też onego y w tym náśládownac po-
trzebá: abyście też rodzice swe mile po Bogu y po Christusie
wazily y milowaly: onych śanowaly / w ucziwości mialy/
y wśelakie posłuszeństwo y poddaństwo przeciwko nim zá-
wzdy z czystego a ścizy re^o serca pokazowaly. Wiedzac iż to iest
wola Boża/ y w tym sie Bog kocha: a zle y nieposłusne/ y v-
porne dzieatki przeciwko rodzicom/ znacznie karze. O czym os-
no sobie/ nie tylko w dzieśieciorgu przykazaniu/ starego przy-
mirza/ czytac możecie: ale tym wiecey y śnadniey w piśmtech
naszego nowe^o przymirza: gdzie tak mowi duch Boży. Dzieat-
ki posłusne badźcie rodzicom waszym / we wśytkim w Pá-
nu: boć to iest sprawiedliwa y Pánu sie to podoba: [ktory
tak powiedzial] Czci oycá twe^o y matkę (ktore iest pierwsze
przykazanie z obietnica) abyć sie dobrze dziealo/ y abyś byl dlu-
giego czasu na ziemi Efe. 6. v 1: Kol. 3. v 20. Wiedzac y to
ku temu / iżci Bog miedzy inszymi złościami / y te niemniey
zasłepieniem wmyslu/ y opacznym zmyslem karze: to iest/ nie-
posłuszeństwo rodzicom. Jako sobie o tym czytac możecie/
Kzym.

97

O żywocie chrystyáńskim.

K39. 10. v 30. Na to też pámietáiac / iż ci sie to tych ostatecz-
nych czasów znacznie pokázowác miedzy ludźmi miało : á to
wedle wyroku ducha Bożego / 2. Tim. 3. v 2: że mieli ludzie
być sami siebie milutacy / łakomi / chlubni / pysni / bluźnierze /
rodzicom nieposlušni / niewdzięczni / niepobożni / zé. Czego
wszystkiego racz was Pámie Boże vchowác / abyście sie kiedy
w poczet takowych popisowác miały. Alec sie tego łączno v-
chronicie / iesliż w te stopy raz státecznie poczawszy / zá Chr-
stusem poydziecie. Wszakże / pámietáiac uż tak ná te dwie rze-
czy / ktorých sie z mlodych onych lat Chrystusa Páná vczyć
macie / y onego w tym náśladowác: porwinnicie y tego przy-
strzegác / y w tym też Chrystusa nie odstepowác. Ze wzdy tá-
ka w was ma być miłość / ku rodzicom / takowa vcjciwość /
takowe posłuszeństwo y poddaństwo / iak obyście to wiedziá-
ły y te przestrzegály / żeście przed sie Bogá y Chrystusa wiecey
słuchác y milowác powinne. Pámietáiac ná to co odpowies-
dział Chrystus / we dwánaście lat / mátkce swoey : gdy mu ono
zfrásowana / nálawszy go dnia trzeciego w kościele mowila:
Synu przeczes nam tak vczyml: Oto oćiec twoy y ia boleśni
szukálimy cie. A on rzekł do nich / Coż iżescie mnie szukáti: Za-
żescie niewiedzieli / iż w tym co iest Oycá me^o / potrzeba mnie
być : Luk. 2 v 48. A potym dorozszy / bedac od Bogá ku opo-
wiedaniu ludowi woley iego posłány / gdy go też od te^o má-
tká y z inszymi krewnymi odrárgnac chciała / tak powiedział :
Ktoraz iest mátká moia / y ktorzy sa bráćia moi : A sciagna-
wszy reke swoie / ná vcźnie swoie rzekł: Oto mátká moia y brá-
ćia moi. Abowiem ktobyk olwiek vczyml wola oycá moiego
ktory iest ná niebie / ten iest brátem moim y siostrá y mátká /
Mát. 12 v 47. A potym ieszcze y to powiedział o sobie / dla-
tych / ktorzyby wiecey rodzice swe y inse powinowáte mi-
lowáli niż iego : y onymby sie od niego / miłościá przyrodzona
ćieleśna odrzywác dopuszczáli / tak mowiac : Jesli kto idzie
do mnie / á nie ma w nienawisćci oycá swego y mátki / y zony
y dźciéci / y bráćiey y siostr / ieszcze też y dusze swoiey / nie moze
być moim

*Rodzicom wedle
Bogá á nie prze-
ćiw Bogu powinni
smy słuchác.*

Trzecia część.

być moim uczniem. Gdyby tedy abo miłością cielesną rodzi-
cy / abo ktorzy inшы krewni y powinowáci (iako ie Christus
wylczył) mieli was od Boga y christusa odwodzić: abo wam
nieślusne y nieprzystoynne rzeczy / przeciw Bogu rozkazywać:
tám sie wy już ná one rozkazana wczciwość / y ná poddaństwo
y posłuszeństwo oglądać nie macie. Boć Bog w rzeczách nie
przystoynnych / tey wczciwości y posłuszeństwa nie rozkazuje:
ale tylko w przystoynnych y sobie niłych. Bo sie ząwždy zly-
mi brzydź: y złości wśelacie y niepobożności ich karze. A-
le y w to lácno treficie / idac zá Christusem / y pámietając ná
odpowiedź iego / iż dżiatkam Bozym potrzeba być w tych
rzeczách / ktore sa oycá ich niebieskiego. Także y ná one też
odpowiedź Apostolska / iż mamy wiecey Boga słuchać niż lu-
dzi. Ale iż sie wśytkiego dobrego po rodzicach wáśzych prze-
ciwko wam spodziewam / wedle Boga / przeto o tym wiecey
mowić niechce. Bo to wiem pewnie iż was nie od Boga wio-
da / ale do Boga.

Kapitula 6.

*Wleciech doro-
słych w czym
Christusa náślá-
dowác.*

GDy już potym syn Boży Jezus Christus przyšedł od
Borego już wietše y zacnieyšę sprawy iego Ewanielisto
wie opisowác poczeli: opuścivšy to co sie przedtym z nim
dżiało / y czym sie on też bawil: tám już znacnieyšę wziął rze-
czy przedsie: od Boga samego ku nim bedac wysłany: iakož
to sam często wspomina / iż to wśytko mowil y czynil co mu
pokazał y rozkazał Bog Ociec iego / ktory go posłał Jan. 5.
y 19. 20. 30. 36. á 6 y 30. á 7. y 16. á 8. y 26. 28. 29. 2c. ktorych
wśytkich ten był początek / y iakoby wśytkiego iego ná po-
tym żywota nowego / fundáment: gdy ono pošedł do ponu-
rzenia: od Boga troche przedtym / przez Jana Pomurzyciela
poštanowionego / y mocnie zálecone y utwierdzonego. Kto
rego / áćž olwieł Jan chciał od niego odstrychnąć / poznaw-
šy z Boga záćność iego / y swoje też niegoдноść względem
iego: iako słowa iego świádeją / gdy mowil: Jaby mci od cie-
bie miał

*I. W wykoná-
niu spráwiedliwo-
ści, ktora od Po-
murgenia Christus
záćž.*

O żywocie chrystyáńskim.

bie miał być pomurzony / á ty idziesz do mnie : *Mát. 3. v 14.*
 Jednák on wiedzac te być wola Boża / pohámować sie od
 te^o nie dopuscił: ale to ná co przyszedł wykonał: chcąc we
 wszyt kim wykonać wola Boga Cycá swoięgo: ktora táńże
 mowiac do Jana / spráwiedliwoscia nazwał: tak mowiac:
 Zámiechay teraz / ábowiem tak przystoi nam / wypelnić wszyt
 ke spráwiedliwosc. Z ktorego tak pilnego przysrzegania /
 y wypelnienia tey spráwiedliwosci / przez pomurzenie Jezusa
 Christusa / macie to wziac przed sie: abyscie go nie wydawa-
 ly / ani odstepowaly: skorobyscie lat swych dorostly / y skoro-
 bysacie teź do tego od Boga przez iakie prawdziwe sredki / á
 nawiecey we wnatrz przez ducha Boze^o poruszone byly. Nie
 patrząc nic ná stare ludzkie zwyczajé / ktorými te Boża swie-
 ta y zacna spráwe psnia: ani patrząc ná żadne y ná ozdóbnejsz
 se hámulce / tak uczoney ludzi / iako y prostakow: tak ieszcze
 takich lekkomyślnych / iako teź y nastatecznięszych : ktorzy
 by / nieiaka y wmiętnoscia swoia / y poboźnoscia teź / od
 tego was odwieść / iakoby od rzeczy mniej potrzebney chcie-
 li. Pámietáiac ná to / iż teź oto y same^o Jezusa Christusa Jan /
 nád wszytkie inše proroki zacnieyszy miedzy synmi niewie-
 sciem / od nie^o / dla swey niegodnosci / odwieść chciał : á on
 go przed sie w tym nie sluchal : ale spráwiedliwosc te Boża
 konczył : abyscie ja y wy / y wszyscy ktorzy chca być ucziámi
 y násládownicami tego / takze teź / iako spráwiedliwosc Boża
 konczyly. Gdyż / co kolwiek sam kiedy rostkaznie / chociaź sie
 to zda w oczach ludzkich być rzecza podla y niepotrzebna / ie-
 dnák wedle Boga jest spráwiedliwoscia. Boć Bog / nic nie
 gdy dáremnie / nic nigdy niepozytecznie y niestusnie nie rostká-
 zuie y postanowia: ale záwždy wszytke stusnie / spráwiedli-
 wie y z pozytkiem wielkim tych / ktorzy go sluchaja y spráwie-
 dliwosc tego wypelniaja. Ktory pozytek perwie was teź nie
 minie / gdy z láski Bozey potym sercem ochotnym to wyko-
 nacie czásu swoięgo / co wykonał mistrz waszy wodz wiary
 waszey Christus Pan. Co teź wykonywali przed tym / y teraz

Bog nic nigdy nie
 potrzebnie nieroz-
 skazuje.

dd wykony

Blue

Cyan

Green

Yellow

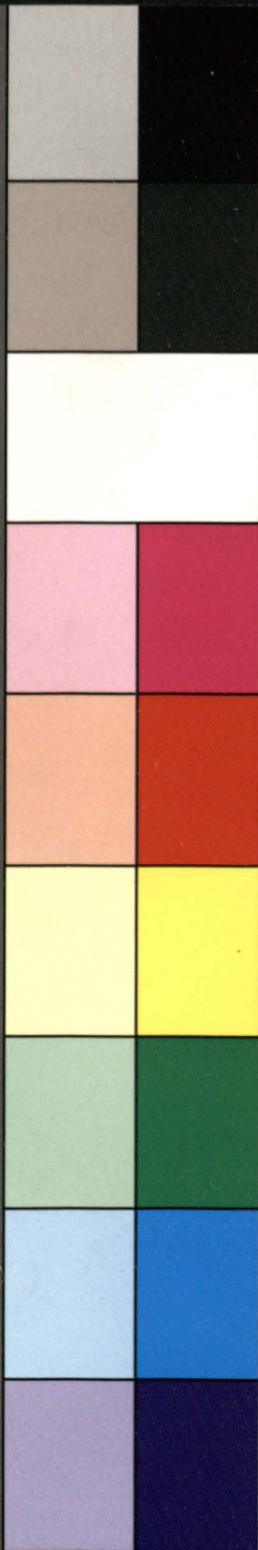
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część /

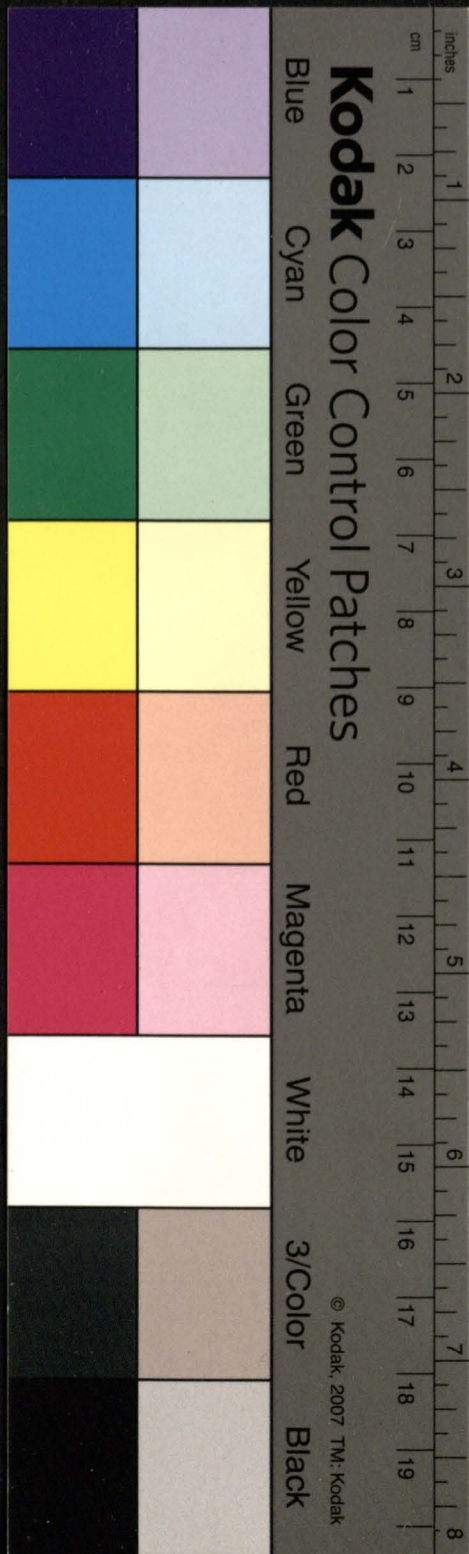
wykonywaia wszyscy wierni uczniowie jego. Albowiem acz
 Kolwiek ducha s. widziánym sposobem w osobie golebice/
 nad soba cielesnymi oczyma/ami kto inшы przy was/abo y nies
 ba otwartego nie wyzrycie/ ani głosu wšymá tymi cielesny
 mi Bogá mowiacego/to iest dziecie moje/abo syn moy/abo
 corká moia wšlyšycie / iáko to widziano y slyšano bylo przy
 ponurzeniu Jezusowym : iednak tego pewne badzcie / iz gdy
 sie tak cále Bogu ná posłuszeństwo oddawšy/z Christusem/
 a nie bez niego do wody / abyscie porządnie ponurzone byly
 w imie jego/ poydziecie : y tam sie w śmierć jego pogrzebie
 cie : y wen sie (iáko mowi Apostoł Rzym. 6. v 4. Gal. 7. v
 27.) obleczecie : zeć wam to wšytko Bog wiści: a to dawšy
 ducha swego s. w ktorymbyscie potym bezpiecznie/ wpatru
 iac iuz oczyma wnetrznymi niebo przez Christusa otwarte /
 Oycze Oycze do niego wolać mogly. Zwlaścjá bedac iuz z
 nim poiednane y ná sumnieniu wspotoione. Za ktorym swia
 dectwem Bozym wnetrznym / także za poiednaniem z Bo
 giem / y za wspotoieniem sumnienia waszego / iáco potym y
 daley za Christusem bedzicie mogly postapic : y z nim zle
 wśelákie wytrwac : a to w nádzieie onego potym przyšlego
 dobra w niebie odložonego : y w nádzieie teź obietnice Chri
 stusowej : ktora przyrzekł byc znami áz do skónczenia wieku.
 Mat. 28. v 20. Takze y w nádzieie otuchy ktora káze nam
 byc dobrej myśli : iz on iuz swiat zwyciezyl / y kšiaze swiatá
 wyrzucil. Jan. 12. v 31. a 16 v 11. Albowiem chociažby was teź
 oćiec niebieski / przyawšy raz do siebie / podal ná pokuśy iá
 kie wielkie : iáko ono zaraz po ponurzeniu podal byl onego
 swoiego iedynego y namileyšiego syná Jezusa Christusa: gdyž
 on tak swoich wmiłowanych zwykl doświadczac : tedy sie y
 tu wam namniey bac nie bedzie potrzebá/ aby was w nich o
 pusćic miał. Gdyž on nád to coby kto z iego obránych zno
 śic mogł/ żadne^o wiecey nie dopuści kuśic : owšem dá swym
 nád pokuśami z Christusem zwycieśstwo. Tylko y w tym Jezu
 śá Christusa wam trzymac sie potrzeba/ y one^o w postepkach
 y w odpowie

2. W potykaniu
 sie z pokuśami y w
 wyciezeniu ich.

O żywocie chrystyańskim.

y w odpowiedziach naśladowac. A to wważywšy wprzod for-
tyle śataniſkie/iako on y z czym przychodzi/y czym napospoli-
ciey kuſi. Wiedzieć tedy macie/iż przychodzi nie iako ieſt ſam
w ſobie/ale aż przemieniwoſy ſie w Anioła ſwiatłości. Potym
też przychodzi przez Apostoły ſwe/to ieſt/przez rozmaite zwo-
dźciela : ktorzy owczyſna wilkã chytrego w ſobie pokrywoſy/
podobnymi ſie czynia Apostołom Chryſtuſowym : iako piſe
Paweł s. 2. Kor. II. v 13. Potym ieſzcze przychodzi/nie z iakã
mowa ludzkã/ale z ſłowem Bozym: ale go naciągając/y od
niego/ co mu ſie zda / wymiuc / abo ie wywraciac. Co dla
tego wſpominaſy/abyście wy w tym oſtrożne były : żebyście
nie zaraz ładã duchowi wierzyły: y nie ładã człowiekowi ktor-
kie iakie ſentencyi z ſłowã Bożego przywodzacemu : ale aż
byście ſie im ſány / z wzywaniem imienia Bożego dobrze przy-
patrzyły : ieſlibyście ich przedtym ſwiadomy nie były. A to
w tym / wlaſniteli y całe ku temuli końcowi czyli ku inſemu
w piſmie s. ſa napisaſy. Co iacno za pomocą BŌżã z inſych
ſłow/wprzod/y w pozad idacych/ obaczyćie. A mając to iuż
na pilney bacznoſci/patrzcież w to/z onych pokus Chryſtuſo-
wych/czym nawiecey zwykł Szatan ludzi kuſić : a wyſzrzyćie
iż trzema napospoliteſzymi ſpoſoby : To ieſt / przelożeniem na-
przod przed oczy iakich trudnoſci żywota ſciſtego: aby ku cie
leſney ſwobodzie y wczasom przywiodł: co z kãmmienia onego
z ktorogo każe Panu chleb wezynić/ baczycie mozećie. Potym
wyoſkim iakim człowiekã o ſobie y o godnoſci ſwoey rozumie-
nim/ w ktore go wprãwić wſilnie/aby czełk nad wola Bożã
wãzył ſie co wezynić wielkiego y ſmiãłego : aby tak kuſenim
Bogã w tych rzeczãch / z laſki Bożey / iako z ſczytu koſciela
nego wyoſkiego/wypadł. Trzecie / wmiłowaniem chwały y
bogactw ſwiãtã tego: ktore tym obiecuię / ktorych w niedzy
widzi teſtliwych : ktorych wiec do tego przywieſć chce / aby
oni zãniechawſy Bogã/ tu ſwoych na ſwiećie ſciſle chorwãca-
cego/ do niego przyſtali : temu ſie pokłomili : y od niego wrze-
dow/ſlawy y mãietnoſci doſtali. Ale y to wiedzieć wam po-
trzeba.

*Szatan trzema
ſpoſoby przedniey
ſzymi czełkã kuſi.*

Trzecia część/

trzeba/niechcieli z swym zlym stusic pokusie/ze mu samy z siebie przyczyny do tego dawac nie macie. Gdyz on nie drzewie sie wda w rzecz z cztowiekiem/az gdy mu sie prze zen do te° przyczyna iaka pokaze. Jako y do Chrystusa/nie drzewiecy ci przystapil/ y z nim rokowac poczal/az gdy to po nim obaczyl/iz po onym tak dlugim nad przyrodzenie cztowiecze/pozstem przemorzaniu / lanknac poczal. Toz dopiero / iakoby sie go vjalowly/ku niemu iakoby mial byc przyacielem/mowi: zdrade skodliwa/ miasto zdrowey rady / podaiac : aby tey nedze dlugiey nie cierpial/ aleby iuz tez/ w nadzieie synostwa Bozego/ktorym byl z nieba ostawiony/z one° kamienia ktore tam na oney pusczy bylo / chleb sobie wczymil. To iest / iakom wprzod rzekl/zeby sobie po tak scislYM zywoicie/nad wola y rozkazanie Boze / nieco wolnosci iako wzdly syn Bozy/ktoremuby sie to lano zestlo / pozwolit.

*Iako na pierwszy
odpowiadać.*

Gdyby tedy y was kiedy/gdybyście iuz raz statecznie/wczyciwego y stromnego/ w iedzeniu y w picciu / takze y w odzieniu / żywota Chrystyńskiego sczyrze nasladowac poczely / chcial Szatan przez iakie naczyne swie / ktorego ma dosyc/ do garncow Egipskich swiatá tego/ to iest / do zbytku w potrawách/do wystawy wsiatách/y do inszych im podobnych namawiac zc. tedy mu vmieycie/ná to krotko odpowiedac z Chrystusem z pismá s. iz nie z samego chleba zywie cztowiek/ ale z kazdey rzeczy ktora pochodzi z vst Bozych. To iest/ z te° wshytkego/ za co sie iedno wezmie cztowiek / wedle woley y rozkazania Bozego: a nie z tego za co sie ludzie biora y ná co ogladaiá / wedle rozsádku swego glupiego. Bo y postnad przyrodzenie/byláliby tego potrzeba/z Chrystusem y z Moyzesem y z Eliaszem kazdy wierny y sczyry chwalcá Bozy/bedac raz podptomykiem od Boga przez Aniola poslanym po silony wytrwa : y wshytke insze przeciwiestwa zmiesie : y ná Mámie z powolnymi Izraelczyki przestanie:choćiazby niewierni y wporni ná tym nie przestawali: owsemby sie do Egipskich garncow miesá/ryb/cybule/czosińku/peponow/ogorkow

O żywocie chrystyáńskim.

gorkowy melonow swowolnie wracali. Nie pámietaia ná to co pan Christus w podobieństwie człeká bogátego y roszkosnie dusze swoe karmieć myslácego / powiedziec raczyl: mozwiać / Iż nie w tym coby kó zbywáło z máietności tego / záwisi żywot ábo zdrowie tego / Luk. 12. v 15. Ale oto / iákosćie tu z slow Christusowych slyšáły z tego co wymińsie z wst Bóżyich.

Gdyby teź widzac was stromnie / pobożnie / w boiáźni Bózey cnotliwie y swietobliwie / w czystości ciáta y dusze żywiece / (iáko żyć máia wšyscy ktorzy sie cále Bogu y Christusowi oddáia.) o wasby sie kusieć chciał / y chytrością swoeá / przez swe naczynie wyniosłby was / iáko zwykł / áż ná sámy wierzh sicytu kósciólá Sálomonowego: przekládaiać wam godność wáše y swiatobliwość przed oczy (czym potowil málo nie wšytki mnichy Pápiestie / ták im o ich swietych uczynkách zá wšy sępcac / iż ich y názybt máia / że ich w przedac drugim moga: y ták sa swietymi / że sie może ná nie bezpiecznie drugi człowiek spuszczać / y grzechow sie im swoeich zwierzyć zé.) ábyscie sie nieco z onego wysokiego wyniesienia ná dol spusćili: To iest / ábo sie w pyche wyniosły duš chorwa / ábo sobie grzechu iákiego y namnieyszego / w nádziecie wystánowioney przezeń godności wáše dopusćili: tedy y w tym ostrożne badźcie: á zgoła mu ná to / nie zezwalaiać / y káżdemu wam pochlebuiacemu / ták z Christusem odpowiedaycie. Nic ci z tego sátańie / nie przewiedziej. Pámietamyć my ná to że nie mamy kusieć Pána Boga nášego: álesmy powinny záwždy w boiáźni tego żyć: pámietaiać ná to / iż ácz tego po nas chce / ábysmy iáko on swiety iest / y my teź w káżdym nášym obcowániu swietymi były / y w dobrych uczynkách chodźili: Wsáť że teź nie mmiey y ná to pámietać nam káze: iż z siebie nic dobrego nie mozemý. Bo on poczynaw nas to co iest dobrego y on teź sam kóńczy: iż teź y wiare y uczynki od niego zgotowane bierzemy: próżnobyśmy sie tedy z nie swego nádymáć miáły: próżnobyśmy teź w nie swym wlášnym

Iáko náwtor.

100

DD 3

Trzecia część/

własnym szkodreml y hoyneml sáfarkámil byé chéiály. Bo
choéiázbysmy we wsfytkim / wola iego wykonywály/ tedy
smy y ták słuzebnice niepozyteczne: bosmy to tylko wczynily/
cosmy byly powinne. Tiegodji sie nam tedy w tym kusie pá
ná Bogá nášego: od ktorego wsfytko z sámej sčzyrey lásti
iego y miłoséi mamy: owšem go tym wiecey powiniysmy
czcié/ o chwale sie iego pobożnym życiem stárác/ onego miłos
wác/ á z stráchem y ze drzeniem zbáwienie swoe/ strzegac sie
wszego złego / spráwowác. Alści Szátan zwoyciejon w tey tež
pokušie bedzie/ á wy go w tym wolne bedziecie. A weźmieli
y rzecj trzecia przedsié/ á to zá podána iemu nieiáká przyczyn
na: gdyby was baczył byé skłonne ku slawie swiátá tego/ ábo
bogactw wielkich prágnace: y wkażalby wam zacność wiel
kú/ y páństvá tež wielkie/ (czym wiecey mesčyzne/ wyniosley
mysli/ niż biáta pleé zwykly kusie. Alści tež przez bogactw y
y stanu wielkiego ludzij strony małżeńského zláczenia doiejsz
dzác zwykly niektorych.) chcac wam to ziednáé/ y do reku od
dáé: ábyscie tylko porzuciwšy wiáre swoá y začete pobożne
žycie/ á z tym wsfytkim Bogá y Christusa / iemu sie pokloni
ly. Tedy y tu mądrze sobie y rostrópnie poczynáyé / y nie pu
šcjaycie sie sámy przeciw niemu: ale áž wšlawšy z soba Chri
stusa: tedy mu dopiero nie tylko słowy wlasnymi Christoso
weml / odpowiedzieé bedziecie mogly/ iż iest nápisano / że sá
memu tylko Bogu słužyc trzebá y iego á nie Szátána y kogo
inšego z nim/ słušcáé y chwalié: ktorými go słowy Pan Chri
stus od siebie odegnáé: ale tež y to ku temu przydáé mozeéie.
Iż to baczyé y rozumieé / że Szátan tá sáfuka swoia pieš
kielna/ z zazdrošci ktora ma wrodzona/ y kłámstwem ktore
on sám iest oycem/ ábo pierwszym powodem/ chéiáby nas tá
ko glupie á nierozumne dšieé/ iákó cudnym orzechem ábo
czyrwonem tábluštkiem/ z czyrwonego złotego złupié. Záleca
iác widziáne doczesne rzeczy/ áby onych pozbáwily wlecznych:
ktorych teraz iestéże oko smiertelne widzieé nie može: chéiáé
by pozbáwily bogactw w niebie odložonych (iákó pozbáwila
wsyfki

Iákó ná trzeciat.

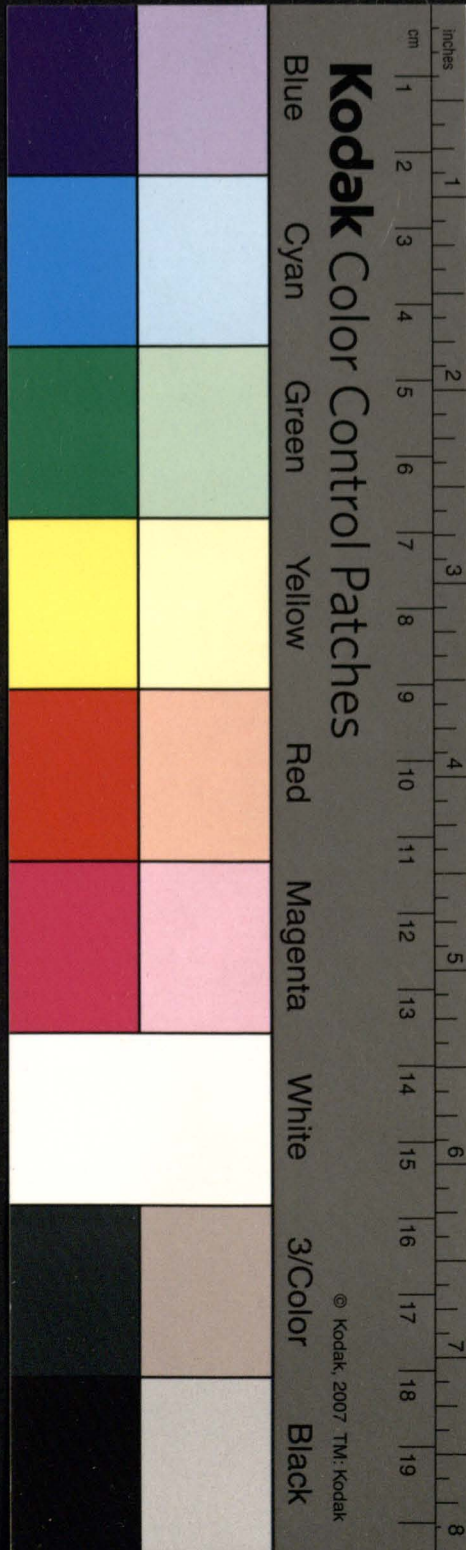
O żywocie chrystyańskim.

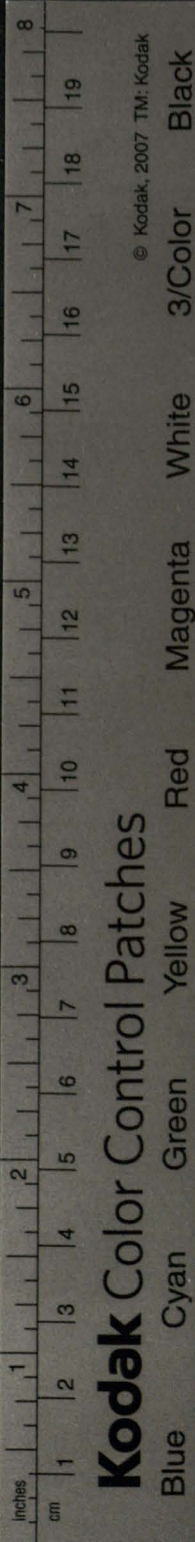
wſytki Papieże / Kárdynaly / Arcybiskupy / Biskupy / Infulá
ty / Opáty / Kánoniki zc. ktorzy przed nim dla ſławy ſwiátá
tego / y dla máietnoſci wpaðaia. wſkázuiac te doczeſne / iáko
dſiecieciu ſnace iákie czaczkó : chciálby odſtrychnáć od wrzes
du / ábo nazacnieyſzey oney zwierzchnoſci duchowney niebieſ
ſkiej / oſiárowniczewá y Kroleſtwá / przez Chriſtá nam ſprá
wionego / (iáko o nim piſe I. Piotr. 2. v 5. Obiáw. I. v 6. á 5
v 10.) chwastámi ſwiátá tego muzernemi / ciernia wſelákich
fráſunkow y Kłopotow pełnymi kwiátkámi zwierzchu nie iá
kiej ozdoby pokrywſy. Gódy tedy wy ſtále bedac w wierze / ná
ſercu ſwoym to poſtánowiroſy / iſz wolicie wſytkie ziemſkie rze
czy dla niebieſkich / á doczeſne dla wiecznych wtrácić / ták ſá
tánowi ſmieie / zá Chriſtuſem idac y onego ſie práwie w tey
mierze trzymáiac / odpowiećie: wierzćie temu mocnie / iſz ci teſ
y od was iáko y od Chriſtuſá / odſtápi : á wy potom y w czym
inſym tym ſnádniey Chriſtuſá náſlédowáć bedziećie.

Kápituła 7.

Quod Chriſtus nie tylko ſiedl / wykonać ſpráwiedliwoſć
w ponurzeniu od Boga poſtánowiona : ani teſ ony ſá
my pokuſy odnoſil y zwycięzyl : iáko ſie inſz pokazáło :
ále teſ záraz wroćiwſy ſie z puſzczy w onymże duchu / ábo zá
prówadzeniem onegoſ ducha / ktorzy go był ná puſzczá zápro
wádził / zámechawſy wczáſu ſwego / poſedl w oyczyźnie ſwey
do zgromádzenia ludſi / ktorzy ſie tu chwale Bozey zgromá
dſili byli / wedle zwyczáiu ſwoiego : á poſedl áby nie tylko
w tym / w czym ſie oni z ſámyym ſcýzyym ſłowem Bozym zga
dzáli / dopomogl im nábożeńſtwá / y chwaly B Ozey : ále
áby teſ prawdzie y woley Bozey temu oznáymionej ſwiádec
two wydał : iáko to támiſze w Nazáret wczynil / (iáko Luć. 6.
piſe Káp. 4.) gdy mu Kſięgi Kzáiaſowe tu czytániu podáne
byly : gdy im ono proroctwo / ktore o nim było wyłózyl : á im
teſ ich záwiedſzenie y obledliwoſć przed oczy wyſtáwił : że go
teſ powawſy z gory / ná ktorey miáſto ono zbudowane było /
zrzucić chcieli : zc. Tedy teſ y wam / przyidziećieli Kiedy zá po
mocy

Po ponurzeniu y
pokuſách w czym
Chriſtuſá náſléd
owáć.

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Trzecia część/

móca Boża do te^o / abyście się za Chrystusem idąc w wodzie
zanurzyć dąży / y gdybyście z nim potkus ścianańskich kosztowa
ły / trzeba będzie dążyć za Chrystusem postąpić : a tak nigdy w
siebie nie mniemac / iżby już na tym dosyć / gdybyście za nim
wiedney y drugiey trudności były : ale jesteście go we wszystkich
zawszdy / aż do ostatecznego wychnienia waszego / powinni
nasładować. W czasie sie żadnym światá tego / y proznowá
nim wselać im / skodliwym bázro duszy / nie bawiac : ani sobie
z strony ciáta bázro folguiac : ale z umartwieniem ciáta swo^o /
y ze wszystkimi poządliwosciami y namietnosciami / Trzyż
swoy na sie wziawszy / dążyć a dążyć na każdy dzień za Chrystu
sem chodzić. Z wiernymi chwalcami Bożymi / wedle słowa
Bożego / nabozeństwa pilniac : Swiádecstwo prawdziwe /
gdyby te^o potrzeba była / roydáiac : a nad to gdy kiedy (ile sie
wam godzi y przystoi) potrzeba też y czas pokaze / zle ganic y
ono pokázowác. Choć iazbyście sobie nawietśa nie ląste / v lu
dźi ziednać miály. Miac to na pieczy / iż lepiej wszystek świat
na sie rozgniewac / niż iedne^o Bogá oycá : y niż też iednego po
srzedniká y wodzá swoiego J. Chrystusa. Lepśa / poważniej
śa y pożyteczniejsza rzecz / v siebie przelożyć przyiaźń / ląste
y miłość Boża / nad wszystkich zgoła ludzi zachowanie y mi
łość ich cielesna / ktora predko ginie. Alż Chrystus stámtad
bedac wyrzucony / wstápiwszy gdźie indziej / nie wstáł w swo
im wezwaniu : ale gdy tam na czas nie ląza bylo chwały Bo
żey rozmázac / ktora sie gdźie indziej rozmázac moglá / nie
vległ tedy w kácie : owsem tym wiecey chodzil prácutac oko
to tego / aby wola Bogá oycá swego wykonywał : skromno
ścia wielka / cichosćia y cierpliwosćia y potóra z iedney stro
ny / a z drugiey dobrodzieystwy wselać imi ludźi w zlosćiach
ich przekonywáiac / ku pokáianiu wszystkich napominał : tedy
y wy / choć iaz nie z strony náuki / ktora z osobná niektórym
tylko meżom zlecona y zwierzona / a nie bialey płci / bywa :
iedná z strony dobroczynnosći inšym potrzebnym / a náko
niec y nieprzyiacielom / potym skromnosćia / cierpliwosćia /
cichosćia /

Nie dosyć w ied
ney y w drugiey
rzeczy za Chrystu
sem iść, ale aż do
konca wósemgo
nasładować.

1. Swiádecstwo
prawdziwe wyda
wac.

2. Zle ganic, od
rzućenie y wggár
de odnieśc.

3. Wstápiwszy
gdźie indziej pra
wdy nie milczec.

O żywocie chrystyáńskim.

Łichosćia / náśládowná wódzá swego y milego małżonká ma-
cie. Bo á czym wiecey stan pánienski / y między niewiernymi
ludźmi swiátá tego / ktorzy wždy ná cnote pánietaia / y wcz-
ciwość v siebie nie lekce wáza / moze być zálecon y ozdobion:
wktorym stanie wy teraz iestesćie / iáko thymi cnotámi ná-
mienionymi : Niechac będzie nazacnieyszego stanu : niechac
ma nawiecey máietności : niechay sie napietniey vbierze / iá-
ko iedná vmalowana lateczká : niechay będzie naurodziwsza
y nagładsza y nardziecnieysza : iesli čicha / pokorna strom-
na / cierplwa / dobrotliwa nie będzie / zá nic nie stanie. Przetoz
wy trzymaycie sie čichosći / ták w každym postepku / iáko zo-
sobná w mowie. Bo swiegotliwy człowiek / nie tylko Bogu
iést obmierzy / ale y ludźiom wczciwym. A to was do tego
niech przywodzi / iz ták Pán Jezus Christus powieđzial / je y
z slowá proznego dádzá ludźie liczba w dzień on ostáteczny.
A człowiekowi iezyczne^o sie nie poszczesći ná ziemi. Pokora y
stromnosćia wewnatrz y zwierzchu badźcie ochedozone /
miásto ochedostwá zwierzchownego inszych glupich wedle
Bogá biáłych głow / ktorych zwierzchnia ochedogá bez Bo-
gá ták ie włásnie záleca / iáko swinie w lánkách zloty przybrá-
na. Ale wy nanuleysze w Pánu / nie tymi sie rzeczámi záleca-
cie / w ktorych sie swiát kocha / y ktorymi sie záleca : ale w k-
torych iést Boze y Christusowe kochanie. Nie wynosćie sie sá-
my : ale sie rádšey vnižaycie. Boć ták on ktory prawdá iést /
powieđzial : iz kto sie wynosi / będzie ponižon : á kto sie poniža /
będzie wywyżšon. Nad to nápisano / iz sie Bog pyšnym sprze-
čiwia / á pokornym łáste swoje dawa. Pyšna bylá / hárdá y
mysli wyniosley Michol žona Dawidowá / ktora bylá corká
Saulowá / á tež od Dawidá odrzuconá bylá 2. Sam. 6 v 16. A
pokorna Abigail / ktora przedtym bylá zá glupim Nabálem /
gotowá bedac y slugom Dawidowym nogi vmywác 1. Sa.
25. v 41. przy Dawidzie do kónca wytrwála. Pokorna bárzo
bylá y k temu ieszce vboga Hesterá / á wždy krolá zacnego A-
šverusa žona / wdzieczná y miła zostála : á Wásty Krolowá
ee hárdá /

102
*A potym Christu
sá náśládowná.*

*1. W čichosći y
w milčgeniu.*

*2. W pokorze y
w skromnosći.*

Trzecia część/

Hárda/nábeta y meżowi odporna/ z Krolewskiego domu wy-
 rzucona była: iáko sobie w księgách Hester czytać możecie. A
 le iżby długo było / by sie przykłady tego pokázować miály /
 iáko Bog znacznie pyśne/wyniosłe/ y hárde tłumil y zużal: á
 iáko zaś pokórne y skromne wynosił y lástke swa pokázował:
 przeto też to opuszcze. Aták daley mowie. Cierpliwosci też pá-
 nietaycie vzywác/ á w niej sie záwždy ćwiczyć. O ktorey to
 wiedzcie/iż oná tylko w rzeczách przeciwnych poznána bywa.
 Bo nie to jest cierpliwý/ ktory sie zda cichy y milczacy / gdy
 go nie doleje/ ábo go nie drażni / ále ktory będąc cýż-
 zlym wzruszony/zlym przedsie zá zle nie oddawa: ále ono stro-
 mnie znośi. A ráczey sie przykładem Christusowym / zá tym
 co go nie pokoi/ ábo zlorzeczy/ ábo vraga/Bogu modli/ niż-
 by zlorzeczeństwo zá zlorzeczeństwo/ vraganie zá vraganie/
 zláianie zá zláianie zc. oddawác miał. A ták y wy ráczey dobro-
 rzeczeniem zá zlorzeczeństwo/dobrotliwoscia/ y dobroczyn-
 noscia swoia zá vkrzywdszenie/(iáko Christus czynil) przeci-
 wnik swe y wsytkie inše gniewniki y przesládowniki záwždy
 zwycieżác pámietaycie. Aby ták po wytrwaniu tákich y owáz-
 kich niepokoiow y vragania niesluszneho ludzkiego/ mogly-
 scie z dobrym sumnieniem / bez záwstydzienia sie przed Bo-
 giem y Christusem/w nádziei oczełkávác przyscia onego mi-
 lego y wdsiecznego Pána/wodzá y małzonká swego/z onymi
 piacia madych pámien/ktore też tymże sposobem oleiu sobie
 przygotowály / káganki przychedożyly / y ogień w nich roz-
 niecily. A też po odesciu piaci glupich / do wesela wiecznego
 z małzonkiem swym milym wesly. Oco sie mowie wam też
 pilno stárác potrzeba. Bo kto sie wesela tego vczestnikiem/
 ta droga idac zá Christusem/nie rúanie/tego wieczny smutek
 y ogień niegásnacy/ z grzytaniem zebow/w zerwnetrznych cie-
 mnościach/potka / ktorego rácz nas Pámie Boże vchowác.

3. Wcierpliwosci
 y w dobroczynno-
 sci.

Częste wedrowki
 Christusowe z pra-
 cą y z stáraniem
 sie o grzeszne byly

Kapitulá 8.

Opusciwszy/dla przedluzenia/długie wyliczania drog/
 ktore częste czynil PÁN Christus: tákze y onych wsyt-
 kich

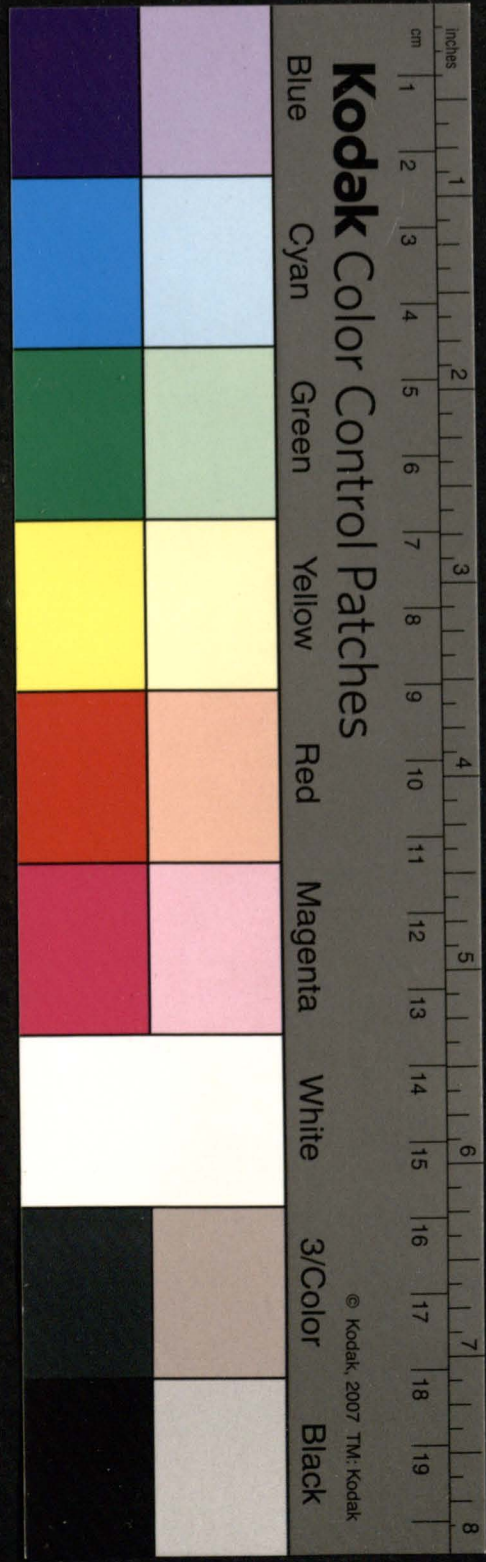
O żywocie chrystyánském.

kich spraw / ktorých zawždy wedle woley Bogá Dycá swego
 przestrzegat y pilnowat / iáko Ewangelistowie opisali : tyl
 toz ieszcze dwie rzeczy nákrótce przedsie wezme / ktorých tu
 dotkne / tu wáshy przestrodze ná potym / y tu náuce / niž po
 tym smiercia y powstaniem od umarłych / tegož Jezusa Chri
 stusa rzecz te wshytke zámkne. Z ktorey pierwsza jest tá : iž gdy
 sie przypátruie częstym wedrowkam Jezusa Christusa ktore
 z wielkim niewczásem / y niebespieczeństwem podyimował :
 nigdy tego náleśc nie moge / aby kiedy stad sobie iákie skárby
 zgromádzác miał / abo cudzego prágnac : lecz to tylko ná
 duie iž ná tym co mu kiedy dano przestawat / tu swoiey y wcz
 niow swych żywnościy tu vžyczániu tež inszym vbogiem one
 go / cžego drudzysámemu vžyczáli. Stad tho vpátruie / že
 tym swoim przykładem / wshytkich wczniow swych (dla cže
 go im tež zá wyganianie czártow / y zá vzdrawianie od wse
 lákich niemocy / nie kazat brác zapláty / mowiac im / żeście
 darmo wšieli / darmož tež daycie / Mat. 10. v. 8.) Vczyt tego
 aby tu sobie nie skárbili / ale w niebie : gdsie mol ni rdzá nie
 zgrzyś / ani zlodšiey vtrádnie. Ale y owšem žeby przestawa
 iac ná tym coby iescy y copic / y cžegoby tež robiac reťomá co
 jest wczciwego / potrzebniyšemu vžycžyc / thák žywot swoy
 ná swiecie stánowili / iákoby pamietáiac / iž tu nic swego nie
 przyniesli / y nic tež z niego nie wyniosá / gochowiby byli od
 wshytkego iutrojísć precž : á tho wedle woley Božey. Wie
 dzac o tym / iž przemija kštalt swiatá tego. Aták aby sie zgo
 lá lák omstvá chronili : cudzego nie prágnac / ale ná swym
 wedle Bogá przestawaíac.

Aták y wy namileyše / w tyž stopy zá Christusem wstepo
 wác sie wčzie : boć to wam bedšie pozYTECZNO. A pamietaycie
 ná one zlosliwa / Krolá Izraelskiego Achába / žone Jezabe
 le / iáko ona mizernie zginela / ořnem z pálacu Krolewškie
 go bedac / od wlasnych slug wyrzucona : že ia y psi ziedli. A to
 že mežowi swemu zlemu lák omstvá iego y chciwošci / w opá
 norániu winnice cnotliwego Nabotá dopomogla : y one
 ee 2 go iákto

*Byly prace Chri
 stusowe bez skár
 bienia tu sobie ná
 swiecie.*

*Márne dokončie
 nie žlych cudžego
 prágnáčych.*

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Trzecia część /

go iako y wiele Prorokow zamordować kazala: Boć lepsza
zawždy trocha sprawiedliwego / niż wielkie bogactwa czle-
ka niezbojnego.

Z zacnymi ludz- sie iakimi biesiadami / abo v zacnych ludzi swiata tego obiaz
mi Christus bie- dami y wieczerzami bawic : abo po weselach iezdzic: gdsieby
siad nie vzywaj, zbytki iakie y stoki sprosne / abo tańce bywały. Oprocz onego
ani na tańce ich iedne^o wesela / gdsie dla niedostatku onych nowych maljon-
patrzaj. kow z wody wino wczynit / aby sie wczinom swy oznaymit. Ale

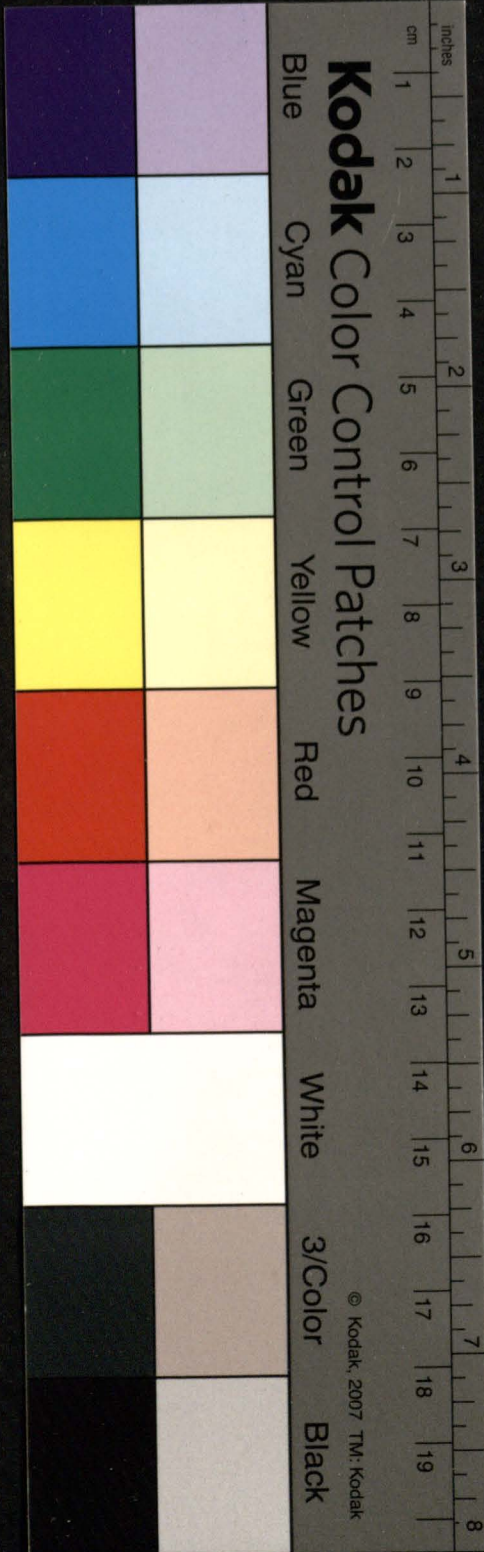
Wymysly strofo- przywiody do pokaitania: a niz do bogactow swowolnych.
wat. Szedli teź do ktorego Saryzeusa / tedy tak sedl / ze ich zlym
zwyczajom nie folgował / ale ie iawnie w nich ganil : a wi-
dzac teź niektore nadete / ktorzy sie na pierwsze miejsce gar-
neli : tedy ie teź z tego strofował : a wczinom swych / iako sie
przy wieczerzach abo obiadach cudzych / gdyby kiedy na nie
wezwan byli / sprawowac mieli / nauczaj y napominaj: aby
sobie zawždy podle miejsce obierali. Ale przy tańcach y bies-
siadach nigdy nie bywał. Skad wy teź inz iacno poznac y baz-
czyc mozećie powinność swoje / w naśladowaniu teź w tey
mierze Christusa: ze iako w czym insym / tak w zasiadaniu do
stolu / nie macie sie pysnie sprawowac: ale strzegac tylko wcz-
ciwosci y przystoynosci panienstey / potore znaczna y w zas-
siedzeniu v stole / po sobie pokazowac: a o tańcach y stokach /
ani pomyslac: ktore nic nigdy dobrego nie sprawily / ani sprá-
wila / iedno tylko gniew Boży wielki iz sie teź nie dsieia we-
dle woley tego. Co bychym miał dlugo wywodzic y pokazo-
wac / ono ieden przyklad macie iasny y znaczny corki herody-
ady (wseteczney oney niewiasty ktora meza swe^o opuściwszy
z bratem ie^o mieszkala) je tańcem swym Janá meza swietego
gardla pozbawila. Mat. 14. v 1. r. Daley nic nie rzekę. Tyl-
koż wam radze abyście raczey sobie obraly v nog Christusa
wych z insymi pobożnymi niewiastami siedzic / iako z Mary-
a y z insymi /

Panny Christián- wnia / iedno tylko gniew Boży wielki iz sie teź nie dsieia we-
skie y patr. yć na dle woley tego. Co bychym miał dlugo wywodzic y pokazo-
tańce nie mają. wac / ono ieden przyklad macie iasny y znaczny corki herody-
ady (wseteczney oney niewiasty ktora meza swe^o opuściwszy
z bratem ie^o mieszkala) je tańcem swym Janá meza swietego
gardla pozbawila. Mat. 14. v 1. r. Daley nic nie rzekę. Tyl-
koż wam radze abyście raczey sobie obraly v nog Christusa
wych z insymi pobożnymi niewiastami siedzic / iako z Mary-
a y z insymi /

O żywocie chrystyáńskim.

a y z inszymi / a słowa ie^o słuchac / a niz z inszymi corkami swiata
 ta tego plasacy skakac. Albo przy namniey y na stoki inszych
 patrzac. Pamietajcie co za zelzywosc Dyne Patryarchy swia
 tego Jakoba corka / podkal / iz sie iedno inszym bialym glo
 wam wysta dziwowac : y co sie tez potym dla tego za mord
 stal : je az do iednego wшыtká mesczyzna / miasta onego wys
 gladzona byla i. Moy. 34. Lepiej isc ta chwila chore nawie
 dzic : bo to Christus Pan zalecil / y placic obiecal / abo w slo
 wie Bozym / spiewajac tez sobie piosneczki duchowne / roz
 myslac / a niz sie tymy sprosnymi / poganski sprawami pas
 rac / y gniew Bozy sobie na dzien gniewu skarbic. Narwet y to
 tez miec na pieczy / iz acz sie wšego zbytku y wšey okazosci /
 y wysta wy w satach y stroiach y w farbiczce / ktora sie zla Je
 zabel piekrzyla wystrzegac wam potrzeba : pamietajac na to
 iako sie Bog na bialoglowostie zbytne stroie gniewal / iako
 pise Ezaiasz Kap. 3. v 16. zc. y iako tego duch s. iasnie w no
 wym Testamencie zakazuje i. Tim. 2 v 9. a i. Piotr. 3. v 3. zc.
 wšakze nie mmimajcie dla te^o / aby sie tym mmichostwo wpro
 wadzac sinrodliwe miato : abo faryzaysta zwierchowona ow
 cja postawa / z odrzuceniem y z ganiemim wczciwe^o y przystoy
 nego ubioru : takze y z wzywaniem / w iedzeniu y w picciu / da
 row Bozych / hoynym y biespiecznym. Owszem tak wiedzcie /
 ze sie tu tylko zbytke / a przekleta pycha / y wysta wa Bogu ob
 mierzla gani : y przypodobanie sie drugim ludziom niewier
 nym swiata tego : w ktorych sercu iz niemasz boiazni Bozey /
 przeto sobie wшыtkie^o pozwalata : iedni drugich w zlosciach
 y w zbytkach nasladuiac iedni drugim zayszzac / y iedni sie nad
 drugie we wшыtkim wysta wiatac. Ale y wy namileyse / nie
 tak ani w tym chciejcie sie cwiczyc / zebyście na ktora strone
 wstepowac za tymi abo za owemi ludzmi mialy / lub na dol /
 lub wzgore / iako oni zwykli : iedni mmichowstich pokrytych
 drudzy biespiecznych y zuchwalych / bez szrodku drog / nasla
 duiac : ale strzegac sie y podobienstwa z tego / wczcie sie z krzy
 zem za Chrystusem z drugim wiernymi scyjrze chodzic : w iarz
 e e 3 mie iego

*Mnichostwa sie
 strzedz trzeba we
 wšytkim y zbyt
 ku, szrodok wcz
 ciwy trzymajec.*

Inches

cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część/

mi tego ciągnąć/ a brzemiaczko te^o noszac. A naydziejcie/
miało wesela swiata te^o/ktorym sie insy bawia y w ktorym
sie Kochała / ochłode duszam waszym : w Jezusie Chrystusie
Pánu swym : iáko on sam obiecał : a prawdziwoyé iest / y nie o-
mylić / ten ktory obiecał : mozećie mu bezpiecznie wierzyć / y
całe sie nań spusćie.

Kapitula 9.

*W mece y w
smierci Chrystu-
sa násladowanie.*

Wrzyblisny mi / rzecj swoa tym barziej skracaiac / aż do
poimania / meki / Krzyża y smierci Chrystusowej : kto-
rey / iesli w czym insym / tedy w tym nawiecey / z oney
zacności y mocy ktora miał od Boga / prawie samego siebie
wymiszczył / bedac osoba należony iáko człowiek : wsiarowsy
ná sie kształt sluzebniká / abo niewolniká. Bo bedac tej bo-
gátym / stat sie dla nas vbogim / abysmy my vbostwem tez
go byli vbogaceni. Althak sie wam / w Pánu vmiłowáne /
trzeba y tu bedzie / z wielka pilnością wysytkiemu temu / iáko
w jednym iászym zwiersciedle przypatrzyc / co sie poimania /
meki / Krzyża / y smierci Pána nášego Jezusa Chrystusa doty-
cze. Jakobyscie tey y tego sie náuczyl / nie tylko co ná was
zá pożytek z smierci iego idzie : ale tey y tego ktore / stad po-
winowactwo swoje vpátrowac macie. Nie tylko pátrzac ná
same smierc iego / ale tey y ná to co ia vprzedziło / y co náslá-
dowało : aż do całego w grobie kámieniem przyloženia. Althak
mi sie to / co y iáko Chrystus cierpiál / pocinie wam przed oczy
wystawiac / ku násladowaniu go w tym / w czym susnie y
ma byc / y moze byc násladowan : oto wam náktotce przed
oczy wystawie / dla czego Chrystus tak cierpiál y vmárl : y co
nam y wam smierci swoa y przybiciem do Krzyża / y kámi-
niem w grobie przywálenim ziednal. A vczynto dla tego /
abyście y wy z drugimi / przypatrzylsmy sie temu dobre y pil-
nie / vmiály y chciály násladowac go tey w tym opisaniu smier-
ci y meki iego / iáko sie potym przypominac bedzie.

Zwykli otym niektorzy rozmáćie mowic y pisac / dla czego
Chrystus vmárl / y co zá pożytki plyná z smierci iego : z kto-
rych

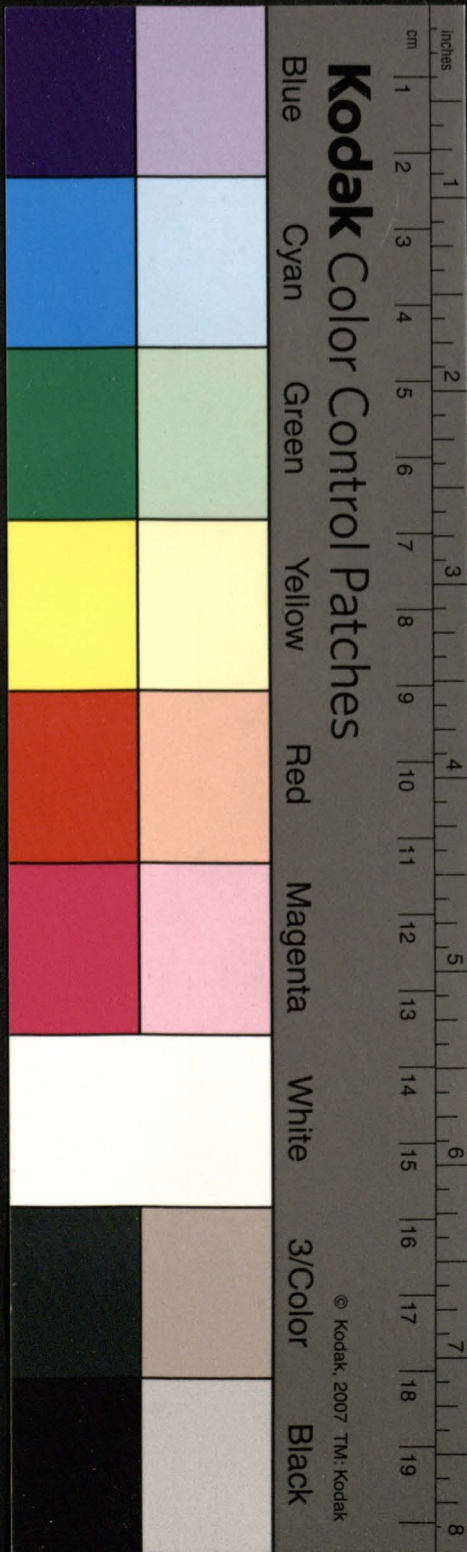
O żywocie chrysty ańskim.

rych niektórzy tak bázro śmierć Chrystusowe wynoszą / y tak bázro wazą / że sobie z niey miasto pożytku wielkiego / dobrego / wielce zły / bo wieczne zátrácentie / iednáiá. A tho gdy tak o wielkiej godności y zasłudze śmierci Chrystusowej mówią / że sie nie iáko mocna tarcza zástomwšy / y ná nie sie iáko ná bázte naobronieyšy y nawázrowieyšy spusćiwšy / nie tylko w swoich stárych zlosćiach bespiecznie / iáko sprosne swinie w káluży smrodliwej leżą : ále ieszcze wiecey á wiecey nowych grzechow przyczynáiá : sobie w nich pobłázáiá : kładac ie ná śmierć Chrystusowe / iáko wory ná gnusne^o ostá : y inszym ich dopomágáiá : á drugich teź w nie w teź nádszieie śmierci Chrystusowej wpráwuiá. Jáko by práwie Christus dla tego vmázreć miá / áby zli mogli tym wiecey grzeszyć. Gdyż on vmázreć áby grzechy zgládzil : ludźi od teráznieyšego wieku zlego / y od vstáw oycowškich oswobodzil : á oswobodzonym drogá do nowego y pobożnego żywota otworzył. Ale iź takowych ludźi znáczná kázń Boża oczekáwa / y sad ich nie drzemie / ále sie co rychley pospiesza : ia o nich wiecey mówić nie chce. Tylko was proše / ábyście sie záwždy takich / co swowolnie grzeszą / á przed sie Chrystusem zákládáiá / wystrzegáć vmiály : ábyście od grzechu chytre^o / zá ich złym przykładem / vltowiozne nie były. Boć nákoniec y rozmowy / gdy ktore zle bywáiá / zwykły dobre obyčajie psowáć.

Iáko niektórzy w nádszieie śmierci Chrystusowej w grzechach leżą.

Drudzy zá sie sa z drugiey strony / ktorzy ácz tak rzkomo zwiérzchu nadobnie mówią / o śmierci Chrystusowej / że teź o niey raz w rok w wielki piátek po siedmi godzin káza / y tam sami siebie policzkuia / y inszym toż czynieć káza : rece sobie rozgámi sieká : y w nocy drudzy y drugie spolnie sie bicju iac *Miserere mei Deus*, po lácinie Psalm. 51. mámroca rć : iesdnáť ci wšyscy ná porzad z śmierci tey Chrystusowej šydza / y one zá nie máia : y skutecznie ia / ile w nich iest / w nirvecź práwie obráćáiá. Gdy iedni z nich wšiwšy przed sie żywot o sobny ábo mnichowški ábo drudzy pustelniczý : iź iáwnie znácznych grzechow z drugimi nie plódza / ále sie ich wystrzegáć

Drudzy w nirvecź obráćáiá śmierć Chrystusowe spráwami swoimi.

Inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

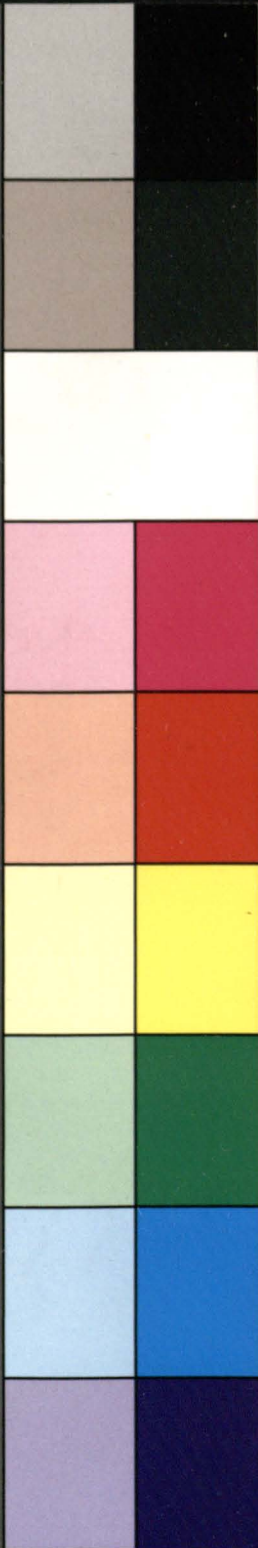
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część /

la: (Chociaż Bog wie iakie są tajemne ich sprawy/ y tajemne serdeczne zabawki y myśli.) a k temu je często poszczajia / z brakowaniem y dni y pokarmow: nad to ieszcze wiele modliszter y na pamięć y z książek marwiaia: tedy sie już tak barzo sami w sobie/ y w swym życiu kochaia/ y tak wiele o swej godności/ y swietobliwosci y uczynkach trzymajia / je ich y na trzy zbyty mają. Bo nie tylko sami sobie nimi niebo otwarzajia: ale ich y drugim vprzedajia: tym aby co onym zbylo/ mogli sobie y drudzy od nich za pieniadze abo za iakie nadanie do kościoła abo do klasztoru/ także też niebo otworzyć. A drudzy ktorym tak ściśly żywot nie iest k myśli/ y świat nie mierzono/ owsem wezjasy/ dostatki/ pycha światu/ powaga/ panowanie/ y rozpusta z infula y kurwatura drugim barzo miła/ ci zaś puściwszy one śmierć Chrystusowu / o ktorey poważnie mówia w stecz / wode sobie dla omycia / a sol dla otharcia grzechow wynależli. Wiec ieszcze ziola rozmaite / bagno z wierzbina/ drewka opalone/ iayca/ słoniny/ baranki abo proszeta/ kolacje w sytko po czarnekście poswiecone: niż ieszcze rozmaite mszyce/ requiem, wiliie konduktu/ tryczymy / odpusty/ drożki / wedrowki: y niewiedzieć co tyle bez liczyby prawie sprosnych/ głupich/ nieczemnych wynalastow: ktorym w sytkim y z wiela inszych guslow/ grzechow zglądzenie a przed Bogiem vsprawiedliwienie smiele sobie przypisuią. Procz ieszcze reliqui rozmaitych/ y swietych zmyslonych pomiarlych: czym w sytkim/ w sytko też naporzad śmierci oney Chrystusowey odieli. O ktorych zarażliwych wynalastkach ludzkich/ iż sie w pierwszej czastce mowilo/ tu mowic zamierzam: dosyc na tym to wiedzieć/ iż ci gebaci chwalecy Boz y Chrystusowi/ bez serca/ prozno Bogu y Chrystusa chwala/ rza dzac sie wedle podania przodkow swych/ a nie wedlug Bogu y slowa tego: prozno sie śmiercia Chrystusowa zakładajia y prozno o niey mowia / kaza/ spiewajia / kiedy Chrystusowi stopami nie chodza / ani śmierci tego iako sie godzi vzywajia. W odzowie są slepi slepych: vciekajcież wy przed tą

Fini

O żywocie chrystyańskim.

106

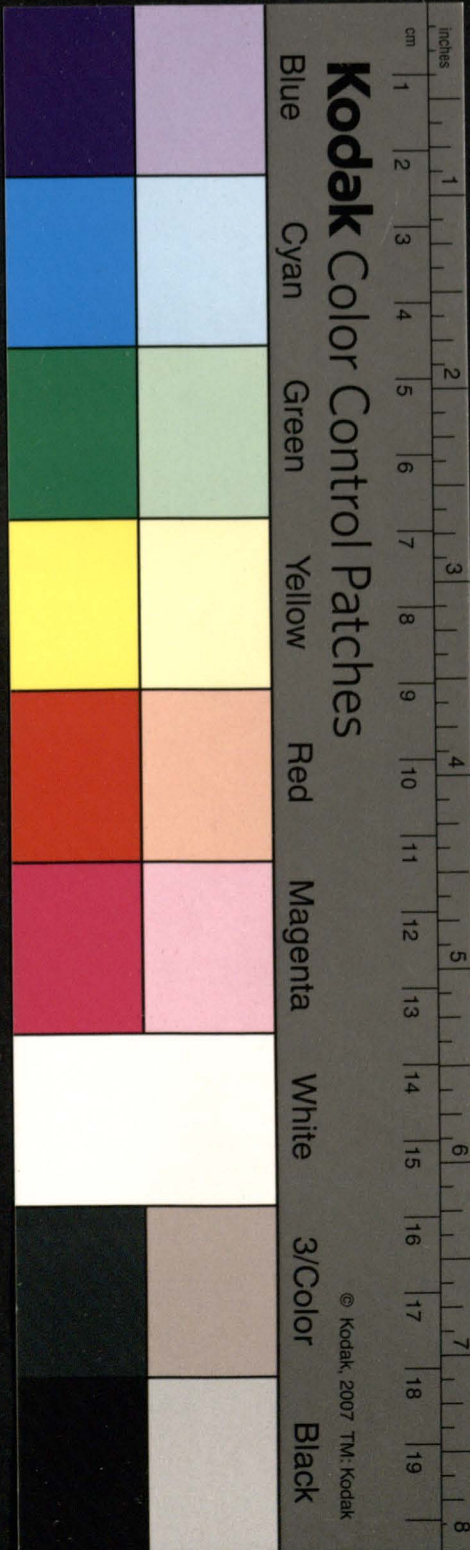
Timi: bo ci wszyscy wielkiem pedem do piekła bieżą: żywiac też rozpustnie bez pokáiania práwego.

Trzeci dopiero sa/ ktorzy vznakáiac swoje wielkie niedo-
státki/ vpadki/ krewkosci/ grzechy/ obledliwosci: y to iz sa y v
marlymi w grzechách/ y z przyrodzenia synmi gniewu: pátrza
pilno zwiary ná Jezusa Chrystusa syná Bozego namileyse° /
od Boga samego (iáko sie przedtym nie dawno wspomina-
to) z milosci iego wielkiey przeciw nami grzesnikom káiacym
sie danego: y vpátruia go pierwey ná krzyzu sromotnym zá-
wiešonego: ná wšem obnážonego: vplwanego/ zranionego/
zbitego/ vkrwáwionego: ale z drugiey strony lekárstwo wiel-
kie w sobie/ przeciw wšelákim grzechom/ smierci/ pieklu/ šá-
tanowi máiacego: (iáko ná puszczu miedzianu waz miał lek-
árstwo przeciw vkrášení wozow iádowitych/ tym ktorzy
by poslušni byli Moyšesowi/ 3. Moy. 21. v 9. Jan. 3. v 14.)
ná tak sie do niego y do oney smierci przyblizáia / onego oblás-
piwszy wiara prawdziwa/ ze iego smierc jest smiercia ich ku
zgládeniu wieczney smierci: iego też powstanie od smierci/
jest też ich powstanie ku nowosci żywota. A to stad iz oni tes-
nu mocnie wierza/ ze Christus ktory sam grzechu nie popel-
nil / ani zdráda náleżóna byla w vsciech iego / wydany jest
zá grzechy ich/ aby oni iego sinálemi rázami vleczeni byli. Po
ktorym tak raz spráwionym lekárstwie/ oni sie też tak rzadza
ze sie nigdy swowolnie w grzechy nie wdawáia/ ani sobie po-
zwáláia grzeszyć: owšem to jest wšytko ich vstáviczne stá-
ranie/ aby bedac raz oczyscionymi/ záwždy potym iáko przed-
oczymá Boga samego swietobliwie w boiáži Bozey dni
swoich dokonywali. Ktorzy dopiero pożytek z smierci Chri-
stusowey odnoša/ y dobrze o smierci Chrystusowey trzymáia
mowia/ y wierza. A pożytki ná ktore sie ogladáia/ y przycy-
ny dla ktorych Christus Pan vmárl / nie te sobie zmysláia /
ktoreby kto z glowy swey pokázowác chciał: ale ktore iásnie
y poprostu w pišmie 6. y przez Proroki stáre y przez Apostoly
y same° Chrystusa sa pokázane y opisane / iáko ie y wy z tych

ff oto tilka

Trzeci dopiero do
brze vzywáia
smierci Chrystu-
sowey vpátruiaac
pożytki iey.

Pożytki smierci
Chrystusowey kto
rest y iákie.

Inches

cm

8
7
6
5
4
3
2
1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

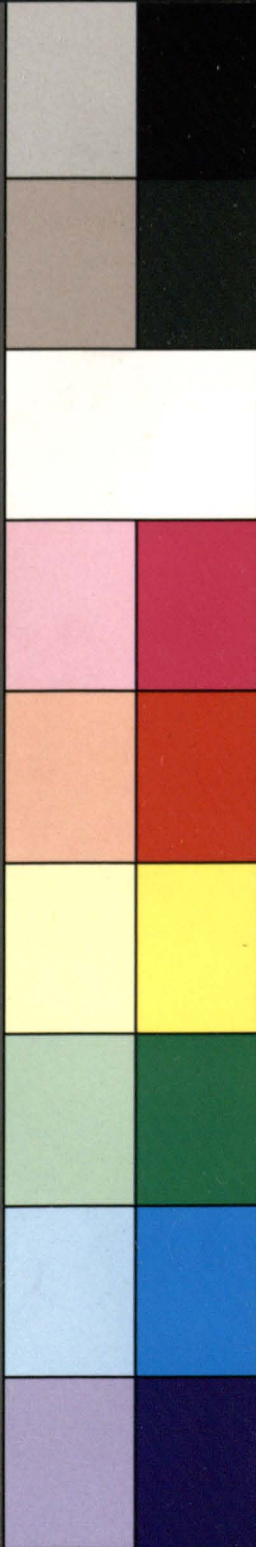
Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część /

sto kilka iasných świadectw pismá s. obaczáć możecie. Że
 Christus nie dla siebie same^o umarl: bo sie iuz rzeklo / iz grze
 chu nie popelnit: ale umarl za grzechy ludu swojego: Jako o
 no o tym tak pisze Ezaiasz / iakoby w summe wszytki inise Pro
 roctwa / figury / ofiary / Krew bydleca / y rozmaite omywa
 nia zebrałszy / a wszytko to zaraz na iednego wiernego slugę
 Bozego Jezusa Christusa wlozywszy / iako sobie o tym cala
 Kap. 53. Ezaiaszowe czytac możecie / ia ia opuszczam dla prze
 dluzenia: a tu tylko niektore świadectwa nowego przymirza
 przypomione / ktore zgodnie / ony wszytki przesle Proro
 ctwa wykladaja. A to wedle tego podania samego Jezusa
 Christusa / ktory to sam wyrzekl: Iz tak Bog swiat umilo
 wal / ze iedynego syna swojego dal / aby żaden nie zginál / kto
 ry wen wierzy / ale aby miał żywot wieczny. A to względem
 tego zawieszenia na drzewie: iako tamże zaraz doklada tego:
 czego sie iuz też pierwey zmienka vczynila. A o tym pisze Jan
 3. v 14. 15. 16. 20. Na ktore slowa y wyrok iego / patrząc po
 tym vczniowie iego / po przyobleczeniu moca z nieba / to iest /
 bedac Duchem s. napelnieni / tak te rzecz wywodza. Na przod
 zowia go przednieyszym wodzem żywota / zbawienia y wiá
 ry: Dšie. 3. v 5. a 5. v 31. Heb. 2. v 10. a 12. v 2. Potym mu to
 przyznawaja / iz náden niemaš imienia pod niebem danego
 ludziom / w ktorymby mieli być zbawieni. Dšie. 4. v 12. Trze
 cia / iz on dobrze czyniac / leczyl wszytkie od Dyabla zmiwolo
 ne / Dšie. 10. v 38. A iz też biora przez imie iego wszyscy wierza
 cy grzechow odpuszczenie Dšie. 10. v 43. od ktorych przez za
 kon oswobodzeni być nie mogli / Dšie. 13. v 38. 39. a 15. v 10.
 11. Czwarta / iz prze zeń poiednal nas sobie Bog / vczyniwszy
 go grzechem za nas (choćiaz on grzechu nie vznał) abyśmy
 my byli w nim sprawiedliwoscia Boza / 2. Kor. 5. v 19. 21.
 Piata / iz on iest naša droga / żywotem / vblaganim / przyczyn
 ca / iednaczem abo posrzednikiem / nádzieia / sprawiedliwo
 scia / mądroscia / okupem y poświęcenim zc. iako to ty pismá
 obwoływaja / ktore wam tylko naznaczam: nie chcąc tey rze
 czy szyć.

O żywocie chrystyáńskim.

107

czy słyżyć. Jako to Jan 14. v 6. 1. Jan. 2. v 1. 2. Jan. 14. v 16. Rzym. 8. v 34. Heb. 7. v 25. a 9 v 14. 1. Tim. 2. v 5. Heb. 12. v 24. Kol. 1. v 27. 1. Tim. 1 v 1. 1. Kor. 1. v 30. A iż sie to wszystko ná nas obraca / y ná nas oplywa : a iż też on nam zś takiego od Boga dány iest : tedy to wszystko / nie przez co innego w nas skutek ma / iedno przez śmierć iego / y przez wylanie iego krwi / ná wykupienie náše / ktorzy weń wierzymy : y ná omycie náše od wszystkich grzechow nášych : ktore on ná drzewo wniósł y cyrograf przeciw nam nápisány wyglądził. O czym oto ty iásne świadectwa mácie / tak brzmiaace : iż Chrystus wydány iest dla grzechow nášych / Rzym. 4. v 25. Iż nam w tym zaleca Bog miłość swa / ponieważ za nas Chrystus umarł / gdysmy ieszcze grzesznymi byli / abyśmy bedac vsprawni iednym przez krew iego / od gniewu byli zachowani. Rzym. 5. v 8. A to przez okup sprawiony w Chrystusie Jezusie : ktorego Bog przedtym postanowił w blaganim / przez wiare / we krwi iego / ku okazaniu sprawiedliwosci swoiey / dla odpuszczenia grzechow przedtym popelnionych. Rzym. 3. v 24. Bo iż y przez vczynki zakonne / zaden od przeklectwa zakonnego oswobodzon nie mogli być : przetoż y ná tho dał Bog Chrystusa / aby od tego przeklectwa oswobodził wierzące / stawšy sie za nie przeklectwem Gal. 3. v 13. A iż ieszcze dalszymi byli poganie nád żydy / od Boga / tedy sie iuż y ci stáli bliższymi w Chrystusie J. we krwi ie^o : abowiem on iest pospoitem nášym / ktory oboie [to iest żydy y pogány] iednym vczynił / zepsowawšy przegradzenie sśredniey ściány / nieprzyiazni (mowie) przez ciało swie 1. Kor. 2. v 13. A przedtym to wszystko z miłości Bozey / ktory nas wyrwał z mocy ciemności / y przeniósł do krolestwa syná swieiego miłego / w ktorym mamy odkupienie przez krew iego / odpuszczenie grzechow. Iż sie tak [Bogu] podobáło / aby wszystko á zupełność w nim mieściła : y prze zeń aby sobie poiednał wszystko / vspokoivšy przez krew krzyżá iego. Kol. 1. v 13. 19. 20. Bosmy nie srebrem ani złotem (iż tak krótko rzecz te dluga zamkne) oku-

ff 2 picni

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Trzecia część/

pieni/ale krewa barana mienaganione y niepokalanego Chri-
stusa 1. Piotr. 1. v 19. Ktorego krew oczyszcza nas od wszelak-
iego grzechu. 1. Jan. 1. v 7.

Kapitula 10.

*Jako w smierci
Christusa nasla-
dowac y w jego
powstaniu.*

DToz tedy wy wvazywosy tym sposobem / nakrotce na-
mienne pozytki ktore ida z smierci Christusowey/
y przyczyny krotko tej dotknone / dla ktorych iest od-
Bogana smierc wydany: mam za to / iz tego lekko nie powa-
zycie / ani sie dalej za tak dobrotliwym panem y majontkiem
swym / postepic ociagac bedziecie : abyście az y w smierci os-
ne nasladowac nie mialy. Co iakobyście vczymic mialy / slus-
chaycie. Christus / iz chcial / dobrowolnie samego siebie na
smierc ofiarowal Jan. 10. v 17. Heb. 10. v 10. Jako syn poslu-
sny oycu Sil. 2. v 8. Dla czego y wam tego potrzeba / abyście
tej ciála wase wystawily za ofiare zywa / swieta przyiemna
Bogu / rostropne ono vslugowanie wase / Rzym. 12. v 1. A
czynilybyscie tez to z dobrej woley / z serca prawie / a nie po-
niewolnie. Pamietaiac na to / iz tez to dar iest Bozy osobliwy /
nie tylko wierzye w Jezusa Christusa : ale tez co dla imienia
ie cierpiec. Sil. 1. v 26. Jakoż to cobyscie kolwiek tym imie-
niem vcierpialy / bedzie Bogu wdzieczna ofiara.

*Dla czego Chri-
stus byl zwiaza-
ny.*

A gdy sie inż tak raz cale oddal Christus Bogu za ofiare /
aby mu we wsem byl poslusny / az ci sie tez dal dobrowolnie
wiazac : czescia nam przed oczy wystawiac ono nase przez
zdrade y zazdrose satanską związanie / ku wiecznemu zginie-
niu : czescia tez zas z drugiey strony / z onego związania roz-
związanie: ktore sie potym wykonalo skutecznie / gdy on bez-
dac rozwiązany od bolesci smierci (Dzie 2. v 24.) wzbudzil
od umarlych. Jz iako bedac Bogatym / stal sie dla nas vbo-
gim / abysmy byli vbozaceni vbostwem iego : Takze bedac
wolnym / dal sie zwiezac / abysmy my rozwiązani byli. Ale iz
wzdy on bedac wolnym wiazania / bo byl niewinny / dal sie
dobrowolnie wiazac dla nas. Tedy tez y nam nie tylko trzeba
zawzdy byc na to gotowymi / dla chwaly Bozey / gdyby do
tego

O żywocie chrysty ańskim.

tego była wola Boża: ale y tak dobrowolnie záwždy wteżać
mamy nogi swe/mitoscia boża/ abyśmy sie dla niey nigdy nie
wazyli chodzić gdzie nie przystoi: rece abyśmy nie czynili coby
Bogu było przeciwnego: oczy abyśmy nie pátrzyli / nád to
wšy abyśmy nie słuchali tego / coby było nieuczciwego: teżył
abyśmy nie mówili nic sprosneho. Odnosił potym potwarzę
Pan / wytrwał policzki y zášytki: cierpiał pošmiewistá y v-
plwanie: aby nas od vplwania šatáńskiego / pošmiewist / zá-
šytkow / policzkw / potwarzę oswobodził. A wy teży / z námi
spolecznie / tegož badźcie gotowego vmyslu / będąc teży / była
liby to wola Boża / gotowe cierpieć wšytko złe dla imienia
Bojzego y Christusowego. Tylkož y w tym strzegac sumnie-
nia dobrego: máiac to zwiersciádtko przed oczymá: iż lepiey
dobrze czyniac / złe cierpieć / niż cierpieć vczyniwšy co złego.
Vmárt potym (iž tak / wiele opuścivšy / krotko rzecz težám-
kne.) ná krzyžu Pan náš Jezus Christus / miedzy rozboyniki
záwieszony: potym do grobu wlozony: y dnia trzeciego wzbu-
dzony od vmártých: á potym teży y práwica Boża wywyszo-
ny. Vmártci on tedy dla grzechow nášých: 1. Kor. 15. v. 3. A
by swa śmiercia śmierć náše porážil / y wiecznie zágládzil:
powstał teży / abyśmy y my z nim porostáli. Lecž jednáč my
tak vmierác nie możemy / áni teży thák chcąc go násládownác
záraz od śmierci powstać / wšákžesmy przedšie vmierác ná
káždy dzień powinni: takže y powstáwác: á to wedlug tego
iáko sie to nákrótce pókaže. A iż pospolicie / málo nie záwždy /
wespól tho pišmo zláca / powstanie od vmártých y śmierć
Christusowa: (oczymby zosobná potreba bylo dlugo mowić /
by sie krotkošci nie folgowało) tedy sie teży to oboie záraz po-
kázowác będącie: w czym teży y my / y iáko / z Christusem vmie-
ráć y powstáwác iestesmy powinni: niż nam teży przydšie do
śmierci oney nášey cielesney / kóra káždy podiac musí we-
dle Bojzego postanowienia (žeb. 9. v. 27.): y niż teży przydšie
do onego powsednego wšytkich / y ostátecznego od vmár-
tých wzbudzenia. Grzechy nas pierwey náše porážily / y w

ff 3 śmierć

108
*Co my teży w sobie
wiązać mamy.*

*Potwarzę y poku-
sy odnosił Chri-
stus Pan.*

*Śmierć dla nas
podiał Christus.*

inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

*Powinności tych
żółce które Christus
umierał y powstał.*

*Którym oby-
żciem dżić sie ma
śmierć y powsta-
nie wiernych.*

Trzecia część/

Śmierć wprawiły : chociaż sie nam tak zda iżśmy żywemi :
ale pismo s. prawdziwe jest / Ktore to jednak na nas przewo-
dzi iż gdysiny my byli umartymi / Bog nas przez Christusa oży-
wil / Kfez. 2. v 1. Który Christus / gdyć umarł za wszytki / te-
dyć jest tego pewny znak / iż wszyscy byli pomartymi / gdyż on
za wszytki umarł. A iż umarł aby oni obżywieni byli / tedyć to
tych wszytkich / iuż tak przez śmierć jego obżywionych / ma być
pewne powinowactwo / żeby iuż na potym nie sobie k woli ży-
li / ale temu który za nie umarł y wzbudzony jest / 2. Kor. 5 v
15. Goście / iesliż tak w nas Christus przez śmierć swoje y po-
wstał / przemieścić awać będzie / a my też w nim / pewna rzecz /
iż aczkolwiek ciało t. nasze nosić tu będziemy / teraz ieszcze dla
grzechu umarł : wśakże jednak tym sie cieszyć mamy / że z stro-
ny ducha żywemi iesťemy. A iż y na ciełe potym obżywieni be-
dziemy. Bo iesliż (iako mowi Paweł Rzym. s. v 11.) duch o-
nego / Który wzbudził Jezusa od umartych / obżywi
też śmiertelne ciała nasze / na to przez przemieścić awać o du-
cha tego w was. Ale Którymby to sposobem y w czym miało
być / niż do dnia onego ostatecznego przyjdzie / słuchajcie Apo-
stola tak o tym mowiacego. Azaz niewiecie (mowi duch s.)
iż ilekolwiek nas w Christusa Jezusa jest ponurzonych / iesťe-
śmy ponurzeni w śmierć jego : iesťemy tedy z nim pospolu
pogrzebieni w śmierć jego przez ponurzenie : aby iako Chris-
tus wzbudzon jest z martwych / dla chwały oycowśkiej : tak
żebyśmy też my w nowości żywota chodzili. Bo iesłjesmy sie
przyścżepionemi stali w podobienstwo śmierć jego : tedyć
też w z martwychwstanie będziemy. Wiedzac to / iż stary on
nasz człowiek pospolu jest z nim wżrzyjowan / aby ciało grze-
chu było skazone / żebyśmy iuż daley nie sluzyli grzechowi. Bo
Ktoć umarł / wolnym sie stał grzechu. A iesłjesmy z Christus-
sem umarli / wierzymy iż też z nim żyć będziemy : wiedzac / że
Christus wzbudzony od umartych / wiecey nie umiera : śmierć
mu wiecey nie panuje. Bo iż umarł / grzechowić raz umarł :
iż żywie /

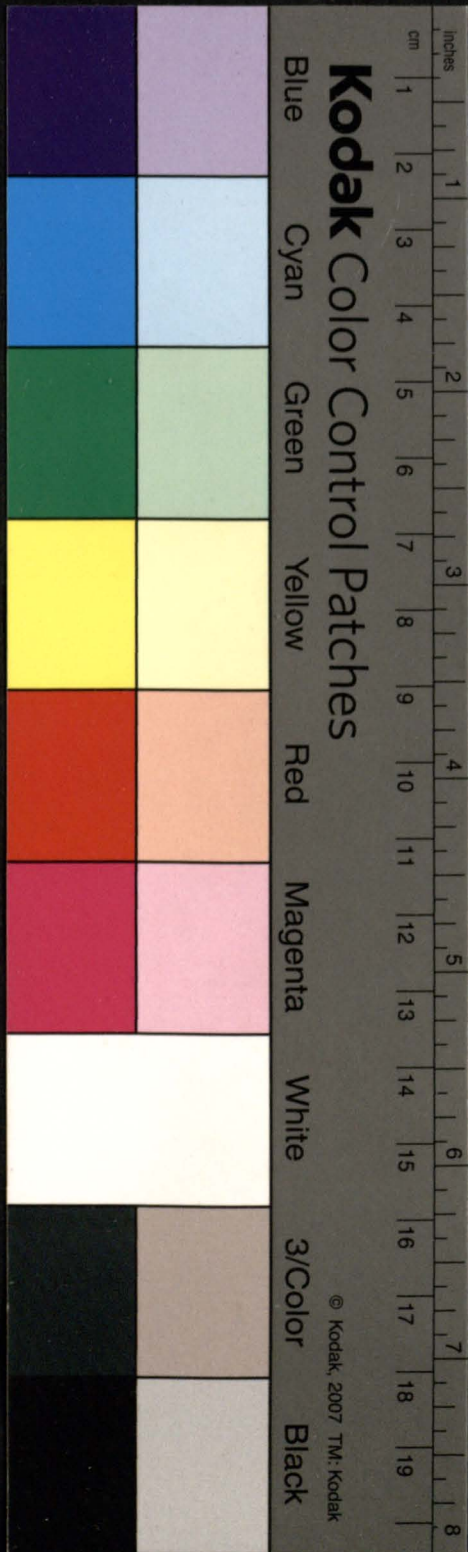
O żywocie chrystyáńskim.

109

á iž żywie / żywie Bogu. Także y wy [Bądźcie pilno / co tu
mowi Apostol / nam droge za Christusem w śmierci chodze-
nia y w powstaniu wkazując.] rozumiećcie / żeście wy umarli
mu grzechowi / á żywemi Bogu w Christusie Jezusie pánu
nášym. A tak niech nie kroluje grzech w wášym smiertelnym
ciele / ku temu żebyście mu poslušne miály być w požadliwo-
ściach ie^o : ani wystáwuyćcie członkowi wášych zbroia niesprá-
wiedliwosci grzechowi: ale wystáwuyćcie siebie sámych Bo-
gu / iáko z umarłych żywymi : y członki wáše spráwiedliwos-
ćciá Bogu. Rzym. 6. v 3. Druga / iesli iuz tym obyczáiem v-
mieráiac powstáacie teź z Christusem / iuzej teź / wedle rády
duhá Božego / powinni bedziecie rzeczy tych szukać ktore
sá wzgore / gdsie iest Christus ná práwicy Božey : tymi sie
báwić ktore sá wzgore / nie ktore ná ziemi. Abowiem iesliby-
ście iuz tak umarli / tedy żywot wáš / skryty maćie z Christus-
sem w Bogu: A gdy sie christus żywot náš pokáże / tedy y wy
okáżećie sie z nim w chwale. A tak tedy umartwiaćcie człon-
ki wáše ktore sá ná ziemi zc. Kol. 3. v 1. Trzecia / gdy iuz tak
vmysl swoy w śmierci Christusowej y w powstaniu postáno-
wiony mieć bedziecie / żebyście gotowe byly z nim spolu y v-
mrzeć y powstać ku chwale Božey: á to z umartwieniem stáres-
go czlowieká / á z obzywieniem nowego / wedle Bogá w sprá-
wiedliwosci y w práwey swiatoblivosti stworzonego Efez.
4. v 24. Tedyć wam teź trzeba bedzie y to wšiac przedsie / á
byście záwždy (iáko sie y przedtym wspominało) ze wšytkimi
ludźmi w pokojiu żyć wšilowały: wšytkim rády dobrze czyni-
ly. A wšakże tym nawiecey / z ktorymibyście wespolek iedne-
gó Bogá oycá / przez Christusa / w iednym teź duchu / z wiá-
ry żywey wzywály: (miluiac teź y w tym nieprzyacióly / w czy-
mście powinny wedle Christusa : karmiac iáknace / napas-
wáiac prágnace / y odpuszczáiac im ich przeciw wam wystep-
ki / iáko y wam Bog w Christusie odpusćit.) gotowe bedac
dla nich y vmrzeć / gdyby tego byla potrzeba : iáko thež y zá-
was Christus umárt. Abowiem / gdy ty rzeczy záwždy przed-
oczymá

2.

3.

8
7
6
5
4
3
2
1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
cm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Trzecia część /

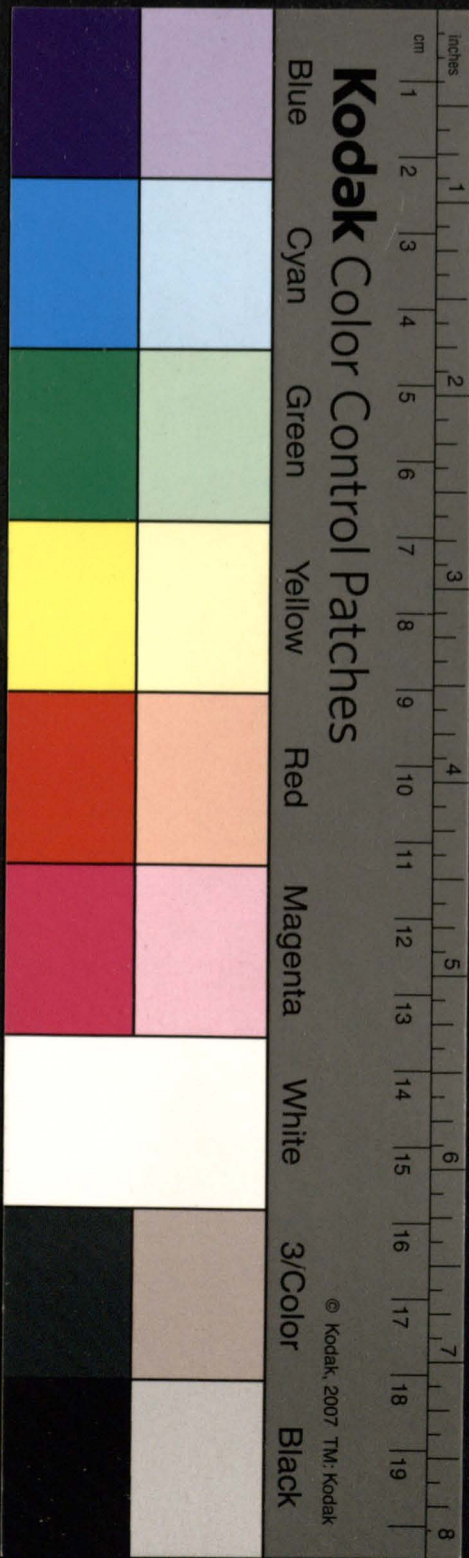
•czyma/iako we zwiersciedle/ miec bedziecie: gdy sie w nich pomnozycie: gdy tez y obfitowac bedziecie: (bez ktorych in-
szy zywiac bez Boga rozpustnie y swowolnie iako w grubych
ciemnosciach bladza. Wierzye mi za pewne mozece/ze was
ty nie omyla: ze was nie zawioda. Wrosem zarozdy iako piec
madrych panien / ktore sie czesto dla was tez panien przypo-
minaly/opatrznyimi w was y w zapaleniu kagankow/y w o-
patrzaniu sie w oley dla przylewku wezmia: iz skoroby iedno
przyszedl oblubieniec y otworzyl/wnet z nim na wesela wnie-
dziecie. Ktorego wam/iako sobie sam/wiernie zycze z serca y
z dusze/ y ku chwale Boga y oycá nasego/ y ku chwa-
le syna tego miltego Jezusa Christusa: takze y ku wasemu
z innymi wiernymi dobremu niebieskiemu. Aby tak za-
wzdy od nas wshytkich moglo bye czciono y chwalo-
no naswietse ono imie Boga Oycá nasego/
przez Jezusa Christusa w duchu y w praw-
dzie Amen y Amen.

Sententia Marsily fol. 18. lib. 1.
In confidentia nimia et Summa ipse prudentia est presenti momento
semper uti quam optime possumus. Vincum refugium deo se frequentissime
comendare Optima spes cum hac egeris meminisse non latere deum quam
duram quaque periculosam nobis quanciam habitum et administrans tradidit.
Infinite bonitas finitum longe superat malum.

Str 58. deiceinovods. pedagog.

inches

cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

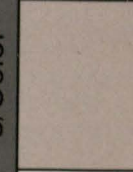
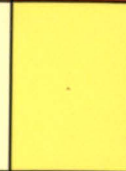
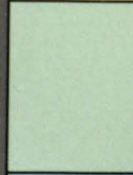
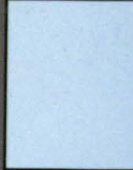
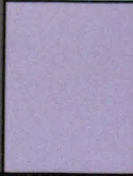
Red

Magenta

White

3/Color

Black

XVI
140

1,2

P-16

1-100

w

BIBLIOTEKA
Synodu Wileńskiego Ew.-Ref.

B 9970.

BN 236489-10

Wielki kalendarz miewany godynas
1777 fol. 13
11
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
12
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
13
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
14
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
15
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
16
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
17
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
18
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
19
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
20
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
21
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
22
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
23
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
24
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
25
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
26
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
27
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
28
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
29
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
30
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
31
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
32
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
33
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
34
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
35
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
36
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
37
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
38
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
39
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
40
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
41
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
42
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
43
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
44
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
45
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
46
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
47
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
48
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
49
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
50
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
51
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
52
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
53
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
54
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
55
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
56
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
57
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
58
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
59
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
60
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
61
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
62
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
63
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
64
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
65
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
66
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
67
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
68
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
69
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
70
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
71
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
72
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
73
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
74
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
75
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
76
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
77
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
78
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
79
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
80
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
81
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
82
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
83
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
84
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
85
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
86
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
87
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
88
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
89
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
90
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
91
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
92
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
93
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
94
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
95
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
96
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
97
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
98
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
99
Kalendarz papierny
1777 fol. 13
100
Kalendarz papierny
1777 fol. 13

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

